

ՄՈՒՇԵՂ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

ԶՈՊԱՆԸՆ
Ն Է Ս Ա Ի Հ Ի

ՀՈՂՈՐԻՆ ԻՐԱՏՆԻՐԸ ՆԱՄ ԸՊԷՐԻՆ ԹԵՐԱՆՄԷՍԻ ՏԻՐ

1908

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ

ՆԷՍԱԻՆ

(«ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԽՐԱՏՆԵՐԸ» ՆԱԽ ԷՍԵՐԻՆ ԹԵՐԱԶԵՄԻՍԻ ՏԻՐ)

ՄԱՐԿԵՐ, ՆԱԽԱԿԱՆՈՒՄ

8306

2004

ՏԵՐԱՄԱՏԵՐ
ՄԱՐԿԱՆԻ Ե. ՄԱՏԵՐԱՆԵԱՆ

1908

~~99-14.2.~~

61212

ՏՊԱԲԱՆՆԵՐ՝ ԳԻՄԱԳՐԱՏՈՒՆ, ԿԱԶՄԱՏՈՒՆ ԵՒ ԹՎ.ԹԱՎ.ԱՃԱՌՈՒՄ

В. У. С. О. К. О. У. С. Е. Н.

Թիւ 27, Զինամեմբլար եօգուշու, Կ. Պոլիս

4830-56

مارف عمومیه نظارت جلیله سنک ۵ محرم ۱۳۲۶ و ۲۶ کانون ثانی
۱۳۲۳ تاریخلی و ۴۰۵ نومرولی رخصتنامه سیله طبع اولمشدر

Համար 1574/263

Պերապոսիս

Տ. ՄՈՒՇԵՂ ՍՐԲ. ԵՊԻՍԿ. ՍԵՐՈՎԲԵԱՆ

Բարեջան Առաջնորդ Առաջնայի եւ վիճակաց նորին

Առաջնա

Առաջնա վե միւլնագարքը նեմա՛աքընա խիբապե՛ն մուհարբեր «Զօ-
պանքն նեախինի» նամ էտերինիդի Բեմալը մահգուզիյէք վե սրգգաքը
քամմե իլե միւրալեա եքսիմ: Հեր պիր պապընսա էնալինին իւնսի,
պէյրի, մէզնէպի, ախլեագի վե էսէպի էօմրիւնիւ միւսաւվիր նուզուե
ու քավսիւթաքընըզ օլ սեռենէ նալիպի սիգգաք, ճիսսի վե մուքապըզ
սրբ Ի երպապը միւրալեա անլէրսէ Բէնսու էօմրը մանեվիսինին պիւ-
րիւն էօհեալ ու սուրէթլէրինի ալինէսէ կէօրիւրնէսինն փամ վե պեր-
րազ սուրէքսէ կէօրէնէ՛ սիր:

Վե լամին պաւրնա Քիբապը Մուգասսէստէն մուգքեպէս, վե
էօմրիւն քենրիւպէլէրինն վապըժ, Եախօս էօմրիւ լայրըլլա քանըյան
մեհնուր ախլեագիյունըն, Վե իլմ ի պեհեր երպապընըն, վե մեհանիր ի
մուալիմիյնին միւլահագարքը էքիւպանէ վե համիմանէլէրինէն միւս-
քէար ժըգրալար իլե միւզէյենն օլան պու էսեր՝ մահգա Առաջնա վե
միւլնագարքը նեմիյէթիմիզին ուսուլը մայիեթլէրի ինիֆեսաք սէյիլ,
իլլա պիզգաք քանըմրե, կէօրմիւս վե Եազընսան իլքիմաս էքմիւ օլ-
սուզըմըզ ումում կիլիկիա նեմա՛աքըմըզա մախսուս քարզը մուաե-
րէթին մեմզարէ ի ումումիյէսի սիր:

Պու գանա՛աքը քամմե իլե ձենապը Հազգգան քեմեննի էսերիզ
Բիլուպու էտերինիզ Քիբապը Մուգասսէստէնի էֆիննինին քօխում-
լարը կիպի եօլ իւզէրինն սիււււպ սեմանըն զուլարընա եեմ օլ-
մասըն, Եախօս գայալըզա սիււււպ չափուզ պիքսէսէ, մասսէ ի

մուղաստիյէ ժրգսանը եիւզինսէն՝ հերարէք ի շէմս անը տէրագաւ
սօլտօրմասըն, եախօս տիէնըւր արասընսա տիւմիւս օլուպ տա, պօ-
զուլուպ սէմէրէսիզ գալմասըն, իլլա սէմիզ վէ մահսուլսար քօփ-
րաղա տիւտէրէֆ պիրէ՝ օքուզ, պիրէ՝ ալքմըս վէ պիրէ՝ եիւզ մահսուլ
վէրսին, վէ օլ սայէտէ սիզի՝ վէզայիմինի հիւսնը իժայա մուլաժ-
ժագ օլուն տիւտայա վաս օլունան իզգէք ի տարէյն վէ միւրեաժարա
նաիլ վէ միւրեստէր պուլուրուն:

Աղօթարար վասն բարւոյ Հովնազ

ՍՍ. ՀԱՆ. Բ. ԿԱԹՈՂՈՒՈՍ

Կիլիկիոյ

Պ Ի Բ Զ Ի Ֆ Թ Ս Է Օ Ջ

Թագրիպէն իւշ սէնէտէն պէրու Ատանա վէ ձէպէլ ի Պէրէքէմ միաց-
եալ վիճակաւը Մէրխասալը մէմուրիյէն ի իֆա էտիյօրումս Մաէլմէսարր
պէյսն էտէրիմ քի պու միւտտէմ զարփընտա՝ Մէրխասա վէ ճէմա՝ամ,
եէքտիկէրիմիզէ գարշու հիւսնը միւնասէպէմտէ պուլունուս՝ ումուրը տի-
նիյէի մահալլիյէնն զանուն տարիէսինտէ խտարէսի խուսուսընտա եէքտի-
կէրէ մուսվէնէմտէ պուլունմըշըզ, Բահամը վիճտան իլէ պէյսն էտէպի-
լիլիմ քի սայէ ի Հիւքիւմէն Սէնիյէտէ, Ն. Ս. Օձուսիւն Տ. Տ. Սահակ
Շնորհազարդ Կամողիկոս վէ վալիի վալաշանմըզ Տէօլ. Պահրի փաշա
հազարամընըն հիւսնը թէվէճճիւհէրիյէ, ճէմա՝ամա գարշու վազիֆէլէրի-
միլին իղմիտարմըն, վէստիմ ի մահալլիյէ վէ հիւքիւհէրումս օլան հալ ու
քէֆիյէնլէրին միւսաստէսի տէրէճէսինտէ իֆա ու իճրասընտ մուվաֆ-
ֆազ օլտուզ:

Եպիսկոպոս Թագտիս օլունմազըղըմ միւնասէպէնիյէ՝ միւհագամտա
պուլունան ճէմա՝ամըմըզա խիժապէն պէր միւմաս պիր Կոնդակ եսզմազ
վազիֆէմիզ օլակէլմիշ տիրի ԿՈՆԴԱԿ ուսուլընտ մէպտէժէն մուխալիֆ
պուլունտըղմտան՝ անըն եէրինէ իշպու քիժալը թէլիլիֆ էտէրէք տայիմի
վէ էասսի պիր խըտմէմ իֆա իժմիշ օլմազ արզու վէ նիյէմ էմտիմս Պու
էսէրին թէրմիպի իշիւն էվվէլ պէ էվվէլ շէհիրլէրտէն պաշլայարազ զա-
րիյէլէրին քէօշէլէրինէ գատար միւհագամըն հէր ճիհէնինտէ պուլունան
պիւնիւն ճէմա՝ամըմըզըն էօմիւնիւ թէմէպպիւ, անըն սիյէնինի նազարա
չարիսն խամլարընը զահրիէ չըգարմազ, իւնսի վէ պէյնի ճէրիհալարը-
մըզը վէ անլէրի թէվլիտ էտէն էսպապը մուճիպէլի թահզիզ վէ թէճէս-
սիւս էյլէմէք լապիւզդ վէ էլզէմ խտի ճէմա՝ամըն սիյէնի օլտէրէճէ միւ-
րէքքէպ վէ թարըզ մահշէնի օլգատար միւշմէպիք տիր քի պու թէշխիս ի
մարազ իշիւն սոմհի պիր ամֆը նազար վէ ալէլաճէլէ պիր միւմալէա քի-
ֆալէմ էմմէզտի Էմրազը մատտիյէ վէ ալէլազիյէնն թէշխիսի մէնպու-
րիյէնինտէ պուլունան ամըպպա վէ ալէլազիյուն տալիս աշնի շարթլարս
թէվիլիզ ի հարէքէմ էմմէլի տիրլէր, Թէշխիս ի մարազ մէսէլէ ի մուհիսնէ-
սինտէ խամայա տիւշմէմէք իշիւն հէր իքիսինն տէ պիր իսթիշարէյէ ինթի-
յաճլարը մուճլազ ալրի ճէմա՝ամըմըզըն էօմ ու մահշէնինի նէնիճէլէրի
իլէ պիւնիսնիլ, միւտազըղըմնէ մուզանէսէ էտէրէք, արթըզ փարմալը-

մըղը Թամ ճէրիհանն իւզէրինէ զօմուշ օլտուղըմըզա զանա՛ամ հասըլ իմ-
տիքտէն սօնրա պու էսէրին Թէրմիս ու Թէհիլէսի վիւննըն հազըլըտտըզ-
վէ պու խուսուստա Թէշվիզամը մուհիմէ, շէհատէթ, մէպտէ ու մալիւ-
մաթ իքթիսապը զըմընտա էն միւննէխտալ միւլէլիֆլէրէ միւլաճա՛ամ
էթտիք, Պուշլարտան էհէմիյէթլիլէրինի զիքը էթմիշ օլմազ իւզըրէ տէրիզ քի՝
Քիմապը Մուգատտէստէն, Տօք. Լիշին «Մէզհէպ վէ Մայիշէթ», Սիւնսըլըն
«Մայիշէթ եսիստ Թալիմ ու Թէրպիյէ», Ժ. Պայեօնըն, Լ. Տիւլիանըն, Մ.
Կիւեօնըն «Իվի ավիլէազ» նամ էսէրլէրինտէն, Կազէնին «Միւլահազամ ու
Հիքէմիյամ» Ելլա, Սըր Ճօն Լըպօրըն «Էօմրին իսթիսալիյանտէն վէ Շ. Վալ-
նէրին էսէրլէրինտէն միւսնէֆիտ օլտուզ, Իշպու էսէրին Թէրմիսլինտէ
պուշլարը՝ քէնտիմիզէ միւսնագիմ միւշալիլ իմթիխտզ էյլէտիք:

«Զօպանըն նէսաիհի» նամ իշպու էսէրին Թէրմիսլիլէ զաման պէօյիւք
պիլ իշ կէօրմիւշ խտա՛ասընտա տէյիլիզ. եալընըզ շունա էմինիզ քի՝
միւլատ էտէրսէ՝ պու էսէրտէ հէր սընըֆի էհալի իսթիֆատէ էտէպիլէճէք
պիլ սահիֆէ վէ եա պիլ սամըր պուլտպիլէճէք տիլ:

Գարիինի քիլամըն մանգուրը օլաճազ տըր քի՝ պուստա՝ խարիճտէն
իքթիսապ էտիլմիշ իսթիշհատամտան միւլէքքէպ օլլ պիլ սէրմայէ վար
տըր, Պու հալ խուսուսի պիլ մագսատ էսէրի տիլ, Պուշն իլէ ճէմա՛ա-
թըմըզա եէքտէն սնլամմազ իսթէտիք քի պու քիմապ. վասըմասըլլա
քէնտուլէրէ վազ ու իլան էթտիլիմիզ մէպտէ ու էսասլար՝ տիւնեանըն միւ-
նէվվէր վէ մէտէնի մէրքէզլէրինտէ զամէն միւտաֆա՛ա, վէ էֆէր - - - էլէ
- էլէ - էլէ տիւնեէվի սա՛ատէթ, սէլամէթ վէ Թէգատտիւմէ մէտարը եէ-
կեանէ տէյու Թէլազըր խտէն զէվամ Թապաֆընտան վազ ու իլան օլուն-
մըշ տըր:

Մէմուլ խտէրիզ քի միւլհազամըմըզ տաիլիլ վէ խարիճինտէ իշպու
էսէրի տիղզամլա միւնալէա պուլուրան վէ սնտէն միւնէէսիլ օլտուլար
պուլտնաճազ տըր. չիւնքի պու էսէրիմիզլին հուսուլա կէթիլէճէյի մէն-
ֆա՛ամ պու շարթլարա միւնէվազըֆ տըր:

Իշպու էսէրիմիզ միւննէվիյամընըն՝ զարիինին զալպ ու բուհինտէ
միւսմիլք օլարազ, միլլի Քիլիսամըզա սահիպի վուզուֆ, միւսնագիմ, վէ
միւնէտտէտ միւմիլէր զիւմրէսի եէթիշտիլմէսին Ճէնապը Լազգտան Թէ-
մէնի էյլէրիզ:

ՄՈՒՇԵՂ, ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

26 Հոկտեմբեր, 1907

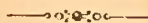
Առանա

ԶՕՊԱՆԸՆ ՆԵՍԱԻՀԻ⁽¹⁾

Անվերի ճէմա'աթըմըզ ,

ՄՈՒ ՍԻՒՆ սիւղին իւր միւսասնէպէթ իչուն ճէմա'աթըն գալպ վէ բունընա թահրիրէն խրթապ էթմէք ուսուլընը իթթիխազ իթտիմ, պու ուսուլ իսէ ճէմա'աթլարըն մէզնէպի էօմրիւնտէ ասլա նէնի պիր ուսուլ տէյիլ տիր : Մէմպէրաէն իւրատ օլունան քէլամ՝ նէ գառարտա միւէսսիր վէ նաֆիզ օլոա՝ տաիմ՝ վէ պագի օլմազ վէ օլամազ : Իչիթմէքտէն հասըլ օլուպ՝ պիր թագըմ՝ խրիսթիյանլարըն բիւճաթ ու խէլասընա սէպէպ օլան թէէսսիրի մուվագգաթ վէ հէյէճանը բուհ , ալէլուամուս վէ տաիմա ահի նէթիճէյի հասըլ էթմէմիշ տիր : վէ հաթթա բէսուլար պիլէ նիճէ հալ ու քէյֆիյէթլէրտէ քէնտի ճէմաաթլարընա՝ պիր թարաֆտան միւնապաաթա մէյտան վէրէն , վէ տիկէր թարաֆտան խրիսթիյանլըլըն գէր իթտիյի վէ էֆէնտիմիզ Յիսուս Քրիստոսըն նէկեանէ հէտէֆի

(1) Իշպուէսէր ի տաիմնէմին լիսանը Թիւրքիյէ Թէրնէմէսի իլէ պիզէ մուսվէնէթի ֆաիրիյէ իֆասընա հիմնէթ պուլուրան Ատանու մէքթպլէրիմիզ Միւսիրի Յովն. Գոնտուրանեան էֆ.յէ պէյանը Թէշէրքիւր խտէրիզ :

ՄՈՒՇԵՂ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

մագսուտինի թէչքիլ իտէն իւնսի ակէազի թէչքիլաթ Ը մահվ ու իզալէ իտէն ֆէնալըզլարըն արալարընտան տէֆ ու իզալէսի զըմնընտա բուհանի նասիհաթլարընը թահրիրէն վէրիրէր իսի :

Ճէմա'աթլա պազէն թահրիրէն միւսահէպէթ· կիպի պիր ատէթ ի դատիմէ Գիլիսսմըզ Հայրապետ վէ Ա. ուսնորդարընըն տախի թէվէսսիւլ էթտիկի պիր ուսուլ իտի· վէ պուշլարա մախսուս օլան Կոնդակլարըն շիյվէ ի թահրիրի պու ատէթին ասըրլարտան պէրու մէվճուտիյէթինի թաստիգ իտիյօր : Վէ լաքին պիզճէ կոնդակլարըն ատի վաղլարտան հիշ ֆարգլարը ևօգ տըր , մասամ քի պուշլար մէմպէրտէն օգուշմազա մախսուս օլուպ Ա.իւլէ Գիթ.Ա.Պ.Ը մագամընա գաիմ օլամամըշլար տըր : Իշթէ պու սէպէպտէն հէր հանկի տէֆա ճէմա'աթլա թահրիրէն խիթապա լիւզում կէօրտիւք իսէ , կոնդակլարա մախսուս օլան մէրասիմփէրէսթ վէ սէրի ⁽¹⁾ իւզզէվալ բէսմիյէթտէն պիլիճթինսապ , թահթ Ը իտարէմիյէթ թէվտի օլուշան ճէմա'աթըն գալպ ու բուհընը ⁽²⁾ իսթիգնահ զըմնընտա՝ անլէր իլէ պիլա թէքիլֆ վէ սամիմանէ կէօրիւշմէք ուսուլընը ինթիխսապ էթմիշիզ : Պու կիւն տախի իշպու էսէր ի թէրթիպ իտէր իքէն ալնի սուրէթլէ մուսմէլէ , վէ պու ճիլտին՝ էֆրատ քիթապը օլտուզը կիպի ալնի վագըթտա ումումիյէթ վէ Ա.իւլէ Գիթ.Ա.Պ.Ը տա օլմասընա ճահա իտիյօրըզ :

Էօմր ի ինսանի՝ ալէմին չարի Ը թէրագզըսընա մէրպութ պուլունմազլա , քէնտի չախսի , ⁽³⁾ պէյթի վէ իւնսի թէչքիլաթընտա՝ թամմ օ՝ թէրագզըտան հասըլ օլան թէսիլաթտան միւթէվէլլիտ պիր թագըմ միւրէքքէպ վէ ⁽⁴⁾ միւշթէպիք միւշքիլաթըն ⁽⁵⁾ սէրնիւմա Ը զուհուր

(1) Չսիուր կէչէն. (2) Եյի սնկամագ. (3) Աիլէյէ մախսուս. (4) Դարմա գալըշ. (5) Պաշ կէօսմէրմէք :

օլտուղրնը կէօրէճէք տիր : Հէր նէրէտէ քի մուվաֆֆա-
գըյիէթ ⁽¹⁾պաթի, հախօտ թէգատաիւմ արղուլարը ու-
յուչուգ իսէ, օրալարտա թէճրիպէլէր տէ նատիր իւլ վու-
գու տըր, վէ պիզէ փէք աղըր ⁽²⁾խաթվէլէր իւլ թէ-
գարրուպ էտէրլէր : Ինսանը իգալալ հախօտ ⁽³⁾խտպար,
չան ու շէրէֆ վէ հա ⁽⁴⁾զիւլ ու նիքպէթէ գլաղուզլա-
մագ խուսուսընտա էօմրիւն՝ թէրագղը վէ թէտէննի
տուրէթինատէքի հէր իքի մահսուլընըն, բուհըն թէալի վէ
հա ⁽⁵⁾թէզէլիւլ կիպի, հէր իքի ճիլվէսինին, գալպին
սէատէթ վէ սէֆալէթ կիպի հէր իքի հէյէճանընըն տախի
նիսպէթէն կէտիշի պիր սիյագտա տըր : շէօլէ քի՝ թէ-
գատտիւմ, ⁽⁶⁾թէալի, սէատէթ, մուվաֆֆագըյիէթ վէ
չան ու հայսիիէթէ տօղրու նէնիսպէթ ու սիւրաթլա գօ-
չար իսէք, աչնի նիսպէթ ու սիւրաթլա թէտէննի, զիւ-
լէթ, պէթպախթի, ատէմի մուվաֆֆագըյիէթ վէ խէ-
ճալէթ պիզտէն ֆիրար ու ⁽⁷⁾թէպաիւա էտէր, վէ հա-
խօտ պիլաքիւս : Պիթթապի պիզտէն հէր պիրիմիզ պա-
լայը էօմրէ տօղրու գլաղուզլայան թարիզ ի խայալ էթ-
մէյէ ոուրէթ ի մախսուսէտէ մէյնալըզ : Պէշէրի, բուհանի
էօմրիւմիւզիւն պու խայալինի գուվվէտէն ֆիլլէ չըգար-
մագ իչիւն պիզտէն հէր պիրինին՝ էվվէլա՝ ճիատի վէ
էոասի թալիւմ ու թէրպիյէյէ, սանիյէն՝ էօմրիւնտէն պիր
մագտատա, սալխէն՝ տիլէ էօմրիւնին խրիաթիյանըզա
⁽⁸⁾ճէտպան պիր թէշքիլաթա մալիք պուլուհմասը, բա-
պիէն՝ թապի վէ մատտի սէրվէթլէրի ճիտտէն թագ-
տիր վէ հիւմնիւ խթիւմալա մուգթէտիր պուլուհմասը,
խամիսէն՝ փաք իման հիսսիյաթլընա մալիք օլմասը նի-
հայէթ ⁽⁹⁾հէյքէլի, ճիտմի վէ միլլի Բիլիսայա գարչու
մուհապպէթի օլմասը իճապ էտէր :

(1) Աղըր. (2) Ատըմ. (3) Ուղղարըզլըզ (4) Տիւշիլիւնլիւք. (5) Ալ-
չաղլանմագ. (6) Եիւճէլմէք. (7) Ուղղալանմագ. (8) Եագըշըր. (9) Վիւճուտի

Պինաէն ալէյն պու վէ պունա ⁽¹⁾միւմասիլ մէսէլէ-
լէրտէն պահս էտէճէյիմիզտէն, թէպլիլաթըմըզա տիզ-
գաթ վէ իթինա օլունմասընը ինթիլարլա, սէլամէթ ու
սէատէթինիլ իչիւն պունլարըն ⁽²⁾սէմէրէտար օլմասընը
ճէհապը Հազգտան թէմէննի էտէրիմ:

(1) Պէնգէր. (2) մէյվէլի:

Ա.

ԹԱԼԻՄ ՈՒ ԹԵՐՊԻՅԷ

Թալիմ ու Թերպիյէնին էհէմիլյէթիւ. — Մագսէտի. — Իւմ վէ մէզհէպ — Պիզ-
տէ իւլէմա վէ մուսլլիմիյնին (1) ֆըզտանը — Թալիմ ու Թերպիյէ մէսէ-
լէսինտէ խանէնին Թէէսիրի, էպէվէյնին վէզայիֆ վէ մէսուլիյէթի. —
Շայիրամնըն մէսուլիյէթի: — (2) Նիւմայիշ վուզուֆա տէլալէթ
իմմէզ. — Մուսլլիմ. — Մալիւմաթ վէ ուսուլը Թէարիս. — Իզլիմ
Թէէսիրի. — Մէվանի ի մատսիյէ. — Էհնէպի Թալիմ ու Թերպի-
յէսի վէ անըն գըյմէթ ի հազիպիյէսի:

ԱԼԻՄ ու Թերպիյէնին չխտէթի էհէմ-
միլյէթինտէն պահա էթմէք պիզհէ ֆազլա
պիր զահմէթ (3) իսթիյարը տէմէք տիր:
Ասըրլարըն չէհատէթի, վէ թալիմ ու Թերպիյէ սայէսին-
տէ պէշէրիյէթին մէյտանը Թէրազգրտա ազիմ խաթվէ-
լէր ալմասը՝ անըն էհէմմիլյէթինի վէ պէշէրիյէթին թէ-
մինի սէհատէթի էմրինտէ իհրա էթաիյի (4) բօլը զաթէն
թէյիա ու թաստիգ էտիյօր: Էկէրչի ալամը հաս (5) հասպ-
էլ ճէհալէ՝ իւմ ու հիւնէր վէ Թալիմ ու Թերպիյէնին
էհէմմիլյէթինի էլանն թագտիր խտէմէյօր իսէտէ, անըն
պու մուամէլէսի թալիմ ու Թերպիյէնին էհէմմիլյէթինտէն

(1) Էքսիբլիք. (2) Կէսսմէրիշ. (3) Ալմագ. (4) Խըզմէթ. (5) Ճահիլ
օլտըղը իչիւն.

հիշ պիր չէյ թէնդիլ իտէմէղ : Զիրահի՛ ապրլար անը թաստիգ, վէ սայէսինտէ (¹) սահէփիրայը վիճուտ օլան թէրագգըյաթ անըն լէյհինտէ չէհաստէթ իտիյօրլար : Ծէհլ ու նասանի պիր մուսիպէթ, վէ թէրպիյէսիլլէք իսէ պիր պէլա, պիր ափէթ օլմասըղընը քի՛մ թաստիգ իտէպիլլի : Ասընըն հիքմէթի (²) միւճէսսէմի օլան Սողոմոն՝ թալիս ու թէրպիյէի, Խախօս քէնտի իսթիլլահըյա հիքմէթի, պագընըղ նէ՛ կիւղէլ թէլաղղը վէ վասֆ ու թարիֆ էթմիշ տիր : (Հիքմէթ) սէօյլէյօր . «էյ ճահիլլէր, իրֆան էօյրէնինիլ, էյ ահմաղլար, ֆէհիմ իւլ գալպ օլունըղ, տինլէյինիլ, զիրա ումուրը ալլիյէտէն պահս էտէճէյիմ . . . : կիւմիւշի տէյիլ՝ նասիհաթլարըմը ալընըղ, վէ ալէա ալթուհասան գիյատէ իւմ ու հիքմէթի սէվինիլ : Հիքմէթ միւճէվհէրաթտան գըյմէթլի տիր, վէ սիւթիւն աղղուլէնէճէք չէյլէր անա միւսսովի տէյիլ տիր . . . : Պէնիմ Խանըմտա սէրվէթ վէ իզղէթ, էմվալը նէֆիսէ վէ (³) սալահ վար տըր : Պէնիմ սէմէրէմ ալթուհասան, վէ խալիս ալթուհասան, վէ մահսուլըմ խալիս կիւմիւշտէն էյի տիր . . . : Պէնի տինլէյինիլ, չիրահի թարիգլէրիմի՛ հըֆղ էտէնլէր մէսուտ օլուր : Նէ՛ մութուլ օլ ստէմէ քի պէնի տինլէր, վէ հէր կիւն գափուլարըմտա օյանըղ տուրուր, վէ գափու սէօյլէրիմի կէօղէտիր : Զիրա պէնի պուլան հայաթ պուլուր . . . : Լաքին պանա կիւնսո՛ էտէն քէնտի ճանրնա զատր իտէր . պանա պուղղ իտէնլէրին ճիւմլէսի էօլիւմիւ սէվլէրլէր» (Առակք . Ը . ԺԶ . Լն .) : Սողոմոնըն՝ հիքմէթին (⁴) սիթայիլինէ մէվգուֆ օլուպ, ապա էսկիմէք պիլմէյէն վէ տէհրտէն սէհրէ (⁵) սարէպան էտէն գալպլէրէ տախիմ Խէնի կիպի խիթապ էտէճէք օլան պու կէվհէր տանկլէրինի պիր

(¹) Մէյտանա կէլէն . (²) ձիսկէնիլշ . (³) Սալիկլիք . (⁴) Մէտոն իմմէք . (⁵) Զարփան

լահզէճիք զէմանըմըզ իլմի պէշէր էրպապը թարաֆըն-տան սէրտ ու պէյան օլընան մէպտէլէր իլէ մուգայէսէ էթտիյիմիզտէ կէօրէճէյիլ քի, թալիմ ու թէրպիյէ հագ-գընտաքի թէսավվուր խուսուսընտա էսկի ևէնի ֆէրգը օլմայուպ, անըն իւզուլմ ու էնէմմիյէթի վէ իճրա էթ-տիկի ճալիպի տիգգաթ խըսմէթ հէր Եէրտէ վէ հէր ասըրտա թաստիգ ու թէ՛քիտ օլունմուշ տըր: Տիւնեա-տա Եաշայան հէր ֆէրտին թալիմ վէ թէրպիյէ օլունմա-ղա մութլաղա իսթիհգազը վար տըր: Պիր չօճուլը թա-լիմ ու թէրպիյէտէն մահրուլմ իթմէք, անը տույլուսըզ-լըզ վէ իզթիրապա մահրուլմ իթմէք տիմէք տիր: Ճա-հիլ՝ ֆիլասըզ ճէմիյէթի պէշէրիյէ իլիւն պիր ⁽¹⁾մէհիլքէ տիր: Պուհրան զէմանը թէզարրիւպինտէ, իզթիրապ ու միւզայէզա զուհուրինտէ՝ թէրպիյէսիլ օլան հէր ֆէրտ վահշի պիր ճանվէր հալինի քէսպ խէպիլիւր: Մէքթէպ պուլունմատըղը Եէրլէրտէ, մահպէս վէ ⁽²⁾տարիւլաճիլզէնին, ⁽³⁾ատէմի պասիրէթիմիլզէ տէլալէթ իտէն պու հիւզնէն-կիլ միւլէսսէսաթըն, ⁽⁴⁾թէքսիրի իճապ էտէր (Լապուլէ): ԷլԵէվմ կէրէք իլմի պէշէր էհլինին վէ կէրէք էրպապը հիքմէթին, կէրէք բուհանիլէրին, կէրէք սիյասիյունըն, սէրվէթի միլէլ էրպապը վէ իլմի ասլէագ մուալլիմինին նազարը տըզգաթընը ճէլպ ու տավէթ էտէն պիր մէ-սէլէ վար իսէ օտա թալիմ ու թէրպիյէ դաղիյէսի տիր: Հիւքիւմէթ միւսթագիմ էհալի իսթէր, պէշէր՝ էմին մուլինէր, աիլէ՝ շէրէֆպախշ վէ ⁽⁵⁾սահիհ իւլ պիւնիէ էվ-լատլար, ֆապրիգաթօր՝ զայնուր վէ գալիիւլ պէտէն ամէլէ, մէզհէպ՝ տինտար խրիսթիյան վէ ասլէագիյուն իսէ ինսանլըզ իւնվանընա ճիտտէն շայէսթէ էֆրատ իս-թէր: վէ ճիւմլէսինտէ ⁽⁶⁾իսաֆը մէսուլի իլիւն թալիմ ու թէրպիյէտէն մա՛տա պիր մէրճիլէրի Խօզ տըր:

(1) Թէհիլքէ. (2) Ֆուգարահանէ. (3) Ուզապը կէօրմէլիք (4) Չօ-զալմմագ. (5) Վիւճուտի սաղլամ. (6) Արզուսու Եէրինէ կէլմէք:

Պինաէն ալէյն՝ թալիմ ու թէրպիյէնին մագսատ ու վաղիֆէսի «ինսանը» ⁽¹⁾ մուաշէրէթի միւքէմմէլէյէ գըլաղուլամագ, վէ միւքէմմէլ պիր էօմր կէշիրէպիլէճէք տէրէճէյէ իյսալ իթմէքտէն մա՛տա պիր շէյ տէյիլ աիր» : Սքէնսըրըն իսթիլլահը իլէ՝ թալիմ ու թէրպիյէ պիղէ «հէր հալ ու քէյֆիյէթատէ ուսուլը մուաշէրէթ նէ օլտուղընը, ճէսէտէ նիճէ՞ պագմալը, գուվվէի միւտրիւքէյի նա՛սըլ գուրմալը, ումուրը զաթիյէի նէ՞ հօլտա իտարէ իթմէլի, աիլէյի նէ՞ սուրէթլէ իտարէ վէ վէզա-յիֆի մէտէնիյէմիլի նիճէ՞ իֆա էթմէլի, թապիաթըն իհսան էթմիշ օլտուղը սէատէթ մէնպալարընտան նէ՞ հօլտա իսթիֆատէ իսիլմէլի, վէ պիւթիւն գուվվէթլէրիմիլի քէնտի վէ էպնայը ճիւտիմիլ մէնաֆիինէ գուլլանմանըն էն էյի չարէսի նէ՞ իսիյինի» պիր սէօղ իլէ՞ էօմրը թամմ իլէ հաշամրշ օլմագ իչիւն նէ՞ սուրէթլէ մուաշէրէթ իթմէք լաղըմ կէլտիկինի էօյրէտիր : ⁽²⁾

Թալիմ ու թէրպիյէ պիլի հէտէֆի մագսուաընա իրսալ իչիւն, մատամ քի էֆքեարը սէլիմէ անճագ սահիւլ ոլտէն օլանկարա խասս խոույի գապուլ օլունմուշ պիր հագիդաթ սըր, էվվէլա թէշքիլաթը պէտէնիլէմիլի հալը սըհէթատէ սագլամագ իւղրէ անը էլէ ալըր, վէ մուախիսէրէն ֆիքրէ միւրաճաաթ էտուպ՝ անա ուլում ու ֆիւնուըն տալիմի վէ ամէլի մալիւմաթլարընը թէսլիմ, վէ պատէհու գալպիմիղէ միւրաճա՛աթլա անա՛ մալիւմաթլըմըզըն գըյմէթինի թագտիր էթտիրէճէք ախլէագի մէպատիի սէլիմէ պախշ էտէր : Ֆիքրին թալիմինտէն էվվէլ գալպ վէ սիյրէթ թալիմ էտիլմէլի, վէ

(1) Եռշայըշ :

(2) Հ. Սքէնսըրըն էսէրլէրինտէն օլուպ Յ. Դ. Մրմըրնանըն էրմէնիճէյէ Յէրճէմէ իՅմիշ օլտուղը «կենցաղ կամ Դաստիարակութիւն» նամ էսէրի հէր սընքի էհպի իչիւն տտիմա միւթալէայա շայն ֆախտէլի պիր էսէր տիր :

թա պէշիքտէն պաշլայան ատէաթ ու ախէադ, հիսսի-
յաթ ու մէզապըն թէշէքքիւլիւնէ տիգգաթ օլընմալը
տըր: Պու թէրպիյէ ի էվլէլիյէ պապէն հաթթա էրպապը
մալիւմաթ իւզէրլնտէ պիլէ (1)մէֆգուտ պուլունտըզը
կիպի, պապէն տէ պիլաքիս պիր թագըմ ճահլէլէր իւզէ-
րլնտէ կէօրիւլուպ անլէրի էն զիյատէ վուզուֆ ու մա-
լիւմաթ էրպապը նէզտիւնտէ պիլէ միւնթէրէմ վէ մուազ-
զէզ գըլար: Ֆիքրին (2)միւթէմմիմի գալպ օլտուզը կիպի,
իլմին միւթէմմիմի տէ ախէադ տըր: Պունլարտան պի-
րիսի օլմատըզճա տիկէրի մուզիրը օլմազսա պիլէ հիւ
տէյիլ իտէ սէմէրէսիզ գալըր: վէ սէմէրէսիզլիք հատտը
զաթընտա պիր մուսիպէթ, պինաէն ալէյհ կէրէք էֆ-
րտա վէ կէրէք հիյէթ ի իճթիմաիյէյէ մուզիր տիր: Նի-
չէլէր՝ մէզհէպէ մուսարըզ արը գաննըյա իլմ ու իրֆան-
տան իճթինապ իտուպ՝ հանլըշ անլաշրան իթիզատաթը
տիւնիյէ ի իսքեսաթ ու իգնա իչիւն, ֆիքրլէրինի (3)ազա-
մէթէ մահքիւմ իթմէյի միւրէճճահ ատտ էտէրլէր: Սա-
հիւ տըր քի իլմ՝ սաթթէ տիյանէթ հաֆթասը ալթընտա
տիւնեստա տէվէրան իտէն վէ արթըզ մէվճուտիյէթ իս-
թիհազազընը զայպ իթմիշ օլան պիր թագըմ իթիզատաթը
պաթըլէ իլէ իոթիզաճ իթմէզ: էմլն օլալըմ քի հազիզի
իլմ ու իրֆան տահապը տինսիզ օլմազ վէ օլմազ:
«Իլմ ու իրֆան տէյիլ, պէլքի իլմ ու իրֆանա բազպէթի
օլմամադ տինսիզլիք տիր» (Սրէնտըր): «Հազիզի իլմ ու
մէզհէպէ քիզ հէմէրէլէր օլուպ՝ անլէրի հէքտիկէրին-
տէն թէֆրիզ իթմէքլէ հէր իքիսինին տէ մէվթինէ սէպէպ
օլուրըզ: Ալիւմ նէ գատար տինտար օլուրտա, օլգատար
զիյատէ թէրազ գը իտէր, վէ մէզհէպլն էստա ու գաիտէ-
սի իլմէն նէ տէրէճէ տէրին վէ մանթըզի օլուրտա, օլ
գատար զիյատէ (4)թէֆէյիլուզ էտէր» (Հիքսլի): վէ շա-

(1) Եօգ. (2) Թէմամլայան. (3) Գըսըրլըզ. (4) Իլէրու կիտէր:

յէս թալիմ ու թէրպիյէ էմրինատէ իւմ ու իրֆան մէֆ-
զուտ պուլունուր իսէ, էմրի թալիմ ⁽¹⁾ սէքթէտար օլուր,
վէ պիզի ⁽²⁾ չէտէֆի մազսուտինէ իյսալ իսէմէզ: Տիւն-
եատա իւմէ ինթիյաճը օլմայան քիմսէ հօգ տըր: Ճէհա-
լէթիմիզտէն հուսուլա կէլէն վէֆիյաթըն ատէտինի թէն-
զիս, սըհէթիմիզի մուհաֆազա, թապիաթըն ⁽³⁾ մէվհի-
պէլէրինտէն իսթիֆատէ թարիզլէրինի պիզէ թալիմ ու
թարիֆ, վէ վասիթամըզլա՝ ազ զահմէթլէ պէօյիւք սէ-
մէրէլէր հասըլ իսէճէք թէտապիրի պիզէ իհսան իսէն
օ տըր: Արէնսըր իլէ պէրսպէր ախէրլէր ⁽⁴⁾ մուգթէսէ-
պաթըն էն գըյմէթտարը իւմ ու իրֆան տըր աէյու ի-
թիրաֆ իսիօրլար: Պիզի ալէմին թապիի ֆէլաքէթ ու
միւսիպէթլէրինտէն խալի սազլայան իլիմ տիր: Նարին՝
ամմա՝ «⁽⁵⁾ միւթէֆէքքիր, գամըչա միւշապին» օլան ին-
սանը էզմէք իչին պիւթիւն քեալինաթըն ճնա գարշու
սիլահլանմասընա հաճէթ հօգ. պիր մըգտար պուլսար,
պիր գաթրէ սու, անըն գաթլ ու իտամընա քեաֆի տիր:
Խանէլէրիմիզտէ՝ ճէհալէթիմիզէ գուրպան կիթմիշ նիչէ
խասթէլէրիմիզ վար: Նիչէ սանաթքեար վէ զիւրրա ճէ-
հալէթլէրի եիւզիւնտէն կիւն պէ կիւն ֆէլաքէթ ուզ-
րայուպ րէգապէթէ ⁽⁶⁾ թապ՝ալէր օլամայօրլար: Վէ միւս-
թաղիմ վէ պէօյիւք վաթ օլապիլմէք ֆըրսաթընը մահ-
զա ճէհալէթ եիւզիւնտէն զայալ իթմիշ նիչէլէր վար
տըր: Իլմին՝ էօմրի միւզիւն հէր պիր աէվրէսինէ, վա-
զիֆէմիզին հէր մէսուլիյէթլէրինէ, վէ հէր նէվ մուա-
մէլաթմըզա տախլի օլսուղընը ունութմայալըմ: «Մէ-
սէլէ մուհաֆազայը նէֆա վէ ⁽⁷⁾ իտամէի հայաթ ու սըհ-
հէթ իսէ, լիւզուլի լապիւտտ օլան շէյ՝ իւմ ու հիւնէր
տիր: Թէէմինի մաիշէթլէ տօլայըտան մուհաֆազայը նէֆա

(1) Սէքթէյէ օղրար. (2) Ալնընա պտըզըն սէր. (3) Պախշիշ. (4) Էօյ-
րէնիլէն շէյլէր. (5) Ֆիրր սահիպի. (6) Տայանմագ. (7) Տէվամ էմտիլմէր:

զաղիյէսի իսէ, լապիւտառ ու էլզէմ օլան իլմ ու հիւնէր տիր: Վէզայիֆի փէտէրանէնին իֆասընա (1) րէհպէրի սա- տըզ իլմ ու հիւնէր տիր: Մաղիտէ վէ հալը հաղըրտա մուաշէրէթի ումուսթիյէյէ քէսպի վուզուֆ իչիւն էն մուհիւմ անաթիւթար իլմ ու հիւնէր տիր: Քէզա պիլճիւմ- լէ (2) մամուլաթ վէ հէր նէվի լէզաիզի սէնաիյէնին թէ- սարիքի իչիւն լապիւտառ ու էլզէմ օլան չէյ իլմ ու հիւ- նէր տիր: Վէ եինէ գիհնի, ախլէազի վէ մէզնէպի իտ- ման ու (3) միւմարէսէ իչիւն էն սէլամէթ պախշ թահալ իլմ ու հիւնէր տիր» (Սրէնսըր): Թէէսիւֆ էաէրիզ քի պիզատէ նէ Ա.Լ.ԻՄ վար նէ ՄՈՒԱ.Լ.Լ.ԻՄ, նէ տէ պուռ- լարը թէհիյէ էտէճէք ՄէֆթէՊ: Զէմանրմըզաա թալիմ ու թէրպիյէ հէտէֆի մազսուտինուէն (4) ինհիրաֆ էթմիշ տիր: մատամ քի ամէլի էօմր իլէ անըն մէլանընտա միւ- նասէպէթ հօզ, մատամ քի օ պիզէ էօմրիւն սուրէթի իսթիւմալինի էօյքէթմէյօր, մատամ քի ֆիքրի թէվսի, զալպի թէրֆի վէ բուշը թազիզ էթմէյօր, օլհալտէ մէքթէպլէրիմիզ ալէմի ինսանիյէթէ խատիւմ օլմազ խա- սալարընը զայոզ էթմիշ, վէ էսառը մազսաալարընտան ինհիրաֆլա զման էտէրսին մեքիւպ քէլիմէսինին մանայը աթիզի օլան իսքիրաւնաք հաիօտ (5) թէֆէրիւն մանա- սընը թէպրիյէ իչիւն պիր թազըմ սէրսէրիւնըն (6) իճ- թիւմակեաշը օլմուշ տըր: պու վարիէթի միւէլլիմէնին մէսուլը քիմ տիր: Շակիրտան վէ էպէվէյն պու մէսու- լիյէթի մուալլիմ վէ (7) միւրէպպիլէրէ աթֆ ու թահալ իտէրլէր, մուալլիմէր իսէ պիզտէ ախլէազի վէ իլմի թալիմ ու թէրպիլէնին ֆըզտանընտան տօլայը շակիրտան վէ էպէվէյնի իթհամ իտէրլէր: Պու իթհամաթտա հազըր օլան քիմ տիր: «Ճիւմլէսի տէ» տէյէճէյիւմ, զիրա էպէվէյն,

(1) Բէհպէր=զապուզ. (2) Եաիլըն չէպէ. (3) Թալիմ, ալըմա. (4) Շաշմազ. (5) Էլլէնմէր. (6) Թալիմանըզապը եէր. (7) Թէրպիյէ էտէն:

4830-56

չակիրտան Վէ մուալլիմէրտէն հէր պիրի տէրէօհտէ իթ-
միշ օլտուղը վաղիֆէ նիսպէթինտէ իշպուլ թալիմ ու թէր-
պիյէ ֆըդտանընտան տօլայը միւսաւաթէն մէսուլ տըրլար :

1⁰ Էպէվէն քէնտի էվլատլարընըն աստմի թէր-
պիյէսինտէն տօլայը մէսուլ Վէ միւճրիմ աիրլէր, չիւն-
քի հիշ պիր փէտէր Վէ վալիտէ էվլատընա դարչու
թէրպիյէլի Վէ քեամիլ աստմի նիւմունէսի օլմամըլ տըր :
Մահալլ ու մէքեանըն ալընան իպրէթին թալիմ ու թէր-
պիյէ ի սթֆալ դաղիյէսինտէ էն պէօյիւք տախլի վար
տըր : Պիր փէտէր ու վալիտէ (1) դապլէլիզտիվաճ՝ էպէ-
վէյինն էվլատընա դարչու վէզաիֆի նէտէն իպարէթ, Վէ
պու վէզաիֆին հիւսնը իֆատը նէ² կիպի վէօաիթէ միւ-
թէվադդըֆ իտուլինի պիլմէլի իաիլէր : Պէտ մուամէլէ,
թէրպիյէսիզ թալիմ ու սթվար, նապէճա հարէքէթ,
սէրթ չէհրէ, Վէ նազարը հիտտէթ ու չիտտէթ չօճուգ-
լար իւզէրինէ էն ֆէնա թէսիւր էտէր, Վէ անլէրին տէ-
րունինտէ էվլատըդ մուհապլէթինի Վէ իթա'աթ ու իհ-
թիրամ հիսսիյաթընը մահվ էտէրլէր : Պէօյիւմէք իւզըէ
օլան չօճուգլարա խանէյի ճաղիպէլի պիր հալէ գօմալը,
էվլատընըլ էթրաֆընտա անճադ միւսթադիմ Վէ մու-
հապլէթ ի (3) ֆէրդէնտանէ իլէ մէմու պիր բուհ շուլէ-
լէրի (4) իշթիալ իթմէլի քի՝ չօճուգ՝ ինտանըն քէսպի
քէմալի իշինն լապիւտտ ու էլզէմ օլան մուհասսէնաթը
ալէթթէտրիճ պիլտէն (5) իզթիպաս իթսին : Վալիտէյին
մէսուլիյէթինի ալըրլաշտըրան տիլէր պիր հալ ու քէյ-
ֆիյէթ տահա վար տըր. «Թուզթ հօվուսիան» նամ է-
սէրիմիդաէ «վէրէմ Վէ ճիննէթ կիպի էմրազըն էվլատ
ու (6) էնսալիմիլէ իրսիյէթ թարիդիլէ սիրայէթ էթտիյի
կիպի, այեաշլըդ, թէքեասիլ, ախլէադսըզլըդ Վէ հա-

(1) Էվլէմէզտէն. (2) Վասիթալար. (3) Էվլատա մախտուս. (4) Փար-
լամադ. (5) Ալսըն. (6) Զիւրիյէն, նէսլ :

յասըզըզըն տա աշխի իրսիյէթ գաիտէսի իլէ սիրայէթ իտէր» օլտուղընը եաղմըչ իտիք: Թալիմ ու թէրպիյէ նօգսանը տալիս պու էմրաղը ախլէագիյէտէն պիրիսի վէ պէլքի պիրինճիսի տիր: Պինաէն ալէյն «չօճուգ-լարըն գուսուրը, վասաթ հիսապ իւղըէ էպէվէյնին գուսուրլարընըն նըսֆի գութրը տըր» վէ չօճուգլարտա պու-լուճուպ էպէվէյնին տէֆ ու իսլահընա չալըչաճագլարը հէվա ու հէվէս թամ քէնտիլէրտէքի հէվա ու հէվէս տիր: Մէքթէպ իտէ՝ թալէպէսի իլէ պէրապէր պիր շէհ-րին եախօտ պիր հէյէթ ի միւճթէմիէնին ⁽¹⁾ մինիաթիւ-րասը տէմէք օլտուղուճտան, պիր մէքթէպին աւվալի թէտղըգ էտիլտիյինտէ օլ հէյէթ ի միւճթէմիէի թէշքիլ իտէն ախլէէր իչինտէ նէ կիպի ախլէագը մէղմուճէ վէ ֆէղաիլ մէվճուտ իտուլի տէրհալ ախլաչըլապիլիր: Շու քէյֆիյէթի տէ ունուլթմայալըմ. պիր չօճուղըն թէրպիյէ ի ախլէագիյէ գասպուլ էտէճէյի մահալ, քէնտի սաքին օլ-տուղը մահալ ու մուհիթ տիր. պու մուհիթ իտէ էվվէլա քէնտու խանէսի^(*), սանիյէն՝ շէհրի տիր: Էվվէլա խա-նէնին ⁽²⁾ թաթհիրինէ, փէտէր ու վալիտէլէրին թալիմ ու թէրպիյէսինէ հիւմէթ կէօսթէրմէլի, ախլէրէ՝ վաղիֆէ-նին գուտսիյէթինի, վէ աճա գարչու կէօսթէրիլէճէք ինթիրամը էօյրէթմէլի, վէ իչթէ մէքթէպտէ չօճուղա վէրիլէճէք թալիմ ու թէրպիյէ՝ աճագ օլ զէման էսասի օլտալիլիր: Էվվէլա էպէվէյն՝ քիթապլար մուալլէնէթի իլէ, վէ էյու վէ քեսամիլ վալիտէյն էօրնէյինէ ⁽³⁾ իմթի-

(1) Ուֆագ րէսի. (2) Թէմիլլէմէք. (3) Ույմադ:

(*) Ս. Յովհան Ոսկերեւոյն «էվլատընըը հիւսնը Թէրպիյէ տիգ-գոթ էտէր իտէնիլ, էվլատընը տաիս քէնտի էվլատընտ տօղրու այնի իհ-թիմամտա պուլուճաճագ տըր. վէ պէօյլէնէ սիւալլէնիպտէ հիւսնը Թէրպիյէ վէ հիւսնը ախլէագ իրսէն պիրինտէն տիկէրինէ ինթիզալ իտէրէք կիւզէլ պիր զինճիր Թէշըլի իտէնէք տիր. վէ պու զինճիրին իլը հալգասը սիլ օլա-ճագընըզ» տէմիշ տիր:

սալ խտէրէք՝ քէնտի քէնտիւէրինի թալիմ ու թէրպիյէ իթմէլի տիրէր : Լաքին խանէլէրիմիդտէ մաէթթէէսուֆ քիթապ վէ քիւթիւսպխանէ հօգ տըր : Իսթիգուալտէ ալիէ վալիտէսի օլմագ իւզրէ զէվճինին խանէսի էշիյինէ ⁽¹⁾ դատէմնիհատէ օլան գըզ՝ պէյազ չիչէքտէն մամուլ թաճը ալթընտա մահզա՝ քէնտուսի իչիւն հազըրլանան ալինէ վէ էլպիսէնին պիլիմի վէ լաֆլար հագգընտա տիւշիւնիւր : վէ պիր ալիէ մէճլիսինտէ տիքիշ հա պիլիմ պիլմէտիյինտէն սօլայը հիճապ հիսս էտէր խէ տէ , վալիտէլիք վազիֆէլէրինճէ օլան ճէհլինտէն վէ հախօտ վիճուտինին թէշքիւթը հագգընտա ճիւզի պիր մալիւմաթը օլմամաւընտան թէվէլլիւտ էտէճէք խէճալէթի ազիմէյի հիշ տիւշիւնմէզ : Խանէլէրիմիդտէ քիթապ վէ քիւթիւսպխանէ ֆըգտանը՝ պիշտէքի քիւթապ ու գրա'աթ նօգսաւնընա տէլալէթ էտէր : Լաքին թահսիլէ չալըշմայուպ՝ էլտէ պուլունանը վէ թապիաթըն վէրտիյի իլէ իքթիֆա խտէն քիմսէ՝ քեամիլ օլմագ վէ օլմագ : Թապիաթ՝ նէ՝ միւքէմմէլ ատէմ ⁽²⁾ թէհիյէ էտէր նի՝ տէ միւքէմմէլ պիր էտէր : Օ անճագ մէվատտը իպթիտալիէյի թէհիյէ իտուպ զէմանընըն մէթալիպինէ կէօրէ անը իքմալ ու իթմամ վազիֆէսինի խասանա թէրք էտէր : Իշթէ էվլէլա քէնտի շախսլարընը , պատէհու էվլատլարընը իքմալ վէ իթմամ էտէճէք օլան՝ էպէվէյն տիր : Էվլէլա էպէվէյնիմիդ իՆՍԱՆԸ ՔԵՆՄԻՍ օլմալը , էլպէթէ լուզէթին մանայը նիսպիսի իլէ , վէ պու քէմալէթի պիլտէն թալէպ խտէն սալթ էվլատըմըզ վէ անլէրին միւրէպպիլէրի տէյիլ , պէլքի իլմ , պիւթիւն ճինսի պէչէր վէ հաթթա ճէնապը Հագգ տըր : «Սէմալի փէտէրինիդ քեամիլ օլտուղը կիպի , սիզ տախի քեամիլ օլունըզ» (Մատթ . Ե . 48) : Վէ խնսանը քեամիլ օլապիլմէք իչիւն «պէրրագ

(1) Այագ պատան . (2) Հագըրլամագ .

Ֆիրքը, ⁽¹⁾ րազիզ գալստ, մէթին գուզվէի մուհաքէմէ վէ սըհնէթի պէտէնէ» մալիք օլմալը: «⁽²⁾ Սաֆիքէթի պատար օլմատըգճա իշլէրիֆիլի հիւանը թէրթիպ խտէմէյիլ, բըգ-գաթը գալստ օլմալ խտէ, ⁽³⁾ խօտիէրէսթլիյէ թէսատտի խտէրիլ, սըհնէթի պէտէնիյէ օլմատըգճա չօգ պիր շէյ հափամայըլ, վէ է'ն ալէա ⁽⁴⁾ աղմ ու գարարարըմըլ գուզվէի մուհաքէմէ նուրըյա թէնիլիր օլունմատըգճա, պունլարտան ֆախտէտէն զիյատէ մաղարրաթ հասըլ օլուն» : Էպէվէյնին՝ էվլատարընըն չարիլը վէ հանլըլ թէրպիյէ վէ թալիմ տլմալարընտան տօլայը մէսուլիյէթլէրի սալթ իրսիյէթ գախտէսի իլէ վէ ալիէ մուհիթինին թէէսիրի իլէ տէյիլ, պէլքի սնլէրին թալիմ ու թէրպիյէսի իշլին իզթիլա էտէճէք ագչէյի թէէտիյէ էթմէտիքէրինաէն վէ մէքթէպ վէ քիթապտան վարա էսիրկէտիքէրինտէն տօլայը տա մէսուլ տըրլար: Շէհրիմիլաէ՝ ֆիսթան իշլին 100 զշ. մասրաֆ օլտուլը հալտէ, չօճուգլարըմըլն թալիմ ու թէրպիյէսի իշլին անճադ $4\frac{1}{2}$ —5 զլը. սարֆ էթմէքտէ օլտըլըմըլ թէհադգուգ էյլէմիշ տիր⁽⁵⁾: Պու հալ՝ թալիմ ու թէրպիյէնին թագտիրինտէ նէ գատար կէրի գալմըլ օլտըլըմըլը, վէ վալիտէլէրիմիլին

(1) Մէրհամէթլի. (2) Պէրրադ կէօրմէք. (3) Քէնտի քէնտինի սէվէն. (4) Նիյէթ.

(5) Կիյեօմ Բէնն պիր բիմսէ պիր մէմէքէթտէ խտիլէն ֆիզուլի մաս-րաֆը հիսապ խուպ անա կէօրէ պիր վէրկի վէ եախօտ պիր խանէի խայ-րիյէ իրտաա իմսէ խտի, ֆուգարանըն ատէտինտէն զիյատէ խայրէթխանէլէր, վէ թալէպէնին սալըսընտան զիյատէ մէքթէպլէրէ մալիք օլունապիլիլ վէ պունտան մէսարիֆամը ումուվիյէն եարտթ խտէպիլէճէք ճէսիմ մէպալիլտէ թէսարրուֆ էտիլէպիլիլ խտի տէմիշ տիր Ֆիլվադը սալթ Ատանտա միւսքիւրամ, լիւքս, թիւթիւն, քեաղտ օյունը կիլիլ զայիտ մաս-րաֆլարըն մըգտարը 25—30,000 լիրայա պալիղ օլույօր. հալպու բի մէքթէպլէր իշլին 500, ֆուգարա իշլին 2—300 վէ միւլէսասամը ումուվիյէ ի խայրիյէ իշլին 3—600 լիրա գատար վէրիյօրըլ:

(¹) Կրաքիոսեանը արդէն վալիտէսինին էօրնէյինէ իմթիսալտէն նէ՝ գառար ուղագ գալմըջ օլտըգլարընը իսպաթ իտիյօր :

2⁰ Էվլատար եախօտ թալէպէ՝ թալիմ ու թէր-պիյէ նօգսանընտան տօլայը մէսուլ տըրլար , չիւնքի էլ-եէվմ անլէրտէ կեօրիւննէք սէվտասը՝ օղնագ արդուսընա զալիպ տիր . վէ կէօրիւնմէք արդուսընտա պիր նէվի հիլէ վէ գառտի պիր ալտատընըլըգ մէվճուտ պուլուն-տըլընտան , իսթիգպալէ հազըրլանան քիմսէ իչիւն պուն-տան տահա միւհլիք պիր մէպտէ օլամազ : Պինապէրին մուալլիմ եա միւրէպպի պիթթապի թալէպէնին պու չիրքին (²)մէյլ ու իսթիտատընա մուխալէֆէթ իտէ-ճէք տիր : Պու հալտէ շակիրտ իլէ մուալլիմ պէյնիւտէ (³)պիւրուտէթ պաչլար , վէ արթըգ թալէպէ մուալլիմիւնէ պիր իսսիմ նաղարըլա պագար : Պու հիոս պիր տէֆա շակիրտին գալպինտէ (⁴)լանէկիր օլտուգտան սօնրա , ան-տէն պիր կէօնա հիւսնը թէմայիւլ ինթիզար էթմէք ապէս օլուր : Մէքթէպ վէ անըն քէնտիսինէ թահմիլ էյլէտիկի սայ ու զայրէթ քէնտիսինէ անկարիա կիպի կէօրիւնիւր , վէ ճէպրէն իֆա իթտիրիլէն պիր վապիֆէտէ սայ ու զայրէթտէն սէմէրէ ինթիզար օլունամազ իտիյինի թա-րիֆէ հաճէթ մէսա իթմէզ : Թալէպէ՝ սէվմէտիյի պիր մուալլիմին թահթը շէզարէթինտէ քէսպի վահէթ իտէր , թէնպէլ վէ եապանի օլուր , վէ անտէքի պու իսթի-տատըն հաթթա սըհէթինին տէ իսլալընը մուճիպ օլուր : Շու հալտէքի պիր թալէպէ՝ մէքթէպի վէ տէրալէրինի քէնտի (⁵)իլթըրապաթը մասուամանէսինին եէկեանէ էս-պապը մուճիպէսի նաղարըլա թէլագգը էթտիյինտէն ,

(¹) Միւճէվճէրամ եէրինէ Թէրպիյէլի չօճուզարըլա իֆթիսար իտէն վէ Թարիսճէ մարուֆէ պիր գատընըն լագապը տըր (Ծանօթ . Թարգմանչին) :

(²) Մէյլ , գապիլիյէթ . (³) սօղուզուզ . (⁴) Եուվա եափմագ . (⁵) Զօ-նուգնա սըզընթը :

չալըշմագ իսթէտիլինտէ պիլէ, հէր նէ գատար սայ ու զայրէթ իթսէ երնէ տէրպլէրինի էօյրէնէմէզ, Թալէպէ պու մուամէլէսինտէն մէսուլ արըր, օ՛ գաթիյէն գա- նա՛աթ հառ իթմէլիտիր քի մուալլիմ, տէրս, վէ մէք- թէպտէն մագսէտ քէնտիսինին ախլէագի վէ իլմի թէշ- քիլաթընը հաղըրլամաք վէ քէնտուսինի քէմալէթի ա- (¹)թիյէյէ թէհիյէ իթմէքտէն իպարէթ տիր: Պու հիւանը նաղար անտէ հասըլ օլտուգտան սօնրա մուալլիմինէ գարու գօրգու տէյիլ, իլլա ինթիրամ սէմէրէսի օլան իթա՛աթը իպրաղ իթմէլի, վէ (²)զայեուր ու ապիմ պիր թալէպէտէն մաթլուպ վէ մունթաղըր օլան նիղամլը մէշգ ու թալիմաէ կիւն պէ կիւն պիր խաթվէ տահա թէ- րագգը իթմէրլէ՝ կէօրիւլէճէք քուսուրլարընը թասհիւհ, վէ քէնտուսի իչիւն էրքէնտէն մէքթէպ տաիրէսի տա- խիլ վէ խարիճինտէ գալի էսասլար իւզէրինտէ միւէսսէս պիր (³)հիւանը չէսհրէթ թէէմինինէ չալըշարագ քէնտի քէնտինի թալիմ ու թէրպիյէյէ ճահո իթմէլի: Շակիրտան գանա՛աթ հասըլ իթմէլիտիրլէր քի հիւանը չէօհրէթէ (⁴) տէսթրէս օլմագ՝ թարիզ ի քէմալին նըսփընը թէճալուզ էթմէք տիմէքտիր: Պու հիւանը չէօհրէթ մահզա պէօյիւք կէօրիւնմէք վէ պէօյիւմէք կիպի պաթըլ հըրս ու չան- տան չօգ, չօգ զիյատէ գըյմէթտար օլուպ, մահզա սըտգ ու իսթիգամէթ սայէսինտէ էլտէ էտիլէ պիլիր: «Պէօյիւտէճէք պիր էվլատըմ օլսա իտի, էվվէլա նէրէ- տէն պաշայաճագտըմ: Իչիմ՝ անը միւսթաղիմ պիր ա- տէ՛մ մի կօգսա պէօյիւք պիր զաթ էթմէք մի օլաճագտը: Քէնտի քէնտիմէ ետիպ վիւ միւսքազիւմ պիր աշեւ եափ- մագ տէյու ճէվապ վէրտիմ: Էվվէլա էյու պիր աստէմ օլտուն, պատէհու իգթիտարը վար իսէ պէօյիւք օլաճագ տըր: Պէն քէնտիսինի՝ քէնտիսի պէնիմ վէ քէնտի էթ-

(¹) Իլէրուտէրի. (²) Ղալիէթլի. (³) Էյի իւն. (⁴) Էլտէ էթմէք:

բաժնետա պուլուճանլար հիսապընա օլարսագ սէվէրիմ, կիւզէլ պիր տէհա վէ ֆէրասէթէ մալիք օլմասընտան ղիյատէ, կիւզէլ պիր գալպէ մալիք օլտուղը իչինն սէվէրիմ», աէյօր Տիտրօ : Յէյլօսօֆը մէշնուրն իշպուլ միւթալէաթընը իլէրուտէ փէտէր ու վալիտէ օլաճագ օլան պիւթիւն էվլատլար մէպտէ իթթիխազ էթմէլի տիրէր, ղիրա պու մէպտէյի սէպալէթ կիւնլէրինտէն իթիպարէն մէվգըը իճրայա գօմազա պաշլամատըզճա անը պիր կիւն քէնտի էվլատլարը հազլարընտա թաթ պիդ էտէմէյէճէքլէր տիր : «Չօճուղը եօլունըն իպթիտա սընտա թալիմ էյլէ վէ իիթիյար օլտուղը ղէման պիլէ անտէն սափմայաճագ տըր» (Առակք. ԻԲ. 6) :

3⁰ Թալիմ ու թէրպիյէ նօգսանընտա շակիրտան վէ էպէվէյնին տէրէճէ ի մէսուլիյէթինի տէրմէյան էթտիք տէն սօնրա, մուալլիմ եա միւրէպպիլէրին պու խուսուսա տաքի մէսուլիյէթլէրինի (1)մէսքիւթ աննիհի կէչէմէյիլ : Մուալլիմլէրիմիլ մուալլիմ նամընը թէպրիյէ էթտիրէճէք գատար էստի պիր սիյրէթ վէ ճիտտի պիր լիյագաթա մալիք տէյիլլէր տիր : Վէ էյէր՝ էլիէվմ յուսուլլիմիք թագտիր օլունմամըլ պիր մէսիլէք, եաթստ տիւշ կիւն պիր սանաթ հալինէ կէլմիլ խէ, մէսուլիէթի եալլընըլ վալիտէյնէ աթֆ էթմէյէլիմ, չիւնքի մուալլիմ լիյին գատըրնըն շիքէսթ օլունմասընտա սիյրէթ նօգսանը, սաֆիսաթաճըլըգ վէ ղայէթ (2)սաթհի մալիւմաթլարը եիւզլիւնտէն պիզլաթ մուալլիմլէրին պէօյիւք պիր սէհմի պուլունմըլ տըր : Վէ շակիրտանտան էվվէլ մուալլիմլէր՝ նէ օլմալարը իճաղ էտէրսէ, էստաի սուրէթտէ օլմազա չալըշմայուպ, քէնտի քէնտիլլէրինի էհլիյէթ վէ լիյագաթլարընտան ղիյատէ փարլագ կէօսթէրմէք իլլէթինէ միւսլիէլա օլմուշլար տըր : Վէ մաէթթէէսիւֆ պէ-

(1) Սիւրիւթլէ. (2) Եիւզտէն :

յան խտերից քի անլեր քերպիյէ վե քալիւմ եքմեք սա-
նա՛թընտան քիւլլիյէն պի պէնրէ պուլունույօրլար :

Մուալլիմէր չու հալէրինտէ թալիմ ու թէրպիյէ
իթմէք իգթիտարընտան մահրում տըրլար վէ պուլա-
գայտ մէսլէքտէ տէվամ իտէրլէր իսէ եէտի հիմմէթլէ-
րինէ թէսլիմ օլունան թալէպէյի թալիմ ու թէրպիյէ էտէ-
մէյլէր վէ էտէմէյէճէքլէր : Պիր մուալլիմ էմրի թալիմտէ
մուվաֆֆադ օլապիլմէք իչիւն , էվվէլա քէնտի քէնտինի
թալիմ ու թէրպիյէ էթմիլ օլմալը , քէնտիսի շախսէն ,
սիյրէթէն վէ տիւլէագէն ⁽¹⁾ թէֆէրրիտ վէ ⁽²⁾ թէմէյէիւզ
իթմիլ օլմալը տըր , չիւնքի քէնտի կէօթէրէճէյի հիւսնը
իպրէթ ախէրլէրին թալիմ ու թէրպիյէսի էմրինտէ էն
մուհիմմ պիր ամիլ օլաճագ տըր : Իլմի բուհը խնասնի
հագգընտա մալիւմաթը էսասիյէսի օլմալը տըր քի՝ էթ-
րաֆընտա թէճէմմիւ էտէն թալէպէնին հիւվլիյէթլինի՝
էյի վէ ֆէնա ճիհէթլէրի , իսթիտատ ու գապիլիյէթլէրի ,
մէյլան ու մէզագլարըյլա պէրապէր թէտգըզ , վէ սապր
ու զայրէթլէ էյիլէրի թաղվիյէ վէ ֆէնալարը ⁽³⁾ գալ իտէ-
պիլսին : Պու թէտգիգաթընը թամիգ իչիւն հէր պիր չա-
կիրտին էպէվէյն վէ ագրապատըյլա տօղրուտան վէ եազըն-
տան ալէագատա պուլունումալը տըր քի իրսիյէթ գախտէ-
սիյէ վէ աիլէ թէէսիրինտէն չօճուզա նէ՝ կիպի խասա՛րա
վէ եախօտ ⁽⁴⁾ մէսավի ինթիզալ էտէպիլմիլ օլտըլընաեա-
գին հասըլ էտէպիլսին : Վապիֆէսինի՝ քէնտուսինտէն մէ-
մուլ օլունտուղը վէճէ իլէ իֆա էթմէք իսթէյէն պիր
մուալլիմ իչիւն պու զահմէթ լապիլտա վէ էլզէմ տիր :
Մուալլիմէր պիր նէվի թապիպ տիրլէր : Աթըպանըն
վազիֆէսի էֆրատըն սըհէթի պէտէնիյէսինի մուհաֆա-
զա իթմէք տիր , մուալլիմէրինքի իսէ անլէրին զին ու
գալպինին սըհէթինի մուհաֆազա , անլէրի թէրֆի ու

(1) Սէլիլմէք. (2) Այրըմագ. (3) Սէօքիւպ տթմագ. (4) Ֆէնալըզլար :

Թաղիդ իթմէք, վէ ինսանը քէմալը էօմրէ տօղրու գը-
լաղուզլամադ տըր: Հէր իքիսի իլիւն տաթի, պիր իլլէ-
թին թէտալթինէ պաշլամադ զըմնընտա թէշխիսի մա-
րազ⁽¹⁾ լապիւտտ տիր: Պու թէշխիս օլմատըդճա հէր իքիսի
տէ թաղիպ եա մուալլիմ օլմադտան տուր օլուրլար: Վէ
էյէր էլիւէվմ պիլտէ մուալլիմ հօգ տըր տէյի խտտա՛ա
էտիյօր իսէք էսպապը շու տըր քի, մուալլիմէրիմիլ էլ-
իւէվմ թէշխիս ի մարազ իզթիտարընտան մահրում տըրլար:
Հէր շէյտէն ադտէմ պու նօգսան իքմալ իտիւմէլի տիր:
Վէ հէր պիր թալէպէնին ախլէագ ու աթվարընա վագըրֆ
օլուպ պու վուգուֆընտա էմին օլուր իսէ, իլթէ օլ զէ-
ման թալիմ ու թէրպիյէյէ պաշլամալը տըր, ամմա մա-
հուտ մուալլիմէր ուսուլի իլէ տէյլի, իլլա հէր պիրինին
ինթիյաճընա կէօրէ թալէպէյէ տօսթանէ վէ մուհապ-
պէթլէ⁽²⁾ տէլալէթ էթմէլի քի գուսուրլարընը քէնտիսիտէ
կէօրսիւն, վէ անը քէնտիլիյինտէն թասհիհ իթսին: Զիրա
չօճուզըն անճագ քէնտի քէնտինէ իճրա իթտիյի շէյ տաթիմ
վէ պազլի գալապլիր:

Էպէվէյն՝ արզու էտէրլէրսէ, պիզաթ քէնտի էվ-
լատլարընըն ախլէագի վէ իւնտի թալիմ ու թէրպիյէսի
էմրինտէ մուալլիմէրէ է՛ն ալէա մուալէնէթ էտէպի-
լիրէր:

Մուալլիմէր քէզալիք թալիմ ու թարիֆ իզթիտա-
րընտան տա մահրում տըրլար: Ինսան՝ թարիֆ էտէպիլմէք

(1) Իլլէթի Թանըմագ.

(2) Շակիրտանըն խտաթէսի էմրինտէ քէնտիլէրէ ֆախտէլի օլուր ֆիքրի
իլէ Շէյքսթիլին շու ֆըզրասընա՝ մուալլիմէրին նազարը տըզզամընը ճէլպ
ու տալէթ էյլէրիմ «Պէօյիւթլէր քէնտի մայէթլէրինէ էօյլէ մուսուլէ էթ-
մէլի տիրլէր քի պուշլար՝ պու մէրպուճիլէթանէ տօլալը քէնտիլէրինի
պաթմիյար ատտ իմսիլէր: Դօրգու իւզլէրինէ միւսթէնի օլան նուֆուզ
ու Թէ՛սիր, Թահմը էմնիյէթտէ օլամագլ իէֆ ու խաշիյէթ, վագըմ միւրուրի
իլէ պուզզ ու ատապէթէ Թէհաւվիւլ իտէպիլիր»:

իշխան էվվէլա յնազգոյ օլմասը, եանի թալիւմ ու թէտրիս խոէճէյի մատտէյի լայրգըյլա զապթ էթմիշ պուլունմասը, սանիյէն պու զապթ իթտիյի մատտէնին ուսուլը իէտ-րիսինէ տէ ահեսահ օլմասը իճապ էտէր: Թէտրիս օլունան մէվատտըն լայրգըյլա զապթը մէսէլէսի մուալլիմէրի-միզտէ քեսամիլէն մէֆզուտ տըր: Պունլար՝ քիթապտա օգուտուգլարընը էքսէրիա փափազան միսիլլու անլա-մագսըզըն թալէպէյէ թէքրար խոէրլէր: Էօյլէ մուալ-լիմէր կէօրմիւշիւզ քի քիթապտա կէօրիւլէն մաթպա'ա զալաթընը պիլէ ֆէհմ էթմէք իզթիտարընտան աճիզ պուլունուջօրլար, վէ քիթապտաքի սէհվ ու զալաթը սաւլապ մագսամընտա չօճուգլարա թարիֆ ու թէտրիս խոյօրլարտը: Մուալլիմէրիմիզ՝ գաւանին ի զինիյէնին գաւախա ի պէտէնիլէտէն հիշ պիր ֆէրզը օլմատըզընը, հէր իքիսինին տէ մէվճուտիյէթլէրինի մուհաֆազա(1) ի-շիւն ալէտտէվսամ նաֆագայա միւհթաճ պուլունտըզլա-րընը հէնուզ ֆէհմ էստմէմիշլէր տիր (վօլնարկ): Մուալ-լիմէրիմիզ պու հագիգաթտան խապէրտար օլմայուպ՝ զանն խոէրլէր քի պիր տէֆա մուաշլիս սըֆաթիլէ մէք-թէպ զափուսընտան իշէրի կիրտիքտէն սօնրա արթըզ թահսիլ, թէրագգը, քէսպ ի վուգուֆ վէ մալիւմաթա իհթիյաճլարը եօգ տըր: Հալպուքի հագիգաթը հալտէ՝ ինսան հէր հանկի պիր վաղիֆէյէ միւպաշէրէթ էթտիյի զէման միւպթէտի շակիրտ կիպիտիր, վէ տսըլ թահսիլ ու թէֆէյիւզ՝ կիւն պէ կիւն իսթիհսալ օլունան թէճրուպէ վէ ալէտտէվսամ միւթալէաթլա մէշղուլ օլտըգտան սօնրա պաշլայաճագ տըր: Մուալլիմէրիմիզ թէրագգը վէ թէֆէյ-իւզէ ատէմի իսթիտաուլարընտան թէպրիյէ ի նէֆա իշիւն՝

(1) Սենեկա ղինսան վիւճուտինի իճման էթտիյի կիպի զինինի տախի իտմանս սայ ու իղտամ իճսէ, վէ զէֆգ ու սէֆատան զիյատէ ֆազլիլէթ արգասընս տիւշսէ, նէ գատար միւսթէֆիտ օլուրս տիյօր:

մասալարընըն աղըղընտան վէ գուվվէ ի մալիյէլէրինին՝
 թէրազ գը վէթէֆէյեիւղ իչիւն իգթիղա էտէն քիթապլարըն
 թէտարիքինէ ատէմի միւսա՝ատէսինտէն պահս խտէրլէր :
 Պու իթիրապըն մանէասընը անյայտմամ : Սէնէլէրտէն պէրու
 պու վաղիֆէյէ տալէթ ու թային օլուհան մուալլիմէ-
 լէրիմիւղ վար : Պու նէվի էնէմմիյէթլի քիթապլարըն իշ-
 թիրապընս սէնէ պէ սէնէ սալթ 3-4 մճտ . հասը ու թախ-
 սիս իթմիշ օլսա խտիլէր , էլեէվմ կիւզէլ վէ միւֆիտ պիր
 քիւթպիլսանէյէ մալիք օլմուշ օլաճաղլարտը : Պէն էմի-
 նիմ քի պիր մուալլիմին մա՝աշը նէ գատար տա աղ օլ-
 սա , վաղիֆէ վէ մէմուրիյէթինէ մուհապպէթի վար իսէ ,
 պու ուղուրա սէնէվի 2-3 մճտ . հասը ու սարֆ էսէ-
 պլիր :

Մուալլիմէրիմիզտէ ուսուլը թէտրիս նօգսանը՝
 մատտէի թէտրիս հազգընտաքի ⁽¹⁾ճէհլ իլէ միւթէվազի
 տիր : Տիւնք իճապ խտէր քի էմրի թալիմի ⁽²⁾միւսմիրր
 գըլմազ իչիւն ռառւղըր քէտրիս տախի՝ վուգուֆ վէ մա-
 վիւմաթ տէրէճէսինտէ հաիզի էնէմմիյէթ տիր : Նիչէ մու-
 ալլիմէր թանըրըմ քի վուգուֆ վէ մալիւմաթլարընս
 բազմէն՝ ուսուլը թէտրիս պիլմէտիքլէրինտէն նաշի հիշ
 պիր սէմէրէ հասըլ էտէմէմիշլէր տիր : Պունլար՝ էլլէ-
 րինտէ պուլունան տէրս քիթապլարընս պաղլանարազ ,
 մատտէյի թալէպէյէ օրատա եաղըլաղըլ վէճհ իլէ թէս-
 վիմ էտուպ , իզահ , թահլիլ վէ եա թէվսի իթմէլլէր .
 թալէպէյէ էվվէլտէն հաղըրլանուղ գալըպտան՝ չօք տէֆա
 տա եանըլ գալըպտան չըգմա մալիւմաթ թէալիմ խտէր-
 լէր , վէ հիշ տիւշիւնմէլլէր քի թալէպէյէ գալըպտան
 չըգմա մալիւմաթ թէսլիմ էթմէք թալիմ ու թէտրիս տէ-
 մէք տէյիլ տիր : Վէ ասըլ թալիմ ու թէտրիս՝ մատտէ-
 նին թահլիլ ու թասրիհի սայէսինտէ , անճազ մուալլի-

(1) Պիլմէլլիք . (2) . Մէյվէլի

մին տէլալէթիյլէ պիղզաթ թալէպէ թարաֆընտան թէր-
թիպ ու թամնիֆ օլունան մայիւմաթ վէ միւզթէսէպաթ
տըր: Տիպս «հէր թալիս ու թանսիլ պիր թէֆէյեիւզ
աըր: Մագսէտի իսէ պիր քիմնէի ախէր պիրինին» ⁽¹⁾ խա-
սախի իլէ կէօսթէլմէք, եախօտ պիղէ խասս օլան թարզը
թէֆէքքիւր վէ մուհաքէմէի ախէրէ ինթիզալ էթաի-
րէրէք անտէ իպպա ու իտամէ իթմէք տէյիլ, պէլքի
հէր պիրինին զիհնի վէ ախլէագի թէրագզըյա իսթիտատ
ու գապիլիյէթինի թէվսի վէ թէսհիլ իթմէք աիր» տէ-
յօր: Պու թէրագզը վէ թէֆէյեիւզի խուսուսի պիր ու-
սուլէ թաթպիգէն ⁽²⁾ թէսհիլ իտէպիլմէք իլիւն, մուգատ-
տէմա տէսիյիմիզ կիպի, մատտէնին թանկիլ ու թէվզիհի
իգթիզա էատէր. պիղտէ իսէ մաթթէէսիւֆ քաւիլի
տիմէքլէ տէրսի՝ քիթապըն լուզաթ ու թապիրաթըյա
թէքրար, քաւրին տէմէքլէ տէ՝ մատտէյի իմալ ու իս-
թիտար, վէ քիթապը գալըպտան տէօքմէ մայիւմաթ-
լարլա թըգամագ անլաշըրյօր: Մէշուր ֆրանսըզ մու-
ալլիմէրինտէն Ֆէլիքս Պէկօ՝ քաւրին տէմէքլէ սալթ
հէր պիր նէսնէյի քէնաի անաաըր վէ մէպտէլէրինէ թան-
զիլ էտէրէք իզան ու թարիֆ էթմէյի տէյիլ, իլլա պու
անաաըր վէ մէպտէլէրտէն շակիրտանըն զապթ ու հազմ
էտէպիլէճէյի դըսմը, վէ պիլինմէսի քէնաուլէր իլիւն
էլզէմ վէ լապիւտտ օլմաղլա պէրապէր այնի վազթտա
հագիգաթ հագգընտա էն ⁽³⁾ միւթէմէտ ֆիքր ու թէ-
սալվուր վէրէպիլմէսի ինթիսապ էթմէքիյի անլայօր:
Թասրիս տիմէքլէ՝ հէր նէ գատար տա գըյմէթլի օլտա-
լար, շաիրալէրիմիլին իտրաք, վազըթ վէ վասիթալա-
ընըն մաֆէվզիստէ պուլունան պիր թագըմ մալիւմաթ-
լարը ⁽⁴⁾ թայ ու իսգաթ էթմէյի անլայօր: Վէ ազ էօյրէ-
տուպ էյի անլաթմագ, վէ իզանաթ, իտրաք վէ հաֆը-

(1) Խասսիյէթլէր. (2) Գօլալաշտըրմագ. (3) Իմիմատ օլընըր. (4) Քէ-
սիպ ամմագ:

զէնին պիւթիւն գուլվէթինի, պիլ ինթիլապ էն մուհիւմ վէ էսասի գըսմլար իւզէրինէ մէրքէզլէնտիրէրէք թարիֆ ու իզան էթմէյի անլայօր: Իլավէթէն՝ թալիւմ ու թէտրիս չիւպէսինտէ չայանը թագտիր պիր իշ կէօրէպիլմէք անճազ պու շարթլար իլէ միւմքին օլապիլիւ տէյօր: Ախէրլէրտէ թալիւմ ու թէտրիս խոսուսընտա սայքի այնի ուսուլը կէօսթէրիւպ տէյօրլար քի, քաարիւնին մանասը էվվէլա թահլիլ, վէ պատէհու պու թահլիլ նէթիւճէլէրինի եէքաիկէրիյլէ մուգայէսէ իթմէք տիր, (Ժուլ Սիմոն): Արզու էտէրիզ քի մուալլիմէրիմիզ կէրէք քէնտի մէվգըլէրինի վէ կէրէք եէտի ինթիմամէրինէ թէվտի օլունան պինդէրճէ մասոււմլարըն էօմրիւնիւ թէրֆի իշիւն պատէզլին քէնտուլէրի թալիւմ ու թէրպիյէ, քէսպ ի վուգուֆ ու մալիւմաթ, վէ ուսուլը թէտրիս գազիյէլէրինէ տահա զիյատէ սայ ու հիւմէթ էթմինլէր: Օլմայա քի պոունճա մասոււմ ճանլարըն ճէլլատ ու գաթիլի օլալար:

Վէ լաքին շուրասընը տա իգրարա մէճպուրըզ քի էպէվէյն, չայիրտան վէ մուալլիմիյնին գայասըլըլընտան մատէն էմրի թալիւմ ու թէրպիյէնին ագամէթինէ չօգճա սէպէպ օլան պիր թագըմ իգլիւմ վէ մալիյէճէ տէ միւշքիւլաթ վար տըր: Իլմի ախլէազ էրպապընտան մէշհուր պիր գաթ՝ քիւրրէ ի հէվանըն ինսանըն թէշքիլաթը մանէվիյէսի իւզէրինէ իճրա էթտիյի թէէսիրաթը նազարը տրգգաթա ալարադ «իգլիւմ պազէն մուճիպ ի» ֆէսատ տըր: Փիլան էնպի արզըն մահաուլտարըրը եիւզիւնտէն թէնպէլ վէ (2) ազըպէթէն տիլիքտէն մահրոււմ գալմըլ տըր» (1, Տիւկա): Մաէթթէէսիւֆ իգլիմիմիզտէ կէրէք հէրարէթի մահալլիյէնին (3) առապըմըզա իրասը (4) րէխաւվէթ էթմէսի վէ կէրէք թարլալարըմըզըն գուլվէթի

(1) Պօզիպ. (2) Սօնունու կէօրէպիլմէք. (3) Սինիրլէր. (4) Կէվ-շէրլիբ:

(¹)ինպաթիյէլէրի սայէսինտէ աղ պիր զանմէթլէ (²)իաշէ ի նէֆսէ միւգթէտիր օլապլլտիյիմիլտէն տօլայը, պու (³)քէսլ ու լադայտի միլքրօպլարը պիր մուսիպէթ հալինտէ լանէկիր օլմուշ տըր: Իշթէ պու քէսլ ու բէխալէթ՝ միւսթէվլի պիր իլլէթ կիպի, պիլտէքի (⁴)ֆէալլյէթ ա նասըրընը մահվ իլէ, պիլի (⁵)սայ ու ամէլ մուհասէնաթընտան մահրում պըրագըյօրլար: Ատանալը պիր թալէպէ 10-12 սիննինէ գատար փէք զէքի վէ զայյուր օլուր, (⁶) շէպապէթէ գատէմզէն օլուր օլմաղ հակէհանի ֆէվգէլատէ պիր թէպէտտիւլէ օղրար, թէնպէլ վէ լադայտ օլուպ, մէքթէպ վէ թալիմ ու թէրպիյէտէն զիյատէ գէվգ ու սէֆասընը տիւշիւնիւր, էյէր իրատէ ի ճիւղիյէի ինսանիյէնին աճաիպ գուվվէթ ու գուտրէթինի թանըմըշ օլտա խաիք էլպէթէ քէնտիմիլի իգլիմին բէխալէթպաիւշ թէսիրինտէն գուրթարըպ, սայ ու զայրէթ սէմէրէսի օլան մուհասէնաթ սայէսինտէ էլէէվմ թէրպիյէ, իլմ ու իրֆան վէ մալիյէ հօգթայը հաղարընտան չօգ էյի պիր հալէ մալիք օլմուշ օլուր խաիք: Վէ լաքին խաթալարըմըզըն թամիրի իշիւն վասիթալար էքսիք տէյի տիր, Իրատէ ի ճիւղիյէ՝ գուսուրլարըմըլտան չօգ շէյ թասհին խաէպիլիր: Ահվալը մալիյէտէն միւթէվէլլիա (⁷)մէվանի ու միւշքիլաթտան պիրի՝ չսկիրտանըն էքսէրիա մէքթէպտէն զայյուլպէթի, տիլէրի իսէ մէքթէպ իւճրէթլէրինին ֆէվգէլապէ (⁸)գըլլէթի տիր: Ատանա մուհաճիրիյն եուվասը օլմուշ տըր: Իշէրու վիլայէթլէրաէ մալիյէճէ տիւշարը միւշքիլաթ օլան էֆրաստ՝ պարի ամէլէ վէ բէնճպէր սըֆաթիյէ ագվաթը եէվմիյէսինի թէտորիք իշիւն Ատանայա գօշմուշլար տըր: Պաշլըճա վէսաիթի թէայիւշտէն պիրիսի օլուպ՝ ամէլէ վէ բէնճպէր սընըֆընտան օլան աի-

(1) Մահսուլ վէրէն. (2) Պէպէմէք. (3) Թէնպէլլիք վէ վազիֆէսիլլիք. (4) Իշկիւզալլըգ. (5) Չալըշմագ. (6) Նէվէրիւնլըգ. (7) Էսկէլլէր. (8) Ազլըգ:

լէւէրին, թալէպէտէն պուլուհան էվլաալարը իլէ պէրսպէր գօշուպ կիթաթլէրի իշ, պու զրա'աթ մէմլէքէ-թինին փամուզ մահսուլը հասաաը տըր: Պու իսէ Օգոստոսըն նըսֆընտան պաշլայուպ, Հոկտեմբեր նըսֆընա գատար տէվամ իտէր. պիզ իսէ կէրչի մէքթէպլէրմիզի Սեպտեմբեր իպթիաաընտա աշարըզ ամմա, մաէթթէ-սիւֆ շակիրտանըն անճագ $\frac{0}{10}$ 10-12 սինի մէվճուտ պու-լապիլիրսին, $\frac{0}{10}$ 50 սի Հոկտեմբեր իպթիաաընտա կէլիր, զաթէն տէրսլէր մունթազամէն տէվամ էթմէքտէ իքէն վէ $\frac{0}{10}$ 30 ը տախի Նոյեմբեր խիթամընտա կէլիրլէր. չէօյ-լէ քի՝ սէնէ ի թէարիսիյէտէն իքի այ զայպ իթմիշ օլու-րըզ: Մէքթէպ միւտտէթինին է'ն սաքին վէ է'ն միւս-միրր գէմանը Նոյեմբերտէն Փետր. 15 ինէ գատար իմ-թիաաա էաէն միւտտէթ տիր. պու միւտտէթտէն սօնրա պազ իշլէրի պաշլայըպ, չօճուզլար տախիս միւզաեզա վէ ֆազըը հալ վէսիլէսիյէ էպէվէշիլէրի թարաֆընտան օ՝ իշէ թային օլունուրլար: Պու պիւթիւն զայպուպթի-լէր տախիլի հիսապ իտիլտիքտէ կէօրիւրիւզ քի շակիր-տանըն $\frac{0}{10}$ 40 ը իշիւն սէնէ ի թէարիսիյէ՝ կիրակի վէ հօր-թուլարը հիսապ էթմէյէրէք 7 այ տըր. $\frac{0}{10}$ 20 սի իշիւն 6 այ, $\frac{0}{10}$ 20 սի իշիւն 5 այ վէ $\frac{0}{10}$ 20 սի իշիւն 4 այ տըր⁽¹⁾: Գարիյէ մէքթէպլէրմիզէ կէլինտիքտէ, պուն-լար տա սէնէ ի թէարիսիյէ 4-6 այը սայքի կէշմէզ: Օրա-լարտա անճագ գըշ վէ հազմուր սէպէպիլլէ, թարլաաա իշ պուլուհանաաըզը գէման մէքթէպլէրտէ չօճուզ պու-լունապիլիր⁽²⁾: Պու հալի՝ ֆազըը հալ նէթիճէսի տիր կիպի կէօթէրաի իսէք տէ, էմիսիզ քի վալիտէյն էյէր

(1) Մէրսին վէ Չոք-Մարգուան միւսթէննա օլուպ օրալարտա սայքի 9 այ մէքթէպ միւտտէթի տէվամ էտէր:

(2) Շ. Վալիէր տէյօր քի «պու հալ իսվէշէրեսնըն պազը էյալէթի-րինտէ տախի մէվճուտ օլուպ, օրալարտա մէքթէպ անճագ մէվսիմ շի-թաաա աշըզ պուլուհուր»

սուրենտիչանէ հարեքէթ խոխպ միւսթագպէլտէքի մէ-
նաֆիլի՝ հաղըրտաքի էհէմմիյէթսիզ պիր մէնֆա'աթա
թէրծի'ս խտէպիլսէլէր, թալիւ ու թէրպիյէյի թագտիրէն
էվլատարընը շակիրտ հալինտէ պրագասալար, նէ՛ քէնտի-
լէր վէ նէտէ էվլատարը զիյանլը չըգմաղլար. վէ պու
սուրէթտէ մէքթէպլէրիմիզ քէնտի խըտմէթի մէմուրէ-
լէրինի քուամիլէն իֆա խտէպիլիլլէր:

Միւզաեէզա եիւզիւնտէն զուհուր խտէն միւշքիւա-
թըն իքինծիսի՝ մէքթէպ իւճրէթլէրինին զըլլէթի, պի-
նաէնալէյի մէքթէպլէրին ումում պիւտճէսինին (1) ատէմի
քիֆայէսի տիր: Մէքթէպլէրիմիզտէ վասաթ հիսապ իւզրէ
1500 թալէպիմիզ վար, վէ պուշարըն սէնէվի պիւտճէ-
սինի 2 սէնէ զարֆընտա 630տան անճագ 1100 լիրայա
իպլաղ խոխպիլտիք: Մէմուրիյէթէ պաշլասըղըմըզ զէման
էպէվէյնտէն՝ մէքթէպ իւճրէթի նամըյա անճագ 230
լիրա թանսիլ օլունույօր խոխ, զէմանըմըզտա խտէ պու
մէպլաղ 450-550 լիրայա պալիզ օլտու: Պու մըզտար
մէքթէպ իւճրէթինի վալիտէյնտէն նէ կիպի միւշքիւաթլա
թանսիլ էթտիկիմիզին թաֆսիլաթընա կիրիւմէք իսթէ-
մէյիզ. անճագ շունու տէյէլիւմ քի թալիւ ու թէրպիյէ
իչիւն փարա վիրմէյէ կէլինճէ զանն խտէրսին քի ալէլ
ումում հէր քէս ֆագիր ու միւթաճ քէսիլիր, վէ էվլատ-
արընըն թէրպիյէսի իչիւն վէրիլէն իւճրէթի խանէի ու-
մումիյէ կիպի (2) թէլագգը(*) խտէրլէր: Լիւզումսըզ վէ
ֆալիտէսիզ մէսարիֆաթըմըզտան թէսարիւֆ խտէրէք,
մէքթէպ վէ թալիւ ու թէրպիյէ վէրկիլէրիմիզտէ միւս-
րիֆ օլմաղը պիլսէ խոխք, օլ վագըթ էվլատարըմըզա

(1) Եէմիշմէզլիք. (2) Գապուլ իմմէք:

(*) Թալէպէտէն փէք ազլարը թէմամ իւճրէթ վէրիլլէր. 0/0տէ 80ի
իւճրէթին նըսֆընը, բուպընը. սէքիզտէ վէ օնտա պիրինի վէրիլլէր, վէ 200
գաստար տա վար տըր քի՝ Մանկապարտէզտէն մա'տէա տիկէր մէքթէպլէրի-
միզէ պիւսպիւթիւն իւճրէթսիզ գասպուլ օլունուլար:

գարչու աթալը գլադիֆէլէրիմիզին պէլքի էն պէօյիւ-
կիւնի իֆա իթմիշ օլուր խտիք: Զիրա գանաաթը թաամէ
հասը իթմէլիյիզ քի էմր ի թալիմ ու թէրպիյէնին միւս-
միր օլմասը իչիւն շէրաթի ի մութլագաստան պիրիսի,
վէ պէլքի պիրֆնճիսի ագչէ տիր: Վէ էյէր սէնէ պէ սէնէ
թէտիյաթըմըզը վէ մէքթէպ պիւտճէսինի (1) թէզիս
իթմէզ իսէք, էվլատլարըմըզա՝ հաթիմա իպթիստաի պիր
թալիմ ու թէրպիյէ պիլէ վիրէմէյիզ:

Թալիմ ու թէրպիյէնին մագաստը, իսթիգամէթի,
ուսուլ վէ մէվանիի հագգընտա պահա իթաիքտէն սօնրա,
մէսէլէնին հաղարը տըգգաթա ալընմասը իգթիզա իտէն
տիկէր պիր ճիհէթինէ տէ տըգգաթընըզ տավէթ էթ-
մէքսիզին մէգալէմիզէ իսթամ վիրմէք իսթէմէյիզ. մէ-
քհաթիպ ի էճնէպիյէ մէսէլէսինի տէմէք իսթիյօրըզ: Պու
էճնէպի մէքթէպլէրի պիր վագթուսն պէրու տարիէ ի
միլլիյէմիզ տախլինտէ վէ մէքթէպլէրիմիզին պրուշընըն
տիպլինտէ թէէսիս օլուսմըշ օլուպ, պուշլարտան պազը-
լարը գաթօլիք (2) րէհապիյինի վէ վէ տիկէրլէրի իսէ վրօ-
թէսթան միսիօնէրլէրի եհա ի իտարէլէրինտէ պուշըն-
յօրլար: Պու մէքհաթիպ ի էճնէպիյէնին մագաստը մահա
թալիմ ու թէրպիյէ տէ օլսա, եինէ աէյէպիլիրաիք քի
պուշլար՝ չօճուգլարըմըզըն թալիմ ու թէրպիյէսինէ ֆաի-
տէլի սուրէթտէ խըտմէթ իտէմէզլէր: չիւնքի մէմուր-
լարը էճնէպի օլուտըզընտան հէ՝ ախլէագ ու աթվարըմըզա
էսասի վուգուֆլարը վար, հէ տէ միզաճ ու ատէթլէ-
րիմիզէ. իշթէ պու ճէշլէր եիւզիւնտէն չօճուգլարըմըզա
էսասըզ վէ սաթնի պիր թալիմ վիրէճէքլէր տիր, վէ
անլէրին տաըլ (3) խասալի ի պաթընիյէլէրիլէ մէշլու օլա-
մայաճագլար տըր, վէ պուշլար՝ էճնէպիլէր եհալիլէ էվ-
լատլարըմըզըն տըշընա սիւրիւլէն ճիւա աթընտա տախիմ

(1) Արմըրմագ. (2) Բուհպանլար. (3) Իչէրիքի Յապիսմ:

նախօշ վէ չիրքին գալաճագլար արը : Վէլհասը՝ էճնէ .
 պիլէր վասիթաարլէ վիրիլէն թալիմ ու թէրպիյէ չօճուզ -
 ւարըմըլը միւրայի վէ նիւմայիւփէրվէր իթմէքտէն մատէա
 հիչ պիր շէյէ խըտմէթ էտէմէզ : Հալ պու քի պիզտէ էզէ -
 վէյն պու ճիւատան իզֆալ օլունարագ մէքթէպ ինթի -
 խապընտա պիր նէվի էճնէպիիէրվէրիք սէվտասընա
 տիւշէրլէր քի հիչ պիր սուրէթլէ (1) թէպրիյէ օլունամագ :
 Պու էճնէպի թալիմ ու թէրպիյէսինտէն , պախուսուս
 ժէվիլիթլէրին վիրտիյի թալիմ ու թէրպիյէ՝ ախլէագ ու
 աթվարըմըլլա՝ ուսուլ լատաթըմըլ : վէ գուվվէթ ֆիք -
 րիյէ ու հիսսիյաթըմըլլա վէ միզաճ ու թապիյաթըմըլլա
 հիչ պիր նօգթայը նազարտան իմթիզաճ իտէմէզ : Պու
 թալիմին էվսաֆը մախսուսէսի՝ չօճուլը մաքինայա թահ -
 վիլ իթմէք , անտէ չախսիյէթի մահվ վէ (2) գուվվէի միւ -
 մէյիիզէյի իզալէ իսուպ անըն (3) սէհիլ իւլ ինհիմաք իրա -
 տէթինի քէնտի իրատէի քէյֆիյէլէրինէ իթտաթ իթտիր -
 մէքտէն իպարէթ տիր : Պու մէքթէպլէր՝ էվրօփա վէ
 Ամէրիգատան կէլէն իանէլէրէ իսթինատէն , իւճրէթսիզ
 թալէպէնին տտէաինի կիւն պէ կիւն թէզեխտ իտիյօրլար քի
 իւճրէթլիլէրին տտէաի տէ պունտան նօգսան օլմատըլըն -
 տան պու սայէտէ մէքթէպլէրիմիզլէ սուհուլէթլէ րէգա -
 պէթ իտէպիլիյօրլար : Պիզիմօրթա հալլի վէ պախուսուս
 ֆուգարա սընրֆըմըլ պու հալտէն իսթիֆատէյէ փէք
 մէյեալ տըրլար , վէ հիչ պիլմիյօրլար քի պու ալէմտէ
 պատիհէվա հիչ պիր շէյ եօգ տըր . նէրտէ գալար թա -
 լիմ ու թէրպիյէ : Պիզտէ վալիտէյին պիլմէսի իճապ
 իտէր քի մեհմանեհն նամըլլա էճնէպիլէրին չօճուգլարը -
 մըլլա վէրտիյի թալիմ նաֆագասը մութլագա աճը տըր .
 պու գատարը ֆէհմ իտէպիլմէք իչիւն ինսանըն ֆէյլէսօֆ

(1) Մէլամիժէ չըգարմագ . (2) Թէմիզ ու Յէֆրիզ իտիճի գուվվէի
 (3) Չախուզ եախուս գօլայ էյիլէն

օլմասընա հաճեթ եօգ տըր : Իւք նազարտա կէօրիւրիւզ քի ճապա նամըյլա վէրիլէն թէրպիյէ՝ պախուսուո Գաթօլիք թէրպիլէսի զիրինտէ պիր մէզհէպ մէսէլէսի մահֆուզ տըր . վէ զաթէն քէնտիլէրինին շէհատէթիյլէ տէ միւսպիթ տիր քի պու մէքթէսլէր անճագ թէլգին ի մէզհէպ (փրօփականտա) մէրքէզլէրի տիր : Յրանտա ճիւմհուրիյէթինին խարճիյէ նէզարէթի 1906 թարիխինտէ՝ Մէմալիքի Շահանէտէ պուլունան Յրանսըզ Մէքթէսլէրինին խտարէսինէ մէմուր րուհպան չիրքէթլէրինին նէչր ի մէարիֆ խուսուսընտաքի վազիֆէլէրինի քէմալը սատագաթլա իճրա խուսպ իթմէտիքլէրինէ քէսպ ի վուգուֆ իչիւն , պու մէքթէսլէրին տիսլէագի վէ իլմի մէրթէպլէրի հագգընտա հագգընէն մալիւմաթ իքթիսապընա լիւզուժ կէօրտիւ : Վէ պու վազիֆէ ի թէֆթիլիյէյի՝ Մէարիֆի ումումիյէ Միւֆէթթիլ ի ումումիսի Միւսիւ Մարսէլ Շարլօյա հէվալէ իթտի : Միւֆէթթիլ ի մումալիէյի զիյարէթ իթտիյի մահալլէրտէն զայէթ մէեուս ավտէթ իթտի : Թագաիմ իթտիյի բափօրը ումումի՝ Լաթին բէհապիյնի մէքթէսլէրի հագգընտա զայէթ (1) միւլէլլիմ պէյանաթը շսմիլ օլուպ , անլէրէ մախսուս օլան միւլէսսէսաթըն քիւրբէի հէվասընտա «ֆիքր թաղիլիլի , վէ քիզպ ու բիյանըն» հեր շէքլ ու սուրէթի մէվճուտ իտիյինի մաէթթէէսսիւֆ թասաթիգ իտիյօր : Վէ պու պապտէ պազը վագաա վէ հալ ու քէյֆիյէթլէր տէ զիքր իտիյօր : Բուհպանլար մարիֆէթիյլէ քիւշատ օլունան մէզքիւր մէքթէսլէրին մագսատընա կէլինճէ , Մ . Շարլօ տիյօր քի՝ Շարպտա մէքթէսլէրի պուլունան Բուհպանլարըն «ասըլ մագսատը պիւթիւն Շարգ խրիսթիյանլարընը Բօմայա տօղրու գըլազուզլամագ» , եանի անլէրի Գաթօլիք իթմէք տիր : Մէքեաթիպի մէզքիւրէտէ իսթիմալ օլունան քիւթիւպ ու բէսաիլ վէ ուսուլը թէտ-

(1) Աճընագլլը :

ըրա հազգընտա աւահա խտէրէք պէօյլէճէ իլաւլէի մէգալ
 խոխօր . «Թաքիխի՝ Գաթօլիքլիք տաւլապընըն պիւս պիւ-
 թիւնն լէհնաւէ կէօպթէրմէք , Ժ . Ժ . Ռուսօյք՝ Վօլթէո
 իլէ պիլիշթիրաք իւնսի վէ մէզհէպի թալիմաթը մու-
 ղիրրէ հէշը ու իլանն իթմիշ օլմագ կիպի պիր շէօհրէթի
 միււէլլիմէ իլէ (¹)միւշթէհիր պիր քիմսէ կիպի անլաթ-
 մագ , գաւլախո ի ոարֆիյէյի՝ քիլլիսա թէատտիսի թարի-
 խինտէն մէխուղ միսալլար իլէ թարիֆ ու իզահ իթմէք ,
 ալինի մէզհէպիյէյէ՝ օլտուգճա միւհիմմ պիր վագըթ
 թախսիս վէ պիւթիւն շակիրտանը պու ալին ու ատէթ-
 լէրտէ հազըր պուլունմաղա իճպար իթմէք , թալէպէտէն՝
 իլթիյարի (?) համըլլա (²)թէլգին ի մէզհէպ մէսէլէսի մէն-
 ֆա՛թթընա ազգէ թօփլամագ . . . » Իշթէ պու վէ պու մի-
 սիլլու վագաա՛լար պիրլէշէրէք էօյլէ պիր հէքիւն թէշ-
 քիլ խտէրէր քի անտէ ինսսն ալճըլլըր ուսուլլ սարա-
 հէթէն կէօրիւլիւր(*) :

Իշխէ Էճնէպի թալիւմ ու թէրպիյէսինին գըյմէթ ի հազիրգիյէ վէ մագսէտ ի ասլիսի պոռնտան իպարէթ տիր : Կէվհէր ի բուհընը — Մէզհէպինի — գալպ ալթուն իլէ տէյիլմէք իսթէմէյէկէր, իզզէթի հէֆս օլանլար, փէտէրլէրիմիլտէն օլ գատար ֆէտաքարլըզլարլա պիզէ վասիյէթ էտիլմիշ օլան իման վէ Քիլիսամըզըն գըյմէթինի թագտիր իթմէք իգթիտարընա մալիք օլտուզլարընը իսպաթ իչիւն օլտուն, քէնտի միլլի մէքթէպ վէ թալիւմ ու թէրպիյէսիլզի ախէրլէրէ թէրճիհ ու (3) թագտիւմ իթմէլիտիրլէր :

(1) Ինչպե՞տե՞ս. (2) Մեղհե՞լ նեղը էթմեք. (3) Իսթիլն թու՞մադ:

(*) *Բախոր* (Revue Pédagogique) նամ րէսալէ ի վէլզուծէնին 1906
նոյնմբեր Թարիսիլ յէ 11 նոմբըրօլու նուսիսէսինտէ Թէմամէն միւնտէրիւն տիրու

պիլիքէթինէ տիգգաթ խողալ մոճիպինճէ քէնտիսինէ պիր մագսատ ինթիխապ իթմէլի տիր: Էօմրիւն քէնտինէ մախսուս կիւզէլ վէ ալի պիր մագսատը օլմասա խաի, հաշամանըն հիչ պիր գատր ու գըյմէթի օլմայաճագտը. էօմրիւն էհէմմիքէթ վէ գատր ու գըյմէթի անճագ ինթիխապ ու իթթիխապ օլունան մագսատ, վէ պու մագսատա տէսթրէս օլմաք իչիւն իսթիմալ օլունան վասիթալարլա թագտիր օլունապիլիր, չիւնքի «էօմրտէն մագսատ հայաթը հայլանիտէն զիյատէ հայաթը արխէագի տիր»:

Նիչէլէր՝ ինթիմալէն՝ էօմրտէն մագսատ հաշամագտըր տէյուզ զանն իտէրլէր. վէ սէհվէն մագսատ տէյուզ զանն իտիլէն պու միւստէթի հայաթը ⁽¹⁾իչ ու նուշ իլէթէմտիտ իտէրլէր: Պու մագուլէլէր պիլմէլի տիր քի էօմր՝ մէնաֆի ռամուսիլէլ վագֆ օլունմուշ պիր մագսատա՝ վէ աշվալի նամուսքեարանէ իլէ տէսթրէս օլմաղա մախսուս պիր վասիթա տըր: Էօմր սալթ պիր յօֆմօքիֆ վագիֆէսինի իֆա իտէր. կիւն վէ սէնէլէր ուզուն պիր չըմէնաէֆէր գաթարը կիպի պու մաքինաթարաֆընտան սիւրիւքլէնէրէք, ինսանը՝ ⁽²⁾ալէթթէտրիճ, տիգգաթը թամմէ իլէ ինթիխապ օլունուսլ՝ պիւթիւն էօմրիւն մագսատընը թէշքիլէ ⁽³⁾սալիս պիր մագսատա հագըն կէօթիւրիւրլէր:

Էվէլլէրի՝ փէտէրլէր՝ էվլասպարընըն իսթիտատ ու գապիլիքէթլէրինի նաղարը տըգգաթա ալարագ պիր սանաթ վէ հա պիր ախլ ու իթա ինթիխապըլա անլէր իչիւն էօմրի պիր մագսատ թային իտէրլէր խաի: Շիմտի իսէ — քէէննէհու մէքթէպ վէ թալիւմ ու թէրպիլէ սահիպի օլտուղըմըլտան, — հէնի հէթմէլէր մագսատսըղ պիր էօմրիւն էսէֆէնկիլ նիւմունէլէրի օլույօրլար: ⁽⁴⁾Միւ-

(1) Ենյիպ իչմէք. (2) Տէրէճէ տէրէճէ. (3) Էլվէրիլլի. (4) Էվլէլլի տաէմլէր.

Բ.

ԷՕՄՐԻՒՆ ՄԱԿՍԱՏ ՎԷ ՍՈՒՐԵԹ Ի ԻՍԹԻՄԱԼԻ

Էօմրիւն զըյմէժ վէ մանէասը.—Մագստտը.—Մէսլէք ինձի-
խասը.— Ալմուռն պիլէզիր.

ԷԱՒՄ ու թէրպիյէ՝ էՕՄՐԷ, քէմալը
էօմրէ տօղրու դօշմադա թապիաթ թարա-
ֆընտան մուգատտէր օլան չօճու գ իչիւն,
թէտարիքեաթը ի պթիտաիյէ տիմէք տիր: Պի հագգին
տէնիլմիշ տիր քի ինսանտա իքի նէվ հայաթ վար տըր,
պիրի՝ հայաթը զայրը միւմէյիլդէ, եախօտ հայաթը
հայլանիյէ տիր քի ինսանը եաշատըր. տիկէրի իսէ՝ ին-
սանըն եաշատաղը էօմրը իսթիյարի, ֆա՛ալ էօմր տիւր:
Վէ կինէ՝ մէվճուտ օլմադ՝ եաշամադ, եաշամադ իսէ
թէֆէքթիւր վէ իրատէ տիմէքտիր (Ռաւլընօն):

Էօմր՝ նէ՛ գէվդ ու սէֆա վէ նէ՛տէ մէսէրրէթ ու
շատիւմանի կիւնիւտիր. էօմր պիր ⁽¹⁾գաթրէ ի սիրիշք,
եախօտ ⁽²⁾եէիս ու նէվմիտի ա՛ն ու էնինի տէ տէյիլ, օ՛
էպէտիյէթէ տօղրու դօշմադտա օլան պիր հօգթա, պիր
տապիգա տըր քի ինսան անը ումումիյէթին մէնֆաաթը-
նա գուլլանմալը տըր, պուշըն իչիւն ինսան քէնտի գա-

(1) Կէօզ եաշը տամլատը. (2) Իւմիտսիլլիք:

Թէգատտիւնին՝ եաշամաղա (1) մէտուվ վ պուլունտըգլարը շու սլէմտէ մագսատլարը գըսմէն վէ եախօտ նիսպէթէն նէտէն իպարէթ օլաճաղընը հիյնի սէպավէթլէրինտէն պլլտիքլէրի իչիւն, վիճտանլարը վէք զլյատէ միւսթէրիս խտի: Զիւնքի — էն պէօյիւք միւշքիլաթ՝ ինթիխապ վէ անտէ սէպաթ իտէպլլմէքտէ պուլընտըղընտան — գա- նա՛աթլա պիր իչ եախօտ մէշղուլիյէթ ինթիխապը՝ զաթէն մագսատա վիսուլ տիմէք խտի. Պիլֆարը, պիր գուլու- մ- ճու շակիրտի, ուսթալար թէճէմմիւ խոուպ քէնտիսինէ ՈՒՍԹՍ իւնվանընը վիրինճէյէ գատար միւթէմաաիյէն (2) եէքնէսագ պիր էօմր կէչիրի խտի: Զրաք՝ սէնէլէրճէ տիշինի սըգըպ, թաղիր ու թէքտիրէ թէհամմիւլ, վէ ինթիխապ իթտիյի սանա՛թ իլէ հիչ միւնասիպէթի օլ- մայուպ, ուսթասընըն մահա քէյֆի վէ եա մէնֆա՛աթ- փէրէսթլիյի սէմէրէսի օլան խըսմէթլէրի տէ իճրա իտէր խտի: Ամմա պուլ խըսմէթլէրի քէմալը իթա՛աթ ու ին- գըյատալա իֆա խոուպ, քէտէր վէ խօշնուստըղըգլարընը — շէհիտլէրէ մախսուս հաղին պիր թէպէսսիւմէ — սէթր ու իսֆա իտէր խտի քի՝ պու տա մահա սանա՛թըն աղթուն պիլեգիյինի պիրան էվլէլ գօլունա թագմագ խաթըր իչիւն խտի:

Էլեէվմ մագսատը հայաթըն պու ինթիխապը վու- գուաթա մուհավվէլ տիր: Մէքթէպէ էլվէտա էտէն պիր քիմսէ հէնուղ (3) սէրահաթէն պլլմէղ քի քէնտիսինին նէյէ՞ իսթիտատը վար, էօմրիւնին մագսատը նէ՞ օլա- ճագ: Պինապէրին կէնճլէրիմիլին էօմրիւ՝ թէշէպպիւ- սաթը թիւճճարիյէ վէ եա սանաիյէնին պլլրինտէն տի- կէրինէ նաֆիլէ գօշմագտան իպարէթ գալմը տըր: Ծինսի պէշէրին խայրընա վագֆ օլունմուշ մուայիէն պիր մագսատ ինթիխապը, վէ անա վիսուլ իչիւն իգթիղա

(1) Տավէթ օլընմըշ. (2) Պիր չէշիտ. (3) Աչըգտան.

խոնհն թապ ու թագաթ, չէճաաթ ը բուհ, սապր ու միւ-
տաւէմէթ կիպի խասսէլէր կէնճլէրիմիզտէ մէֆգուտ օ-
լուպ, զանն իտէրսին քի պուհնլար հէր քէսին պիրէր
մագսատը մախսուսա թապի օլմասը լիւզումինէ գա-
նա'աթ հասըլ իթմէմիշլէր տիր: Պու մագսատ ինթի-
խապը թալիմաթը հագգընտա ճիտտի պիր գանա'աթ
ֆըզտանը, վէ էօմրիւն միւհլիք վէ ⁽¹⁾մուխարրիպ ⁽²⁾թէ-
լաթիւմի իշինտէ պու մագսատսըզ վէ մէճնուհանէ հալ-
լէր տէվամ իթտիքճէ, սօգագլարըմըզ էօմրիւ վէ անըն
պախը ու իհսան իթտիյի մէսէրրէթ ի մանէվիյէ վէ թէս-
լիյէթ ի սէատէթպաիւշայը՝ պէտպինանա (Բէսիմիսթ) մախ-
սուս ազիմ վէ մուխարրիպ պիր եէիս ու նէվմիտի սաի-
գասըլա, էն ⁽³⁾միւտհիշ պիր միւճազաթ կիպի թէլագգը
խոնհն իշսիզ, կիւճսիզ, սէրսէրի վէ սէրկէրտան կէնճլէրին
նիհայէթսիզ ⁽⁴⁾սաֆֆլարընտան խալի գալմայաճագ արր:

Էօյլէ պիր մագսատ ինթիխապ իթ քի միւտտէթ իւլ
էօմր հէտէֆի մագսուտին օլապիւսին: Հաքիմին պու
քէլամը պիզէ՝ հայաթտա շաշմազ պիր մուվաֆֆագըլէթ
վէ էն ալի սէատէթէ նաիլիյէթ էսրարընը խապէր վի-
րիյօր: Պիւթիւն էօմրէ ⁽⁵⁾թէվաֆուգ իտէպիլէն պիր
մագսատ, էօմրիւ հէր նէվի ⁽⁶⁾ինգըլապաթ ու թէլէվ-
վիւնաթըլա պէրապէր՝ պիզէ սէվտիրէճէք տիր. զիրա
հէր նէրէտէքի մագսատ սէվիլմիշ իտէ, անա իտիլէճէք
վէսայիթ տէ սէվիլիլի վէ թէհամիւլի գօլայ կէօրիւլիւր:
Մագսատը ⁽⁷⁾փէրէսթիշ իթմէք, հայաթը տա փէրէսթիշ
իթմէք տիմէք տիր. վէ պատէմա հայաթ՝ էֆրատ վէ ան-
լէրի իհաթա իտէն զէվաթ նագարընտա բայիհայը սէա-
տէթ, վէ մէսուտիյէթի վիճտան հալինի քէսպ իտէր:

Պինլէրճէ քէսան իշինտէ պիր լահլէճիք Ս. Պօղո-

(1) Խարապ էտէն. (2) Տալկալանմագ. (3) Տէհշէթլի. (4) Տիզի, սը-
րա. (5) Ուլդուհ. (6) Գալըպտան գալըպա կիրմէք. (7) Չօգ սէվմէք:

յօրտը: Փաք վէ պէրրագ վիճաւնը՝ մագինին եագըն զուլմէթի վէ իսթիգպալին մէսուտիյէթի իւզէրինտէ պիր (1) հալէ թէշքիլ իթմի: Իքէն մահպէսին գափուսը աջըլտը: Մուզլիմ հէօճրէ իչէրիսինտէն պիր կէօնա ստէմի խօշնուտի սէտասը էչիտիլմէյօր, անըն նուրա հասրէթքէշ կէօզլէրինտէ պիր կէօնա նիկեահը նիյազքեարանէ միւշահէտէ օլունմայօր իտի, անճագ մէսուտ պիր թէպէսսիւմ, (2) լահէմութիսէթէ տօղրու (3) թայրան իտէն պիր բուհըն չէֆղ ու շէթարէթի: Ս. Պօղոս՝ էօմրտէ սալթ պիր ճիհատ, վէ պիր խըսամէթ տէյիլ, պիր աէսէֆէր կէօրիւյօր, փէշլիվանըն մէյտանտա գօշար իքէն պիր միւքեաֆաթը պուլունտըզը կիպի, պու մէյտանը միւսսապէգաթա գօշմագտա օլան էօմրիւն տէ գարշուսընտա պիր նիշանկեահը օլուր: Վէ պու միւսսապէգա էօմրիւնին մագսատը իտէ, կէրէք Ս. Պօղոս վէ կէրէք ճիւմէմիզ իչիւն՝ ֆեապի ֆեմաշ տըր: Էօմրիւն նիշանկեահը նէ՝ գատար ալի վէ նէճիպ օլուրսա, տէսթրէս օլունաճագ մուվաֆֆագըյեթ ու թէրագզը տա էլպէթէ օ նիսպէթտէ պէօյիւք օլաճագ տըր: Ամէլի էօմրտէ նէրէյէ տօղրու գօշաճաղըմըզը, կիւնլէրիմիզի նէյէ՝ հասր ու թախսիս իտէճէյիմիզի էվէլէլաէն թային իթմէլիյիզ: Մագսատ ի էօմրիւն ինթիխասպընտա էհէմմ ու էլզէմ օլան չէյ էվէլէլա գարար վիրմէք, վէ սանիյէն գարարընտա (4) սասլիթ գատէմ օլմագ տըր:

Մագսատ ինթիխասպընըն էլզէմիյէթինի գապուլտան սօնրա 1⁰ տիզգաթ օլունմալը քի պու ինթիխասպ սալթ իսթիլրահաթ, զէվզ ու սէֆա, վէ եա (5) հըրսը շանըմըզա խըսամէթ իթմէսուն. պիր ֆէրս՝ քէնտի գասլիլիյէթինին միւնասէպաթընը նագարը տըզգաթա ալաւըզը սը-

(1) Նուրտան Թաճ. (2) Էօլիւմսիլլի (3) Ուշան. (4) Սէպաթըլը. (5) Շէրէֆիէրէսմլի:

սըն էօմբրիւնէ աթֆը նազար խախիզ: Պու էօմբ իքի միւստէթէ մունգաորմ տըր. 1. թէնատորի վէ թասալլութ, 2. բէսալէթ էօմբիւ: Մագսատըն սու ի ինթի-խապը քէնտիսինի ⁽¹⁾միւթէգիտի պուլունտըղը մէզնէս չիսապընա օլարագ թէնատորի վէ թէսալլութա սէվդ իթմիշ խտի: Շամ ճատտէսի իւզէրինտէքի բույա նուրէֆչան օլարագ քէնտիսինի ասըլ մագսէտինէ տօղրու գլազուզլատը: Սապըգայը էօմբրիւնտէքի ⁽²⁾դէլալէթի տինյէսինի, իքինճի միւստէթտէ իպրագ իթտիյի խահիշ ու ֆասլի-յէթիյլէ քէֆատէթ իթտի. վէ՝ քէմալը սաֆվէթլէ՝ «մազիյի ֆէրամուշ խուսպ միւսթագպէլէ տօղրու գօշու-յօրըմ» (Փիլիպ. Գ. 13) տէյու եազան քէնտիսի իքէն, նիհայէթ էօմբիւ հագգընտա քէմալը իսթիրահաթը բուն իլէ «էյի ճիհատը պիթիրտիմ, սէֆէրի թէմամ խտիպ՝ իմանը հըֆզ իթտիմ: Արթըգ պէնիմ իչիւն սալահ թաճը հազրը տըր» (Բ. Տիմ. Գ. 7-8) տիյէպիլտի: Բէսուլ պու սաթըրըլարը էօլիւմէ փէք կապըն օլտուղը պիր սըրատա եազտը: Հապսխանէ ⁽³⁾հէօճրէսինտէ՝ խաամ սիճիլինին քէնտիսինտէ հասըլ իթտիյի իլթիրտպտան գըսմէն էլիլ-միշ օլարագ, ճէլլատըն չէհրէսինին հապսխանէ էլիլինտէ զուհուրինի ան պէ ան ինթիզար խտիյօրտը: Մէվթէ կէօթիւրիւլէն պու տիրի ⁽⁴⁾դէպիհանըն կէօզլէրի՝ պիր ալտան գարարածագ օլան էօմբրիւնին էյամը մագիյէսի, վէ հագգընտա թաշըտըղը իւմիտ վէ գավի իմանը սայէսինտէ էօնիւնտէ եէնի պիր ալէմ ի սէստէթ աշըլուս, Յիսուսըն էօմբիւ իլէ կալստըգտան սօնրա Անըն էօլիւմիւ իլէ տէ էօլմէյէ քէնտիսինտէ պիր ճէսարէթ պուլտուղը՝ իսթիգպալի իւզէրինէ պիր տէֆա տահա աթֆը ⁽⁵⁾նիկեսան իթմէզտէն միւէպպէտէն գափանմագ իսթէ-

(1) Ինանտըղը. (2) Զալզընլըգ. (3) Ուֆագ օտա. (4) Գուրպան
(5) Պագըշ.

բառաւ շու նօգթալ ը հարէքէթ խաթրընտա օլմալը տըր քի «հագիդի պիր խաթիրտտ քէնտինի էպնայ ը ճինսինէ միւֆիտ գըլմագլա (1) միւրաֆըդ . տըր : Խրիսթիյանլըլը լաեէմութ գըլման Ս . Պօղոս , ստի պիր մատէնճի իքէն՝ լօքօմօթիֆի իխաթիրա իտէն ճօրճ Սթէֆէնսըն , Պուսար մաքինասընըն մուճիտի օլան ճէյմա Ռօթ քէնտի հըրսը շանլարընը օխշամագ վէ հախօտ զէֆդ ու սէֆալարընը նիւվապիշ իչիւն իխաթիրարը զահմէթ իթմէտիլէր . մէնաֆիի ումումիյէի մագսատ իթթիխագ իտուպ՝ անա տէսթրէս օլմագ իչիւն հէր ֆէտաքեարլըլը տէրէօհտէ իթտիլէր : 2⁰ Մագսատ ինթիխագը սըրասընտա շախսի դապիլիյէթլէրինի , էթրաֆընտաքի հալ ու քէյֆիյէթլէրի ֆիլէն նազարը իթիպարէ ալմալը : Ե . Վակնէր «Խըլդէթէն (2) քիւթահպին պիր չօճուգ , իլմի հէյէթտէ ֆախտէլի օլմագ սէվտասընա տիւշմէմէլի : Պիր (3) ճէրիհա եախօտ պիր խասթէյէ պագմաղա թէհամմիւլ իտէմէղ իսէնիդ , ֆէննի թըպպ թահսիլինէ արզու էթմէյինիդ : (4) Ասսպի իտէնիդ մուալլիմ օլմայընըդ : Պիր աղ զաիֆ իւլ պիւնսէ , վէ աթալէթ ճիհէթինտէն պիթասպ օլան պիր թալէպէ չիլինկիր օլմաղա հէվէս իթմէսին : (5) Շուպպան՝ էքսէրիա միւսթադպէլ թարիդի մաիշէթլէրի հագգընտա աճիպ վէ զարիպ թէսալվուրլար թաշըրլար . լաքին ամէլի ի պտսրէթթտէն մահրում պուլունան՝ պու թէսալվուրաթը՝ ասըլ մէյլ ի թապիի իլէ դաթիյէն գարըշտըրմամալը : Մէյլանը թասպիի , հէրքէստէ պուլունապիլիպ փէք էրքէնտէն (6) թէղահիւր իտէն ճալիպի տիգգաթ խասիյէթլէրտէն թանըլապիլիր : Պիր չօճուգտա էլ չափըզըլը , մէհարէթ վէ պագըշ զաթէն իլէրուտէ ամէլէ եախօտ մահիր պիր սանաթքեար օլաճաղընը իմա իտէր :

(1) Պէրասպէր կիտէր . (2) Ուզաղը կէօրմէզ . (3) Եարու . (4) Սինիլի . (5) Նէվհիւնկար . (6) Պէլլի օլան :

(¹)Տաղիգ պիր սամիա, միւքէմմէլ պիր սէտա միւզիւ-
քաճըլըղա տէլալէթ իտէր: Իշ ատէմի, թիւճճար, միւ-
հէնտիս, մաքնիսթ, թապիպ, շաիր, ասիէր, թէհար-
րիյաթ Ը իլմիյէ էրպապը, խաթիպ վէ լէսսամ տա՝ պաշ-
գա ալէամէթլէրլէ թանըլուր: Վէ լաքին շուպպանտա
(պատանի) իսթիտատ ու միւնասէպէթլէրինին քեաֆէ ի
(²)ալաիմ ու տէլալիլ թէղահիւր իտէպիլմէք իչիւն, միւ-
սա՛ատէ օլունմալը քի պունլար սանա՛թ ու սանա՛թ-
քեարը, իշ վէ ամէլէյի թէտգիգէ չօք էրքէնտէն ալըշ-
սընլար, չիւնքի մէշհուր պիր լէսսամա՝ քէմալը մու-
վաֆֆազըյիէթինին հիքմէթի նէտէն իպարէթ իտույի
սօրուլտուգտա պու հիքմէթի շու էլֆաղ ու թապիրաթլա
իֆատէ էթմիշ տիր. «Պիր սէմէրէյէ տէսթրէս օլապիլ-
մէք իչիւն թէտգիգ, ալլէստէվամ թէտգիգ վէ սայ ու
ղայրէթտէ միւտալէմէթ էթմէլի»:

Էօյլէ իսէ քէնտիւնիզ իչիւն՝ սէվէպիլէճէյինիզ վէ
տէրտէսթի զըմնընտա իգթիղա էտէն վէսաթիթ ի էվվէ-
լիյէյէ մալիք պուլունտըղընըզ պիր մագսատ ինթիսապ,
վէ պու մագսատըն հուսուլինէ ալէտտէվամ սայ ու զայ-
րէթ իտինիզ: Էֆրատ թարաֆընտան ինթիսապ օլունա-
ճագ մէգասիտ արասընտա զաթան պէօյիւյիւ քիւչիւյիւ
եօգ սըր: Էն (³)մուհագգար պիր սանաթտա պիլլէ իս-
թիգամէթ, իսթիմալ օլունան վէսաթիթ, մուվաֆֆազըյ-
իէթ վէ ալն թէրիյէ տէրտէսթ իտիլէն սէմէրաթ՝ ին-
սանըն լիյագաթ Ը զաթիյէսինի վահիրէ չըգարապիլուր:
ԱԼԹՈՒՆ ՊԻԼԷՋԻՔ՝ կէրէք սէօքմէճի կէրէք հաքքեաք,
տէմիրճի հախօտ գուլումճու, թէրզլի հախօտ գունտու-
րաճը, թապիպ հախօտ միւհէնտիս զօլունտա ալնի տէ-
րէճէ զիգըյմէթ տիր: Սանաթ ու սանաթ-քեարը թահ-
գիր իթմէյին, զիրա եիւզիւ կէօղիւ քիրլի ամէլէտէն

(1) Քէսքին գուլագ (2) Իշարէճլէր (3) Խօր կէօրիւնէն:

պիր ստեմին մանելի զատար ու գըլմէթի՝ մագաստորդ փարլագ պիր սէրսէրիտէն չօգ զիյատէ տիր. վէ չիւփ-նէսիզ ֆրանքլէնին «Այագ իւզէրի տուրան սմէլէ՝ իշլէ մէշլուլ օլմայան ասլզատէյէ միւրէճճան տըր» տիմէսի պու մագաստա մէսին տիր: Ալէտտէվամ իսթիգամէթլէ սէօքիւլէն թէր (քրտինք) տամլարը՝ չիֆթճինին ես թիւճճարըն, քիթապէթ էշլինին եսիստ սարաֆըն ալ-նընտա օլսուն, այնի ճէվնէր տանէլէրի տիր: Մագաստ-սիզ պիր էօմր պիր նէվի ճէզա տրր, տէյի ինանրըզ: Օ ինսանը թազիիզ իտէր վէ աճ ու էնինլէ տօլու, պիր նէվի չիլիք տիր. վէ եսիստ իշէրիսի պաթըլըզ իլէ մէմու կիւմիւշ թէլքիարի գապը պիր ալթուն քեստէ տիր: Գապուլ իտէրիզ քի «հայաթըն հատուր զաթինտէ գըլմէթի օլմայուպ, գըլմէթի իսթիմալինէ մէնութ տրր, ինսանըն սալթ խայրաթ ու ⁽¹⁾հասէնաթը պազի տիր, վէ հայաթ՝ անսըզ լաշէ տիր» խայրաթըն մանէասընը ֆուգարայա սատագա եսիստ ասէրէ մուսալէնէթլէ թահտիս իթմէյէլիմ: Քեսաֆէթի ճինսի պէշէրին մուճիպի իսթիֆատէսի օլան է՛ն ալի խայրաթ՝ սայ ու զայրէթի ազմ ու գարար վէ ⁽²⁾մուսիրր պիր իրատէթ տիր, պիզ իոնէ ⁽³⁾մատամիւհայաթ նիշանկիսհըմըզ օլաճագ պիր մագաստ իթթիսազ իթմէտիքճէ պու սէպաթ ու միւ-տալէմէթէ մալիք օլամայաճաղըզ:

Ինսան էվլասընըն՝ մէտէնիյէթին է՛ն եիւճէ գա-տէմէլէրինէ գատար եթիշմէլէրինին սըրր ու հիքմէ-թինի պիզէ խապէր վէրէն շէյ, էվլէլա՝ մագաստ ին-թիսապը վէ անտէ սէպաթ ու միւտալէմէթ իթմէք կիպի պիր մէսէլէի հայաթիէ, սանիէն՝ քէնտի տայիրէ-սինտէ «հէր կիւնիւն իշինի էվլէլէքի կիւնաէն տահա էյի իճրա իթմէք» գազլիյէսի տիր:

(2) Էյու իշլէր. (2) Իսրար էտէն. (3) Էօմրիւ օլտըգճու:

Գ.

ԱԻԼԷ ԷՕՄՐԻԻՆԻՆ

ԽՐԻՍՏԻՅԱՆԻՂԱ ՉԷՍՊԱՆ ՍՈՒՐԷԹՏԷ ԹԵՇՖԻԱԹԻ

Ա.—Պապա օճաղը.—Անըն գուտսիյէթի —Սըհհէթ վէ ախէազ իւզէրինէ թէ՛սիրի.— Գիրսըլըզըն մագարաթը.

Բ.—Աիլէ թէշքիւթը.—Աիլէ լուհը.— Թէզէվիւճ.— Շէրալիմի.— Հու-գուզ վէ վէզայիֆի միւթէգապիլէ.— Էվլասարա գարշու ինժիյոթ.— Միւտամ.— Էվլասար հազընտա թէգաեիւտ.— Թէշվիգաթ ու վէ սայա.— Էպէվէյնէ տօղլու վէզայիֆի ֆէրզէնտանէ.— Պիրատէր վէ հէմշիրէլէր

Ա.— Իւլէ էօմրիւ թէշքիլ իթմէք իշիւն էվլէլ-լա՝ պիր խանէյէ, պատէհու աիլէ բուհընա ինթիյաճըմըզ վար տըր: Պու աիլէ էօմրիւնէ խրիսթիյան-լըզա չէսպան պիր սուրէթտէ թէշքիւթ վիրէպիլմէք իշիւն, աիլէյի թէշքիլ իտէն ազալարըն քեսաֆէսինին՝ ինճիլի ախէազընըն թալէպ իթիյի չէր նէվի մուհասէ-նաթա մալիք պուլունմալարը իգթիզա իտէր:

Աիլէ թէշքիլի իշիւն պիր խանէ, պիր էվ օլ տէրէճէ Լապիւտա ու էլլէմ տիր քի խանէ, պապա օճաղը, Էվ-պարգ, եուրս, քէլիմէլէրի, ԱԻԼԷ վէ ԱԻԼԷ ԹԵՇՖԻ-

ԼԱԹԸ՝ քէլիմէլէրի իլէ սայքի ⁽¹⁾միւրատըֆ օլմուշլար տըր: Էմին օլունըզ քի միւլք էվ օլմատըգճա աիլէ թէշ-քիլաթը չօգ շէյ զայպ իտէր: Վէ պիր քիմսէնին սէֆա-լէթ վէ տիւշկիւնլիւնի իմա իչլուն շու ասէմին եվի-պարզը եօգ Տըր տիմէքլէ իքթիֆա իտէրիլ: Խանէ՝ գան վէ մուհապլէթ պաղլարըլա եէքտիկէրիլէ պիրլէշմիշ օլուպ աիլէ նամընը վէրտիյիմիլ պիր ⁽²⁾զիւմրէնին ⁽³⁾իլ-թիճակեանը տըր: Խանէ՝ էօյլէ պիր հէյքէլ՝ պիր մա-հալլի մուգատտէս տիր քի, տէրունինտէ՝ Նէսլէրին մազի վէ միւսթագպէլի, աիլէ րիվայէթլէրինին աճը, թաթըլ պիւթիւն խաթըրէլէրի, իչէրիսինտէ զուհուր իտէն վէ-ֆիյաթ վէ թէվէլլիւտաթ, վէ տէօքիւլէն կէօզ եաշլարը վէ թէպէսսիւմլէրի իլէ պէրապէր մահֆուզ տըր: Վէ խանէյի պիր մահալլի մուգատտէս կիպի թէլագզը իթ-տիյինիլտէ՝ արթըզ անը «⁽⁴⁾սու՛ի ամէլլէր իճրասընա թախսիս իթմէզսինիլ Զանն իտէրսինիլ քի խանէսինտէ պիր նէվլի սու՛ի մուամէլէյի իրթիքեապ իտէն՝ անը ⁽⁵⁾թէլվիս իթմիշ օլուր: Խոսան՝ հիւսնը մուամէլէ իլէ խանէսինի թաղիլ ու թէպճիլ իտէր: Էյու պիր ատէմ վէ գալպի նէճիպ պիր չօճուզ՝ խանէյէ կիրէրքէն մէս-քէնինին էշլինի գալպէն սէլամլամագսըղըն կէշմէզ»: Խանէ՝ ախէազի վէ դիհնի պիլճիւմլէ խասա՛իլ ու ⁽⁶⁾նէ-գաթիսիմիլըն հէյէթի մէճմուասի տիր: Պու սէպէպտէն պի հազդին տէնիլմիշ տիր քի «խոսան՝ ինչա իթտիյի խանէյէ քէնտի րուհընըն շէքլ ու սուրէթինի, մէզագը-նըն էշքեալը մախսուսէսինի, իրատէթինին աթվարընը վէրիր: Խանէ քէնտի ֆէզալիլ իլէ ⁽⁷⁾թէֆրիշ ու թէզեին օլունուր, մուհապլէթի իլէ ըսընըր, քէրահէթի իլէ թէլ-վիս օլունուր: Օրասը՝ քէնտի նէճապէթի իլէ թէպէս-

(1) Պիր մանէատա. (2) Բիւմէ (3) Սըղընսնագ եէր. (4) Ֆէնա ամէլ.
(5) Փիսլէմէք. (6) Գուսուլլար. (7) Տէօշէնմէք.

սիւմ վէ սո՛ւի ախլէագիյլէ (¹) թէ զալլում իտէր» ։ Ինկի-
լիզլէրաէ մէսքէն՝ հէր եէրտէն զիյստէ թագտիր օլուն-
մուշ տըր ։ Աիլէ մանէասընտա օլան home (հօմ) քէլի-
մէսի քէնտիլէրճէ հէր գուտսիյէթի ճամի տիր , անըն՝
աիլէ թէչքիլաթը վէ թալիմ ու թէրպիյէսի իւզէրինէ
իճրա իթտիկի հիւսնը թէ՛սիր նազարա չարիաճագ տէ-
րէճէտէ ճալիպի տիգգաթ տըր ։ Մէսքէնին գուտսիյէթ
վէ բէվհանիյէթի պիլտէ լալըզըլա հիսս օլունմատըզը
հալտէ , եինէ հէր սընըֆ ինսանլարըն արգուսը պիր ԽԱՆԷ
ՍԱՀԻՊԻ օլմագ տըր ։

Վէ լաքին պիլիմ մէսքէնիմիզ նէրէտէ . — Խանէ-
սիլլիք վէ միւսթէճիրլիք պիլխասսա շէհրիմիզ էհալի-
սինի սէրսէրի հալինէ կէթիրմիշ տիր ։ Հէր սէնէ էվտէն
էվէ նապլ իտէրէք խանէլէրիմիզտէն աիլէճէ ըիվայէթ-
լէրին (²) թէսէլսիւլիւ մահվ օլմուշ տըր ։ Վէ կէօրիւյօրըզ
քի աիլէմիզ ազասընտան պազըլարը պիր խանէտէ տօլ-
մուշ էօլմիւշ , պաղըլարը պաշգա էվլէրտէ պէօյիւմիւշ
թէէհիւլ իթմիշլէր տիր ։ Վէ հիչ պիր խանէ պուլունմա-
մըշ տըր քի պիլլի քէնտի խանէմիզ մագամընտա (³) փէր-
վէրիշ , վէ գալպիմիլ , բուհըմըզ վէ հիսսիյաթըմըզտան
պիր գըսմընը տէրունիտէ սատըգանէ հըֆզ էթմիշ օլ-
սուն ։ Միլք էվի օլմայանլար՝ շէհրլէրին (⁴) զալէյանը
ամէտշիւտի արասընտա զաիպ օլմուշ քիմսէլէր կիպի տիր-
լէր , չիւնքի բուհլարընա մէլճա իթթիիազ , տիվարլարը
իւզէրինէ գալպինին (⁵) խաթըրէլէրինի գայտ վէ սէօյէ-
լէրինէ քէնտիսինին վէ նէալինին բահաթ թարիսինի
(⁶) հէքք էտէճէք պիր խանէլէրի եօգ տըր ։ Էլեէօլմ մէ-
ճուր խանէլէր՝ տէրունիմիզտէ հիչ պիր ճազիպէ հիչ պիր
խաթըրէ օյանտըրմաղլար , վէ պապա օճաղընա մախսուս

(¹) Գարարմագ . (²) Զինճիր կիպի ուզամագ . (³) Պէսլէմէք . (⁴) Գայ-
նաշըրնասընա կէչիպ տէօնմէք . (⁵) Զիքիյէթ . (⁶) Օլմագ ։

ճաղիպէտէն մահրում տրուար : «Պիր ելվի՛ք վէ ևախօտ խաճո՛ր քէլիմէսի իւղէրինէ թէրք օլունան պու խանէլէրտէ հէր քէս տիկէրի իշիւն ⁽¹⁾ պիկեանէ տիրո՛ւ եապանճըլար եւրինէ պիղ կիտէրիւ, պիղտէն սօնրա մահէլլիօիւ կապանճըլար էլինէ կէչէր, վէ պիղտէն օրատա պիր էսէր գալմաւ : Մահրյէթիմիղտէն պու տիւլարլար իւղէրինտէ պըրադալմըմըլ էսէրլէրի միւսթէճիրի սանի կէօրէմէզ, պիղ իսէ անլէրի պէրապէր կէօթիւրէմէյիլ» :

Միւք պիր էվէ, պապա օճաղընա մալիքիյէթին էչէտաի լիւզում ու հէյմիյէթինին էսպապը թապիիյէ ու մահէվիյէսինի նաղարը տըգզաթընըզա արդ ու թապտիմ իթտիքտէն սօնրա, պիր աիլէ իշիւն հալէն վէ խաթիգպալէն լապիւտա ու էլզէմ՝ օլան շէրաիթ ի սըհիյէ վէ աիլէագիյէսինի տէ իւալէ էթմէք իսթէրիմ : Ատանա վէ հէվալիսի հագզընտաքի ումումի րափօրըմըլտա ^(*) պու շէրաիթ ի տիտիէ հագզընտա, թահգիգաթը շախսիյէմիղ նէթիճէսի օլարադ, ալէթթալսիլ պահա էմթիշ իտիք : Թահգիգաթը մէպհուսէտէն հատըլ օլան նէթիճէլէրէ եէնի պիր իապաթ օլմազ իւղրէ, պուրաճըլտա Շ. Վակնէրին՝ ⁽²⁾ մէճուր խանէլէրտէ մախլուլթէն իսքեսան էթմէքտէն միւթէվէլլիտ մուխիլի սըհիյէթ վէ մուզայիրի աիլէագ ահվալի նադը ու թաալիր իտէն պիր գաչ սաթըրլարընը տէրմիյան իթմէք իսթէրիմ : Միւմաիլէյհ տիյօր քի «Խրաան վէ անըն մէսքէնի իղտիհամ իշինտէ զայպ օլուր : Պու քէյֆիյէթ պիլխասսա ֆուգարա սընըֆընտա փէք զիյատտէ ճալիպ ի տիգպաթ տըր : Օրատա ինսան էվլէլա՝ թապիաթըն հէր քէսէ մէճճանէն վէ ⁽³⁾ մէպզուլէն ինսան էթտիյի գիյա, վաաի եէր վէ թէմիղ հէվայը ազչէ իլէ սէ էլտէ իտէմէզ : Ղայյուր վէ իշկիւ-

(1) Եապանճը. (2) Քիրայա Թուճուլան. (3) Պօլնա :

(*) Բափօրը մէզքիւր էլան Թապ էթտիրիլմէմիշ տիր :

դար իդտիհամըն սաքին օլտուղը մահէլլէրտէն չօղլարը սըհհէթէ էլվէրիչլի օլմայուպ, հէվանըն թէարբուղաթընստան քէնտուլի մուհաֆազա իչլուն ինսանըն հիսս իթտիյի իհթիյաճա կիւճպէլա վէֆա խտէրլէր: Պու մահէլլէր՝ քէզալիք մէսաքին ի ինսանիյէյէ մախսուս ալի վէֆէվգէլզայէ մուհիմմ շէրաիթլէրէ միւթէնասիպ տէյիլլէր տիր: Պու իսանէլլէր՝ պիր աիլէնին մահէլլ ի իճթիմար, մուհապպէթ. թալիմ ու թէրպիյէ վէ հայաթըն թսապի ի թէֆէյիլլզիւնէ (1) չարչէօպէի խարիճի օլմագ իչլուն տա շայանը թէէսիւֆ տէրէճէտէ մինասիպէթսիզ տիրլէր: Հաթթա եաթաճագ մահէլլ պիլէ պուլունմատըղը, վէ էլտէ պուլունան պիրիճիք օտանըն աչնի վագթտա հէր շէյէ գուլլանըլտըղը վէ պու եիւզտէն (2) ճէմիյէթ ի խաթր, (3) իիսթիյարը իզլէթ վէ թէֆէրրիւճ միւմքինսիզ օլտուղը հալտէ, ճիատի պիր աիլէ էօմրիւ թէշքիլ իթմէք նէ սուրէթլէ միւմքին օլապիլիր:

«Ազիսար իլէ միւշթէրէքէն եաշանըլան էօմրիւն ապը՝ պու իիսթիլաթ եիւզիւնաէն, (4) թէզալլիւր վէ թէտէննի իտէր: Սէքէնէ՝ մուզապէլլէթէն եէքտիկէրինի իզաճ իտէրլէր: Պու (5) թէնգնատա քէնտի ալագա վէ միւնասէպէթլէրի նագապիլ ի թէհամմիւլ պիր հալ քէսպ իտէր: Պէշէրէ մախսուս օլան սէմմի թապիլի վէ աիլէագի՝ պու մահճուզ հալա իչէրիսինտէ փուսույա կիրիպ քէնտիլէրի պէքլէր»:

Պու սաթըրլարը միւթալէա իտէրքէն՝ օ՛լ մահիր ֆէննի ի աիլէագ էհլ՝ Փարիս ֆուգարասը մէսքէնի օլան թալան արասը օտալարընը նագլ ու թարիֆ էթալիյի սըրատա, Ատանամըղըն ֆուգարա սընըֆը մէսքէնլէրինի փիշ ի նազարա ալմըշ տըր տէյու զանն իթմէք թէճրիւ-

(1) Ձերչիվէ, (2) Ֆիրքինի թօփլտագ, (3) Թէնհայա չէքիլմէք.

(4) Պաշգալաշմագ, (5) Տար եէր:

պէսինէ տիւշխօրում: Քէօյլիւէրէ նէ՝ մուծլու, չիւնքի անլէրին հիչ տէյլիտէ հաւատար Վէ կիւնէլլի պիրէր գու- լիպէլէրի վար տըր:

Բ.— Խանէ՝ նէշվ ու նիւմա պուլուսլ՝ միւսմիրր օլմազ իւզրէ ալլէնին զէր օլուհաճազը պիր մահէլլ տիր: Խանէ՝ ալլէ սէատէթինին ⁽¹⁾ նէսճ ու իմալընա մախսուս պիր լանէ տիր: Ալէա Վէ մէպզուլ պիր հասատա նալլ օլմազ իչիւն սալթ արազլի քիֆայէթ իթմէզ. օրայա թօխումըն էն ալէասընը էքմէլլի: «Միւրայիլէրին էվլէրի վար, ճու- լար էօրլումճէք ազը կիպի տիր» (Յուր. Ը. 14), Վէ քէն- տի ալլարընը ճէզպ իչիւն պու խանէլէրատէ ալլէ թէշ- քիլլի միւքին օլամազ, անլէր ալլէ հուվասը տէյլլ ան- ճազ ումումիւսանէ օլապիլիբլէր: «Միւնաֆըզլարընտա էվլէրի վար, ինսան օրատա իսքեան իթմէքտէն իսէ չէօլտէ սաքին օլմազը թէրճիհ խտէր» (Առակք. ԲԱ. 19). օրատա սէլումէթ ի պէյթիյէ ⁽²⁾ ճալկիր օլամազ, Վէ նէֆրէթ՝ ալլէ ազասընըն զալպինի ալընտըրըր: Պու խա- նէլէր ասըլ ⁽³⁾ պանիլէրի էլլի իլէ թախրիպ օլունուր (Առակք. ԺԴ. 1): Սգիլ ատէմլէր տէ խանէլէր պինա էտէրլէր քի անտէ պէրէքէթ ի իւահիյէ կիպի հազան սատտէթի պէյթիյէ միւէպպէտէն մահֆուզ Վէ միւսմիրր օլսուն (Առակք. ԼԲ. 31, Սիրաք. ԻԶ. 1-17): Իշթէ արատըլըմըզ՝ պու ճինա խանէլէր տիր:

Խանէլէրիմիլէ էն ալէա Վէ խրիսթիյանճա թէշքի- լաթ սիւսիւնիւ վէրէճէք չէյ՝ ԱՌԼԷ ԲՈՒՀ Ը տըր: Պու բուն պիզտէ նէ տէրէճէ թէնագուս իթմիլ տիր: Պիզտէ ալլէ խարապիյէթինին ասըլ Վէ ⁽⁴⁾ եէկեանէ սէպէպինի պու բունըն նօգսանընտա արամալըյզ: Նիչէ խանէլէրատէ ալլէ բունընըն ֆըզատանը հիւզիւնտէն՝ էվլատլար սէրքէշ Վէ իթասթսըզ օլմագտա, վալիտէյն՝ էվլատլարընըն թարըլ

(1) Թօզումազ. (2) Եէր Թուծմազ. (3) Պինա էտէն. (4) Պիրիճիբ:

մտիչէթի հազգընտա պիգայտ պուլունմազտա, վէ տէ-
րուն ր խանէտէ հէր պիր աղա խօտիէրէսթանէ սալթ
քէնտի հիստպընա եաչամազտա տըր: Պիր խանէ սահիպի
օլմագ, վէ պու խանէտէ պիր թագըմ քիմսէլէրին գան
վէ գալպ րապըթալարըլէ իթթիֆագ ու իթթիհատ էթ-
մէլէրի՝ զինհար պիր թէսատիւֆ նէթիճէսի տէյիլ տիր:
էօմրիւ պինլէրճէ սէնէ իմթիտաա իտէն աիլէ՝ հիսապսըզ
ինգըլապաթա տիւշար օլմագլա պէրապէր ինսանըն բույի
ճիհանտա (1) միւնֆէրիտ եաչայամազ օլուպ, իւնսիլէթլէ
մէլուֆ վէ միւքէլէֆ իտույինի, վէ տիւնեանըն էն սա-
քին, էն ալէա վէ էն մէսոլտ մէսքէնինտէ — Ատէն
պաղչէսինտէ — պիլէ եալընըզ եաչայամատըզը մէսէլէ-
սինի, վէ իւնտի էօմրիւն իլք մէնդլիլ խանէ վէ աիլէ
էօմրիւ իտիյինի, վէ նիհայէթ աիլէ էօմրիւնիւն ճէլալ
ու քէմալը միւթէստպլէրի (իտէալ)՝ անճագ ինսանա
խասս իտիյինի ինքեար օլունմազ պիր հագիգաթ օլարագ
սէրտ ու պէյան իթմիշ տիր: Հայվանաթ քէնտի եալրու-
լարընը թամմ պիր վալիտէնին էվլատընը պէսլէտիյի տէ-
րէճէտէ տըգգաթ ու իհթիւմալա իրզա իտէր (էմգիրիր):
Լաքին (2) միւշապէհէթ սալթ պունտան իպարէթ տիր:
տիլի հայվան պիր աիլէ թէշքիլ իտէմէզ, օ՝ քէնտի եալ-
րուլարընա՝ անլէրին քէնտի սիյանէթինէ միւհթաճ պու-
լունտըզլարը միւտտէթլէ պագար. անճագ, պու իհթիյաճ
(3) միւնտէֆի օլունճա, կէօյա պէնլէրինտէ վալիտ վէ
էվլատընըզ կիպի պիր րապըթալը թապիլիյէ գաթան եօգ
իմիշճէսինէ՝ արթըզ եէքտիկէրէ գարչու եապանճը օլուր-
լար: Ինտանտա պիր նէվի հիսսիյաթ վար տըր քի, կէրչի
իպթիտատա զայրը միւթէմէյիլ վէ պաթընի, վէ լաքին
մուախիսէրէն պիր շէքլ ր մուայիէն քէսպ իտիպ՝ մէզու-
րըն (4) մէստուտ գափուլարը էօնիւնտէ պիլէ զէվալ պիլ-

(1) Եալընըզ պաշընա. (2) Պէնգէյիլ. (3) Դալգընճա. (4) Դափալը:

լուսնան ըրիգգաթը (1) խաչիֆանէ, հէր իքիսինէ աօղրուարդ օլուսնաճագ թաղիմ ու թէքրիմ, անլէրին ֆէզալիլինէ գարչու (2) թէհայեիւրաթ վէ գուսուրլարընա մուգապիլ իսթիյար Է ումնա (կէօրմէղլէնմէք), անլէրտէն կէօրտիւյիւմիւզ նիյմէթլէրէ մուգապիլ հիսսի շիւքրանըմը, իլթիյարալարընա գարչու իշթիւրաքը հիսսիմիլ, վէ ֆէտաքիւրլըգլարընա մուգապիլ ըրգգաթ ու մէրհամէթիմիլին (3) մալիւթը տըր: Պու հիսսիյաթըն քեաֆֆէսինտէն ՀիօՐՄէթ ու իշթիւրՍՄ տէնիլէն հէկիւանէ պիր հիսսի միւրէքքէպ թէշէքքիւլ իտէր» (Բօլ ժանէ): Խանէլէրիմիլին իւրիսթիյանիւզա չէսպան սուրէթտէ թէշէքքիւլինէ հարտըմ իտէճէք վէ լէքէսիլլիյի, միւքէմմէլիլէթի, քէմալը ըրիգգաթ ու մուհապլէթի վէ էվլաափէրվէր աֆիլ ու մէրհամէթի իլէ պիլտէ սապիթ պիր սիյրէթ թէշէքիլ, պիլէ ալիլէ մուհապլէթի վէ իթաաթ ու հիւրմէթ բուհընը իտիսալ իտուպ՝ նափաք հիսսիյաթըմըլը թաթհիր ու թաաֆիյէ, (4) սուի թէմայիւլաթըմըլը թէսքին, խայալաթըմըլը (5) թէհլիպ, իսեան վէ ատէմի իթա՛աթըմըլը աէֆ ու թէպիտ, վէ պիլի քէնտիսինէ վէ պէշէսիյէթէ աօղրու ճէլպ ու (6) թագրիպ իտէպիլէճէք պիր մահէլլ ու մուհիթ իճատ ու թէշէքիլ իտէճէք օլան չէ՜ իշթէ պու ալիլէ բուհը տըր: Ուֆագ թաչլար պիր պինա հափաճալար, մէյէր քի խարճ իլէ պիրլէշիպ պիր քիւթլէ թէշէքիլ իտէլէր: Պիր աղաճ՝ քէօք, պէտէն, (7) սղսան վէ հափրագլարը իլէ աղաճ օլամալ իտի, էյէր անտէ հայաթպախշ ուսարէ պուպուլուսմասա իտի: Պէօյլէճէ ալիլէ պինասընըն խարճը, ալիլէ աղաճընըն ուսարէսի (էօղ) մուգամընտա օլսն ալիլէ բուհը օլմատըլճա պիր խանէ ալիլէ օլամալ: Փէտէր վէ

(1) Դօրգուլը. (2) Հայրէթ իմմէք. (3) Դարըշմըշ. (4) Ֆէհա մէլլ. (5) Փաքլէմէք. (6) Եազաշտըլմագ. (7) Տալլար:

մէզ : Պու հիսսիյաթ՝ նէսլի աթիյի՝ խանէնին կէշմիշ զիւ-
րիյէթինէ բապթ , վէ պէօյլէճէ գապիլէ , միլլէթ վէ չիւ-
քէթի պէշէրին կէվհէրի հալինի քէսպ իտէր : Պու միւ-
ճիզէյի իշլէյէն աիլէ բուհը տըր , պիզ պու բուհը մուհա-
ֆաղա իթմէլիյիզ : Իմաի աիլէ բուհը նէ՝ օլտուզընը արա-
յալըմ :

Պիրիսի շէօյլէ սէօյլէյօր «աիլէ բուհը՝ իթթիֆազ վէ
իմթիզաճ բուհընտան պաշգա պիր շէյ տէյիլ տիր» , վէ
անա մախսուս օլան ֆէզաիլտէ ֆէտաքեարլըզ , ֆէտալը
նէֆա , վէ ինքեարը նէֆա տիր» :

Պիր տիկէրիտէ աիլէ բուհընը շէօյլէ թարիֆ էտիյօր .
«Իշթէ խօտիէրէսթին պիրի թէէհիւլ էտէր . անրն նէֆաի
քէնտի (¹) մապուտը տըր . նէֆսինտէն մատէա հիշ պիր
շէյլէ իշթիզալ իթմէք իաթէմէզ . պիր էվլատ սահպի
օլուր , ամմա սէվզի խօտիէրէսթի իլէ անը քէնտիսին-
տէն զայրը պիրիսի կիսի թէլագզը իտէր . կիւնին պի-
րինտէ նակէճան պիր քիմնէ պու ՂԱՅՐԷ պիր տէֆա վու-
բուր , պու տարպէնին ազըրլըզընը փէտէրի զանն էտէր-
սին քէնտի իւզէրինտէ հիսս իտէր , անրն հայաթընըն
քէնտու տէրուինտէ , վէ քէնտիսինքինին անտէ ճէ-
վէլանընը հիսս իտէր : Աիլէ բուհընտան մահրում պիր
ստէմ՝ ՂԱՅՐԷն պաշընտաքի բզըրըջը քէնտի պաշընտա
հիսս իթմէքիլիէ ճիննէթ նամը վէրէճէքաի , էվլէթ ,
ճիննէթ տիր , ամմա մուգուսսէս պիր ճիկնէք տիր քի
աիլէ բուհընըն պիւթիւն սըրր ու հիւքմէթի անտէ մէր-
քիուզ տըր» :

Մէշահիրի էրպապը միւթալէտտան պիրիսի տէ աիլէ
բուհընը շու հօլտա նադլ իտիյօր . «Օ (աիլէ բուհը) պիր
փէտէր հազգընտա հիսս օլուան մուհապպէթլէ (²)մէմ-
լու խէֆլ ու իհթիրազ , պիր վալիտէէ գարշու հիսս օ-

(¹) ՊուՍ . (²) Տօլու :

վալիտէլիք վաղիֆէ ի (1) ուլվիյէսինի թէլվիտ իթմէք իսթէմէզ իսէք, պու բուհը տէրունիմիզէ գապուլ վէ անը մուհաֆազայա ճահտ ու իգտամ իտէլիմ:

Գ. — Միւք էլ վէ աիլէ բուհընտան պահա իթաիք-տէն սօնրա, իշպու աիլէ բուհընըն՝ էօմրի ինսանինին հէր պիր (2) տէվրէսինտէ իւզէրիմիզէ (3) թահմիլ իթաիյի վէզայիֆի պուրատա մուխթասարէն նափշ ու թարիֆ իթմէք իսթէրիզ: Թէէհհիւլ՝ աիլէնին վաղը էսասը տիւմէք օլտուղընտան, պուրատա պու տէվրէ ի թէէհհիւլ-տէն պաշլալուպ, պատէհու (4) ղէվճէն, վալիտէն վէ էվլատ վաղիֆէլէրինի եէկեան եէկեան իրայէ իտէճէլիզ:

1. Թէէհհիւլ՝ կէրէք մուհաէտէ ի իթիրաքիյէ վէ կէրէք ումուրը պէյթիյէտէն պուլունմազ իթիպարըլա էօմրի ինսանիտէ իճրա օլունան էն մուհիմմ իշ աիր: էմրի թէէհհիւլտէ (5) իշպահ (6) հուլուղաթտան պաշգա պիր մագասա կէօրմէյէնլէր անա լայըգ տէյիլէր տիր: Միւհասէպէթ ի (7) թէնասիւլիյէ ինթիյաճը թապիիսինէ՝ պու միւհասէպէթին հէթիճէսինէ միւթէալիզ պիւթիւն վէզայիֆ ի ալսէազիյէ (8) իլթիհագ իթմէզ իսէ, թէ-զէվլիւճ «միւթէպէր վէ անլէրին կաթաղը լէքէսիզ» (Եփր. 13, 4) օլմագտան տուր օլուր: Վէ հէր հէրէտէ քի պու լէքէսիլիք շէրաիթ ի մէվգուտ իսէ, օրատա աիլէ (9) գաիտէ ի ղէրրիյինտէն աիւշէրէք՝ ղէվճէնի վէ անլէրին էնապը աթիյէսինի էնգաղը ալթընտա տէֆն իտէր:

Ագտը իգտիվաճա մախսուս օլան էվլիլթ քէլիմէ-սինի թագրիր իտէն քիմսէ, օ՝ անտէ մատամիւլ հոյաթ, օ՛լ իգտիվաճլա (10) իթիգատ, վէ անըն միւլէպպէտէն ա-

(1) Եիւրտէք. (2) Միւտտէթ. (3) Եիւրլէթմէք. (4) Գալը Գօճա-
(5) Տօյուրմագ (6) Արզու վէ շէհվէթ. (7) Զիւրիլթ փէյտա էթմէք. (8)
Պիրլէշմէք. (9) Ալթուն սրասմագ. (10) Պաղլանմագ:

տիմ իւր ինչիւս (չէօղիւմէզ) իտիյնի գապուռ ու իթիւ-
րաֆ իթմիչ օլուր, չիւնքի պու իղտիւմա իքիսինի եէք-
վիճիւտ իթմէք սըրըրլա թագտիս օլունուր (եփես. Ե.
31): Պու իթթիհատը միւէպպէտին գըրյմէթինի թագտիւր
խտէնէր՝ զէվճ ինթիսապը մէսէլէսինի ճիտտէն նազարը
իթինայա ալմալըտըրլար: Չիւնքի էմր ի իղտիւմա ին-
ոանա պախչ իթտիլի սա՛ատէթ նիսպէթ ինտէ՛ մուհաքէմէ
ու հիսսիյաթիս մալիք պուլունուրգըլարը հալտէ պիր զէվճ
վէ եա զէվճէ ինթիսապը վազիֆէլէրինտէ (¹) թէճվիլ ի
թէքիսաիւ իտէնլէր իչիւն տա սէֆալէթ ու փէրիշանիյի
մուճիպ օլապիւտիյնէ էմին օլմալը տըրլար: Պիզտէ՝
էսպապը աթիյէյէ մէպնի պու էմր ի ինթիսապ մէֆգուտ
տըր: Ատէթէ (²) իթթիպս կիպի պիր պուտալալըզ՝ իքի
ճինստէն կէնճլէրիմիլի հիւսն ի ինթիսապ իմքեան ու
հիւրրիւյէթինտէն մահրում իթմիչ տիր, էվվէլա՝ պու
կէնճլէր եէքտիկէրինի միւվազէնէ վէ պիր պիրինֆն մէ-
զազ ու սիյրէթինի (³) թէտըզզ ու իսթիգնահա ֆըր-
ոաթիսապ օլաւազլար, սանիյէն՝ վալիտէյն պի ղայրը
հազգին պու հազգը ինթիսապը քէնտիլէրէ հասը ու
թախսիս էթմիլլէր տիր, էվլատլար իսէ անլէրին իճրա
իթտիկի ինթիսապ էժնիւնտէ (⁴) սէրֆէրու իթմէյէ մէճ-
պուր պուլունուրլար: Ինթիսապըն էսպապը ֆըգտա-
նընտան պիրի տէ չու տըր, չէհրիմիլ կէնճլէրինտէն էք-
սէրի թաշրալը ղարիպլէր օլուպ՝ էօմրիւն գըսմը աղա-
մընը չիֆթիք քէօչլէրինտէ իմրար իտէրէք, պու կիւն
իղտիւմա գարարընը վէրտիքլէրի կիպի եարըն իլք թէ-
սատիւֆ իտէն գըզ իլէ էվլէնիպ պիթիւրիլէր: Պու
ճիւմլէ՝ պիզտէ հէնուզ իղտիւմաճըն՝ լայըզլա անլա-
շըլմամըշ օլտուզընը իսպաթ իտէր, եօգսա կէնճլէրիմիլ

(¹) Ճախգ կէօրմէք, (²) Թապի օլմազ, (³) Տիգսաթլէ վազըֆ օլմազ,
(⁴) Պաշ էյմէք:

«Իբր իրատեսթին իթթիֆագընըն նէ՝ գօլայ վէ նէ՝ տէ աճէլէ պիր իչ օլմասըղընը» ֆէհմ իթմիչ օլմայլը խաիւէր :

Զէվճ ինթիխապընա մախսուս գաւախտի ումումիյէ թայինի պիղիմ իչիւն միւշքիլ պիր շէյ տիր : Պու խուսուստա հէր պիր ֆէրտին քէնտույէ մախսուս թէմայիւլ լաթը վար տըր : Անճագ հէր քէս իչուն ալէթթէսավի տէնիլէպիլիրքի իզտիվաճտա շարթը էվվէլ մուհապպէթ տիր , վէ պու մուհապպէթի հիսս իտէսիլմէք իչիւն հէր իքի ճինատէն կէնճլէրին անը տէրուլէրինտէ հիսս էթմէյէ ֆըրսաթլարը օլմայլը տըր : Վէ լաթին պու միւսսաւտաթ արասընտա (1) էպէվէյն տիգգաթ էթմէլի տիր քի մուհապպէթ իզտիվաճտա (2) թէգարրուր էթմին , չիւնքի իզտիվաճա (3) միւնճէրր օլմայսն մուհապպէթ՝ մուհապպէթսիզ իզտիվաճ գատար մուզիրր վէ միւհլիք տիր : Պիրի տիսլէագը ումումիյէյի մէհլիքէյէ տիւշար , տիկէրի խէտիլէ իսթիրահաթընը սէքթէսար խտէր : Էմր ի իզտիվաճտա հիսապ եախօտ ազչէ մէսէլէսի իքինճի վէ զսյէթ էհէմմիյէթսիզ պիր մէվզը թութմայլը տըր : Նազարը իթինայա ալընաճագ հօգթալարտան պիրիսի տիսլէագ ու տիրէթ միւհապպէթի , իթիգատ վէ թալիմ ու թէրպիյէ միւշապէհէթի , վէ սընըֆ (4) միւսավաթը տըր : Զաթէն էֆրատ գալպինտէ պատէհու մուհապպէթէ (5) թէհալվիւլ իտէճէք օլան թէմայիւլիւ փէշտա իտէճէք շէյ՝ պու միւհապպէթ ու միւշապէհէթ տիր : (6) Միւնթէխապիւնֆիհ իւզէրինտէ հէր նէվի շէրայէթ ի սըհիյէ արանըլմայլը տըր : Սըհիյէթի (7) մուխթէլլ վէ իլէլի սարիյէ իլէ (8) մալուլ պուլունարըը հալտէ թէհհիւլ իտէն քիմէսնէ՝ շիրքէթ ի պէշէր իւզէրինտէ պիր ֆէլաքէթ , վէ տիլէ վէ էվլատընա գարշու պիր ճանի տիր : Քէզալիք իզտիվաճըն քէնտու-

(1) Անտ-պապա . (2) Նէթիճէլէնսին . (3) Պիթմէր . (4) Միւսավիլիր . (5) Թէպիլ օլմագ . (6) Սէչիլէճէք ատէմ . (7) Պօղուր . (8) Իլէթլի

լէրէ թահմիլ էտէճէյի ⁽¹⁾ ֆէրայիլի թապիլյէ , մատտիյէ վէ ախլէագիյէնին իֆասընա էզհէր ճիհէթ մուգթէտիր օլաճագլարընա էմիլյէթի օլմայան քիմսէյէրին հիլ պիրի տէ թէէհհիւլ իթմէմէլի տիր : Արդու վէ թէմէննի իտէրիլ քի ճէմաաթըմըզ արասընտա պու շէրաթի իլէ ազու օլունան իզտիվաճլարրին առէտի ⁽²⁾ թէքէսսիւր իթսին , զիրա՝ էրքէք գատըն՝ թէվէրրիւմ վէ ⁽³⁾ նէվմիտիյէ մահքիւմ պիքեարլարըն առէտի մաէթթէտիւֆ փէք չօզ տուր :

II. Իզտիվաճ իքի ⁽⁴⁾ պիկեանէյի Խէքտիկէրինէ պիրլէշտիրէրէք անլէրաէն ⁽⁵⁾ թէսնիլյէթի պիլ իզալէ պիր վիճուտ թէշքիլ իտէր : Պու իթթիհատ՝ հուգուգ վէ վէզալյիֆի ⁽⁶⁾ միւթէգապիլէ իւզէրինէ միւէսսէս տիր : Բէսուլ՝ աիլէ սէլամէթիսին մուհաֆազասը իչիւն զէվճէրէ «զէվճէլէրինիլ քէնտի վիճուտնիլ կիպի սէվինիլ , չիւնքի զէվճէսինի սէվէն քէնտի նէֆսինի սէվմիլ օլուր» (Եփես. Ե. 25, 28-29) : Զէվճէլէրի իսէ «զէվճէլէրինիլէ իթա'աթ իտինիլ , չիւնքի զէվճ զէվճէնին պալը տրը» (Եփես. Ե. 21-23) պուլուրույօր : Շայէտ գատըն տախի զէվճինի սէվմէլ , վէ գատընտաքի իթաա'թ րուհընը զէվճ տախի քէնտիսինտէ թէճէսսիւմ էթտիրմիլ օլմալ իսէ , բէսուլըն էմի էթտիյի պու մուհապլէթ ախլէնին սաա'տէթինի թէմին էտէմէլ : Բէսուլ՝ իշպու թէնպիհինի Կորնթոսլըարա Խազարըր շու քէլամլարլա իքմալ ⁽⁷⁾ ու իթմամ իտիյօր . «Զէվճ՝ զէվճէսի , վէ զէվճէ տախի՝ զէվճի հազգընտա օլան վէճիպէսինի իֆա իթսին : Զէվճէնին ճիսմի քէնտի հիւքմինտէ օլմայուպ՝ անճագ զէվճին հիւքմիւնտէ տիր , քէզալիք զէվճին ճիսմի տախի քէնտի հիւքմիւնտէ օլմայուպ՝ անճագ զէվճէնին հիւքմիւնտէ տիր» (Ա. Կորնթ.

(1) Ֆայլար. (2) Չօղալըն. (3) Իւմիստիլլիր. (4) Եսա (5) Իքի շախ (6) Գարշըլզլւ. (7) Թէմամլայօր :

է. 3-4): Իշխէ զէվճ ու զէվճէնին եաշտեաճազլարը
էօմըը միւշխէրէքին եէկեանէ վէ (1) նազապիլի իթիրազ
չէրայիթի պունլար տըր: Թարաֆէյն պէյնինտէ միւսա-
վաթը հուգուդ վէ վէզաֆի հօլլու պիր մուհանէտէ ազա
օլունտուզընտա՝ խանէ արթըդ պիր ֆիքը: պիր մէպտէ
վէ պիր մէզազ իլէ խտարէ օլունուպ, միւտիր եա բէհ-
պէրին իքիսինտէն հանկիտի իտիյի անլաչըմազ, վէ
պու ֆիքը ու միւթալէա՝ իքի (2) մէնպատան (3) նէպէան
էյլէյէն սաֆ վէ պէրրահ սույըն պիր փունարտան (4) ճէ-
րէյանը կիպի ճէրէյան էտէր: Անլէր՝ թարաֆէյնին (5) իթ-
թիհատը թամմը վէ մուհապպէթի միւթէգապիլէ իլէ
«պիր գուշըն իքի գանատլարը միսիլլու» պիլիշթիրաք՝
խանէյի թէրազզը վէ թէֆէյիւլ իթտիրիրէր, վէ ար-
թըդ «պու թէյէրանը հանկի՝ գանատ սէվդ ու խտարէ
էթտիյի տէրք ու թալինի միւմքինսիզ օլուր»։ Ալէմը
իզտիվաճտա պու մուհապպէթ ու իմթիզաճ խուլուս վէ
սաֆիլէթի միւթէգապիլէ իլէ մուհաֆաղա օլունուր: Եէք-
տիլէրէ գարշու քիզպ ու իզֆալ իրթիքեապը, պիր գու-
սուրտան տօլալը եէքտիլէրինի (6) իթհամ կիպի շէյլէր՝
իզտիվաճ ալէմինին իթթիֆադ ու իմթիզաճընը թէհ-
լիքէյէ իլգա էտէն պաչլըճա սէպէպլէր տիր: Զէվ-
ճէյն պէյնինտէ սատազաթը միւթէգապիլէ՝ ալիէ
էօմրինին, ալիէ գուտսիյեթինին էսատը տըր(*)։ Իր-

(1) Գապուլ էժմէյն. (2) Սուլուն կէօզիւ. (3) Գալնսեան. (4) ազ-
մազ (8) պիրլիք. (6) Սուչլու չըգարմազ:

(*) Կէրչի ֆիլիսամըզ ախէրլէր կիպի Ֆէսի Նիքեանը գապուլ իմ-
միշ վէ անըն գապուլի էլէէվմ պիր ինձիյաճը մուձլազ հալինի բէսպ իմմիշ
խէտէ, մամաֆին իմիրաֆ օլունմալը տըր քի Ֆէսի Նիքեան՝ ալիէնին
քսամիլէն միւնէտտէտէն թէշքիլինէ պիր չարէ տէյիլ, անճազ ալիէյի թէշ-
քիլ խէն ազալար իզէրինտէ ինրա օլունան պիր ամէլիյաճը ճէրահիյէ
տիր: ՎՄամաֆինի էն զիյատէ մուվաֆիազըյէթլէ ինրա օլունան ամէ-
լիյաճը ճէրահիյէ պիլէ էսէրլէր պրազըր, վէ թալ ու խոգամ օլունան ա-

Թիքեապ օլունաճագ սատագաթսըզլըզ՝ աիլէ պաղըրնստ աչըլմըչ պիր ճէրինս տըր : Վէ լաքին՝ աիլէ՝ խօշ աշէնք վէ լաթիֆ ինթիզազաթը իլէ պիլի իպատէթէ, Ալլահա վէ իֆայը ֆէրիզէյէ սաւէթ իտէն պիր չան տըր : «Չանտա էնէմիյէթսիզ պիր չաթլագ պուլունապիլիր, լաքին պու էնէմիյէթսիզ չաթլագ պիլէ չանըն (1) թընինէնտազ օլան ինթիզազաթընըն պէրրագլըզընըն զայզընա քեաֆի տիր» (Ժ. Պայեօ) : Պու միտալ աճայիպ սուրէթտէ պէյան իտէպիլիր քի՝ աշէնքի աիլէ թապիր օլունան՝ դալպին էն փարլագ նազմ ու չիլվէսինի ինլալ իչլան էն խաֆիֆ պիր (2) իզպիրար, էմնիյէթին ճիւզի պիր սու իտթիմալի քեաֆի տիր : Պինալէն ալէյն քէնտի վէ աիլէլէրինին թէմինի սաատէթի իչլան զէվճէյն հէքտիկէրէ գարչու մուամէլէլէրինտէ ինթիյաթքեար օլմալը, վէ ալէագա ու միւնասէպէթլէրինին կիւն պէ կիւն արթմասընա սայ ու իգտամ էթմէլիտիրլէր : Աիլէնին «սա'տաթի ի իտթիգպալ իչլան պիր էմնիյէ տիր» : Նէ՝ մութլու զէվճիյէթ մուհապպէթինտէ մէվճուտ օլան սա'տաթի լէքէսիզ սագլայաճագ իրատէթ վէ ֆէտաքեարլըզ բուհընա մալիք, վէ պունլարը հըֆզ իտէճէք վէսաիթէ (3) միլթէսարըֆ օլանլարա :

Փէտէր վէ վալիտէ խարիճի ալէմէ գարչու օլտուզը կիպի, քէնտի էվլատարը գարչուսընտա սախի իթթիֆագլարընը սըզը սագլամալը տըրլար : էվլատընըզ (4) մահզարընտա հէքտիկէրինիզլէ միւճատէլէ, հէքտիկէրի թահգիր վէ հէքտիկէրին թէէսիրինի քէսը էթմէքտէն սագլընընզ, Աիվին պիրպիրինէ զըտտ իքի գուվճէթ թէչքիլ էթտիյինիլի, վէ իթթիհատընըզն սալթ

զատընտան էլան սպըր հիսս իտէն (3) նոզիս իւլ ազա քիմսէլէր նուտիրտմտան տէյիլ տիր» (Շ. Վալնէր) :

(1) Ինլէյէն. (2) Սօղուզլուզ. (3) Սահիպ (4) էմնիլէնտէ :

(¹) սուրբի խաչիկնի անւառըդւարը տագըգատան իթիպաւ-
րէն , արթըգ էվլառընըդտան գաթան իթա'աթ ու ին-
թիրամ կէօղէթմէյինիդ , Սիդ՝ եէքտիկէրինիդի իքմալ ու
իթմամ խուսուսընտաքի թէանհիւտինիւղին գըյմէթինի
մուամէլէի նիզաքուարանէնիդլէ քէսր իթաիքճէ , էվլա-
սընըդըն ֆէրաիդ վէ (²)վէճաիպի թապիիյէսի սէտասընա
իթա'աթ էթմէմէսի տահա գօլայ , վէ պու սուրէթլէ սի-
ղին իշթիդագընըդ պիւթիւն խանէնին (³)իշթիգագը տի-
մէք օլաճագ տըր : «Սիլտէքի էքքեար վէ արզու ֆէրգ-
լէրի , թէտգիդ խուսուսընտաքի (⁴)իսթիլաֆընըդ , ախ-
լէագի վէ մէզնէպի գանա'աթ վէ իթիգատընըդ հէր նէ
տէ օլսա քէնտի քէնտինիդի էվլառընըդա ֆէրաի վանխտ
կիպի կէօթէրմէնիդ էհէմմ տիր» :

Ալէմի իղտիվաճտա զէվճէյինն միւսաւաթընը էսաս
իթթիխաղ իտէրէք , պէյնլէրինտէ (⁵)թագսիմի ամալ ու-
սուլ վէ չէրայիթի թապէն մէվճու խաչիկնի թարիֆէ
հաճէթ մէսս իթմէզ զանն իտէրիդ , Զաթէն կէրէ'ք էվ-
տէն իչէրի կէրէ'ք թաչրատա պարը հայաթըն թէհամիւ-
լինի թախֆիֆ իտէն չէյ իշթէ պու քազսիմի աւնալ մէ-
սէլէսի տիր : էրքէք թէտարիք՝ գատըն իսէ թէրթիպ
ու թանդիմ իտէր . Զէվճ խանէյի պինա՝ զէվճէ իսէ անը
մէսուտիյէթլէ (⁶)իմլա իտէր . Զէվճ թիճարէթ՝ զէվճէ
իսէ թէտարրուֆ ու իտարէ իտէր . Զէվճ չալըչուպ թէր
տէօքէր , գատըն իսէ պու թէր տամլալարընը միւսճէվճէ-
րաթա թանվիլ իտէր , վէ պու ճիւմէնին նէթիճէսի
օլարագ զէվճէյն՝ ալէմի-ճիհանըն քէնտիլէրէ թագսիմ
իթտիյի քեաաէի (⁷)մէրարէթ վէ (⁷)հէլալէթինի իքիսի
պիր տուտագլա իչէրլէր : Թագսիմ ամալտա գատընըն
սէհմի խարիճտէն ազ կիպի կէօրիւնիւրսէտէ , էմին օլ-

(¹) Ճիտտի օլմայան . (²) Պօրճլար . (³) Այլըլմագ , փարչալանմագ .
(⁴) Զըտալըգ . (⁵) իշ Պագսիմի . (⁶) Տօլտուրուր . (⁷) Անը Պաթլը գատէհ :

մալը տըր քի անըն՝ վաղը համլ էվճաընտան պաշլայա-
րագ իխթիյար պիր զէվճին եաթաղը պաշընա գատար
իմթիտատ խտէն զանմէթ ու իղթիրապը փէք զլյատէ
տիր : Շիւպէնսիզ սէօլիւմիւզ թէնպէլ վէ վաղիֆէսիզ
գաաընլար իչիւն տէյլ : Աիլէ ռիվայաթընըն մուհաֆըզը
խանէնին մուալլիմ ու միւրէպպիսի, էնճամ՝ խանէյի
անճագ սայէսի ալթընտա ⁽¹⁾ գապլիլի սէքնա խտէպլիէն
լուհ՝ գատըն տըր : Խանէյի ⁽²⁾ էհլ ի պէյթի իչիւն ճա-
ղիպ ու ճալիպ պիր հալէ վաղ իթմէք գօլայ պիր շէյ
տէյլ տիր, վէ պու՝ գատընըն էն մուհիմմ վէզապիֆին-
տէն պիրի կիպի թէլագգը օլունմալը տըր : Պիր գա-
տըն՝ խանէսինին ինթիզամ վէ թէրթիպաթընտան թագ-
տիր օլունապլիլի : «Պիր գատըն՝ խանէնին մէսէրրէթ,
ճաղիպէ վէ զէվգ ու սէֆասը քէնաուսի խիլյինի ու-
նութամալը տըր : վէ քէնաի տախիլի էօմրիւնիւ գէվճի
իչիւն աիկէր խանէլէրին տախիլի էօմրիւնտէն զիյատէ
ճաղիպէտար գըլմագ՝ աիլէյէ միւթէալլիզ լօլիթիգանըն
⁽³⁾ մէպտէ ի ալիմի տիր : Պինաէն ալէյհ լէթաֆէթ՝ գա-
տընըն ճիւմէ ի վէզապիֆինտէն պիրի տիր» (Բ. Ժ. Ա. 5) :
Ունութմալլըմ քի լէթաֆէթ վէ մութլագա անա մութ-
թասըլ պուլունան խանէ վէ սէքէնէսինին ⁽⁴⁾ նէզաֆէթի՝
պիր ֆաղլիլէթի պէշէրիյէ տիր քի մաթթիթէսիւֆ պիզտէն
նիշէլէր անտէն մահրում պուլունույօրլար : Արղու էտէ-
րիզ քի հէմշիրէլէրիմիզ պու ֆաղլիլէթտէն հիսսէմէնտ
օլուրլար : Բէսուլըն աթիտէքի էմր ու թէնպլիւնին զէվ-
ճէյնէ իխթար ու թիզքիար իթմէյի վաճիպէտէն ատտ
խտէրիզ : «Խմտի էրլէր ⁽⁵⁾ պիլաղաղապ վէ պիլաիլթիդան
փաք էլլէրինի գալտորրարագ՝ հէր կէրաէ տուա իթմէ-
լէրինի իսթէրիմ : Քէզալիք նիսա տախի հիճապ վէ էտէ-

(1) Օմուրուպլիլի, (2) Խանէ խալը, (3) Էն պէյիւք էտասը, (4)
Թէմիզլիք, (5) Էօֆթէլէնմէքսիզ :

պէ միւսնասիւս գըյաֆէթ կէյուպ, սաչ էօրմէլէրի, հա՛ ալթուռն հա՛ ինճու հախօտ աղըր, պահալը էլպիտէ իլէ տէյիլ, անճագ էհլի (1) թագվա օլմագըլը իգրար իտէն նիսայա շայէսթէ օլտուլը կիպի՝ էյու ամէլէր իլէ քէնտուլէրինի թէզհին իթսինլէր» (Ա. Տիմոթ. Բ. 8-10) :

III. Զէվճէյն՝ փէրէսթիչ վէ մուհապպէթի միւթէ-գապիլէ բուհըյա եէքտիկէրէ գարչու վազիֆէլէրինի մուգապէլէի ֆէտաքեսարի սուրէթիյլէ իֆա իթտիքաէն սոնրա, էվլատլարընա գարչու միւթթէֆիդէյն՝ իֆասընա (2) մէտեուռն պուլուռնարգլարը տիկէր պիր թագըմ վազիֆէլէրի տէ վար սըր: Էպէվէյնին էվլատ հագգընտաքի ֆէրայիլի անլէրին (3) թէվէլիւտինաէն էվվէլ պաշլար: Պու ֆէրաիլ չու իքի նօգթատա (4) միւսմէլ տիր. 1. էվլատընա սըհհէթի պէտէն, 2. վէ սէլամէթ ու (5) սալապէթի ախլէտգ թէսլիմ իթմէք: Պիր էվլատըն մէնպահ սըհհէթի՝ էպէվէյնին սըհհէթի, վէ անլէրին՝ էվլատլարընա իտման ու (6) բիյաղէթ ի պէտէնիյէ վէրլմէսինէ տիգգաթ ու ինթիմամ կէօթէրմէլէրի տիր: Թապիւթ (7) թէրահհիւմ պիլմէղ. վէ գանուռն ը իրսիյէթ՝ ինսաֆ թանըմաղ. փէտէրլէրին խաթալարընըն ճէզասը պիւթիւռն նէսլլէր իւզիրինէ աղըրլաշըր: Պիլ ֆարղ՝ սէրխօշ պիր փէտէրին էվլատընա պագընըղ, պուռնլարտան պաղըլարը սարալը, պաղըլարը իսէ սէրսէմ ու պուտալա օլուրլար. վէրէմիլլէրին էվլատը ալէլուսում վէրէմիլ օլուր, վէ ֆրէնկի իլլէթինէ միւպթէլա օլան էպէվէյն՝ պու իլլէթի մութլագա նէսլլէրինէ սիրայէթ էթտիրիւլէր: Անճագ մէսէրրէթ ու թէպէսսիւմ ճէլպ ու տալէթինէ (8) մու-

(1) Տինտար. (2) Պօրնու. (3) Տօլմագ. (4) Ճէմ օլմուշ (5) Տօլրու-լուզ վէ սաղլամլը. (6) Վիւնուտի չալըշտըրմագ. (7) Ահմմագ. (8) Հագգ Թարաֆընտան Թագտիր օլընմըշ:

գատտէր պուլունան պու մասոււմըղալլար նուրը ալէմի նիչինն էպէվէյնին պարը խաթիյաթընը օմուղլամըլ օլա-րադ սէլամլաորնլար: Անլէրին փաք վէ լէ.քէսիլ ալնլարը իւզէրինտէ նիչինն էպէվէյնին սիճիլը մահքիւմիյէթի մէնգուլ (1) վէ միւրթէսէմ պուլունմըլ օլսուս: Թէէհիւլ ֆիքրինտէ օլանլարա թաւսիյէ էտէրիլ քի՝ էսնայը ին-թիխապտա դէվճ եա դէվճէ ինթիխապ օլունաճադ քիմ-սէնին սէրվէթ ու մէվզընի արամալտան էվվէլ, «է-լինտէ՝ սըհէթինի (2) միւթէ.քէֆֆիլ պիր շէհատէթնամէի թըպպիյէ վա՞ր մը տըր» աէյու սիւալ իթսինլէր:

Ձէվճէյն քէմալը սըհէթտէ օլուպ, (3) սահիհ իւլ վիւճուտ պիր չօճուգ տիւնեաեա կէթիրտիլէր տէյու-ֆարզ էտէլիմ: Վէ լաքին պու սըհէթի (4) նէվզատ օլ-գատար զաիֆ ու նահիֆ տիր քի էպէվէյնի անըն մուհա-ֆալա վէ նէշվ ու նիւմասընա տըգգաթ ու ինթիմամ կէօսթէրմէզլէրսէ՝ տէր ագապ մուխթէյլ օլապիլիր: Պու սըհէթին մուհաֆազաորնա է՛ն պէօյիւք մէտար՝ նէղա-ֆէթի պէտէնիյէ տիր. թէմիլ հէվա, զըտա, բիյազէթի պէտէն, նէղաֆէթլէ (5) պիլիթթիհատ սըհէթի իքմալ իտէրլէր: Կիւն պէ կիւն սիւլալէմիլի մահվ ու իթլաֆ վէ անլէրին թէշքիլաթ, միզաճ ու սիյրէթինին թէտէն-նիսինի (6) ինթաճ իտէն նիչէ աիլէճէ պաթըլ իթիգատ վէ քէօր ճէհալէթլէր վար տըր քի, քէսպի քէմալէ մու-գատտէր օլան պիր չօճուղը մահալ էպէվէյնին վազի-ֆէսիլլիքլէրի եիւղիւնտէն ճէսէտի (7) պիրուհ հալինէ գօրլար:

Պիր չօճուղըն սըհէթի պէտէնիյէսի՝ սըհէթի ախ-լէադ ու սիյրէթիլէ իթմամ ու իքմալ էտիւմէլի: Էվլատ թալիմ ու թէրպիյէսի է՛ն ազիմ պիր ֆէրիզէ տիր: Սա-

(1) Նազը օլընմըլ. (2) ֆէֆիլ օլան. (3) Վիւճուտի սաղլամ. (4) Եէնի տօղան. (5) Պիրլէշէրէք. (6) սէպէպ օլմագ. (7) Ճանսըլ:

պըզա պէյան օլունարըը վէճհ իլէ էվլատ թալիմ ու թէրպիյէսի էմրինտէ տախի գաիտէ ի իրսիյէթ պիլա ինսաֆի ⁽¹⁾հիւքմֆէրմա տըր: Ծ. Վալինէր «թալիմ ու թէրպիյէ խատիմ թէէսիրաթըն էն նաֆիլի աիլէ թէսիրաթը տըր: Պու թէ'սիր՝ մէքթէպ հէնուզ աթիյէ մախսուս պիր ինթիմալ հալինտէ իքէն, հէր շէյտէն էվլէլ պաշլար: Պու թէ'սիր մէքթէպտէ պուլունարըըմըզ միւտատէթճէ վէ հաթթա անտէն ⁽²⁾միւֆարէգէթիմիլտէն սոնրա տա տէվամ խէր: Պախուսուս իրսիյէթ ի թապիիյէնին իրաս իթտիյի ⁽³⁾գարապէթ վէ թէմայիւլաթ աիլէ բուհընա եէր. հաղըրլայուպ՝ պիլտէ անա տօղբու գապիլիյէթ փէյտա խտէր: Պինաէն ալէյհ աիլէ մուհիթինին գուվլէ ի ⁽⁴⁾միւրէպիլիյէսի կէրէք էյու կէրէք ֆէնա ճիհէթտէ զալիպ ու նաֆիլ տիր: Անըն մուալէնէթի օլմատըգճա էսասի պիր իշ իճրա իթմէք փէք միւշքիլ տիր: Աիլէնին ⁽⁵⁾մէնհուս վէ պօղուգ ճիհէթինին թէ'սիրինտէ էօյլէ պիր հալ վար տըր քի էն ճէսուր վէ ֆէտաքեար քիմաէլէրի պիլէ եէիս ու եէվմիտիյէ զարպ խտէր: Պու պօղուգ մահէլլու մուհիթ իշէրիսինտէն հաթթա ⁽⁶⁾սիննի սէպալէթինտէ ալընան պիր քիմաէ պիլէ պաղէն անըն ⁽⁷⁾նագապիլ ի թէտալի սիրայէթինտէն, վէ պօղուլմազ վէ սիլինմէզ թէ'սիրաթընտան խալի պուլունամայօր: Պիլ, կէրէք բուհանի կէրէք ճիսմանի, մուալլիմ վէ միւրէպիլիյէրին ալէաթ ու վասիթալարըմըզ նօգսան վէ ⁽⁸⁾նաթէմամ տըր, պիլ եէթիշմէզտէն՝ ատէթ վէ խուլար զաթէն ⁽⁹⁾թէշէքքիւլ իթմիշ պուլունույօրլար: Պիլ էվլատլար իլէ պիր չօգ սէնէլէր ալէագատա պուլունուտըգտան սոնրա անլէր կէօղիւմիւղտէն ⁽¹⁰⁾նիհան օլուրլար»: Պինաէն

(1) Հիւքմ խտէն. (2) Այրլլմագ. (3) Եագընլըգ. (4) Թէրպիյէ էտիճի գուվլէթ. (5) Ուղուրըզ. (6) Չօնուզլըղնտա. (7) Չարէսիգ. (8) Էքսիթ. (9) Օլմուշ պիմփիշ. (10) Ղայիպ օլմազ

ալէյն է՛յ փէտէր ու մատերէր, էվվէլ վէ անըր պիլմէ-
լիսինիզ քի էվլատընըղըն իլք վէ սօն միւրէպպիսի վէ
անլէրի թէրպիլէ խտէճէք օլան սիզսինիզ : Պիլ՝ մուալ-
լիմ եա բուհանիլէր՝ պու հազիք վէ էն մուհիմմ վազի-
ֆէնիզտէ սիլէ մահլա (1)մուխնէր օլաճաղըղ : Վազիֆէ-
լէրինէ հալայըղ նէ՛ գատար վալիաէլէր, վէ էվլատլա-
րընր թալլիմ ու թէրպիլէտէն զիյատէ (2)իֆսատա չալըչան
հիլչէ՛ խանէլէրիմիլ վար տըր :

Էվլատլարա գարչը վազիֆէ ու ֆէրալիզինիզին
հիւանը իֆսար խուսուսընտա սիլէ Փախտէլի օլապիլէճէք
պաղը (3)վէսայա վէ թէչվիգաթտա պուլունմագ էլպէթէ
ֆախտէտէն խալի օլմաղ : Էվլատընը սէվմէք պիր հիսսի
թապիլի իսիլինի պիլէրիզ . լաքին պիլտէ էվլատլարընը
սէվմէնին ուսուլինի պիլմէյէն նէ՛ գատար էպէվէյն վար
տըր : «Էվլատըմըղը սէվէրիզ» տէյէ անլէրին գուսուր-
լարընա (4)իլմագը աջն էտիպ, հիւզ վէրէն վէ սույի թէ-
մալիւլաթընը թէչվիգ խտէնլէր, պու մուամէլէլէրիլէ
էվլատ սէվմէյի պիլմէտիքլէրինի, տահա զիյատէ իսթի-
րահաթը չախալէլէրինի սէվտիքլէրինի, վէ պիր տագը-
զալըգ բահաթլարընըն խաթըր իչիւն պիր էվլատ ֆէտա
իթտիքլէրինի իսպաթ իթմիչ օլուրլար : Սողոմոնըն չու
թէնպիհինի ունութմալալըմ. «Տէյնէյի էսիրկէյէն՝ օղլու-
նա պուղղ խտէր» (Առաիք. ԺԳ. 24) : Շայէտ տէյնէք
չօճուղընըղըն վիւճուտինէ աղըր կէլիր իսէ, միւլախմանէ
թէքտիր վէ իսլահ իսիճի թաղիր իսթիմալ իտինիզ :
Էվլատընը սէվէն անտէ սալթ պու կիւնքի չօճուղը տէ-
յիլ, իլլա միւսթագպէլտէքի առտէմի կէօրմէլի տիր : Տիւ-
չիւնիւնիւզ քի հարըն անտէ հէր չէյ քէսպի (5)ճէսամէթ
խտէճէք տիր : Էվլատընըղը զինհար չըմարթմայըն : «Պիր

(1) Եսարըմճը. (2) Պօզմագ. (3) Նատիհաթլար. (4) Կէօղ զըրիմագ.
(5) Պէօյիւմէր.

էվլատ չօգ եօլլար իւէ շրմարըր, ⁽¹⁾իֆրաթ մէտնիյէ ու սիթայիշլէ անըն ֆիքրինի, անա հէր իսթէտիյինի եափմաղա միւսաատէ իտէրէք՝ սիյրէթինի, քէնտիսի իւէ ֆէվգէլլայէ մէշլուլ օլուպ անը ⁽²⁾փէրէսթիշ իտէրէք՝ գալպինի շրմարթմըշ օլուրըզ (Տիւփանլու)» : Պիր էվ իշիւն պիր չօճուղըն շրմարմարնսան տահա տէհշէթլի պիր շէյ օլամաղ : Վայ կէլէ շրմարմըշ չօճուղլարըն էմր էտիպ՝ էպէվէյնին իթա՛աթ իթտիքլէրի աիլէլէրին պաշընա : Չօճուղընը շրմարթման պիր փէտէր էմին օլսուն քի արթըզ քէնտիսի փէտէր տէյիլ, պէլքի օղլունըն խըամէթքեարը տըր, վէ տէրունի խանէտէ վալիաէ վալիաէլիքատէն ⁽³⁾սաղըթ օլուպ, սատէ պիր իշճի օլուր : Էվլատալընըզա իթաա՛թ թալիմ իտինիզ : Վէ շայէա մուխալլիֆէթ իտէրլէր իսէ անլէրի միւճաղաթ իտին, շու շարթ իւէ քի ճէզա մուղիրը օլմագտան զիյատէ միւֆիտ օլսուն : Ճէզա խուսուսընտա գուտրէթինիզ ⁽⁴⁾մաֆէվգինտէ թէհտիտաթտա վէ միւքեաֆաթ իշիւն վատլարտա պուլունմայընըզ քի, չօճուղլար՝ սիլլին զայըր գաստի (ակամայ) գուսուր վէ հիւանը նիյէթլէ վաղը օլան ⁽⁵⁾իլֆալաթընըզը կէօրէրէք իւղէրինիզ ⁽⁶⁾խէնտէ իթմէսինլէր : Սքէնսըր «ալէտտէվամ թէհտիպէր իտիպ, թէհտիտաթընըն անճագ պիր գըսմը ճիւղիսինի իճրա իտէն, ⁽⁷⁾պիլաթէէմմիլ էմրլէր վիրուպ՝ պատէհու նատիմէն կէրի ալան, վէ թէլէվվիւնը⁽⁸⁾ միզաճը իճապընտան օլարապայնի գուսուրտան տօլայը կեահ թաթլը կեահ սերթ մուամէլէ կէօսթէրէն կէվշէք վալիաէ՝ կէրէք քէնտիսի վէ կէրէք էվլստընա պին պիր չէշիա իղթիրապը մուճիպ օլուր» տիյօր : Հագիգի փէտէր ու մատէր հալինտէ

(1) Տէրէճէսիզ, հատտէն զիյատէ (2) Թափընմագ. (3) Տիւշիւպ. (4) Եօզարը. (5) Ալտամընըլըզ. (6) Կիւլմէք. (7) Տիւշիւնէքսիլլին (8) Թապիլամըն լէնիտէն լէնիլէ տէօնմէսի

էվլատընըղըն մուհապպէթինէ մազհար օլմագ իսէ միւ-
րատընըղ իւք կիւնտէն անլէրէ (1) պիւա իւլմազ վէ ֆէ-
տաքեարանէ պիր մուհապպէթ իզհար իտինիզ : Անլէրին
հանընտա գինհար նապէճա սէօղլէրտէ վէ չօճուգըլդլա-
րընտան պիլ իսթիֆատէ կէօղլէրի էօնիւնտէ (2) նալալըզ-
թալր ու հարէքէթտէ պուլունմայըն : Չօճուգ մէսմուաթ
ու (3) մէշհուտաթընը տէրանպար իտուպ՝ պէօյիւտիւլիւն-
տէ անլէրին մանէաթընը տէրք ու (4) ֆէհմ իտէճէք, վէ
ֆէրտաաը կիւնիւնտէն իթիպարէն սիզի թալլիմ ու թէք-
րիմտէն տուր օլաճագ տըր : (5) Էպուվվէթ հագդըր թա-
պիսիյլէ անլէրէ էմր իտինիզ, ամմա պու հագդըր սուի
իսթիմալ իթմէյէրէք, վէ սիզտէն սուտուր (6) իտէն էվա-
միրին տաիմա սաիլանէ օլմասընա զայրէթ իտինիզ :
Հագդըլը պիր էմրէ իթաաթ՝ չօճուգ իչիւն պիր նիյմէթ
տիր : Չօճուղը պու պէրէքէթէ գլաղուղլայըն, օլ վաղըթ
չօճուղընըզ պու եօլտա իսթիյար իթտիյինիզ զանմէթի
էր եա կէճ թագտիր իտէճէք տիր : Էմին օլունըզ քի էվ-
լատընըզ (7) նապլէլսէպավէ պու կիւն ճէհլէն (8) վէ քէր-
հէն, իթաաթ իտիյօրսա, հարըն պէօյիւտիւլիւնտէ (9) ամ-
տէն վէ պիլ իսթիյար իթաաթ իտէճէք տիր : Ճէհլէն
հաիլըն հէր հանկի պիր մուամէլէ՝ թէշքիլ օլունաճագ
սիյրէթին, պաշլանմագտա օլան պիր ստէթին վաղը
էսաաը տիմէք օլտուղընը իսթրտան ֆիրամուշ իթմէյէ-
րէք անա կէօրէ եօլա չըգընըզ : «Էյ փէտէրլէր, էվլա-
տընըղը իզլապ էթմէյուպ՝ անճագ Բապպըն թէրպիյէ վէ
նասիհաթընտա անլէրի փէրվէրտէ էտինիզ» (Եփես Զ. 4) :

IV. Ահա իւլ աթիգ վէ ահաը ճէտիա էվլատլարը-
մըզա՝ «փէտէր ու վալիտէնէ հիւրմէթ էյլէ, թաքի սանա

(1) Պէտէլսիգ. (2) Եագըշմագ. (3) Կէօրիւպ իշիթտիյինի. (4) Անլա-
մագ. (5) Պապպըզ. (6) Չըգան, վէրիլէն. (7) Չօճուգ օլտըղը իչիւն.
(8) Պիլմիյէրէր վէ իսթէմիյէրէր. (9) Պիլէրէք վէ իսթէկիյլէ :

խայր կէլիս¹ եւր իւզէրինսէ էօմրիւն ուզուն օլա» եօլ-
լու էմր ու թէնպիհ էտիյօր : Պիզ էօյլէ ինանըրըզ քի էվ-
լատարըն եէկեանէ վալիֆէ ի էսասիյէսի պու թէնպիհ
օլուպ , միւթէպագըսը քեամիլէն պու ֆէրիղէնին ֆարզ-
լը ⁽¹⁾ սուլէրի իֆատէսինսէն իպարէթ տիր : Աիլէ² էպէ-
վէյն էմրինէ թապի պիր իսարէի իւնսիյէ տիր : Պու իտա-
րէտէ էվլատար պիր զէման իշիւն իթատթտան մատէա
պիր վալիֆէ իլէ միւքէլլէֆ տէյիլլէր տիր . ամիր օլան
էպէվէյն³ վազըթ միւրուրի իլէ պալիզ էվլատարը նէզ-
տինսէ մահպա միւսթէշար մադամընտա պուլունուրլար .
վէ լաքին էվլատըն էպէվէյնէ հիւրմէթ ու բիայէթ ֆէ-
րիղէսինսէն մուաֆ թութուլապիլէճէքլէրի պիր միւս-
տէթ հօզ տըր : Մաէթթէսիւֆ պիզտէ էպէվէյնէ գար-
շու իշպու ֆէրիղէ ի հիւրմէթ վէ բիայէթի քեամիլէն իֆա
էտէն փէք ազ քիմսէլէր վար տըր : էպէվէյնէ հիւրմէթ-
տէ թէճվիլլի գուսուր իտէն էվլատարըն նազարը տըզ-
գաթընը՝ Սիրաքըն հիւքմէթինսէն աթիտէքի քէլամ իւ-
զէրինէ տալէթ , վէ խանէսինին հազիլի վէ շէրէֆպախշ
էվլատը օլմազ իսթէյէն հէր ֆէրտին անը էզպէր իթ-
մէսինի արզու վէ ինթիզար իտէրիլ : «Փէտէրինէ հիւր-
մէթ իտէն , կիւնահլարընը քէֆարէթ իթմիշ օլուր , վէ
վալիտէսինի թազիմ ու թէքրիմ իտէն խազինէ ճէմ
իտէր : Փէտէրինէ հիւրմէթ իտէն էվլատարընտան մէ-
սէրրէթ պուլուր , վէ տուսար կիւնիւնտէ միւսթէճապ
օլուր : Փէտէրինի ⁽²⁾ թազիլ իտէնին էօմրիւ մէտիա օլուր :
Բապրպա իթասթ իտէն վալիտէսինի միւսթէրիհ գըլար
. . . փէտէրինի ֆիլէն վէ լիսանէն թազիմ ու թէքրիմ
էյլէ քի տնտէն իւզէրինէ պէրէքէթ կէլսին . չիւնքի փէ-
տէրին պէրէքէթի էվլատըն խանէսինի թահքիմ ու թազ-
վիյէ վէ վալիտէնին պէտտուսար անը էսատընտան թախ-

(1) Սէօյլէմէնին Թարզլարը . (2) Իզզէճլէմէք :

րիպ խոտեր : Փէտէրինի թանգիր իլէ շէրէֆեապ օլմա , չիւնքի փէտէրինի խօր կէօրմէք սէնին իչիւն շէրէֆ տէ- յիլ տիր : Ինսանըն շէրէֆի՝ փէտէրինին շան ու հայսիյէթի իլէ գայիմ տիր , վէ վալիտէյի թանգիր՝ էվլատա սիթէմ աիմէք տիր : Էվլատամ , փէտէրինին շէյսուխէթինտէ անա մուխն ու տէսթկիր օլ , վէ անը միւստէթ իւլ էօմր միւքէտտէր իթմէ , վէ շայէտ սէօլ անլամալա իգթի- տարը գալմամը իսէ անա աֆիլ իթ , վէ իգթիտարըն իլէ անը թէրզիլ իթմէ , չիւնքի փէտէրինէ գարշու մէրհա- մէթլի օլտնը ճէնապը Հագգ ֆէրամուշ իթմէյէճէք տիր . . . : Փէտէրինի թանգիր էտէն՝ Ալլահա քիւֆր իթմիշ օլուր , վէ վալիտէսինի իղզապ իտէն լանէթ էշի- տէճէք տիր» (Սիրաք Գ . 4-18) : Տօսթլարըմ պու տէ- րէճէ (1) մուսարրահ վէ մուվազլահ պիր թէնպին սիդի՝ ատալէթին պիր միւճրիմ եա սէրսէրիյի իթտիյի դատար (2) մուազլէպ գըլաճագ սըր զանն իտէրիմ : Մաթթթէ- սիւֆ պէյան իտէրիզ քի էլեէվմ էվլատլարըմըզտա իթա՛աթ բուհը էքսիլմիշ վէ էպէվէյնէ գարշու հիսսի իհ- թիրամ մէնպաը քեամիլէն գուրումը սըր : Փէտէրէրինի եիւզ իւսթիւ պրագուպ՝ անլէրին էլ աշարադ իանէի ու- մումիյէյէ միւրաճա՛աթլարընա միւսա՛ատէ իտէն պազը էվլատլար տա թանրըմ : Պու մուամէլէ տէնաէթ , պէ- շէրիյէթին իւնսի էօմրիւնիւ իֆսատ , աիլէ էօմրիւնիւն թէրթիպ ու ինթիզամընը , փաքլըզ վէ սա՛ատէթինի իլս- լալ , վէ տին ու տէվլէթի (3) իզրար իտէն նագապիլի թա- րիֆ պիր (4) տէնաէթ տիր : Պու մագուլէ նանքէօր վէ տէնի էվլատլար էպէվէյնին քէնաուլէր իչիւն չէքսիք- լէրի զանմէթ ու իլթիրապը տէրիսաթըր իթմէլի տիրէր : Պիր չօճուլըն պէշիյի իւզէրինէ նէզարէթ իչիւն վալի-

(1) Աչըզ տչըղա . (2) Մուղթարըպ . (3) Զարաը տօգունմագ . (4) Էն- կինլիք , ալչաղլըզ :

տէսինին խապ ու բաճաթընը ֆէտա էթմէսի, պիր էվ-
լատըն խասթէլիյինտէ վալիտէսինին տուա վէ կէօզ Կաշ-
լարը՝ էպէվէյնին հիւրմէթ, իթա'աթ ու մուավէնէթ իմիլէ
քէսպի իսթիհգազլարընա քեաֆի ունուտուլմազ մէնդա-
րէլէր տիր: Վալիտէյնինիլ հադգընտաքի էմիլիյէթին զաիլ
օլմամասընա ճէնտ ու զայրէթ իտինիլ, չիւնքի իթա'ա-
թընըզըն հիւմնը իֆասը իչիւն սիլէ մուավէնէթ իտէճէք
օլան օ՝ էմիլիյէթ տիր: Իթա'աթսըզ էվլատ՝ ալիէ սա'ա-
տէթի քեատէսինէ պրազըլան զէհիր տամլասը կիպի տիր.
էվլատլարըն վալիֆէսի պու սա'ատէթի (1) թէնգիս տէ-
յիլ պէլքի թէզլետտէն իպարէթ պուլուտընը տէր-
խաթըր իտինիլ: Իթա'աթ ու հիւրմէթ ֆէրայիլինտէն
ինհիրաֆ իտէն էվլատ՝ էպէվէյնինի տէ վազիֆէլէրինտէն
ինհիրաֆա մէճպուր իտէր. ազասընտան պիրինին իթա'-
աթսըզըզը երեզիւնտէն պիւթիւն ազալարընըն վազի-
ֆէլէրինտէն ինհիրաֆլա քէնտի մէվգըր մախսուլարընը
զայոլ իտէրէք Կէքտիկէրէ նազարը(2) խուսումէթլէ պադ-
տըզը պիր աիլէնին հալինի խայալ իտինիլ: Քէյֆ վէ
արզուլարընըզտան պիրինին ֆէտասընա պիլէ թէվադ-
գուֆ իթսէ՝ Կինէ վալիտէյնինիլին էմրինէ (3) արզը միւ-
թաւլաաթ իտինիլ: «Ինսան՝ էպէվէյնինէ իթաաթ,
(4) միւլթէհիյաթընը՝ վալիֆէսինէ ֆէտա էթմէքլէ թէ-
տէննի իթմիլ օլմազ. Իզզէթէ նէֆա գազիյէսինի տահա
էյի անլայանլար պու Կօլտա թէչէքքիւլ իթմիլ օլան
բուհլար տըր: Վազիֆէ պիլէ սէրֆիրու էթմէյի էօյ-
րէթտիյի կիպի (5) սէրպէրէֆրազ օլմայը տախի էօյ-
րէտիր» (Ա. ար Գասպարէն): Ահ քեաշքի վազիֆէ էօ-
նիւնտէ սէրֆիրու իտէրէք, վազիֆէսինի իֆա իթմիլ
պիր ատէմ կիպի էվլատըզ իթա'աթըլա միւզէյէն վէ

(1) Էքսիլմէք. (2) Տիւշմէն Կէօզի իլէ. (3) ԻՍտան. (4) Չօզ սէվտիյի
շէյլէր. (5) Պաշընը Կօզարը Թուժմազ:

(¹) միւթէհալի պաշըմըզը եօգարը թութապիլէ խտիք :
 Փէտէր ու վալիտէլէր, էլիէվմ էվլատարընըզ սիղէ
 պիրէր միւքեաթաթ ու թէսէլլի օլաճազ եէրտէ հագը-
 գաթէն աֆէթ ու միւճապաթ օլմուշլար տըր : Շըմարմըշ
 իթա'աթսըզ էվլատար էթրաֆըմըզտա գարընճա կիպի
 գաշնայօր : Վէ էկէր նէսիլլէր պէօլէ տէվամ խտէրտէ օլ
 զէման արթըզ ալլէ էօմրիւնէ, ալլէ բուհընա, վէ ան-
 տէն ինթիշար խտէն սէլամէթ ու սէատէթէ էլվէտա' իթ-
 մէլիյիլ : Պու հազապիլի թէհամմիւլ աշվալէ, պու (²)մու-
 խարրիպ վաղիյէթէ պիր խիթամ վիրմէք իշիւն, էյ
 էվլատար էպէվէշնինիլի՝ Սիրաքըն հիքմէթ ի (³)միւճէր-
 րէպէսիյլէ սիղէ թարիֆ ու իզա'ն իթաիյի սուրէթտէ
 (⁴)թապլիմ ու թէքրիմի էօյրէնինիլ :

Վալիտէն միսիլու՝ էվլատար տախի քէնտի օճապ-
 լարընը ճազիպէտար իթմէյէ չալըշմալըարլար : Պու մագ-
 սէտին հուսուլի իշիւն խանէնին քեաֆէշի ազասընըն
 միւթթէֆիզէն չալըշմալարը լապիւտտ ու էլզէմ տիր :
 Էրքէք չօճուգլար խույսըզ վէ սէրքէշ օլուպ, նէֆս վէ
 զէվզ ու սէֆալարընտան զայրը պիր շէյ տիւշիւնմէզլէր,
 վէ գըզ չօճուգլարը խտէ ումուրը պէյթիյէտէ վալիտէ-
 լէրինէ մուալէնէթ իթմէյուպ՝ սալթ քէնտի թէզէինաթ-
 լարըյա մէշղուլ օլուրլարսա, խանէնին լէթաֆէթի զաիպ
 օլուպ, օրատա ինթիզամըզլըզ հիւքմէթմա օլուր : Էլ-
 եէվմ խանէլէրիմիլտէ մաթթթէսիւֆ պուռտան պաշգա
 պիր հալ կէօրէմէյօրըզ, վէ լաքին տահա զիյատէսի վար,
 պու կիւն էվլատար՝ պիլմէմ նէ՛ կիպի պիր սու ի թէ'սիր
 ալթընտա, ալլէ բուհընտան քեամիլէն մահրօւմարլար .
 զազանտըզլարը ազէշի, անընլա պէրապէր հայաթլա-
 րընը տա էվտէն խարիճտէ սարֆ ու իթլաֆ խոյօրլար :
 Կէնճլէրիմիլ վար տըր քի խանէլէրինտէ վալիտէնի իլէ

(¹) Տօնանմըշ. (²) Խարսպ էտիճի. (³) Թէճրիւպէ օլընմըշ. (⁴) Պէօ-
 յիւթմէք :

պէրապէր թաամ իթմէյի այլպ սայարլար, վէ անճադ եաթմադ իչիւն էվէ կիտերլէր: Անլէր գահվէ վէ մէյ-խանէնին⁽¹⁾ մէամոււ հալաւընը թէնէփֆիւս իտէրքէն տիւչիւնմէզլէր քի փէտէր ու վալիտէլէրի նէ՝ տէրէճէ թէհասսիւրլէ քէնսի էվլատլարընա ինթիզար էթմէքտէ տիրլէր: Պու մագուլէլէր իչիւն պուրաճըգտա պիր վաի-զին քէլամլարընը զիքր էտէրիմ: «Պիր կէնճին ազլամ սա՛աթլարընը խանէտէ կէչիրմէյի վազիֆէ իթմէմէսի, ախէրլէրին լէֆադաթընը ախէսինին լէֆադաթընա թէր-ճիւ իթմէսի, վէ թէֆէրրիւհիւնի էվլինին խարիճնիտէ եա-խօտ ուզադ մահէլլէրտէ արամասը՝ էլիյէ տէլալէթ իտէր շէյլէր տէյիլ տիր: Ատէմին պիրի կէնճլէրէ խիթապ իտէրքէն շէօյլէ սէօյլէտի, լէճա իտէրիմ՝ պօշ սա՛աթ-լարընըղը սայիր մահալլէրտէ կէչիրիպ, «անճադ տիկէր պիւթիւն մահալլէրին⁽²⁾ մէսուուտ պուլուսուրըղը սըրատա էվէ կիտերէք խանէնիլի թթէլ եախօտ եաթմադ օտասը-նա թահվիլ իթմէյինիլ»): Պիր խանէնին՝ պաղը թադ-պիհ օլուսամալաճադ օլան սէպէպլէրտէն աօլաը պիր կէնճ իչիւն⁽³⁾ ճաղիպլէտար օլամամասը տա օլապլէճէյինի պլիլրիմ: Մամաֆիհի պիր կէնճ օ՛ հալտէ պլիլէ խանէնին շէքլինի թէպտիլ վէ քէնսի խօշ վէ⁽⁴⁾ պէշուշ էօմրի իլէ օրատա, շէմսին զիյասընսան տահա փարլադ պիր նուր նէշրի իչիւն չօդ շէյ եափա պլիլր»): Էվլատլա՛ր, էօմրին պու ճիհէթլինի տէ թէճրիւպէ իտինիլ, վէ էմինիմ քի պու սայէտէ տահա էյի պիր սիյրէթէ մալիք օլաճադսընըղ:

V. Պիրատէրինի սէվմէքտէ թէճվիլի գուսուր ի-տէն՝ քէնսիսինէ հայաթ պախշ իթմիշ օլան վալիտէյնինէ գարչու ինթիրամտա գուսուր իթմիշ օլուր: Պլուտար-քոսըն պու միւթալէասը — վալիտէյնիմիղէ գարչու էվ-լատլըդ վազիֆէմիղի գուսուրսըղ իֆա իթմիշ օլամամըղ

(1) Զէհրլէմիշ. (2) Գափալը. (3) Ճէլպ իտէն, շէքիճի. (4) Քէյֆլի, կիւլէն:

իշխան, պիրատէր վէ հէմէրիւէրիմիզի սէվմէք վէ անլէր
 իլէ հիւանը ⁽¹⁾մուաշէրէթտէ պուլունմագ իճապ իտէր—
 տիմէյէ պիպէ հագգ վէրիր: Պիրատէր Կա հէմէրէմիզի
 ազալը պէտէնիմիզտէն պիրիտի կիպի թէլազգը իթմէ-
 լիյիզ, չիւնքի անըն տէրունինտէ տախի գանըմըտան՝
 գան վէ ճիսմիմիզտէն՝ ճիսմ վար տըր: Լաքին չօգ
 տէֆա կէօրիւլմիշտիր քի պու ⁽²⁾իլիթիլաթը տէմ՝ պիր
 տիլէնին հայաթընըն ⁽³⁾վապէսթէ պուլունտըը իմթիզաճ
 ու իթթիֆազը մուհաֆազայա սէպէպի քեաֆի օլամամըշ
 տըր: Պիր միրաս մէսէլէսի, էքսէրիա պիր ⁽⁴⁾գապգէ
 թօփրաք՝ պիրատէրլէրի կէքտիկէրէ գարշու ⁽⁵⁾թէշըիհի
 սիւհաա վէ անլէրի պիրպիրինէ գարշու տէշէթի խասիմ
 գըլմազա քեաֆի օլմուշ տըր: Պիր առէմ՝ կէօրմիւշիւզ
 քի պիր ալուճ թօփրազ իշխան պիրատէրի իլէ պօղու-
 շուպ միւնազաա իթտիքտէն սօնրա, ⁽⁶⁾հալէթի հէզիտէ
 «Հաղորդութիւն ալմագ իսթէտիյինտէ, էվվէլա պիրա-
 տէրի իլէ պարըմատը թէքլիֆ օլունտը իսէ քիւֆր իտէ-
 րէք սուլհը՝ պինտէն ալէյհ «Հաղորդութիւն»ը տա բէտտ
 իթտի: Ախէր պիրատէրլէր տէ կէօրմիւշիւզ քի՝ պու մի-
 սիլլու պիր էհէմիյէթսիզ մէսէլէտէն սօլայը սէնէլէր իլէ
 կէքտիկէրինի թահգիր, վէ սօփա իլէ տարպ, վէ պիր-
 պիրինի պիր թագըմ՝ զարար ու զիյանլարա տիւշար իթ-
 միշլէր տիր: Պու միւսիլլու վուգուաթ աշիքհարանէ իս-
 պաթ իտէր քի պիզտէ հէշէլէր հազարընտա ⁽⁷⁾ուսուզ-
 վէթ՝ մատուի ⁽⁸⁾իրթիպաթ տէրէճէսինտէ գալուպ, գալպ
 վէ բուհ մուհապպէթի բապըթատը հալինի քէսպ իտէմէ-
 միշ տիր: «Պիրատէր՝ էպէվէյին էվլաաընա վասիյէթ
 իտէպիլէճէյի պիւթիւն սէրվէթ ու սամանըն է՝ն զիզըյ-
 մէթի տիր: Օ՝ թապիսթտան իհսան օլունմըշ պիր մու-

(1) Էյու կէշինմէք. (2) Գան գարըշըզըզը (3) Պաղլը. (4) Ավուճ.

(5) Աիլան էքմէք. (6) Էօլիւմ ստաթընտա. (7) Գարտաշըզ. (8) Պաղլ.

խոնիրդ, վէ մատամքի թապիաթ անկերի սիզտէն զաիֆ վէ ⁽¹⁾հէսսաա խալգ էթմիշ տիր, սիզ քէնտիլերի ինճիթմէքտէն իսէ անկերին քէտերլերինի թախֆիֆ ու թէսլիյէյէ զիյատէ աիգգաթ ու ինթիմամ կէօսթէրնիրդ, Պիրատէր վէ հէմշիրլէրինէ գարշու պուզզ ու զըլզէթի (գապալըգ) իթիյատ⁽²⁾ իթմիշ օլանլար, պիւթիւն ալէմէ գարշու զարազքետար վէ ⁽³⁾զալիզ գալըրլար:

Պա խոսուսա պէօյիւք պիրատէր վէ հէմշիրլէրին Վազիֆէսի՝ քիւշիւքլէրէ ⁽⁴⁾ուխուվվէթփէրվէրլիք իպրէթ վէ նիւմունէսի օլմագ տըր: Չիւնքի անկեր պիլմէլի տիրլէր քի էօմրիւն պազէն մէհնուս օյունլարը տա վար, նաւէհանի պիր էօլիւմ քէնտիլերի եթիմ պրագապիլիր, օլ զէման պէօյիւք պիրատէր քիւշիւքլէրէ գարշու փէտէր՝ պէօյիւք հէմշիրէ իսէ՝ վալիտէ վազիֆէսինի իֆա իտէճէք տիր: Էպէվէյնինիլին հալի հայաթընտա պիրատէրլէրինիլ՝ բուհընրզըն բէֆիգի, տօսթ վէ մուհիպպինիլ հալինտէ սէվմէյէ ճահտ իալնիրդ, օլ զէման հայաթընրզը միւտտէթ իւլ էօմր ⁽⁵⁾թարիգի սիւհուլէթէ սէվգ իթմիշ օլաճագսընրզ: «Իշթէ պիրատէրլէրին իթթիհատ իւզրէ սաքին օլմալարը նէ խօշ վէ նէ՝ լաթիֆ տիր: Օլ զիւզըյմէթ եազ կիպի տիր քի՝ պաշ իւզէրինտէն սագալա, Ահարոնըն սագալընա ինտի, էլպիսէսինին էթէյինէ ինտի: Սիտն տաղլարը իւզէրինէ ինէն Հերմոն ⁽⁶⁾շէսնէմի կիպի տիր, զիրա Բապպ օրատա պէրէքէթի, իլէլ էպէտ հայսթը սապիթ գըլտը» (Սզմ. ՃԼԲ. (=ԺԼԳ.) 1-3):

(1) Չիյատէ տույդուու. (2) Ատէն իմէք. (3) Գապա (4) Գարտաշընը սէվմէք. (5) Գօլայ եօլ. (6) Չիյ:

հիպպո տիր, էօլէ պիր մուհիպպ քի դայպընտան սօնրա քիմսէ անըն մագամընա գալիմ օլամաղ (Պլուտարքոս) :

Էմին օլունըզ քի էվտէ, քէնտի խանէսինտէ պիրատէր վէ հէմչիրէլէրի իլէ մուաշէրէթ ուսուլընը պիլէն ատէմ՝ ալէմտէ պէշէրի պէօլիւք էօմրիւ հաշամագ խուսուընտա պէօլիւք միւշքիլաթա թէսատիւֆ էթմէյէճէք տիր: Զիրա պիրատէր վէ հէմչիրէլէրէ գարշու վազիֆէլէրիմիզ նէտէն խպարէթ իտէ պէշէրիյէթէ գարշուտա աշնի վազիֆէլէր իլէ միւքէլլէֆիզ, սալթ շու ֆարզ իլէ քի պիրատէր վէ հէմչիրէլէրէ գարշու վազիֆէլէրիմիզին իֆասընտա պիզտէն մաթլուպ օլունան ֆէտաքհարլըզ՝ տիկէր հալտէքինտէն տահա պէօլիւք տիւր: Վէ պէօլիւք ֆէտաքհարլըզլար խտէպիլէն քիմսէ պէշէրիյէթ նսմընա ուֆագ շէյլէր ֆէտա էթմիլքիքտէ միւշքիլաթ շէքմէյէճէք տիր: Սէլվիօ Բէլլիքօ՝ վէդայիֆի պիրատէրանէմիզին սուվէրի⁽¹⁾ իֆասընը փէք կիւղէլ նագշ ու թարիֆ իտիյօր: Էյու պիր պիրատէր օլմագ իսէ մագսատընըզ, քէնտուենիզի խօտիէրէսթլիքտէն սագընտըընըզ, վէ հէր կիւն միւնատէպաթը պիրատէրանէնիզտէ ալիճէնապ օլմագ իշուն ⁽²⁾ճէպրի նէֆա էտինիզ: Հէմչիրէ վէ պիրատէրլէրինիզտէն հէր պիրի կէօրսիւն քի քէնտի մէնֆաաթը՝ սիզին նագարընըզտա մէնաֆիի դաթիյէնիզ գատար զըյմէթլի տիր: Անլէրտէն պիրի շայէտ պիր գուսուրտա պուլունուրտա սուշլուշա՝ խարիճտէն պիրիսինէ կէօսթէրիլէճէք մրգտարտան զիյատէ միւսա՝ատէքհարանէ մուամէլէ խտինիզ: Հէմչիրէլէրինիզէ գարշու տահա զիյատէ նէգաքէթլէ մուամէլէ խտինիզ: Անլէրին՝ գասալէթլի (սէրթլիք) բուհընըզը թատիլ եօլունտա անըն իւղէրինէ իճրա իթտիքլէրի նուֆուզ ու թէ՛սիրտէն ⁽³⁾թէմէթթիւ

(1) Իֆա իմէնին Ծարզարընը. (2) Քէնտի քէնտիսինէ ճէպր իմմէք. (3) Պէնգէմէք:

Դ.

ՄԱՏՏԻ ՎԷ ԹԱՊԻ ՍԵՐՎԷԹԼԵՐԻՆ ԹԱԳՏԻՐ

ՎԷ (¹)ՀԻԻՍՆԻ ԻՍԹԻՄԱԼԻ

ՅՐԱՏ ու շիրքէթի պէշերին մատտի, մանկի վէ զիննի օլարազ իւշ նէվ ինթիյաճը վար տըր: (²)Մէ՛քիւլաթ վէ մէլպուսաթ՝ մատտի հէվաիճի (³)զարուրիյէտէն տիր, ախէրէ միւհթաճ օլմամազ վէ սաիրլէրէ մուավէնէթ ինթիյաճաթը մանկիլիյէ սընըֆընտան տըրլար, (⁴)թէքէմիւլ վէ թէնվիր ի էֆքեար իսէ՛ ինթիյաճաթը զիննիյէտէն տիրլէր: Ինսանը իզապ ու իթապ իտէն ինթիյաճաթըն քեաֆէսի նէ՛ աշնի տէրէճէ հայիլի հէնմիյէթ վէ նէտէ աշնի տէրէճէ (⁵)միւպրիմ տիրլէր: Անլէրտէն պազըլարը (⁶)ԼԱՊԻԻՏՏ վէ ՄԻԻՖԻՏ տիր, ինսան անսրզ եաշայամազ, պազըլարը տա տէրէճէի սանիյէտէ էհէմմիյէթլի վէ (⁷)մահզուզիյէթպախշ օլուպ, պուռլարըն իսթիհսալի վէսայիթինտէն մահրուֆ

(¹) Էյուզուսնմազ. (²) Եէյէճէք վէ բուպա. (³) օլմալընճա օլմազ. (⁴) Քէմալա իրմէք. (⁵) Ճէպպար. (⁶) Մուքլապա Լազըմ. (⁷) Խօշ կէլէնի

պուլուճարը զմըղ հալտէ տախի մէսուտ՝ եաշայապիլիրիւ ։
 Պիրի թազէիդ իտէն պու ինթիյաճաթըն հէր պլիրի քէնտի
 տէրէճէի էհէմմիլէթի նիսպէթինտէ (1) ինտիֆա (satisfac-
 tion) թալէպ իտէր ։ Պու ինթիյաճըն էսպապը ինտիֆաինի
 տէրտէսթ իշիւն թէտպիր իթթիխազընա ճահտ իթմէք
 իճապ իտէր . պու ճահտըն իսթիհսալի իսէ անճագ՝
 սէրվէթին իսթիմալինէ , վէ կախօտ թապիրի ասէրլէ՝
 մէնպար սէրվէթ օլան էշեայը մէվճուտէնին սարֆը
 (2) ֆէվախտինէ միւթէվազդըֆ տըր ։ Սէրվէթի միլէլ էր-
 պապը տիրէր քի՝ պիր ինթիյաճ իքմալինէ (3) խատիմ օլա-
 պիլիրէն հէր շէյտէ պիր նէվի ֆաիտէ մահֆուզ տըր .
 «վէ պու ֆաիտէ իսէ՝ իսթիմալ օլուճաճագ էշիանըն
 պիր քիմսէնին իքմալը ինթիյաճընա տօղրու հաիզ օլ-
 տուղը տէրէճէի (4) մուվաֆագաթ ու (5) սալահիլէթտէն
 իպարէթ տիր» ։ Մէսէլա՝ էլպիսէ կիյէն պիր աստէմ էլ-
 պիսէնին ֆէվախտինի սարֆ ու իսթիմալ իթմիլ օլուր ,
 պիր շէյ էէտիյինտէ իսէ օ՝ նէվալէնին ֆէվախտինի սարֆ
 ու իսթիմալ իթմիլ օլուր ։ Պինապէրին սէրվէթ՝ էֆա-
 տէյէ սալիհ հէր նէվ էշեայը մատտիյէ վէ խասաիսի մա-
 նէվիյէտէն իպարէթ տիր . Հէվա , էլպիսէ , թօլրագ ,
 խանէ , պուզտայ , մատէն , նամուս ու հասիյէթ , վա-
 գըթ , սըհէթ վէ նագտ՝ սէրվէթ ճիւմլէսինտէն տիրէր ,
 չիւնքի պու ճիւմլէսինտէ տախի տէրէճէի իսթիտատ ու
 սալահիլէթլէրի նիսպէթինտէ տէ ֆէվախտ մէվճուտ տըր ։
 Տիմէյէ ունութմայալըմ քի էշիանըն ֆէվախտի — կախօտ
 թապիրի ասէրլէ գըյմէթի — սարֆ օլուճան էմէքլէ միւ-
 թէնասիպ տիր ։ Մէսէլա՝ փամուզ չիյիտինին հատար
 գաթինտէ պիր գըյմէթի վար , փամուզ հասըլ իթմէք

(1) Պիր ինթիյաճը խօշնուտ վէ տէֆ իթմէք . (2) Պիր շէյտէ պուլու-
 ճան ֆաիտէ վէ մէնֆաաթ . (3) Խըտմէթ իտէն , եարայան , (4) Ուլղուճիլըզ .
 (5) Էլվէրիշիլիք , Եարալըզ :

քեյֆիյեթլէրի պիրլէշտիրէճէյիզ, մատամ քի հաժալար ոսղու մաղա վէ սահիպի սէրվէթ իլէ ֆուզարա պէյնին տէքի ֆարգ էօնիւմիւզտէ պաշ կէօսթէրմէյէ պաշլամըշ տըր: Թապիւթմէ՛մէ՛վսիմի (1) սայֆտէ կիւնէշին հայաթպախշ շուլէլէրինի հէրքէսէ զանիմէթլէ պախշ էտիպ, զէնկին վէ ֆագիր անտէն միւթէսավիյէն իսթիֆատէ իտիյօր իսի: Մէվսիմի (2) շիթա՝ զէնկին վէ ֆագիր պէյնինտէ թապիւթըն էլի իլէ թէմալիտ իտիւմիշ օլան իսթիթը (3) վասլը պիլիզալէ անլէրի պիզէ միւթէֆէրրիգէն (4) արզ ու (5) իրաէ իտիյօր, պիրի (6) աղնիւտեա մախսուտ էլպիւսէի միւքէլլէֆէ իլէ մահֆուզ, տիկէրի իսէ քեսաթիլէն (7) իւրեան վէ (8) լէրզան, վէ պու հալ էպէտիւլէպէտ պէօյլէ գալաճագ տըր: մատամքի կաթին ճէմիլլէթի ֆիքըրինտէն չըգմըշ օլան միւսավաթ խոյսյուլը (9) էպլէհանէսի թէհագդուզ էթմէյէճէքտիր, վէ մատամքի ագըլ, ֆիքիր, հայաթ վէ իգթիտար ճիհէթինտէն ինսանլար պէյնինտէ մէվճուտ օլան (10) առէմի միւսավաթ էն զիյատէ ճալիպի տըգգաթ վէ հազապիլի ինքեար պիր հագիգաթ հալինտէ տիր: Սահիպի (11) էմսալ «զէնկին վէ ֆագիր պիրպիւրինէ բասթ կէլիր, չիւնքի անլէրին ճիւմլէսինին խալիգի Բապպ տըր» (Առակք Իհ. 21) տէյու հաֆիլէ տիմէմիշ տիր:

Իլմի սէրվէթի միլէլ, սէրվէթի թահալիտ իտէրքէն, «սէրվէթ՝ սուրէթի մուշթաղամէտէ ճէրէյան իտէն սայ ու ամէլին (12) սէմէրաթը միւթէրաքիմէսինտէն իպարէթ տիր» տիյօր: Պիզ իսէ պէյնէննաս սահիպի սէրվէթ տէմէքլէ՝ թահթը էմրինտէ, քէնտիսինին վէ էհլի պէյթիւնին մէքիւլաթ, մէլպուսաթ, (13) իգամէթ կեսալ վէ իհթիյա-

(1) Եսպըն. (2) Դըշ մէվսիմի. (3) Պիրլէշտիրէն չըգլը. (4) Այրու ալրու. (5) Կէօսթէրմէք. (6) Զէնկինլէր: (7) Զըպլուզ. (8) Տիթրէք. (9) Պուտալաճու. (10) Ֆարգ. (11) Սպոմոնըն առակալը. (12) Պիրիքիլշ մէյվէէրի. (13) Խանէ:

իւզրէ անը էքտրիյիմ զտէ փաղլա պիր էքմէք սարֆ, վէ թօփրաղա մուալլէնէթ իթմիշ օլուրըզ, պու սէպէպտէն փամուգ չիյիտտէն տահա գըյմէթտար տըր: Փամուզը իփիլյէ թահլիլ իտէրիզ, իփիլիք իսէ փամուգտան տահա գըյմէթլի օլուր, չիւնքի անա տահա զիյատէ էմէք սարֆ իթտիք: իփիլի տէ գումաշա թահլիլ իտէրիզ, չու հալտէ գումաշ տա իփիլքտէն տահա գըյմէթլի օլուր, չիւնքի տահա զիյատէ էմէք սարֆ իթտիք, էնճամ գումաշտան էլպիսէ (¹) իմալ իտէրիզ, վէ էլպիսէ գումաշտան տա գըյմէթլի օլուր, չիւնքի անըն իչիւն տա փաղլա զահմէթ տէրէօհաէ իթտիք:

Պիզ՝ թապի ի վէ թիճարի սէրվէթ մէնպալարը միյանընտա, ինսանըն ախլէագ ու մէշրէպի իլէ էն զիյատէ թէալիլիզ վէ միւնասէպէթի օլանլարտան՝ եանի ազչէ, վազըք վէ սըհիէք հագգընտա պահա իտէճէյիզ:

I. — Ա. Գ. Զ. Ե

Ազչէ եախօտ սէրվէթ. — Մէզլիյեամը. — Ազչէ՝ նէ լիւզամ նէ սա՛ատէթ պաշի իտեր. — Պէլա օլուր՝ I. Շէհվէթ եախօտ ֆուհշիյամ. — II. Թէքէպիլ. — III. Թամա. — Մէնպալը հուզուզամ օլուր՝ I. Իզգէթ ի նէֆու. — II. Մէրհամէթ եախօտ Թէստտուզ. — Ազչէնին սուի Թէ՛ սիրամը. — Իպուֆ վէ տտէմ ի հիթիլամ. — Մուհաֆազայը սէրվէթ. — Հէլալ քեսար. — Հիւանը իտարէ. — Պօրօ. — Սէֆահէթ. — Գումարպուզըզ. — Խայրամ վէ հասէնամ:

Ազչէ մէսէլէսի պիզէ իքի սըֆէթլէ (²) արզը տիտար էտէր. Սէրվէք ի սիլիզ վէ ախլէագ ի ումուսիյի նօգթայը նազարընտան: Ազչէ եախօտ սէրվէթ ի նագտիյէ հագգընտա պահա իտէր իքէն, պիզ պու իքի հալ ու

(¹) Եախմագ. (²) Եիւզիւնի կէսմէրմէք:

ճաթը մատարկ է վէ զինն յէսինն տէֆինէ քեաֆի վէ ֆաղլա ազէսի պուլունան քիմնէյի անլարըզ : Ալէլու մում սիւսլ իթմէյիզ քի պու սէրվէթ նէ՞ սայէտէ ⁽¹⁾ թէրաքիւմ էթմիշ տիր, մէշլու վէ նամուսլը զայրէթ սէմէրէսի՞ մի, հօգսա զասպ ու զարաթ սէմէրէսի՞ մի տիր : Սահիպի սէրվէթի նազ իտէր իքէն այնի վագթտա ⁽²⁾ մա՛քիւսէն ֆուգարայը հանի խանէսի, էքմէյի, էլպիսէսի, էնճամ հայաթընտան ⁽³⁾ թէսարբուֆէն պիր թարաֆա գօնուլմըշ հիշ պիր շէյի պուլունմայան պիշարէյի տախի նազ ու թալսիֆ իթմիշ օլույօրըզ : Էքսէրիա արամայըզ քի պու ֆագըր հալ նէտէն ⁽⁴⁾ միւնպէիս տիր, տինաէթլէ իրթիքիապ իտիլէն սէֆահէթտէն մի հօգսա մէմուլին զայրի պիր մուսիպէթտէն մի ⁽⁵⁾ :

Ազէնին՝ ինսանա պախշ իթտիյի մէզիյէթլէրի ինքեար իտէմէյիզ : Ինսան օ սայէտէ ինթիյաճաթընը իքմալ, վէսայիթինի տէրտէսթ իթտիքտէն մաատա թէսէլլիյաթպախշ ⁽⁶⁾ իսթիզնայա ցա նախ օլուր : Սէրվէթ՝ էրպապը իգթիտար էլլիտէ՝ պու շախսի վէ իսթիտաի տալրէլէրինի թէճալուզլա պիր ճէմաաթ, պիր իւլքիա վէ պիւթիւն ալէմ ու ճիհանա ազլի, վէ ախլէագլի թէրագգը, վէ մէտէնիյէթ ⁽⁷⁾ միֆթահընա թէհալվիւլ իտէր : Օ հայաթըն ⁽⁸⁾ ալարըզընը թէսվիյէ ու ըսլահ էյլէր, վէ ճինսի պէշէրին ազլէն վէ ախլէագլէն իհեսսընա է՛ն գըյմէթտար պիր վասիթա օլուր : Էօմրի պէշէրտէն մագսատ՝ լիյագաթը զաթիյեհէ վէ սաա՛տէթէ մալիք օլմագ իսէ, սէրվէթին պու ճիւմլէ մէզախսընը իթիրաֆլա պէրապէր, տիյէճէյիզ քի, ազէն հատար զաթընտա էրպա-

(1) Պիրիբմէք. (2) Արսի Թարաֆտան. (3) Արժըրարագ. (4) Զուհուր էթմիշ. (5) Ախէրէ միւհման օլմամագ. (6) Անախմար. (7) Զիրքինլիք :

(*) Պու ճիւմլէտէ զապուլ օլունմըշ պիր հագիգամ վար իսէ օ տաշու տըր. — «Քէմալլուս սիւլիւք իտէն ֆագլիլ, էյրի եօլլարտու տօլաշան գէնկինտէն էվլա տըր» (Առակը իլ. 6) :

պը սերվէթէ նէ՛ լիյադաթ վէ նէ՛ տէ սաա՛տէթ պախշ
 իտէր : Ագչէնին ինսանա լիյադաթ վէ սաա՛տէթ պախշ
 իտէպիլմէսի իչիւն , սահիպ ի սերվէթ օլան զաթըն՝ հէր
 շէյաէն էվլէլ նէ՛ծիպ վէ ալիճէնապ պիր գալպէ մայիք
 օլմասը իճապ էսէր : «Էմին օլունըլ քի խաղինէլէրինիզ՝
 գալպինիդտէ պուլունան խաղինէլէր տիր» : Ագչէ էսա-
 սէն «Էյի պիր խաաթիմ վէ աշնի վազըթտա ֆասիս պիր
 ամիր տիր» վէ գալպիմիզին իսթիտատ ու գապիլիյէթի-
 նէ կէօրէ եա՛ պիլ անա ամիր օլուրըլ եա՛ օ պիզէ : Վա՛յ
 սերվէթէ արզը (1) ինգըյատ իտէնլէրէ : Ինսան զէնիկին վէ
 եա ֆադիր օլմադտան էվլէլ ինսան տըր , շայէտ գալպ
 վէ բուհը հատտը զաթինտէ (2) լաչէ մէրթէպէսինտէ իտի
 իտէ , նէ՛ սերվէթ վէ նէ՛ տէ ֆազըր հալ անա պիր մէ-
 ղիյէթ պախշ իտէմէզլէր : Իշթէ պունըն իչիւն իւտէպա-
 տան պիրի տէմիշ տիր քի «Ինսանըն լիյադաթը միլքին-
 տէ(3) տէյիլ (4) խըլզինտէ տիր» : Ագչէ ինսանա հաքիմ
 օլտուգճա վէ՝ սահիպ ու ամիրինի քէնտիսինէ խաաթիմ ու
 էսիր իթտիքճէ , ինսան՝ լիյադաթըյլա օլէրապէր սաատէ-
 թինի տէ զայ իտէր . չիւնքի աղնիյանըն սաատէթի քէն-
 տի (5) մամէլէլքինտէ տէյիլ , իլլա եափապիլտիյի խայըրաթ
 ու հասէնաթտա» իտիյի մուհադգադ տըր : Զիրա «հիւննի
 շուհրէթ (6) միւզէհհէպ քէմէրտէն էվլա ու էֆզալ տըր» :
 Էսարէթ տաթիմա էսարէթ տիր , հալգալարըն ալթունտան
 մամուլ օլմասը իլէ զինճիրի մահքիւմիյէթ՝ զինճիր օլ-
 մադտան տուր օլամադ : Վէ մահդա սերվէթ սահիպի օլ-
 մադ իչիւն (7) ճէլպի մալ ու մէնան իտէն աաթմ՝ ալթուն
 զինճիրլէրլէ պաղը պիր գալէապէնտ մէսապէսինտէ տիր :
 Պու հօգթա ը նազարտան «ալթուն իլէ կիւմիւշ՝ տէմիր
 վէ չէլիքտէն չօ՛գ զիյատէ նուֆուս վէ ճանլար թէլէֆի-

(1) Լսիր օլմագ . (2) Հիչ . (3) Մալ . (4) Թապիաթ . (5) Սէրվէթ . (6)
 Ալթուն եալտըզլը . (7) Թօթիլամագ , երզմագ :

նէ պատիւն ունի տրոյն» քէլամը այնի հագիլաթ տըր : Պատեմիկ սէրվէթ սահլալէրի, պու ազէն էսիրլէրի, լիյազաթ ու սաստէթտէն մահրում վէ պինապէրին աւ շընմը ճէսէտլէրի իշինաէ ալի պիր բուն վէ վաք պիր գալպէ մալիք ունի Պուգարա վէ միւսթաճիյնտէն զիյա տէ պէտպաթ վէ շայանը մէրհամէթ տիրլէր : Իւլէ-մայա հագիլի Պուգարա քիմ տիր» տէյու սիւալ իտի-նիկ, ճէվապէն պիհագիլին, «չէրէֆիէսթան վէ էր-պապը թամա» տիյէճէքլէր տիր :

Տորք ի շէօյլէ հաղլեսոր. «Ազէն ֆիլասըլ նէ էյու տըր նէ» ֆէնա, օ սնճագ պիր գուլվէթ տիր : (1) Սաիւա հախօա շէմսին զիյասը միտիլու իհնա՝ վէ հա (2) իմնա իտէր, հա թախրիպ վէ հա էմրէ իթթիպա իտէր վէ թարղը իսթիմալինէ կէօրէ մուխրիպ վէ հա միւնպիթ վէ մահ-սուլտար ուր : Սուրէթը մէշրուէտէ արանըլըր վէ ազի-լանէ վէ ֆախտէլի սուրէթտէ իսթիմալ ունուր իտէ էյի տիր, (3) նամէշրու սուրէթտէ արանըլըր, ազըլսըղճա իս-թիհալ վէ մուղիրանէ իսթիմալ իտիլտիքտէ ֆէնա տըր» :

Լիյազաթ ու սաստէթիւնիկ իքի շարթա (4) մէնուլ տըր. էվվէլա՝ ազէն հախօա սէրվէթին հագգանիյէթ իւզրէ վէ սուրէթ ի մէշրուէտէ իսթիհալինէ, սանիէն՝ համիյէթ քեսարան, վէ ազիլանէ իսթիմալինէ : Սահիպի էմ-սալ պու իքի շէրաթի շաղարը տըգգաթա ալարագ պու-յուրմը տըր քի «հիւքէմանն սէրվէթի քէնաթիւնէ թաճ տըր» (Աւակք ԺԴ. 24) :

Ինճիլի միւսթալէա իտէն ալամը նաստան էքսէրի Քիստոս էֆէնտիլիին վէ Բեսուլարըն քէլամարընը հանըլը անլայարագ զանն իտէրլէր քի ինճիլին թալի-մաթը՝ սէրվէթ վէ էրպապը սէրվէթի մահքիւմ իթմիշ տիր : Պու զանն պաթըլ տըր. Ինճիլի Շէրիֆաէ սէրվէթէ

(1) Երկրորդ. (2) Մահ. (3) Հագսըղ. (4) Պաղլը :

գարչը (1) թէատտի վէ ֆագրը հալ լէյհինտէ մէտհիյէ եօգ. արը : Ինծիլին մահքիւմ իթտիյի շէյ սէրվէթ ու զընա տէյիլ : պէլքի ազչէլէրինէ էսիր օլմըչ վէ անը քէնտիլէրինէ մապուտ իթթիխապ իթմիշ օլան : վէ ազչէլէրինին թարզը իսթիմալինի պիլէմէյէրէք անընլա քէնտի նէֆալէրինի վէ հէմ աէ էպնա ը ճինալէրինի իզրար իտէն էրպապը սէրվէթ տիր : էյէր պիր թարաֆտան հիւ քէմա նըն սէրվէթի քէնտիլէրինին թաճը իտէ : թարաֆը տիր կէրաէն աէ սէրվէթ՝ ճահիլ վէ (2) մահիյէթսիզ քիմսէլէրին պէլասը օլտուզընը տա ունութմայալըմ : չիւնքի ազչէ պու միսիլուլէրին թէմայիւլաթ ը (3) մէֆսէտէթ քերաքանէլէրինին զուվվէտէն (4) ֆիիլէ չըզմասընը (5) թէսհիլ իտէր :

1. Պու միսիլուլէր իչիւն սէրվէթ՝ սեֆահեք ու ֆուհշիյար (6) սարպասը օլտըր : Պու իքէթէ միւպթէլա օլան աղնիյա՝ նէ՛ վազըթ թանըր նէ՛ աէ մէսաֆէ : Շէհ վէթփէրէսթլիք հէր վազիֆէյի ունուարը վէ ունութարըրը : վէ իֆֆէթ ու իսմէթ գանուլարընը փայմալ իթտիրէրէք իսթիրահաթ : լիյազաթ ու սաա՛տէթի անճազ միւշթէհիյաթ իչէրիսինտէ արաթտըրըր :

II. Սէրվէթ՝ հըրսը շան վէ (7) քեազգիւն ու քեֆեպպիւրե տէլալէթ իտէր : Ինսան (8) նիւմայիշտէն չապըգ զաֆիլ օլուպ թէտրիճէն անա էսիր օլուր : Էօյլէ քիմսէլէր վար տըր քի պիր մըգտար փարա գազանուպ ճիւզի պիր սէրվէթէ մալիք օլունճա : հէնուզ տիւնքի կիւն րէֆիգի սէֆալէթի օլան քիմսէլէրտէն թէմէյիլուգէ չըգըչըր վէ քէնտիսինի անլէրին (9) մաֆէվգինաէ կէօրիւր : Եանլըչ անլաչլմըչ պիր նամուս ու հայսիյէթ տուչլուսը՝ քէնտիլինէ թէազգիւմ վէ աղալըգ սիւսիւ վէ-

(1) Տիւլմէնլիք. (2) Տէյէրսիզ. (3) Պօզուզ վէ ֆատիտ. (4) Իճրա օլունմասը. (5) Գօլալաշտըրմագ. (6) Սէպէպ. (7) Ազամէթ. (8) Կէօսմէրիշ. (9) Իւսմիւն :

ընդ վէ թէ քէպպիւր ըստ հըյա չի չիրիր : Պիչարէ պիւմէզ
քի քէնտիսի պու քիպր ու զուրուր եիւզիւնտէն մանէն
թէտէննի իտիյոր : Սըր ճօն լը Պօք պույուրմը տըր
քի «աղնիյատան նիչէլէրին մանէն ⁽¹⁾ իզմիհլալընա սէպէպ՝
քէնտի սէրվէթլէրի տիր : Աղնիյա գօնադարընտա էք-
սէրիա ֆըգարա գուլիպէլէրինտէն զիյատէ սըգլէթ ու
ըզթըրապ պուլուհըր : Սաա՛տէթլէրինի՝ սէրվէթլէրի իչէ-
րիսինտէ պուլապիլմէք անճագ հիւքէմայա մախսուս
տըր , վէ հէր քիմ քի սէրվէթ ճէմինէ էն զիյատէ սյարֆը
⁽²⁾ մէսաի իտէրսէ տախմա ֆագիր գալաճագ տըր» :

III. Սէրվէթ՝ խօսիկերեսքիյե վէ քաւնաւ թէշվիգ
իտէր : Մուգատտէմա կէօրտիւք քի չէհվէթփէրէսթ օ-
լան՝ հուզուգաթընը իգնա իչիւն , մաղրուրար՝ ⁽³⁾ խօս-
ֆիրուշլըգ իչիւն , հալպուքի խօսփէրէսթ վէ թամաքեար-
լար մահպա սէրվէթէ մալիք օլմագ իչիւն ճէմի մալ ու
մէնալ իտէրլէր : անլէրին ըստ հը օլ մատէն իլէ ⁽⁴⁾ իմթի-
զաճ ու իխթիլաթ իտէր , արթըզ օ՝ քէնտիլէրինն իլանը
տըր , անլէր իչիւն ազգէտէն մատտա հիչ պիր չէյ հօգարր :
Ագչէ՝ թամաքեար , թամաքեար իսէ ազգէ եիւզիւնտէն
⁽⁵⁾ մուաղղէպ օլուր : թամաքեար՝ մատէնէ թէհալվիւլ
իթմիլ , վէ հէր նէվի ⁽⁶⁾ իլճաաթ վէ հիսսիյաթը նէճիպա-
նէտէն զայրր ⁽⁷⁾ մի թէհատտիս պիր ճէսէտ տիր : «Թամա
հէր նէվի մուսիպէթին միւսէպպիպի տիր» քէլամը թա-
մաըն իչրապ ու իհասա իթաիյի պիր նէֆրէթ սաիգասըյա
սէօյլէնմիլ տիր : Պու գապիլտէն օլան սահապը սէրվէթ
ֆրիստտա էֆէնտիլիզին շու թէնպիհինի ունու թմըլար
կէօրիւնիւյօր : «Սիզին իչիւն զէմին իւզէրինտէ խազինէ-
լէր թէտարիք իթմէյինիլ , օրատա կիւվէ վէ վաա պօ-
զար , վէ խըրսըզլար տիվար տէլիպ սըրգաթ իտէրլէր :

(1) Եզըրլըպ փէրիշան օլմագ . (2) Ղայրէթ . (3) Քէնտիլինի կէօս-
թէրմէր . (4) Գարըշմագ . (5) Ագապ չէքէր . (6) Թէշվիգամ . (7) Միւնիէն-
սիր օլմայան :

Զիրա խաղինէնիզ հէր նէրէտէ իսէ դալպինիզ տէ օրատա օլաճագ տըր» (Մատ. Զ. 19-21) :

Վէ լաքին միտալեանըն օ՛ պիր երւզիւնի տէ ունութմայալըմ : Պիր թագըմ շէրէֆիէրէսթ , մալրուր վէ թամաքեար զէնկինլէրին սուի մուամէլէսի , սէրվէթ վէ անը (1) թէմէլլիւք գատըրըն շիքէսթ իտէմէղ : Զաթէն պիր աղ էվվէլ սէօյլէտիք քի ազչէ մուգթէտիր էլլէրտէ վէ փաք գալպլէրին թանթը էմրինտէ պուլունտըղտա , համիյէթ.քեար , (2) պանի վէ սէլամէթպալսշ թէէսիրաթա մալիք օլուր :

I Ազչէ՝ ինթիյաճաթը մատտիյէյի իքմալ իթտիքտէն մատտա , ինսանա (3) էէզալիլ զինիյէ տէ պախշ էտէր : Հէր նէրէտէքի ազչէ մէֆգուտ իսէ օրատա քիւթիւպ ու քիթթապէթ , վէ ֆիւնունը զարիֆէ մէրազ ու մէզազը եա հիշ ույանմամը վէ եա տա մանվ ու զաիլ օլմուշ օլուր : Ֆադիր պէտէվիյի վէ մէտէնի սահիպի սէրվէթի եէքաիկէրիլլէ մուգայէսէ իտէրքէն կէօրիւրիւզ քի պու սօնրաքի քէնտի սէրվէթինէ նէլէր պօրճուտ տըր . թէալի վէ թէնէվվիւր էթմիշ պիր ֆիւքիր՝ էֆրատըն վէ անը (4) թէվլիտ իտէն ճէմա՛թըն (5) մապիհ իւլ իֆթիխարը տըր :

II. Ազչէ ինսանըն գալպ վէ բուհընա իզլէթի նէֆս պախշ իտէր : Ֆադր ու զարուրէթ երւզիւնտէն էլ աչուպ ախէրտէն սատաղա վէ մուալէնէթ տիլէյէն քիմսէ՝ իսթիզլալիլլէթինի զայպ իթմիշ օլուր : Հալպուքի (6) թէսատտուգ իտէն քէնտի էմիիյէթ , համիյէթ վէ մէպտէսինի մուհաֆաղա իթմիշ օլուր : Վէրմէք ալմագտան էյի տիր) «Գօրծ.ք. ի. 35) քէլամը՝ սէրվէթին պախշ իթտիյի պու իսթիզլալըն սըրր ու հիքմէթինի անլաթըր : Էօյլէ իսէ բուհըն է՛ն ազլիմ մէսէրրէթի վէ էն ալի (7) մէսէտէթի վէրէպիլմէքտէ մէրքիւզ տըր :

(1) Մալիք օլմագ. (2) Շէնլէտէն. (3) Էէզզէճլէր. (4) Փէյտա իտէն. (5) Իֆթիխար իտէճէյի շէյ. (6) Սատտագ վէրէն. (7) Սատաէճ :

III. Ազգէ ինսանա մէրհամէթ քէյֆինի տէ պախշ ի-տէր: Թամաքեարճէմ ի մալ ու մէնալ իչուն քէսպ ի տէր-վէթ իտէր. խօտիէրէսթ կախօտ մազրուր ատէմ՝ ալ-թունլարընը խօտֆիրուշլըգ մագսատընա իսթիմալ իտէր, շէհվէթ էշլի իսէ (¹) հէյուլա ը (փառս) հուզուզաթ արա-սընտա ալթուն գազմա իլէ քէնտի գապընը տէշէր. հալպուքի ազիլ զէնկին՝ թէսատուզ իլէ քէնտի պա-շընա թաճ էօրէր: Պօլոս Առաքեալ Տիմոթէոսա շէօյլէ եազըյօր. «Աղնիյայա թէնպիհ էթ քի թէքէպպիւր իթ-մէսինլէր վէ նահէմլար սէրվէթ ու սամսնա տէյիլ իլլա թէմէթթիւ իչիւն պիզէ հէր շէյի զանիմէթլէ իհասն է-տէն հա՛յ Ալլահա թէվէքքիւլ իթսինլէր. թէնպիհ էթ քի էյիլիք էտէրէք ամալը հասէնէտէ զանի օլուպ, սէխա-վէթլի վէ էլի աչըգ օլսունլար, վէ ախէրլէրին իհթիյա-ճընա իլթիրաք իթսինլէր. վէ հայաթը էպէտիյէյէ նախ օլմագ իչիւն ախրէթ իչիւն քէնտիլէրինէ էյի թէմէլ թէ-հիյէ էթսինլէր» (Ա. Տիմոթ. Զ. 17-19): Շիւփհէսիզ Ա-ռաքեալըն աթիտէքի թէնպիհի պու իւշ սընըֆ էրպապը սէրվէթէ խիթապ իտիլմիշ տիր»: Շիմտի կէլինիզ, էյ զէնկինլէր, իւզէրինիզէ կէլէճէք պէլալար իչիւն ազլա-յուպ ֆիկան իտինիզ, մալինիզ չիւրիւմիւշ վէ էալապը-նըզը կիւվէ եէմիշ տիր, ալթուն իլէ կիւմիւշիւնիզ փաս-լանմըշ տըր. վէ անլէրին փասը տախի ալէհինիզէ շէհա-տէթ իչիւն օլուպ թէնլէրինիզի աթէշ կիպի եէեէճէք տիր. էյամը ախիրէ իչիւն խազինէ երզտընըզ: Իլթէ թարլալարընըզ պիչէն ամէլէնին թարաֆընըզտան ալը-գօնուլան իւճրէթի ֆէրեատ իտիյօր, վէ օրագճըլարըն ֆէրեատը Բապպիւլճիւնուտըն սէմինէ վասըլ օլտը: Զէ-մին իւզէրինտէ զէվզ ու սէֆա իլէ եաշատընըզ, գալպ-լէրինիզի զէպ՛ կիւնիւնտէ օլսուլը կիպի պէսլէտինիզ» (Յակ. Ե. 1-6):

(¹) Դարմագարըշ զէվզ ու սէֆա:

Տօմարում, պուրայա գաւտար սիւղէ ազգէ եախօտ սէրվէթին էյի վէ ֆէնա, միւֆիտ վէ մուզիրր ճիհէթլէ-րինի (1) տէրփիլի իթտիմ: Շիմաի սըրա ազգէ իլէ պիլիսասսա պիլիմ ճէմաաթըն միւնասէպէթ ու մուամէլէսի հագ-զընտա սիւղին իլէ միւպահասա էթմէյէ կէլտի: Մաէթթէէսսիֆ իգրարա մէճպուրըզ քի էթրաֆըմըզտա ազ-չէտէն միւսթէֆիտ օլանտան զիյատէ՝ միւթէզարրըր օլան-լար վար տըր, վէ ալէսսէվիյէ փարա գազանմագ վէ իս-թիմալ իթմէք թէրպիյէ եա իլմինտէն մահրում պուլու-նըյօրըզ: Տէնիլի քի «ինսանըն էօմր ու ախլէագըր իւղէ-րինէ սէրվէթին թէսիրի օ գաւտար չօգ տըր քի հէր հան-կը պիր քիմսէնին մուսամէլաթ ը նագսիլէսի հագզընտա վուզուֆըր թամմ փէյտա օլունտըզտա, օլ քիմսէնին պիւ-թիւն (2) սէրաթի ի ախլէագիյէսինէ սայքի վագըֆ օլու-նագիլիլի»: Ճէմաաթըմըզըն էվսաֆ ու ախլէագընըր միւ-թալէա զըմնընտա պուլ նօգթա ը հարէքէթտէն եօլա չը-գար իսէք, անըն հագզընտա ֆէնա պիր թէսաւվուր փէյտա իտէճէյիզ, Ատանա էրմէնի ճէմաաթըմըզըն ահ-վալ ի մալիյէսինէ մախսուս եարըմ սարըրըզ պիր թարիիի փիլի (3) նագարա ալըր իսէք, օլտուգճա ճէսիմ սէրվէթլէ-րին՝ սահիպլէրինին վէ անլէրին էվլատընըն միւսրիֆ, սէֆիհ, քիւթահպլին վէ պէճէրիքսիզ օլմալարըր ելուղիւն-տէն մաէթթէէսսիֆ մահվ ու գաիլ օլմըզ վէ եախօտ ախէրլէրին եէտ ի գապթընա կէչմիլ օլտուղընըր կէօրիւ-րիւզ, Պու մահվ ու հէլաք օլան սէրվէթտէն պարի խայը-րաթ ու հասէնաթա պիր սէհիմ չըգարըլմըզ օլա իար վագ-թընտա: Մաէթթէէսսիֆ տէրիզ քի ճէմաաթըմըզ խայը-րաթ ու հասէնաթա իանէ իթմէք քէյֆինտէն միւթէլէզ-զիզ օլմագարըզըն ազգէսինի հուզուզաթըր նէֆսանիյէ վէ հըրս ը շանընըն իգնարնա սարֆ էթմիլ տիր: Արթըզ օլ

(1) Օրմայա զօմագ. (2) Ախլագի սըրըլարը. (3) Կէօզ էօնիւ:

գատար ճէսիմ սէրվէթ սահիպէրինին նէ՛ , քիլիսալարտա պիր էսէր պըրագ՝ըն Վէ նէ՛ տէ պիր մէքթէպ ինչա էթմիշ օլմատըզլարընը կէօրտիւյիւմտէ թէաճճիւպ իթմէյրըմ : Վէ Ատանա կիպի պիր մէրքէզ , վագթըյլա օլ գատար սահապը սէրվէթէ մալիք պուլունտըզը հալտէ , թէսարրուֆ վէ զիհնի ու ասլէտգի թէրագզը նօգթայը նազարընտան անլէրտէն հիշ իսթիֆատէ իտէմէմիշ տիր : Վէ լաքին արթըզ անպալը մալիյէտէն պահա էթմէյէլիմ տէ անճագ անըն թէճրիւպէլէրինտէն միւսթէֆիտ օլալըմ , վէ հէնուզ ⁽¹⁾ վարթալը իզմիհլալ քէնարընա վարմազտան ատըմլարըմըզը կէրի ալալըմ , վէ իզմիհլալը մութլագտան խէլաս օլմագ իչիւն նէ՛ նօգսանըմըզ վար իտէ անը արայալըմ :

Էլտէ գալան սէրվէթին մուհաֆազասը իչիւն չօգ շէյէ ինթիյաճըմըզ վար տըր , լաքին էյէր միւրատ օլունըր իսէ հիշ պիր շէյէ ինթիյաճըմըզ գալմազ , չիւնքի հըֆզը սէրվէթ մէսէլէսինին սիյրէթիմիզ , թալր ու հարէքէթ վէ հիսսիյաթըմըզա ալէագասը վար տըր : Էվվէլա չունը գապուլ իտէլիմ քի սէրվէթ հէրքէն իչիւն լապիւտտ ու էլզէմ տիր , չիւնքի իզզէթի նէֆս , մէվզը ու մաիշէթիմիլի մուհաֆազա իտուպ լէզաիզ ի զիհնիյէ վէ մանէվիյէտէն միւթէլէզլիզ օլապիլմէմիզ իչիւն օ տա հայաթ գատար գրյալէթլի վէ էլզէմ պիր վասիթա տըր : Տիւնհատա վարա գաղանմագ իչիւն չօգ վասիթալար վար , լաքին պու վէսաիթին ճիւմլէսի տէ նամուսը վէ մէշրու օլմազ : ⁽²⁾ Սըրգաթ վէ էմիիյէթի սու ի իսթիմալ՝ փարա գաղանմագ իչիւն պիրէր վասիթա տըր , լաքին պունլար նամուսը վէ մէշրու տէյիլ : Ճէմ ի մալ իչիւն պու թէստապիրէ միւրաճաաթ իտէնլէր գանաթա հասըլ էթմէլի տիրէր քի , իրթիքիապը սըրգաթլա գայպ էթմիշ օլտըգ-

(1) Չուգուր. (2) Խըրըզլըզ :

լարը ստատագաթ, ⁽¹⁾ իսթիգամէթ վէ իղզէթ ի նէֆս օ
 եօլտա իքթիսապ օլունան սէրվէթտէն փէք զլյատէ գըյ-
 մէթտար արը: Հիւէ ու նահագգըլըլա էլտէ իտիլէն ագչէ՝
 սէրվէթ տէյլ, պէլքի ֆէզալի ինսանիյէյէ վէ իղլէթի
 նէֆսին տէֆնինէ մախսուս ալթունտան մամուլ թապութ
 տըր: «Ագչէ էրպապ ը իսթիգամէթ խանէսինէ ⁽²⁾ թարիգ ի
 ֆաղիլէթտէն կիրմէլի տիր» (Ամիէօ): Վէ էկէրչի թարիգ ի
 ֆաղիլէթտէ պախթիյար օլանլար ⁽³⁾ նատիրաթտան իսէ-
 լէր տէ, հէրքէս օ՝ թարիգտէ օլտուգճա լահաթ պիր
 մախէթ էլտէ իտէպիլիր, եթէր քի իշինի դավի էսաս
 իւզէրինէ թէէսիս իտէպիլսին վէ ֆըրսաթտան իսթի-
 ֆատէ իտուպ թէչէպպիւս իթտիյի մուամէլաթ ը թիճա-
 րիլէնին ⁽⁴⁾ մէթալիպ ու ⁽⁵⁾ տէգաիգինէ լայըզլյա վազըֆ
 պուլունսըն: «Սէն տիւքքեանընա քիֆայէթ իտէր իսէն,
 տիւքքեանըն տա սանա քիֆայէթ իտէճէք տիր» մէսէլ ի
 գատիմի՝ իշ սահիպլէրինէ վէրիլէճէք էն մագուլ նասի-
 հաթ արը: Սէֆինէ՝ ⁽⁶⁾ միւպթէտի պիր գափուտանըն
 թահթ ը էմրինտէ դայալարա չարփուպ ⁽⁷⁾ գազաղէտէ օ-
 լուր, պիր ումուրըն միւտիրի տիւքքեանընըն, իշինին
 գափուտանը տըր, ումուրըն սահիպի եախօտ տիւքքեան-
 ճը քէնտի թէչէպպիւսինի ⁽⁸⁾ ինգըրաղա օլրաթմազ ի-
 սէ, օ ումուր, օ տիւքքեան գաթիէն խարապ օլմազ,
 իշինտէ նախ ի մուվաֆֆագըյնէթ օլմազ, սէրվէթ գա-
 ղանմազ իշին մութլազա թէտպիր, պաղէն հիսապ ալ-
 թընտա ⁽⁹⁾ ճիւրէթ վէ պախուսուս ⁽¹⁰⁾ ազըպէթէնտիլիք
 լազըլմ տըր: Չապըզ վէ քիւլլիյէթլի փարա գաղսնմազ
 իսթէյն՝ ումուրընը հէրքէստէն զլյատէ թէչիքէյէ իլգա
 իթմիշ օլուր: ⁽¹¹⁾ իսթիճալ՝ թամատան ⁽¹²⁾ քինայէ վէ

⁽¹⁾ Տօղրուլըզ. ⁽²⁾ Էօլ. ⁽³⁾ Ազ պուլունան: ⁽⁴⁾ Մամլուպընա.
⁽⁵⁾ Ինճէ հիսապլարընա. ⁽⁶⁾ Աճէմի. ⁽⁷⁾ Գազայա չարփըլըր. ⁽⁸⁾ Տիւշ-
 կիւնլիւր. ⁽⁹⁾ Թէֆլիքիլ շէյէ ճէսարէթ իմէք. ⁽¹⁰⁾ Սնունը հիսապ ի-
 տէպիլմէք. ⁽¹¹⁾ Աճէլէ իմէք. ⁽¹²⁾ Իշարէմ:

վուգուի միւսթէմէլ օլան իֆլասայէթէ աօղըը իւք խաթ-
վէ տիր: Սայ ու իգտամաթմըզը թագվիյէ ու (¹)թէթ-
վիճ իտէճէք օլան զայրէթ՝ սապը ու սիւքիւն իլէ վագը
օլան զայրէթ տիր: Օմուզլարըմըզ իւզէրինտէ եօրդուն-
լըզ մէլալինի թաշմագսըզըն հէր կիւն սայ ու զայրէթի-
միզի գաթլամալըյըզ: «Թէնպէլ էլ իլէ իշէյէն ֆագիր օ-
լուր, վագթը հոսաստա աւուշտն խէճիլ իտէն օղու-
տըր» (Առակք Ժ. 4-5):

Փարա գազանմագ մագսատընա էրմէք խաթէր իսէն
մէէքիւլաթ, հուզուլաթ վէ մէլպուսաթըն իշիւն ապա
մէտեուէն գալմա: Պօրճու եաշամագ տիւնեատա էն ֆէ-
նա հալ տըր: «Խաթիրահաթ վէ հուրրիյէթ ի ֆիքրիյէնի
սէվէր իսէն պօրճըր գալմա, չիւնքի պիր ըզթըրապը
տախմիյէեէ միւպթէլա օլուրսըն. իսթիգլալիյէթինի սէվէր-
իսէն պօրճըր գալմա, չիւնքի մէտեուէն՝ տախինն էսիրի
օլուր. իզզէթի նէֆսինի մուհաֆաղա իթմէք տիլէրսէն,
պօրճըր գալմա, եօգսա երւզէրինէ պագմագա ճէսա-
րէթ իտէմիյէճէյին, քէնտիլէրինէ թէսատիւֆտէն խէվֆ
իտէճէյին քիմսէլէր պուլունաճագ տըր» (Պարբօ): Սոզու-
մոն տա չէօյլէ պուլուրըյօր. «Չէնկին ֆըգարայա թէ-
սալլութ իտէր, մէտեուէն տայինին գուլը օլուր» (Առակք
Իբ. 7): Պօրճ իթմէք ատէթի խարապիյէթին մուգատ-
տէմէսի վէ չարէսիլ իֆլասայէթին իւք խաթվէսի տիր:
«Կէնճիլքտէ իտիլէն պօրճլար պալիզ ատէմին խարապի-
յէթի տիր» (Ճօնսըն): Մասրաֆ իտէճէյին զէման էվվէ-
լա քէնտիլ քէնտինէ սիւալ էթ քի հալ ու վագթըն միւ-
սաթա մի տիր: Հուզուլաթ վէ հըրա ը շանընը իգնա ի-
շիւն թէհամիւլինին մաֆէվգինտէ մէսարիֆ տէրուհտէ
իտէն, վէ վէրէսիյէ սաթուն ալան՝ էմին օլսուն քի սա-
թուն տընան մալին իքի միսլինի թէտիյէ իտէճէք, վէ

(¹) Թաճլամագ, միւքեաֆաթընը վէրմէր:

էր կեճ ըզհարը իֆլաս էյլէյէճէք տիր : Վէ ⁽¹⁾ զէվա-
յիտ իչիւն մասրաֆ իրթիյար էյլէյէն պիր կիւն լէվազի-
մի տախի պուլամայաճադ տըր : Եէվմիյէսինտէն զիյատէ
սարֆ էյլէյէն ամէլէ : Իլէրուտէ զազանաճաղընա մահ-
սուպէն իսթիգրազ էտէն սանաթքեար հիչ մէսուտ կիւն
կէօրմէյէճէք տիր : Որատիոս Կրէլի (Horace Grecly) տէյ-
նին տէհչէթինի պերվէճհի աթի նազչ ու թարիֆ իսիյօր :
«Աճլըզ , սօղուզ , էսկի բուպա , աղրր մէշղուլիյէթ ⁽²⁾ իս-
թիհգար , վէսվէսէ վէ նանագդ թէքաիր նախօշ շէյլէր
տիր , լաքին պօրճլը օլմազ պու ճիւմլէսինտէն պէտթէր
տիր : Զինհար պօրճ իթմէ : ⁽³⁾ Գիանթ ու զալա վէ վէպա-
տան գաչարճասընա պօրճտան ֆիրար էթ : Էյէր սալթ օն
զրուլըն ⁽⁴⁾ վար տա հաֆիթա իչէրլսինտէ ֆաղլա պիր շէյ
գազանաճաղընա իւմիտվար տէյիլ իտէն , պիր քիլէ մըսըր
ալուպ իւյլթէ Եէ , լաքին քիմսէյէ պիր մէճիտիյէ պօրճ-
լը գալմա» :

Իսրաֆտան սաղընուպ թէսարրուֆա սըզգաթ էթ ,
վէ իտարէնի պիլ : Իտարէ վէ թէսարրուֆ օլմատըզճա
ինտան ֆէրտա իչիւն էմին օլմազ , էմին օլմալը տըր քի
պատիրէթլէ վէ տուրէնտիչանէ իտիլէն թէսարրուֆ՝ էֆ-
րատ ու շիրքէթ ի պէշէրէ մախսուտ օլան ֆէզաիլին մէն-
պաը տըր : «Իտարէ ի պէյթիյէ վէ թէսարրուֆ՝ պատիրէ-
թին գըզը , փէրհիլքեարլըզըն հէմշիրէսի վէ սէրպէսթի
ու իսթիգլալըն վալիտէսի ատտ օլունապիլիր : Օ է՛ն ա-
լէա պիր մուհաֆըզ սըր , սիյրէթ վէ շան ու հայսիյէթին
մուհաֆըզը , աիլէ սաատէթլինլին վէ պէշէրիյէթին հիւսնի
մուաչէրէթլինին մուհաֆըզը տըր : Հիտտէթի ⁽⁵⁾ թատիլ վէ
խօշնուտի հասըլ իտէր : Էպնաը պէշէրի ինթիզամ վէ
ասալիչ ի ումումի թարաֆտարը իտէր : Էրպապը ֆէսա-

1) Ֆաղլա շէյլէր . (2) Թանգիլի օլունմազ . (3) Գըթլըզ . (4) Էնտիլմէր :

(5) Մուհապիլի օն պըշ . Եէրինէ սալընտա (քնազիլ) էլլի սու , վէ պիր
մէճիտիյէ Եէրինէ տէ պիր տօլար Եսզմըշ տըր :

տըն տէֆի ի միւղայէզասընա խըտմէթլէ՝ միւթալէաթընը
էսաս իթթիխաղ իտէրէք պլննիսպէ զիյանսըղ հէմէհրի-
լէր արասընա ⁽¹⁾պուղղ ու նիֆազ թօխումը սաչտըրան
վէսիլէլէրի անտէն տէֆ ու րէֆ էյլէր» (Սամուէլ Սմայլս) :
Թէսարրուֆըն էհէմմիյէթիսի տէրք իթմէք զաթէն սա-
հիպի սէրվէթ օլմագ տէմէք տիր , վէ ավամա մախսուս
օլան «Իչտէն արթմաղ , տիչտէն արթար» տարպը մէսէ-
լի , քէսպի սէրվէթ , եանի իքմալի հէվաիճէ քիֆայէթ
հիքմէթիսի շամիլ տիր : «Սահիպի սէրվէթ օլմագ իսթէր
խէնիղ , սալթ գազանմագ տէյիլ , իլլա թէսարրուֆլա
սարֆ իթմէք ուսուլինտէ տէ քէսպի վուգուֆ իտինիղ»
տէյօր Ֆրանքլին : Թէէսսիլէ պէյան էտէրիլ քի , ճէ-
մասթըմըղ գազանմագ ուսուլինի պլմէտիյի կիպի , սարֆ
իթմէք հօլուը տա պլմէղ : Էն ատի շէյլէր իչիւն պիլա
թէէննի խարաֆ իթտիյիմիլ հալտէ , ⁽²⁾միւհիմմաթա գար-
շու միսքինանէ ⁽³⁾խմազ էտէրիլ : Սէմէրէսիլ կէչէն միւս-
րիւֆ էօմիւր , պիղտէ իզդէթի նէֆս պըրագմաղ , վէ պիղ
կէրէք քէնտի քէնտիմիլ վէ կէրէքսէ հիլ պէյթիմիլ նա-
զարընտա միւճրիմ կիպի կէօրիւնիւրիւղ : Պու նօգթմանըն
թասրիհի իչիւն պիր միսալ քիաֆի տիր :

Դումար վէ գումարպաղլարը փիչի նազարա ալընըղ .
նէ ⁽⁴⁾հիւղնէնկիլ պիր մէնղարէ : Սէրիան սահիպի սէր-
վէթ օլմագ հըրսը պիր թարաֆսան քէնտիլէրինի մանէն
վէ մատտէթէն խարապ էտիյօր . տիկէր թարաֆտան ահ-
մագճա խարաֆ վէ ատէմի թէսարրուֆ անլէրին սաատէթ
վէ իսթիրահաթլարըյլա պէրապէր իզդէթի նէֆսլէրինի
տէ իզալէ էտիյօր : Պէնճէ գումարպաղ էն ատի վէ
⁽⁵⁾պէտախլէազ քիմսէ տիր , քէնտի խանէսինտէ էօյլէ պիր
սարիգ տիր քի էվլատընըն եարընքի նաֆագասընը ա-
ղըզլարընտան գափար : Դումարպաղ իլէ գաթիլ արա-

(1) Տիւշմէնիլ վէ այրըլըգ . (2) Իզմիզա իտէն շէյլէր . (3) Էսիրկէ-
մէր . (4) Աճընագլը . (5) Ախլէագը պօզուգ :

սընտա անճագ պիր խաթվէլի մէսաֆէ վար տըր: Տիւ-
նեանըն (1) մարութի գումարխանէլէրի մէրքէղի օլան Մօն-
թէ Գարլօտա իրթիքեապ իտիլիպ, էվրազը հաւատիս
թարաֆընտան հէր կիւն հէյր ու իւան օլունան (2) ճէրաիմ ի՝
միւտհիշէ՝ գումարպազըն ազըպէթի հա՝ (3) սաիլ, հա՝ սա-
րիգ վէ հա՝ գաթիլ օլաճաղընը թաստիգ իտիյօր: Գու-
մարտան մագսասա զահմէթսիզ քէսպ ի սէրվէթ իթմէք,
հէթիճէսի իսէ իզմիհլալ ու խարապիյէթ տիր: Գումար
օյունընտաքի մագսաստըն հուսուլի թէսատիֆի վէ սէրի
իւզզէվալ տըր: հալպուքի հէթիճէսի նագապիլ ի (4) իճ-
թինապ ու թամիր տիր: Սքէնսըր գումար հագգընտա
«տէրտէսթ իտիլէն մէնֆաա՝թ» պիր սայ հէթիճէսի տիմէք
տէյլ տիր: անճագ զաղանանըն մէսուտիյէթի զայպ ի-
տէնին սէֆալէթինի իմա իտէր: Պինապէրին գումար
հատտը զաթընտա իշթիրաք ու իւնսիյէթլէ (5) միւպային
տիր: իշթիրաքը հիսսի հագուպ գաւուրըր, խօտիէրէսթ-
լիք հիսսիյաթընը շէտիտէն թագվիյէ իտէր: վէ ախլէագ
ու աթվարը պէշէրէ ումումի պիր թէտէննի իրաս իտէր»
տիյօր: Պախթիյարըն պիրի տէ գումար վէ էմսալի ա-
զըպէթի (6) մէշքիւք թէշէպպիւսաթը իգպալփէրէսթանէ
հագգընտա սահս իտէր իքէն շէօյլէ սէօյլէտի: «Ագիլ
պիր քիմսէնին սիննինին էն գալի վէ մէքին գըսմընը՝
հէթիճէսինտէ հա սէրվէթ հա ֆագր ու սէֆալէթ պու-
լաճաղը թիճարէթէ միւթէալլիգ թէշէպպիւսաթը իգ-
պալփէրէսթիյլէ օղրաշարագ թէհլիքէյէ գօյմասը իճապ
իտէր մի: Հայաթը՝ հէր կիւն իւճրէթ ու միւքեաֆաթը-
նը հասըլ իտէն պիր սայ ու զայրէթի սէրմէտի՝ կիպի մի՝
հօղսա պիր գաշ հիյլէ ու տէսիսէսիյլէ միւսթագպէլի
հիւքմ վէ իլամ իտէճէք պիր օյուն կիպի մի թէլագգը

(1) Մէշհուր. (2) Տէհշէմլի ճինայէմլէր. (3) Տիլէնճի. (4) Սագընըլ-
մագ. (5) Զըտտ. (6) Սօնու պէլլիսիգ:

իթմէլի : Գատէրին է՛ն ազիմ մէհլէքէլէրի արառնտան
 կիթմէյէ նէ՞ հաճէթ : (1)Կայր ր մագուլ թարիզլէրտէն
 սէրվէթ (2)թէհարրիսինէ նէ՞ լիւզում վար : Էմինէն պիլ-
 միյօ՞մընըդ քի մէսուալէթ փարլագ մուվաֆֆագը-
 յէթի թիճարիյէ միւքհաֆաթը մը արը հօգոս ագիլանէ
 գապուլ վէ ինգըյատ օլունան ֆագըր հայ սէմէյէսի մի :
 Ա՛հ , քեալքի ինսանլար պիլէ իսիլէր քի չէվզ ու չէմա-
 րէթի (3)իսքեան իչուն նէ՛ զատար ուֆադ պիր հէր քի-
 ֆայէթ իտէր , վէ պու հէրի (4)թէֆրիյ իչուն տէ նէ՛ գա-
 տար սղ մասրաֆ իգթիզա տըր» : Պուրաճըգտա սիլզ՝
 էթրաֆըմըգտա դարընճա կիպի գայնամագտա օլան գու-
 մարպաղլարըն էօմրիւնտէն միսալլար զիքր իթմէյէճէյիմ :
 Ատանայը (5)իսթիլա էթմիլ օլան իչպու ախլէագ վէ ի-
 տարէ ի պէյթիյէյէ մախսուս իլլէթին իրաս իթտիյի մա-
 զարրաթը պիլտէ հէրքէս պիլիր , վէ հիլ պիր իսանէ հօգ
 տըր քի տէրունինտէ գումարտան (6)միւթէհատըլ (7)սի-
 րիլ քի փէրիլանի տէօքիւլմէմիլ օլտուն : Գումար իլլէթի
 սարի տիր . «Պիր տէֆա օլուն արգուսը օյանտըղը կիպի
 այեալըգ կիպի (8)հարիս վէ գապթ օլմաղ վէ միւպթէ-
 լաընըն ասլա մուգալէմէթ իտէմէյէճէյի պիր հէվա ու
 հէվէս հայինի քէսպ էտէր» : Պինաէն ալէյհ էպէվէյն հէր
 չէյտէն էվլէլ տըգգաթ իթմէլի քի գումար վէհիրի էվ-
 լատընըն տամարլարընա կիրմէսին , չիւնքի պիր տէֆա
 կիրտիքտէն սօնրա արթըգ անա փանդէհիր պուլունամաղ :
 Վէ պու թէչէպպիւստէ միւվաֆֆագ օլապիլմէք իչին
 էվլէլա գումարպաղ փէտէրլէր գումարտան էլ չէքէրէք
 էվլատլարընա ֆիլիլէն կէօսթէրմէլի տիրլէր քի ալիլէլէրի-
 նինսէլամէթ ու սաա՛տէթի ուղընտա քէնտի զէվզ ու
 սէֆալարընր ֆէտա իտէպիլիլիլէր : Սանիէն՝ էպէվէյն՝ էվ-

(1) Ագըլըգ , (2) Արամագ , (3) Օթուրմուգ , (4) Տէօշէմէք , (5) Սար-
 մըշ , Գուշամմըշ (6) Իլէրու կէլմէ , (7) Կէօզ Եաշըլ , (8) Տօյմաղ

լատարներն գումարտան հասըլ օլան պօրճլարնը էօտէ-
մէք իչիւն վէրմէքտէ օլտուգլարը փարայը տերազապ
թաթիլ էթմէլի տիրլէր: Պըրագմալը քի գումարպազլար
իւք ֆըրտաթլա թահգիր օլունսընլար: ալէնէն ⁽¹⁾թէր-
զիլ էտիւսինէր քի քէնտի՝ պու ալչադ մէսլէքլէրինտէն
հէքտէն նատիմ օլտունլար: Գումարպազ օլան էվլատու-
րնըն լէղալէթինի թէ'իսիրէ չալըչան էպէվէյն՝ անլէրին
տահա զիյատէ թահգիր օլընմասընա սէպէպ վէ անլէրէ
չէրիքի ⁽²⁾թէօհմէթ օլարադ, անլէրի գումար թարիզին-
տէ ⁽³⁾թէլճի ու թէչվիդ էթմիշ օլուրլար: Պիլիրիմ, կէնճ
տօսթլարըմ, սիղէ վէ էպէվէյնինիզէ — ֆէնա նասիհաթ
վէրիյօրըմ — միւթալէասըյլա պանա գարչու հիտտէթ է-
տէճէքսինիզ: Վէ լաքին պիր միւտտէթ իրաէ էթտիյիմ
թարիզտէ հէօրիւմէյէ չալըչըր իսէնիզ, պէնի — էն ալէա
տօսթ — տէյի թէլադգը էտէճէյինիզէ էմինիմ:

Խայըրաթ ու հասէնաթ իչիւն էն զիյատէ ազչէ թա-
լէպ էտէն վէ սիզի թարիզի ⁽⁴⁾սէխալէթէ տալէթ էյլէ-
յէն պէն օլմըլըմ: չիմաթ իսէ — իտարէ վէ թէսարրուֆ
վազ էտիյօրըմ — տէյի պէնի պիր ⁽⁵⁾թէզաստա (հակա-
սութիւն) թութըմըն օլմադ ⁽⁶⁾ազմինէ տիւչմէյէսինիզ:
Խայըր, տօսթլարըմ, շայէտ պէօյլէ պիր ֆիքրէ զահիպ օ-
լուրտանըզ, թէսարրուֆ իլէ խըսսէթի (նէքէուլիք) թէֆ-
րիք էտէմէյօրտունըզ տէրիմ: Խասիսլիք պիր իլլէթ տիր,
թէսարրուֆ իսէ ֆաղիլէթ: Մասամ քի սէխալէթ ու
թէսատտուգ տախի ճիւմլէ ի ֆէզախտէն տիր, պինա-
էն ալէյհ թէսարրուֆ նամըյլա մարուֆ սիլէր ֆաղիլէթ-
լէ պունլար պէյնինտէ թէզաստ պուլընսամազ: Պիր քիմ-
սէ՝ սալթ արթըրմադ իչիւն թէսարրուֆ էտէրսէ ատէմ
տէյիլ, անճադ խասիս պիր նաքէս օլմըն օլուր. օ հալ-

(1) Բէզիլ էթմէք. (2) Սուչընա արգոտաշ. (3) Ճէսարէթ վէրմէք.
(4) Ճէմէրտիր. (5) Պիրպիրինէ զըտտ օլան. (6) Ֆիքրինէ:

տէ «սիմ ու զէր (ալթուն իլէ կիւմիւշ) պուլունան Եէր-տէն գալպ իման, իւմիտ վէ մէհապպէթ ֆիրար էտէր» տարպը մէսէլի թէհադգուդ էթմիշ օլուր: Պու միսիլլու-լէր աիլէ մէսէրրէթինտէն մահրում գալըր, փէտէր, պի-րատէր վէ էվլատըղա մախսուս մուգատտէս հիսսիյաթ՝ քէնտիսինտէն ⁽¹⁾ թէպաիւտ էտէր, վէ քէնտիսինէ ու-լուվլի ճէնապ ու ֆիթիր պախշ էտէպիլէճէք հէրնէվի վա-սիթալարտան պիպէհրէ գալըր: Թամաքեար ղէնկին՝ քէնտի պիւթիւն թէսարուֆաթը ⁽²⁾ աղուշընտա նաքէս, խասիս, ⁽³⁾ միւմսիգ վէ նէֆտիէրէսթ գալըր, վէ տէրէ-ճէ ի նիւայէ խասիպիքլէ ճէլպ ու թէրաքիւմ էթմիշ օլ-տուղը մէպլաղըն քէնտինէ փէք չօղս մալ օլտըղընը ար-թըգ տէրք ու ֆէհմ էտէմէզ: Պու ճինս բուհա մալիք օ-լանլար հադգընտա իմա թարիգիյէ տէնմիշ տիր քի. «Շան ու ֆաղիլէթ մէրադըսը օլան պաղը նէճիպ բուհ-լար պուլունարը կիպի, չամուր վէ չիրքեապլա միւլէմ-մա վէ քեար ու քիսպէ հարիս նափաք բուհլար տա վար արը: Պու սօնրաքիլէրին անճադ պիր ղէվզ ու սէֆալարը վար իսէ, օ տա ճէլպ վէ ⁽³⁾ հապսը մալ ու մէնալ տըր: Սալթ մէտուհլարըյլա մէշղուլ օլուպ, սէնէտ, թէմէս-սիւք վէ մուգալէլէնամէլէրի արասընտա զարգ ու նա-պէտիս օլուրլար: Պու միսիլլուլէր նէ՝ փէտէր վալիտէ, նէ՝ տօսթ, նէ՝ էվլատը վաթան, նէ՝ Խրիսթիյան վէ պէլ-քի նէ՝ տէ ինսան տըրլար, պուհլար անճադ սահիպ ի սէրվէթ տիրլէր» (կա Պրիւէր):

Մէտէնիյէթի պէշէր հէր նէ՝ մէրթէպէտէ պուլուն-սա, հէր հանկի տէրէճէ ի իւլվիյէթէ տէ էրսէ, մէրհա-մէթ ի ումուսիյէյէ միւհթամ օլան ատէմլէր էքսիք օլմա-յաճադ տըր: Պէշէրիյէթ արասընտա պիքէս չօնրղլար,

(1) Ուզագլաշմագ. (2) Դուճագ. (3) Իմսաք էտէն, սագլայան. (4)

(¹) ամալար, տիլսիզ վէ սաղըրլար, սէրսէմ վէ մէճնուն-
լար, (²) ֆըսգ ու ֆիհուր եիւզիւնտէն չարէսիզ էմրազլը-
լար, քէօթրիւմլէր, պէտպալսթ գազազէտէլէր նօգսան
օլմայաճագ, վէ պու ճիւմլէսի խայրլաթ ու հասէնաթտան
(³) իսթիանէ էտէճէքլէր տիր: Մէքթէպ, խասթախանէ
վէ քիլիսա թէէսիսի կիպի ինթիյաճաթ՝ տախմա մէվճուտ
պուլընաճագ տըր, վէ պու ինթիյաճաթ իսէ չախսի վէ
ուսու մի իսնէլէր իլէ տէֆ ու իքմալ օլունաճագ տըր: Էն-
ճամ, ինթիյաճ էքսիք օլմատըգճա, իանէ վէ թէսատուղ
ինթիյաճը տա անընլա պիրլիքտէ եիւրիւյէճէք տիր: Տախ-
րէմիզտէ իանաթը ուսուսիյէյէ իշթիրաք էտէմէյէճէք պիր
քիմսէ պիլէ հօգ տըր տէրսէմ, թէաճճիւպ օլընմասըն:
Լաքին, հիստիյաթ վէ վազիֆէչինասլըգ նէրէտէ: Ճէ-
մասաթըմըզ վէրմէք ասէթիինտէն օ գատար եաստ տիւշ-
միշ տիր քի, պու կիւն իանէի ուսուսիյէ մէսէլէսինտէ
էն պէօյիւք միւշքիլաթա թէսատիւֆ էտիյօրըզ: Ատէթ
վէ հիսսիյաթ, իսթիմալ օլունտըգճա ուլուվլ ու քէմալ
քէսպ էտէր: Էն մահիր քէմանքէշ, պիր սէնէ քէմանը-
նը էլէ ալմազսա, ֆէրտասը սէնէ կէօրէճէք տիր քի մէ-
հարէթիինտէն չօգ շէյ զայպ էթմիշ տիր: Հիսսիյաթըն իս-
թիմալի տէ այնի շէրայիթլէ մէշրութ տըր: Իլք պիր գաշ
ֆըրսաթլա իանէ ի բուհանիյէ վազիֆէսինի իֆա էթմէք
իսթէմէյէնլէր, պաշգա տէֆա պու վազիֆէլէրինին իֆա-
սընտա միւշքիլաթ շէքէճէքլէր տիր: «Իշլէյէն տէմիրը-
շըլար» տարպը մէտէլի գալպ հագգընտա տա սահիհ տիր:
«Խայրէթ պիր իզթիտար տըր քի գուլլանըլմամագլա
քէսպի գաա'ֆ էտիպ քէօթիւրիւմ օլուր: Պիր իքի սէնէ
սօնրա իշթիլալա (⁴) ֆըրսաթեապ օլաճաղընըզ իւմիտիյէ

(¹) Բէօր. (²) Սէֆահէթ. (³) Եարտըմ ալմագ. (⁴) Ֆուրսամ պուլ-
մագ:

փրանօ թալիմինիզի թաթիլ էտէպիլիրսինիզ ամմա, պու-
միւտտէթ զարֆընտա թալիմինիզի ունութմը՝ վէ մէհա-
րէթինիզի զայպ էթմիշ օլուրսընը: Էլինիզի վէ քէսէ-
նիզի աչըգ սազլայընը. եօգսա թէտրիճէն սըգը սըգը-
եա գափահըր տա անլէրի էօլիւմին փարմաղընտան զայ-
րը Նիշ պիր շէյ աչամազ»: Ինսանը քեամիլ վէ հագիգի
նրիսթիյան՝ «Ալլահ՝ պիլիսթիյար վէրէնի սէվէր» իտիյի-
նի պիլէրէք՝ ումումիյէթէ գարշը վազիֆէլէրինի հիւսնի
րիզալարըյլա իֆա էտէն քիմսէլէր տիր»:

Պիզտէ իանէ ի բուհանիյէ սըրասընտա իւշ սընըֆի է-
հալի մէվճուտ տըր. I. Ֆազրը հալլէրինի վէսիլէ իթթի-
խազ էտէրէք իանէեէ իշթիրաքտան գաչընանլար. II.
Իսթէմէլէրէք էհէմմիյէթսիզ պիր մէպլազ վէրէնլէր. III.
Հիւանի րիզալարըյլա վէրէնլէր: Պու սօն սընըֆ միւս-
թէմնա գապիլինտէն օլուպ, էքսէրիյէթի քիւլլիյէ իս-
թէմէքսիզին վէրէնլէրտէն իպարէթ տիր: Իշթէ պու սէ-
պէպտէն Ատանա վէ հէվալիսի՝ գուվլայը միւճթէմիէտէն
(հաւաքակսն ոյթ) միւնպէիս բուհանի վէ ախլէագի ֆա-
իտէլէրտէն իսթիֆատէ էտէմէմիշ տիր: Ինճիլտէքի տուլ
գատընըն մանղըրը իմա էտէր քի՝ մէքթէպլէր վէ քիլի-
սալար մէնֆատթընա թօլիտնան իանէյէ էն ֆագիր սը-
նըֆա մէնսուպ քիմսէլէր պիլէ իշթիրաք էթմէլի տիր-
լէր վէ էտէպիլիրլէր: Հայպուքի, պիլաքիս, պիր թագըմ
ատէմլէրիմիզ վար տըր քի քէնտիլէրինի պու վազիֆէ-
նին իֆատընա տէրէճէ ի քիֆայէտէ զէնկին կէօրմէզլէր:
Պու մագուլլէր պիլմէլիլէր քի պու ինքիզարալա զաթէն
կիւն պէկիւն վէրմէքտէն միւթէհասսըլ լէզզէթտէն մահ-
րում գալըրլար, վէ հաթթա թալէ՝ պիր կիւն քէնտիլէ-
րինէ եսվէր օլսա պիլէ, քէնտի տէրուլլէրինտէ գալպ վէ
հիսսիյաթ զաթէն էօլմիւշ պուլընաճագ տըր:

Ասսիս, թամաքեար վէ իանէ ի ումումիյէյէ գարշը
չօղալան քիմսէլէր՝ Տըվընշայր Տուգասը՝ Էսովարտ

Քուրթնէյին մէջհուր քիթապէ ի (¹)սէնկ ի մէզարը օլուպ , Սամուէլ Սմայլս կիպի ոււււվի ճէնապ սահիպի թիւ- ճարլարըն մէպտէ իթթիխազ էթմիշ օլտուղը չու աթի- տէքի քէլամը , քէնտի օտալարը վէ թիճարէթիւանէլէրի տիւլարլարընա (²)թալիզ էթսինլէր :

«Վէրտիյիմիզ՝ տաիմա պիզիմ տիր .

«Սարֆի էթտիյիմիզ՝ վազթըյլա պիզիմ իտի .

«Թէսարրուֆի էթտիյիմիզ՝ զայպ օլմըշ տէմէք տիր» :

Վէ էմին օլտնըզ քի իանէտէն փարա էսիրկէյէն՝ օ մըգտար մէպլաղը սատէճէ զայ էթմիշ տէմէք տիր :

II. — Վ Ա Գ Ը Թ

էօմիւր վէ մէզհէպ.—Վագծը սամուն ալմագ.—Վագծըն լիւզումը . —

Վագծըն իտաթը.—Վէ իմլաֆը . Զալըշմագ բունը.—Սայ ու

ամէլ նէճապէթի . — Վագծըն իտարէ վէ թէսարրուֆը.—

Վագծըն ֆաիտէլի սուրէթտէ իսմիմալինին լիւզում

ու շէրայիմի :

Քիւթուպը մուգատտէսէտէ էօյլէ քէլիմէլէր վար տըր քի՝ (³)զըմնընտա՝ էօմրիւն թէճրիւպէլէրինտէն մուգ- թէպէս թէքմիլ պիր (⁴)ֆէլսէֆէ ի իւնսիյէ մահֆուզ տըր : Ճէմաաթըմըզ պու քիւթուպը իլահիյէ իլէ հէնուզ լա- յըգըյլա իւլֆէթ քէսպ էյլէմիշ օլմատըղընտան , վէ Քի- թապը Մուգատտէս պիզիմ իլիւն հէնուզ սալօն վէ քիւ- թիւպիսանէ քիթապը մագամընտա պուլընմատըղընտան , անըն (⁵)միւհիթէվի պուլընտըղը մուհասէնաթտան իսթի- ֆատէյէ հէնուզ ֆուրսաթեպ օլամամըշը տըր : Տինտէն վէ քիւթուպը տինիյէտէն իճթինապըմըզ եանլըշ պիր

(¹) Մէզար Թաշընս Եազըլան Ցաղը . (²) Ասմագ . (³) Ալթընտա . (⁴) Ֆէլէսօֆլըզ . (⁵) Հափի օլտըղը :

Ֆիքիրտէն նէշէթ էթմիշ օլմալը : Պիղտէ էրպապը ումուր
 (1) Ղաֆլէթլէ էօյլէ զանն էթմիշլէր տիր քի մէզնէպ'սալթ
 ակարէթ վէ մէզարլարլա մէշղուլ օլուր , վէ տիննեաւա
 միւթէալլիգ իշլէր անըն նազարընտան պիւսպիւթիւն ու-
 զագ թութուլմը տրր : Պու անէ տէկին գանաա'թ հասըլ
 էթմիշ օլմալը իտըք քի մէզնէպ իլէ քուար ու քիտպ ալէ-
 մի եւքտիկէրէ միւպէյլին օլմատըգտան մատատա , հայաթ
 իլէ վագթըն եւքտիկէրին միւթէմիմի օլտըղը կիպի ,
 պունլար տախի պիրպիրինին միւթէմիմի տիրլէր : Խրիս-
 թիյան մէզնէպի , խալալի պիր թալիմաթ օլմագտան զի-
 յատէ , պիղի'վէզաիֆի ի մուգատտէսէմիլ թարիգինէ(2) իր-
 շաս էտէն պիր թագըմ թալիմաթը ախլէագիյէտէն ի-
 պարէթ տիր . վէ օ (մէզնէպ) ուզագ վէ միւնէվվէր իս-
 թիգպալ իչէրիսինտէն ակարէթի պիղէ կէօթէրմէքլէ պէ-
 րապէր այնի վագըթտա պիղէ էօյրէտիր քի տիննեա օ
 կէօրիւլէն ակարէթին լիւղուլ ի մութլագ օլան իլք պա-
 սամալը տրր , վէ քէնտիւնէ միւքնաֆաթ վէ միւճաղաթ
 օլմագ իւղրէ (3) ուգպայը հաղըրլայաճագ օլան չէյ' հա-
 յաթը տիննէվիյէ տիր : Պինտէն ալէյհ իթիրաֆ էտէլիմ
 քի Խրիսթիյանլըգ' ակարէթ վէ մէզարտան էվվէյ տիւ-
 նեկվի էօմրիւմիլ , ֆանի օլան զէմանըմըղլա մէշղուլ
 օլըյօր : Վէ էյէր անըն մագսատը ճէննէթ վէ ուգպա ի-
 սէ պու մագսատա վիսուլ իչիւն եէկեանէ վասիթա' տիւ-
 նեկվի հայաթ վէ զէմանըմըղ տրր : Շու հալտէ մէզնէ-
 պին տախի պիր նէվի իլիմ իտիյինի գասուլ էթմէք գօ-
 լայլաշըր , էօյլէ պիր իլիմ քի տիկէր պիւթիւն ուլումը
 իւնսիյէ միսիլու' խաթվէլէրիմիլի վագիֆէ թարիգինտէ
 սայ ու աւէլ էօմրինտէն իսթիրահաթա , (4) ֆէնա ու զէ-
 վալտան (5) պէգա ու էպէտիյէթէ իրշատ էտէր : Քէպը

(1) Նանըշլիգլա . (2) Եօլա զլաղուզլայան . (3) Օ պիր տիննեա .
 (4) Կէշիճիլիթ . (5) Պագի գալմագըղը ,

պուլուրը քի «տիւնեա վէ ղէման՝ թէճրիպէ մահէլէրի օլուպ, ինսան պուրատա քէնտի քէնտիսինի ախրէթ վէ էպէտիյէթ իչիւն հազըրլար, վէ Ալլահ՝ միւսթաֆաէլ աւըրլարըմըլը՝ հայաթը հազըրէմիդ տագիգալարընա (1) թաթ պիգ էտէճէք տիր» :

Պու հագիգաթը կէօզ էօնիւնէ ալտրագ Պօղոս Ա. ռաքեալ Խրիսթիյանլարա «Իմտի ագըլսըլլար կիպի տէյիլ, անճագ ագըլլըլար կիպի տըգգաթ իւզրէ հարէքէթ էթմէյէ պագընըզ, վէ վագթը սաթուն ալընըզ (Նփես. Ե. 15-16) տէյու թէնպիհ էթմիշ տիր :

Էօմրին իւնտի եա իշթիրաքի իլմի՝ հէր վագըթ վէ հէր սընըֆ ինսան իչիւն հագիգաթ դալաճագ պիր թագըմ մէպտէլէր վէրիր : Պու թէղայիւր էթմէզ մէպտէլէրտէն պիրիսի շու տըր քի, տիւնեատա հայվանաթ վէ նէպաթաթ զիւմրէսինէ մէնսուպ մէվճուտաթըն քեաֆֆէսի ՎԱԳԸԹ վէ ՄէՍԱՖէ իչէրիպինտէ եաշար : Պու վագըթ ֆիրար էտէր, եախօտ մէսաֆէ պիգտէն ալընըր իտէ, էօմրիւմիզ խիթամ պուլուր, վէ պու (2) ինթիհայա մեպթ թապիր իտէրիզ : Վագթ ու մէսաֆէ իչինտէ եաշայան ինսան, հայվան վէ նէպաթա մախսուս պիր մուհիթ (միջավայր) վար տըր քի անլէրին տէվամը հայաթը միւմքին օլապիլսին տէյու անլէրի գուճաղընտա փէրվէրի իտէր : Պիլխասսա ինսան հագըրնտա սէօյլէյէրէք տէրիզ քի, վագըթ՝ քէնտիսինէ թէճրիպէլէր վէրիր վէ մուհիթ՝ քէնտիսինէ թէճրի էյլէր : Ինսանըն վագթ ու մուհիթ իլէ օլան սուրէթի միւնասէպէթի սալթ պուլնտան իպարէթ օլսայտը, թէրագգը վէ թէգատաիւմ հօգթաը հաղարընտան պու կիւնքի ինսան իլէ քիւրէմիզ իւզէրինտէ պինլէրճէ սէնէ էվվէլ եաշամըշ օլան ինսանլար արասընտա պիր ֆարգ կէօրիւլէմէյէճէք իտի, վագթ ու

(1) Մուծապըզ կէթիրմէք. (2) Պիթմէք, Թիւքէնմէք :

մուհիթտէն միւթէէստիր օլան ինսան՝ քէնտիսիտէ վագթ ու մուհիթ իւղէրինէ թէ՛սիր իշլէթմէլի տիր քի մէսլէք ի թէրագգըտա իլէլէպէտ տէվամ իտէպիլսին : Վէ իշթէ պու թէ՛սիր ի ինսանի սայէսինտէ տիր քի էլեէվմ պիզ (1) միզանը թէրագգըտա էճտատըմըպտան պինլէրճէ ֆարսախ ուղագտա պուլուռնույօրըզ , վէ անլէր իլէ պէյնիմիզտէ անճագ պիր իրթիպտթը թարիսի մէվճուտ օլուպ , բուհանի , ախլէագի վէ զիհնի թէրագգը նօղթապընտան անլէր իլէ պիզիմ պէյնիմիզտէ հիչ պիր հատոր միւշապէհէթ եօգ տըր : Վէ լաքին վագթ ու մուհիթ իւղէրինէ իճրաը (2) նուֆուզ էյլէյէն՝ ինսան տէյիլ , պէլքի անտէ մէվճուտ օլան զեաննը քազսիր մէպտէսի վէ սայ ու ամեշ բուհը տըր : Ինսանտան պու իքի գուվլէթլէրի գալտըրընճա վագթ ու մուհիթէ գարշը ինսան , հայվան վէ նէպտթ պէյնինտէ արթըզ պէօյիւք պիր ֆարգ գալմայաճագ տըր :

Պէշլէրիյէթին էն ալի իթիգատը մագամընտա սուրէթի մութլագատա գապուլ իթմէլիյիզ քի ինսան իշիւն եաշանագ՝ չալըշնագ տէմէք տիր , վէ վագթըն գըյմէթինի թագտիր իթմէյէն հիչ քիմսէ իշիւն էյի չալըշօր տէնիլէմէզ :

Մէվճուտաթը ալէմի՝ գալիպի ախէրէ սօգան վէ անլէրի քէնտի թէրագգըյաթընա (3) միւթալիտ պիր հալէ վաղ իտէպիլէճէք եէկեանէ գուվլէթ հէր պիր ֆէրտ իւղէրինտէ թէճէսսիւմ իթմիշ օլան ֆե՛ալիյիք տիր : Ինսանըն տէսթ ու զիհն ի ամէլի պիլիթթիֆագ անլէրի օ՝ խըտմէթին իֆասընա մուվաֆըզ պիր հալէ գօմաուալար իտի , գայալըզլարըն թաշը վէ օրմանլարըն (4) սայէտար աղաճլարը , խանէ վէ չէհրլէրին ինշա՛աթ ու թէզեինաթընա իշթիրաք իտէմէզլէր իտի : Աթէշ իլէ սու՝

(1) Էօլլիւ , Թէրագի . (2) Թէսիր . (3) Էլվէրիշլի . (4) Կէօլլէլի :

(¹)տուհայը ինսան մարիֆէթիյէ զապթ ու թէսխի օւլընուպ՝ մէյհահաթըմըզը թէսհիլ, շէհիրլէրիմիզլի (²)թէն-վիր, վէ (³)հիրէֆ ու սանախինին թէրագգըսընա խատիմ՝ ածիպ գուվվէթլէր հասըլ իթմէզտէն էվվէն՝ ասըրլարլա շէհիրլէրին (⁴)իհրագընա վէ ինսան թէլէֆինէ պտտի օւլան թուֆան վէ (⁵)թուղեանլարա խըզմէթ էթմիշլէրտիր: Ահ սլու գատար սէրվէթի թապլի աղուշընտա ինսան՝ էօմրին (⁶)հէմէգատիր մուին ու (⁷)տէսթկիրի օլան վազըթաան վէ սայ ու ամէլ բուհընտան մահրում պուլուն սա խոի, էպլէհանէ սէյրմի օլմագստան մատաա հիշ պիր շէյ եափամաղ խոի: Պօղոս Առաքեալ, միւսճէրրէպ պիր ֆիքրէ մալիք օլարագ, վագթըն իֆա իթտիյի ազլիմ խըտմէթլէրի մահիր պիր իւմ ի էէրվէթ էշլինտէն զիլատէ թագտիրլէ «վագըթ էլտէ իքէն խայր ամէլ իշլէյէլիմ» տէմէքլէ իքթիֆա իթմէյիպ, «չալըշմայանըն եէմէյէ հագգը եօգսուր» մէպտէսինտէն տահա ալի պիր թէն-պիհաթ իծրա իաէրէք «վագթը սաթըն ալընըզ» տիյօր (Եփես. Ե. 15 – 6. Պօղոս. Դ. 5): Պիղտէն դա՞շ քիշի սլու թէնպիհտէն իսթիֆատէ իթտի աճապա, գաշ քիշի շու գըսա էօմրին ֆիրարի տագըդալարընը էպէտիյէթէ թահվիլէ միւվաֆֆագ օլապիլտի:

Գուլագլարըմըզ «սալթ վագթըթ վարա իլէ սաթուն ալընաճագ «քէլամընը իշիթմէյէ ալըշմըշ օլտուղընտան, պաղըլարը րէսուլըն պու թէնպիհինէ գարշը «պու հէ՞ սաֆտէրունանէ թավսիյէ տիր» տէմէյէճէքլէր: Վէ լաքին պունլար՝ տախիա եէքտիկէրէ (⁸)միւթէվագիյէն կիտէր իքի հագիգաթ տըր: Էլեէվմ շէյխութէթին (⁹)ագսա ը հուստուտընա վարմըշ. եախօտ սէնէլէրտէն պէրու (¹⁰)էսիր ի

(¹)Ֆիրատէթ. (²)Ըշըզլանտըրիսգ. (³)Զիֆթճիլիք վէ սանաթլար. (⁴)Եագմագ. (⁵)Սուլուն ճօշմասը. (⁶)Հէր շէյի եափապիլէն. (⁷)Եարտըմօր. (⁸) Պիր ուզագլըգտա. (⁹) Փիլի իխմիյար օլմուշ. (¹⁰)Եամագ էսէրի:

միւսթախտ հիսս իտէր . վէ գապիւիյէթլէրիմիզէ տահա զիյաաէ սահիպ ու մալիք պուլուհըրըզ : Եաթագտան կէճ գալգարագ եախօտ նալայըգ մէշղուլիյէթ եախօտ (1)լազլագըյաթլա պու միւտտէթի թագսիր իթմէմէլիյիզ . զիրա օ , էօմրին (2)զիւպտէսի տիր : Պիլաքիս ազշամ վագթը կիւնիւն չէյիուլիյէթի եախօտ տահա սօզրուսը էօլիւմի տիր :

Մաէթթէէսսիւֆ տէրիզ քի վագթըն զիգըյմէթ օլմասընա բաղմէն հէնուզ պիզ անը չայըգըյլա թագտիր իտէմէմիյիզ , վէ ազշէ խուսուսընտա թամաքեար վէ իասիս օլանլար պիլէ վագըթ հազգընտա փէք սէխա-վէթլի պուլուհուպ կիւյա անա պիր տահա միւհթաճ օլմայաճագլար կիպի սարֆ իտէկէլմիշէր տիր : Սաաթ վէ տագիգալար ինտիմիզտէ հիշ մէսապէսինտէ տիրէր , հայաթըմըզը վէ էպէտիյէթիմիզի թէշքիլ իաէն չէյ էհէմմիյէթսիզ նազարըյլա պագըլան պու տագիգալար տըր : Տիւշիւնմէլիյիզ քի տամլար օլմազսա օգէանուլար մէվ-ճուտ օլամաղլար իտի , վէ էհէմմիյէթսիզ գումտանէլէրի օլմազսա (3)մէֆրէթ տաղլար օլ տէրէճէ տարաթ ու հաշմէթլէ սէրպէտէֆրազ օլմայաճագլար իտի : Տէնիզլէրին թէշէքքիւլի իշուհ սու տամլալար , տաղլար իշիւն գում տանէլէրի վէ հայաթ ու էպէտիյէթլին թէշէքքիւլի իշիւն տախի , տագիգալարրն լիւզումը մութլագ տըր : Մալիւմ օլմալը տըր քի պիլճիւմէ (4)քիւլիյաթ պու (5)ճիւզիյաթտան հանի ճիւմ վէ զէման զէրէլէրինտէն թէվէլլիւտ իտէրէր : Ինճիլին«ազտա ոատըգ օլան չօգտա տա սատըգ օլուր» քէլամը վագթըն իսթիմալինտէ տախի հագիգաթտէյու գապուլ օլուհմալը տըր . չիւնքի անճագ տագիգալարըն գըյմէթլին պիլէն ատէմին էօմրի միւսմիր օլապիլիր :

(1)Պօշ լագըրաը . (2)Խիւլատա , էօգ . (3)Հիյպէթլի . (4)պէօյիւք շէյէր . (5)Ուֆագ փարշալար :

Քիրաշ օլմըշ նիչէլէր վար տըր քի, էօմիւրլէրինն ⁽¹⁾գա-
րին ի զէվալ օլտուղը չու տիւնհատա շէպապէթին
⁽²⁾միւթէպէսսիմ վէ տինճ չաղընտան պիր կիւն, պիր
սա'աթ տահա հաշայապիլմէք իչիւն պիլրիզա պիւթիւն
սէրվէթլէրինի ֆէտա իթմէյէ խահիչկէր տիրլէր: Կիւն-
լէր ավտէթ իթմէզ, տօսթլա'րըմ: Հէր չափագը ⁽³⁾թէա-
գիւզ իտէն սապահ՝ անճագ եէնի պիր կիւն թէվլիտ
իտէր: «Հէր կիւն անճագ պիր տէֆա կէլիս, պիր տահա
⁽⁴⁾րիւճու իթմէզ» . «Հաթթա սէմաւաթ պիլէ մալիյէ
գարչը ըզհարը աճզ իտէր. չիւնքի օլան օլմըշ տըր.
վէ միւրուր իտէն սա'աթ ասլա ավտէթ իթմէզ» . Պինա-
պէրին ըէսուլըն, «վագթընըզը սաթոււն ալընըզ» Խօլու
էմրի ճէլիլինն ⁽⁵⁾սինիյն ի մաղիյէնին ավտէթինէ հաս-
րէթքէշ ⁽⁶⁾խաշալփէրէսթ բուհլարա թէալլիւզի Խօզ տըր:
Օ' թէնպիւս պիլէ ճիւմլէմիլինտէ էօմրինն հէր չաղընտա
վագթը թադտիր վէ հիւսնի իսթիմալէ պօրճըր իտիյի-
միլի թարիֆ ու իզահ իտիյօր: Էօմրիւմիւզիւն իլք,
պէօյիւք վէ էսասի սէրմիյէսի վագթթ տըր. օ կէրչի
⁽⁷⁾լաեէզալ տըր ամմա, անը իսթիմալ իթմէզ իտէք,
ավտէթ իթմէմէք իւզրէ կէլիս կիտէր. կէօլկէ կիպի
Խանըմըզտան սավուչըր, վէ զէվզ ու սէֆա իչէրիտինտէ
ույուշմըշ օլան բուհլար՝ վագթթ թապիր օլընան պու
սէրմայէնին նիճէ զէվալ պուլտըզընը հիտս իտէմէզլէր:
⁽⁸⁾Պէսպիւնլէր սէրէֆրազը օլան Շոքէն Հաուրը պիլէ վա-
գըթ վէ էօմիւր հագգընտա Խաղըյօր քի«սապահ վագթթը
կիւնն ⁽⁹⁾չէպապը տըր. պու միւտտէթտէ հէր շէյտէ զի-
յատէ ⁽¹⁰⁾թէրաւլէթ, զիյատէ ⁽¹¹⁾պէշաշէթ վէ սուհուլէթ
պուլոււնըր. ինսան քէնտիսինի տահա գուլվէթլի տահա

(1) Պիմմէյէ Խաղըն. (2) Կիւլիճ. (3) Արտընտան կիմմէք. (4) Տէօն-
մէք. (5) Կէշմիշ սէնէլէր. (6) Խաշալաթ իլէ օղրաշան. (7) Թիւրքէնմէզ. (8)
Հէր շէյի ֆէհա կէօրէն պիր թագըմ ատէմիէրին ըխիսի, պաշ թուճանը. (9)
Նէվճիվանըզ զէմանը. (10) Թագէլիք. (11) Կիւլիճլիք:

Իսրաֆելը գէմանտան մատտա պիր տէ (1) իֆաթէի վէման վար: Էօմրի մատտէ վէ անըն հուղուղաթընա հասր իտէնէր՝ վագըթլարընը իքի սուրէթլէ ֆէվթ իթմիշ օլուրլար: Պու սընըֆտան պագըլարը վագըթլարընը քէնտիլէրինէ վէ հէմէինսլէրինէ ֆախտէպախշ գըլմաղա չալըչաճագ. հէրտէ անը ատաթը (2) մէզմուսլէրի ուղուրընտա սարֆ ու իթլաֆ իտէրլէր. էօյլէ ատէթլէր քի անլէրին հիւղիւնտէն հա սըհհէթլէրի մուսթէլլ օլուպ էսիր ի ֆիրաշ հա տա (3) ինթիհարա մէզարա տօղըր (4) շիթապան օլուրլար: Պագըլարը իտէ տախմա պէտպինան վէ (5) րէյպիռնա (սկեպտիկ) մախսուս պիր հալ իլէ էօմր ու գէմանտա թէսէլլիթաթախշ պիր շէյ կէօրէմէղլէր. անտէն քէնտիլէրի թէլէճի՝ ու թէլլիգ իտէճէք պիր սատա իշիտէմէղլէր, վէ էօմրլէրինի թէրէստիւտ վէ նէտամէթ հալգալարը արասընտա իմրար իտէրլէր: Պու մագուլէ մէյսուս վէ իմանտան պիպէհրէ քիմսլէր պիր կիւն տէ շաիրին թապիրաթըյա քէնտի քէնտիլէրինէ «չօգ քէօհնէմիշ պիր ալէմէ, ահ փէք կէճ կէլմիշիմ» տէրլէր: Խաշր, տօթլարըմ, տիւնհա նէ քէօհնէ տիր նէ՝ տէ մուսինն, օ կիւնպէկիւն պիւթիւն ճագիպաթըյա պէրապէր հէրքէս իշիւն հէնիտէն տօղար: Սալթ մալիւմ օլմալը սըր քի պու ալէմ էպէտիյէթին «հաղըսըղ խարթասը (համր քարտէս) տըր» վէ ինսանլար վագթըն մուալէնէթիլլէ պու պէյազ՝ հաղըսըղ խարթիթա իւղէրինէ քէնտի մէվգըլէրինի պիւղգաթ քէնտիլէրի իշարէթ իտէճէքլէր տիր: Հաքիմին «ալէմտէ հէնի պիր շէյ Եօգ տըր» քէլամը փէք հանլըլ տըր, պիլաքիս սըրր ու հիքմէթ վէ կսնիմէթլէրինի պիթմէզ թիւքէնմէզ խաղինէլէրիլլէ՝ ալէմ տախ-

(1) Էօլտիւրմէր, (2) ֆէնտա խուլլար, (3) Բէնտի քէնտիլէրի թէլէֆ իթմէր, (4) Ահէլլէ իթմէր, (5) շիշ պիր էյիլիլլէ ինսանլարն պիր Թաղըմ տէմէր զիւմիէսի:

մա հէնի տիր, էօյլէ խաղինէլէր քի անլէրտէ գալպ վէրուհը ինսանլի իգնա իշիւն հիշ պիր շէյ հօգսան տէյիլ տիր: (1) Բէյալ վէ էվհամ (սկեպտիկ) տէվրինտէ ինսան չապուգ ինթիյարար. չիւնքի ինսան րուհընը նէ՝ րէտէ թալլալաճաղընը (Պրգեղեղ) պիլմէզ, ինսանըն րուհընա տախիւտէն հիշ պիր սատա, հիշ պիր իլհամ հէթիլմէզ վէ ատէմ (2) գապլէլվէֆաթ չօղտան թօփրաղա թէհալվիւլ իթմիշ օլուր: Էպէտիյէթինէ իթիւգատը օլմալան ատէմ նէ՝ վագթընը նէ՝ տէ էօմրիւնի գաթիլէն թագաթիր վէ հիւսնի իսթիմալ իտէմէզ: Վէ պու մագուլէլէր իշիւն սայ ու ամէլ «թէրագգըլաթը ալէմին գուվվէի (3) մուհարրիքէսի, ճինսի պէշէրին պէօյիւք միւթէսէլլիսի» աղիմ պէրէքէթի օլաճագ հէրտէ սատէճէ մահքիւմիլէթ վէ միւհաղաթ օլուր: «Ահ, անճագ հաֆիլէ իմրար իտիլէն վագըթլարըն հիւսնի իսթիմալինէ պիր չարէ պուլապիլսէ իտիմ, սայ ու ամէլ վաթիթալարը հիշ էքսիք օլմաղ իտի. . . : Սայ ու կիւշիշ անճագ ագվաթը հէվմիյէմիլլի թէտարիւք իտէր, հալպուքի անա լէզզէթ պախշ իտէն շէվգ ու (4) շէթարէթ տիր:

Բէսուլըն թէնպիհի օլան «վագթը (5) իթիւրասը» վագթըն հիւսնի իսթիմալինտէն զիյատէ պիր մանայը շամիլ տիր. էվվէլա պիհուտէ սարֆ օլընան գէման իւղէրինէ նէզամէթ, մուալիսէրէն սէմէրէսիզ կէշէն էյամըն (6) թէլաֆիսի գըմնընտա ճահա ու իգտամը (7) թաղիֆ:

Իմտի — վագթըն հիւսն ի իսթիմալի, վէ սաթիւն ալմանըն սըրր ու հիքմէթի համուսըլ վէ մէշրու սայ ու ամէլի սէվմէքտէն իպարէթ տիր — տէյէլլմ մի: Իշիթ պու սայ ու ամէլ րուհը մէֆգուտ տըր պիլտէ:

(1) Շիւպիլ ու վէսվէսէ, (2) Էօլմէզտէն, (3) Իշլէտէն գուվվէսէն, (4) Նէշէ, (5) Սաթըն ալմագ, (6) Նէրինի, էքսիլինի տօլաուրմագ, (7) իթիլլէ գամլամագ:

Վազթըրյա սայ ու ամէլ՝ էսիրէրին իշի տիր տէյու թէլազգը օլունըր իտի, վէ զատէկեան՝ վազըթլարընը սալթ օյուն վէ էյլէնճէլէրէ հասր իթմիշլէր իտի: Մէտէնիյէթ՝ ինսանըն ⁽¹⁾էսալէթի նէսէպ իլէ տէյիլ, պէլքի սայ ու ամէլ իլէ օլուր իտիլինի իսպաթ իթմիշ տիր: Վէլաքին մաէթթէէսիւֆ կէօրիւյօրըզ քի խանէլէրիմիզտէ հէնուզ եանլըշ անլաշըլմըշ պիր էսալէթէ մախսուս մազրուրըզ թօխուումարը նէշվ ու նիւմա պուլմագտա տըր, վէ պիլխասսա գատըն թաիֆէսի՝ պօշ օթուրմամագ, վէ ⁽²⁾մէլալտան միւզթարըպ օլմամագ լուզրէ, իւճրէթինի վէրմէյէ իգթիտարլարը վար իքէն, տիքիշ-պիշիմէրինի ախէրէ թէսիմ իթմէք իսթէմէյուպ, պիլզաթ քէնտի էլլէրիլէ տիքիպ պիշէն գատընլարա՝ փէք էյի նազարլա պագմայօրլար: Պու գապիլտէն ⁽³⁾ճալի (կիւղծ, շինծու) ասիլ գատընլար սայ ու ամէլ էրպապընը ⁽⁴⁾խսթիհգարէն, պիչարե՝ միւհքանըղընճան չաշըշնաղա մեճպուր օրոյօր տէրլէր: Ահ, պու միսիլլուէր քեաշքի պիլէիտիլէր քի «մէլալ, ասաթը մէզմումէ վէ ինթիյաճը» պիլզտէն տէֆ ու թէպիտ էտէն շէյ սայ ու ամէլ տիր. քիաշքի պիլէիտիլէր քի սէրվէթ ու զընա պիլճիւմլէ ալլէազը մէզմոււմէնին վալիտէսի օլան թէնպէլլիյի թէպրիյէյէ վէֆա էտէմէզ. օ զէման էրպապը սայ ու ամէլին իպրէթինտէն քէնտիլէրի մահճուպ օլմալը վէ քէնտիլէրինի հայաթ ու ըֆֆէթ մէնպալը օլան սայ ու ամէլէ վազըֆ էթմէլի իտիլէր: «Գատէրին սէնին էլինտէ տիր, վէ հալը հազըրտան պիլիսթիֆատէ միւսթագպէլինի թէհիյէ վէ թէտարիք էտէճէք օլան սէն սին: Մատտի բէֆահը ⁽⁵⁾հալ, սէրվէթ, մէտէնիյէթ, իլիմ, մանէվի թէրագզը վէ թէֆէյեւը իսթիհապ օլունապիլիր, լաքին պու ճիւմլէսինի

(1)Զատէլիյի. (2)Օսանճ. (3)Սաթմէ. (4)Խօր կէօրէրէք. (5)Բահաճ կէշիմէ.

գազանմանս լաղըմ, չիւնքի պու ճիւմէսի տէ միւքեա-
 ֆաթ աըր, վէ հէր միւքեաֆաթ պիր սայ ու ամէլ սէ-
 մէրէսի տիրո՞ տէյօր Գր. Փասսի: Սահիւ տիր քի ին-
 սան իշսիզ, մէշղուլիյէթսիզ գալամազ, էյու պիր իշլէ
 իշթիզալ էթմէյէն՝ մութլագա ֆէնա պիր իշ իճրա իտէ-
 ճէք տիր, վէ իշթէ մէշղուլիյէթսէն խալի օլան գա-
 տընլար ⁽¹⁾ղէմմամլըզ, ֆասսալլըզ իլէ սու ի իշթիհար
 էտէրլէր: Խանէլէրիմիլտէ ճայկիր օլան պու զէմմ ու
 ֆասըլ՝ պիղտէքի տէնայէթ ի սիյրէթ ու ախլագըն ալէա-
 մէթի մախսուսէսի տիր քի անըն մէնհուս նէթիճէլէրինի
 սիզ վէ էվլատընըզ չէքէճէքսինիզ:

Խանէլէրտէն պիր աղտա չարչըյա կէչէլիմ: Օրատա
 տախի ⁽²⁾ղայրը մէշղուլ պիր էօմիւր, վազթը իսրաֆ ու
 իթլաֆը կիպի հիւղնէնկիզ մէնղարէլէրէ թէսատիւֆ
 իտէճէյիզ: Սանաաթլա մէշղուլ օլանլարը պէրթարաֆ
 իտէրէք թէքմիլ չարչու էսնաֆը վազըթ իսրաֆընըն
 պիրէր միսալը միւճէսսէմի տիրլէր: Ալէսսէվիյէ տիւ-
 քեանճըլարըմըզն սայքի ճիւմէսի վասաթ հիսապլա
 եէվմիյէ 4—5 սա'աթ ախզ ու իթա իտէրլէրսէ, կիւնիւն
 պադի 7—8 սա'աթլարընը եա' թալլի եա' քեաղըտ վէ
 եախօտ լագլագըյաթլա կէչիրիրլէր: Նէ՛ գատար զիզըյ-
 մէթ ֆուրսաթ վէ սա'աթլար պիհուտէ սարֆ օլուհըյօր:
 Թիւճճար վէ էսնաֆլարըմըզ պու սա'աթլարըն գատր ու
 էհէմմիյէթինի հէնուզ պիլմէյօրլար: Կէօրիւնիւյօրքի ան-
 լէր իւլէմանըն աթիիւզլիքըր նասիհաթընը հէնուզ իշիթ-
 մէմիլլէր տիր, «վազըթ խուսուսընտա թամաքեար օլա-
 լըմ. գըյմէթ ի մուգապիլէսինի ալմագսըզըն տագըզա-
 լարըմըզտան հիչ պիրլինի վէրմէյէլիմ, վէ սա'աթլար էլի-
 միզտէն թէսարրուֆլա վէ միւսմիր օլարագ կէչիպ կիթ-
 սինլէր. . . կիւնլէրիմիզտէն հիչ պիրլինին խաղինէ ի մալիւ-

(¹)Դօժուլուզ, (²)Ֆէնա խիմ գազանմազ:

մաթ ու ֆէզաիլիմիդի թէքսիր իթմէքսիզին կէշմէսինէ գաթիէն միւսսատէ իթմէյէլիմ» (1, Լը Թուրնէօր) :

Պու զայ ու իթլաֆ օլընսն սաաթլարտան՝ վադ-թըն հաքիմանէ իտարէսի սայէսինտէ նէլէ՞ր իսթիհսալ օլունմազ իտի : Թարիխտէն կէօրիւլէն (1) մէշահիրտէն էքսէրի քէնտի նամ ու շանլարընը՝ ախէրլէրին պիհուտէ սարֆ ու իզալէ իթտիքլէրի պու սա՛աթլարա պօրճլը տըրլար : «Ամէրիզանըն մէշհուր քէլա ի ճիւմհուրը Լինքըն, իլմ ի հիսապը՝ գըշ կէճէլէրի, սարֆը՝ տիւքքեհանճըլըգ գէմանընըն պօշ վազըթլարընտա, վէ իլմ ի հուգուգը՝ մէսահէ (2) մէմուրը պուլընտըղը սըրատա թահսիլ էթմիշտիր : Տըկլըս Ճէրըլտ ուշագլըղընտա (3) ալէսսէհէր գալգուպ լաթին լիսանընըն սարֆընը միւթալէա իտէր, վէ մաթպատտա եէվմի խըումէթինէ պաշլամազտան՝ Շէյքըսքիր վէ սայիր քիթսուպար միւթալէա էտէր իտի : Ազլամ՝ եէվմի խըումէթի պիթտիյինտէ, իքի սաաթ տա իլիմ թահսիլինէ հասր էտէր իտի : Օն եէտի հալընտա իքէն Շէյքըսքիրի օգատար կիւզէլ էզպէր իթմիշ իտի քիշաիրի մումաիլէյհին էսէրլէրինտէն պիր սաթըր զիքր օլունտըղը կիպի, իքինճի սաթըրըն նէ՞ օլտուղընը զիքր հասթա թագրիր էտէպիլիր իտի : Ալմանիալը պիր թապիպ խասթէլէրի զիյարէթ միւնասէպէթիյլէ քէնտի (4) ամէտշիւտի էսնասընտա չալըշուպ Հոմիրոսը էզպէր էթմիշտիր : Հիւ Միլլըր, հափըճը իքէն, պօշ գէմանլարընտա սարֆը զայրէթլէ իլմ ի թապագաթիւլարը թահսիլ էթմիշտիր : Իւլայհու Պրիթ նամ (5) միւթալլէմ տէմիրճի» պօշ գէմանլարընտա պէզլ ի զայրէթ իտուպ, օն սէքիզ լիսան վէ եիրմի իքի շուպաթը լիսանիյէ թահսիլ էթմիշտիր» : Վէ տօսթլարըմտան պիրի մահլա հուսուրթա

(1) Մէշհուր զաթլարտան. (2) Միւհէնտիս. (3) Շաֆագլայըն. (4) Կիւտիպ կէլմէ. (5) Ալիմ, օգումըշ :

թաճիրի իքէն տիւքեանընըն պիր քէօչէսինէ չէքիլիպ
իւչ էճնէսի լիսան թահսիլ վէ օ՝ սայէտէ ումուրընը թէվ-
սիէ միւվաֆֆազ օլապիլմիչ տիր :

Ինկիլիզէնին սարֆընը ասքէրլիյի զէմանընտա
թահսիլ վէ թէէլիֆ իթմիչ օլան Քօպէթ նամ պիր աս-
քէր նէֆէրի պօչ զէմանդարընտա պէզլի զայրէթ
խուսուսընտա պիզէ կիւզէլ պիր նիւմուռնէ ի իմթիսալ օ-
լապիլիր : Պու սայ ու զայրէթինի՝ պազըն քէնտիսի
նէ սուրէթլէ հիքիպէ էտիյօր : «Ասարֆը թահսիլ իթտի-
յիմ զէման կէվմիյէ օն իքի մէթալիք իւճրէթլի ասքէր
իտիմ : Կաթաղըմըն քէնարընտա օթուրուպ (1) միւթալէա
էտէր իտիմ : Եէկեանէ քիւթիւպխանէմ չանթամտան ի-
պարէթ վէ տիլլէրիմ իւզէրինէ գօնուլմըչ պիր թահթա
տա պէնիմ իչիւն մասա խըտմէթինի իճրա իտէր իտի :
Իչիմտէ թամմ պիր սէնէ տէվամ էթտիմ : Մում վէ Եա-
խօտ զէյթին կաղը ալաճազ փարամ Կօզ իտի , գըչըն-աթէչ
ըչըզընտան մաստա ըչըզըմ օլմամասը թէսատիւֆ էթտի-
յի կիպի , աթէչին Եանընտա օթուրմազ նէօվպէթի տէ
էքսէրիա պանա իսապէթ էթմէզտի : Արա սըրա գալէմ ,
քեաղըտ վէ միւրէքքէպ իչիթիրատը իչիւն սարֆ էթտի-
յիմ մանդըր , պէնիմ իչիւն էնէմիյէթսիլ պիր չէյ իտի
տէյու զանն էթմէյէսինիլ : Էյվան , պու մանդըր նազա-
րըմտա ճէսիմ պիր մէպլալ իտի : Նաֆազամ իչիւն գա-
նուռնէն (2) մուզարրէր օլան մէսարիֆաթտան սօնրա հաֆ-
թատա անճազ տէօրթ մէթալիք թէսարրուֆ էտէպիլի-
յօրաթմ : Խաթրըմ կէլիյօր—վէ պու վազըրաեը զինհար
ուհուլթմոյաճաղըմ , —քի պիր ճումա՝ա կիւնիւ քեաֆֆէ ի
մէսարիֆաթըմըն թէսվիյէսինտէն սօնրա կանըմտա թամմ
պիր մէթալիք գալըյօրաթ : Փէրտասը կիւնիւն գահվալ-
թըսընա գուրու պիր ըրնկա պալըզը սաթուռն ալմազ ի-

(1) Օգուճազ . (2) Գալարըլաշմըչ :

չուն : Ագչամ գարնում տէնչէթլի սուրէթտէ աճ օլտուղը հալտէ էլպիսէմի չըքարտրղըմոտ կէօրտիւմ քի մէթալի-
յիմի կայալ էթմիչիմ : Պաշմը միսկին հօրկանըմըն ալթը-
նա չէքիպ չօճուգ կիպի աղլամաղա պաշլատըմ : Իմտի
պէն պու գատար միւշքիլաթ արասընտա իչիմի թէագըս
վէ միււլաֆֆագըլէթլէ հիւսն ի խիթամա տէսթրէս օլա-
պիլտիյիմ հալտէ , տիւնեատա իչինի հիւսն ի խիթամա միււ-
լաֆֆագ օլմատրղընտան տօլայը թէպլիյէ ի ⁽¹⁾ղլմմէթ
էտէպիլէճէք պիր կէնճ վա՛ր մը եախօտ պուլունապիլի՛ր
մի» : Բօսպէթին նիւսունէ ի զաթիէսի օ՛ տէրէճէ պէլիղ ,
վէ հիւքմ ու սիճիլի , օ՛ գատար ⁽²⁾մուհիգգ մէշրու տըր
քի՝ անըն սէօղլէրի իւզէրինէ պիր քէլիմէ պիլէ իլալէ
էթմէք իսթէմէմ :

Պիղէ պախշ օլընան զէմանը ագիլ պիր վէքիլսարճ
հալինտէ ֆաիտէլի սուրէթտէ խթիմալ վէ աճը պիղիմ
վէ հէմճինսիմիղին խայրընա խըտմէթ էթտիրմէյէ միւ-
լաֆֆագ օլտպիլմէք իչիւն՝ զէման վէ սայ ու ամէլին
եվլալիւրի ⁽³⁾աշերեսի մաղամընտա օլան չու ծն թէնպի-
հաթը տաիմա փիշի նաղարտա թութմալըրիզ :

1. — ԷՕՄՐԻՆ ԻԶՈՒՆ ՊԻՐ ՄԱԳՍԱՏ ԻՆԹԻԽԱՊ
ԷԹ : Էօյլէ պիր մագսատ քի պիւթիւն էօմրինտէ հէտէֆը
մագսուտըն օլսուն : Պու մագսատ օլմատըգճա սէնտէ սայ
ու ամէլէ տօղրը իրատէթ վէ ⁽⁴⁾մէթանէթ մէֆգուտ
պուլընաճագ տըր :

2. -- ՍԱՅ ՈՒ ԱՄԷԼԻ ԽՕՐ ԿԷՕՐՄԷ : Իսսանըն
իզգէթի նէֆսինի թահթը թէմինէ ալուպ , քէնտիսինի
միւշէրրէֆ գըլան գուլվէի եէկեանէ՝ սայ ու ամէլ տիր :
«Անտէ պիղիմ իչիւն աղիմ պիր ուլվիյէթ վարտըր , պու՝
զէմինի կանիմէթ ու ⁽⁵⁾մէհասինլէ մաղամալ էտուպ օղիա-

(1) Բէնտիսինի փաքա չըգարմագ. (2) Հաղլը. (3) Օն Թէնպիլէր.
(4) Սէպիւթ. (5) Կիւզէլիլէր :

նոսալարը թահթը ⁽¹⁾ թէսխիրէ ալան վէ մատտէյէ պինդէր ճէ էչքուալը ⁽²⁾ լաթիֆէ պախչ էտէն ճէսիմ պիր ալէթի մահզ տէյիլ տիր : Ասյ ու ամէլ տահա ուլլի պիր վազիֆէյէ մէտուվ տըր քի , օ՛ սայէտէ պիղէ իրատէթ , մէթանէթ , գուվվէթ վէ սասպր ու միւտավէմէթ պախչ էտէր : Վա՛յ սայ ու ամէլի իթիյատ էթմէմիշ օլանլարա : Պու մագուլէէր հաթթա քէնտի քէնտիլէրինի պիլէ թսնըմազլար : Պու միսլլուլար ախէրէ մէնուլթ օլուպ , ախէրտէն նախլի ⁽³⁾ իսթինատ ու մուավէնէթ օլտուգլարը հալտէ , ախէրէ մուավէնէթ էտէմէզլէր» տէնլիմիշ տիր :

3. — Վ.Ա.Գ.ԹԹՆԸ ⁽⁴⁾ ԻԶԱԼԷ ԷԹՄԷ : Խնկիլիզճէ պիր տարպը մէսէլ հիւքմինտէ «վագըթ նագըտ տըր» : Վէ լաքին վագըթ՝ նագըտտան զիյատէ պիր չէյ տիր . վագըթտա օլան գուվվէթ՝ նագըտտա եօգ տըր , վագըթ պիղզաթ հայաթըմըզ , սիյրէթիմիզտիր : Վագըթ խուսուսընտա իտարէլի օլ : Միւրատըն՝ վագըթը թագաիր իլէ , անը իթլաֆ ու իղալէ իթմէմէք իսէ , հայաթընըն ⁽⁵⁾ էճզաը մուգատտէսէսի օլան տագիգալար իւզէրինէ տիթրէ : Լագլագիյաթ , նապէճա օյուն վէ էյլէնճէլէր , վէ ⁽⁶⁾ քէսլ ու աթաւէթէ՝ տագըգալարընտան էհէմիյէթսիզ , զըսըմլարընը պիլէ չալմազա՝ միւստատէ էթմէ : Փիէր տը Մէտիչիս , Միքայէլ Անճէլօյա՝ քէնտի զի գըլմէթ տագըգալարընտան պիր գաչընը գարտան պիր սանէմ եալիմազա սարֆ ու իսթիմալ իչիւն իճպար էթաի տէյու հիքեայէ օլունըր : «Վէ լաքին պիղ տահա պէօյիւք պիր համագաթլա զիգըյմէթ տագիգալարըմըզը չիրքեապ իչինտէ մապուտլար հէքքիլէ իսրաֆ ու իղալէ էտէրիզ» : Պու մապուտլարըն ⁽⁷⁾ հէյքէլթրաչլարը՝ վագըթլարընը նալայըգ զէֆգ ու սէֆա իչինտէ թէլէֆ իտէն քիմսէլէր տիր :

(1) Զապթ էթմէր . (2) Կիւզէլ պիչիմէր . (3) Տեսթէկ , տայազ . (4) Թէլէֆ . (5) Փարչար . (6) Թէնպէլլիք վէ իշսիլլիք . (7) Աանէմիս :

4. — ՔԵԱՐ ՈՒ ՔԻՍՊԻՆՏԷ ՆԻԶԱՄԱՐԶ, ԻՆԹԻ-
 ԶԱՄԱՐԶ ՕԼՄԱ, Բօթ «նիզամ ու ինթիզամ՝ սէմաւա-
 թըն գանունը էվվէլիտիր» տէյօր: Անը պի՛զտէ գանուն
 իթթիխազ իթմէլիյիզ: Նիզամ ու ինթիզամ վազթը թա-
 զիֆէ տէր (գաթլար), վէ պիզէ անըն հիւսն ի իսթիմալի
 եօլընտա հէր նէվ ֆըրսաթ պախշ էյլէր: Իշթէ պու. էճիւ-
 տէն տէնիլմիշ տիր քի «⁽¹⁾համուլէ էյի զապթ ու բապթ
 էտիլիպ՝ համիլինին օմուզլարընտան ասըլըր իսէ, զապթ
 ու բապթ էտիլմէյէն համուլէնին իքի միսլինէ ⁽²⁾թէ-
 համմիւլ օլուհապիլիր» : Պիզտէ՝ պու Նիզամ ու ինթիզամ-
 տան իսթիֆատէ էտէն նէ՝ գատար ազ տըր: Զօլփալըզ
 վազթըն խսամի, վէ վազիֆէլէրիմիզլին հիւսն ի լեֆասը-
 նա մանիտիր: «Հէրքէս քէնտի իշինին պաշընտա վէ հէր
 շէյ քէնտի մահալ ի մախսուսընտա օլմալը» մէպտէսինի
 ինթիխապ ու ⁽³⁾թաթպիզէ տէր իսէք, վազթըն խտարէսին-
 տէ էզհէր ճիհէթ միւվաֆիֆազ օլմըշ օլուրըզ: Այնի վա-
 գըթտա անճագ պիր իշէ պագըպ անը լայըզըյլա իճրա
 էտէն ատէմ՝ եօրլմագսըզըն տահա զիյատէ չալընպ
 ֆազլա պիր շէյ հասըլ էտէպիլիր:

5. — ՊՈՒ ԿԻԻՆՔԻ ԻՇԻՆԻ ՖԷՐՏԱՅԱ ՊԸՐԱԳՄԱ,
 Իշին հէր նէ՝ տէ օլսա, անա էհէմմիյէթ վէր, վէ քէմալը
⁽⁴⁾կէրմիէթլէ իճրա էյլէ: ⁽⁵⁾Մէլալ, հէֆրէթ իպրագը՝
 վազթ ու ումուրընը թէհլիքէյէ իւքա էտուպ, սէնի բէ-
 խավէթէ ալըշտըրան է՛ն ֆէնա էմարէլէր տիր: Հի՛շ պիր
 վազիֆէնին իֆասընը թէ՛խիր էթմէ՝ «թէ՛խիր վազըթ
 սարիզի տիր», պու սարիզին՝ իսթիտատ վէ վազթ ու
 ումուրընը իսլալ էթմէսինէ միւսաատէ էթմէ: Հալը հա-
 զըրտան մաատա հիշ պիր շէյէ իթիմատ էթմէ, էմին օլ
 քի եարընքի կիւն՝ պու կիւնիւն խաամի տիր: «Պիզտէն

(1) Նիւր. (2) Նիւր կէօթիւրմէր. (3) Իճրա. (4) Իսթէր վէ արզու. (5)
 Օսանն:

Ֆիրար էթմիշ օլան մագի իլէ պիզէ նամալիւմ օլան միւս-
քազպիշ արասընտա հաշը հազըր վար տըր . վագիֆէլէրի-
միզտէ պու հալը հազըրտա (¹)միւնթէմի տիրլէր» : ՊՈՒ
Կիլիճիյ թագտիր էտէմէյէն քիմսէ՝ ՖէրՏՍԱյա նալայըգ
տըր : Ս . Աւետարան «կիւնին պէլասը քէնտինէ եթէր»
պույուրմըշ տըր : Պու կիւնիւն իշլէրիյէ հարընքի կիւնիւն
հիւ.քիւնի ազըրլաշտըրմայընըզ . չիւնքի անըն տախի քէն-
տիսինէ մախսուս սըքլէթի վար տըր : «Վագիթը թագտիր
էթմէնին էն պէօլուք սըրը ու հիքմէթի հիշ պիր իշի
թե'խիւր իքմեմեք տիր : Պու կիւնքի իշի ֆէրտայա պըրագան
պիլմէզ քի պէհէր կիւն վէ սա'աթ քէնտիսի իլէ պէրա-
պէր եէնի պիր մաթլէպ , եէնի պիր ինթիյաճ կէթիրիր» :
«Եարընքի կիւն իլէ միւ.ֆիթէխի օլմա' , գիրա կիւնիւն
նէ թէվլիտ էտէճէլիսի պիլմէզսին» (Առաւելք , ԻԲ . 1) :

Ե . — Հէր ԻՇԻ ՔէնՏԻ ՎԱԳԹԸՆԱ ՀէՎԱԼԷ , Վէ
Հէր ՎԱԳԹԸ ՔէնՏԻ ԻՇԻՆԷ ԹԱԽՍԻՍ ԷՅԼԷ : Խոսան
սալթ պու թէնպիւնին իճրասըյլա ճիտտի պիր իշ իճրա
էտէպլլիր : «Իքի գարփուզ պիր գօլթուգտա թութուլա-
մագ» տարպը մէսէլինին էհէմիյէթինի ֆէհմ էտէմէյէնլէր
պազէն իշլէր հաթարլար քի զանն էտէրսին իքի էլլէրի
իքի ֆարգլը իշլէրէ հասը ու թախսիս օլընմըշ տըր : Ճէր-
րահ քէնտի վագիֆէսինէ հափըշըպ էօթէտէ (²)հարիգ
պիլէզ զուհուր էթսէ իշլինէ տէվամ էտէր : Պէր իշի թէրքլէ
տիկէրինէ գօշմագ քէմալ նոգսանընա տէլալէթ էտէր :
Վէ անճագ ինսանը քիւմիլ օլանլար միւքէմմէլ իշ հասըլ
էտէպլլիրլէր , Լապուլէյ «պիր տէֆատան անճագ պիր
իշ իճրա էթմէլիտիր»տէյօր . պու փէք մուհիւմ պիր նոգթա
տըր . պիհագգին մէշհուր քիմսէլէր պիւթիւն տըգգա-
թընը սալթ պիր իշ իւզէրինէ մէրքէզլէնտիրիպ պագի-
սինի ունութապիլէն ատէմլէր տիր . (³)թէմէրքիւզ ֆիքըր ի

(¹)Թօփլանմըշ . (²)Եանկըն . (³)Ֆիքրի պիր մէրքէզէ Ծօփլանագ :

խնամանինն է՞ն աղիմ գուզվէթի տիր» վէ իլաւէթէն «հէր իշէ տէրէճէի մաթլուպէտէ վագըթ վէրմէլի Հէր իշ վագթ ու սաաթընտա գօլայ օլուր» տէյօր :

7. (1) ՄԻԻԻՏԱԳԻԻԻ ՕԼ : Էօմրիննն պիւթիւն կիւնււլէրինտէ քեսար ու քիսպիննն, մէմուրիյէթիննն, թէահհիւտաթ վէ վատլարընըն իճրասընտա, միւլագաթլարըն, հաթթա թաամ վէ խապ ու լահաթըն խուսուընտա միւլտագգիւ օլ : Տըգգաթ պիր վագիթէի պէշէրիյէ տիր քի սիյրէթին քէմալընա վէ սըհէթի (2) ախլէագա տէլալէթէտէր : Ինթիզամ ումուրը թէսհիլ վէ պիր թագըմ վիյան վէ ինթիզամըզըզլարը մէն ու թախֆիֆ էտէր : Պուսէպէպտէն տէնիլմիշ տիր քի ճիտտէն իշ էրպապը օլանւար հէր շէյի տէրուհաէ էտէրլէր, անճագ (3) զայրը միւլտագգիւ քիմէլէր իւէ իշլէրի օլմասընը իսթէմէզլէր : չիւնքի պու միսիլուլէր պէշէրիյէթ իւզէրինէ պիր պար, պիր սըգլէթ տիր : Ազայը մէճլիս տախի սալթ միւլտագգիւ օլարագ ալալըգ սըֆաթընը (4) քէսպի իսթիհագգ իթմիշ օլուր : Միւտագգիւ օլմայան քիմէն հէր հալտէ «կէրէք քէնտի վէ կէրէք ախէրին վագթընը թէլէֆէտէր» : Թիւճճարտան պիրի թալէպէտէն պուլընան մախտումընա շէօյլէ հազըյօրտը : «Միւտագգիւ (ճշդապահ) օլ, սալթ տէրտլէրինտէ վագթընտա հազըր օլ տէմէք իսթէմէմ, պէլքի (5) քէսիր իւլ ասար ատէմլէրէ խասս վէ տըգգաթ ու սատագաթ մէհապպէթի մէնպալը օլան միւլտագգիւլըգ բուհընը տէմէք իսթէյօրմ : Տըգգաթ (6) մուլթատընըն՝ զիյարէթի ահրպաա, թէսպիյէի տէն, քիլիսայա տէվամ, իշ մահալինէ կիտիպ կէլմէք, իճրայը վատ, հաթաղա կիրմէք վէ հաթագտան գալգամագ կիպի հէր

(1) Հէր շէյի տագիլասընտա իճրա իաէն. (2) Ախլէագ սազըլը. (3) Միւտագգիւ օլմայան. (4) Հաս գաղանմագ. (5) Ձօգ էսէրի օլան. (6) Ատէթ իտիլէն շէյ :

չէյ իլէ միւհաստէպէթի վար տըր» : Միւտագղիգ օլմագ՝ պիր պօրճ, վէ վագթընտան էվվէլ տավրանմագ տա՝ մուամէլէ ի հաքիմանէ տիր : Վագիֆէսինի վագթը (1)մէ վուտտան սօնրա իճրա իտէն՝ օլ վագիֆէյէ նալայըգ պիր քիմսէ օլտուղընը զաթէն իսպաթ իթմիշ օլուր : Պիլա-քիս վագիֆէսինի վագթը (2)մէշրուլթընտան էվվէլ իֆա իտուպ, պուենընլա իւլֆէթ վէ իթիյատ իթմիշ օլան քիմսէ, զաթէն քէնտի քէնտիսինի թարիգ ի միւվաֆիպագըյէթէ իտիսալ իթմիշ տէմէք տիր : Նէլսըն «էօմրիմին քեսաֆիէ ի միւվաֆիպագըյաթընը տաիմա վէ հէր շէյտէ չարեէք սասաթ էվվէլ տավրանմագտաքի մութատըմա պօրճըյըմ» տէյօր :

8.—ԳԱԹԸ ԻԻՄԻՏ ԻԹՄԷ, ԻՇԻՆՏԷ ՄԻԻՏԱՎԻՄ ՄԼ.—Սատէթ ի էօմր՝ ետիըլաճագ պիր իշ, սէվլիլէճէք պիր նէսնէ, վէ մէմուլ ու ինթիզար օլընաճագ պիր շէյի պուլընմագտան իպարէթ տիր տէնմիշ տիր (Քալմէրս) : Սատէթ պու իւշիւնին իթթիհատընտան հասըլ օլուր : Իշ ալէմինտէ հէր շէյ գօլայ տէյիլ : Պագէն ուղուրսըղլըգ վէ աոտէմ ի միւվաֆիպագըյէթ փէշիմիզէ տիւշէր : Մուա-մէլաթընտա պուենլարըն սէնտէն իլէրի տիւշմէլէրինէ միւսաա՝տէ էթմէ : Էն պէօյիւք միւվաֆիպագըյէթ՝ պիր իշի հիւսն ի (3)իպթիտատան իպարէթ տէյիլ, անճագ անստէ միւտավէմէթ իտէպիլմէքտէ տիր : Եէիս ու նէվմիտ՝ միւտավէմէթ բուհընը մահվ ու իզալէ էտէր : Բու ի զէմինտէ (4)սահէ ի վիճուտա կէթիրիլէն էն ալէա էսէրլէրին գըսմը ազամը սալթ ագըլ վէ գուվվէթ տէյիլ, պէլ-քի միւտավէմէթ սէմէրէսի տիր : «Գաթրէ գաթրէ տիւշ շէն սու՝ էնճամ թաշը տէլէր, ֆարէ՝ ուֆագ ուֆագ տիշ համէլէրիլլէ հալաթը քէսէր, ինսան ուֆագ պալթա

(1)Վատ օլընան վագըթ. (2)Շարթ իտիլէն վագըթ. (3)էյի պաշլա-մագ. (4)Իյճատ իտիլէն :

տարպէլէրիլէ ճէսիմ մէշէ աղաճլարընը տէվլիրիր» (Ֆրանք-լին) : Պլուտարքոս սալսի էրպապը ումուրա «Պիլա» ⁽¹⁾ ֆա-սըլէ նէֆսինիզ իւզէրինէ տահա պիյատէ իճրա ի նու-ֆուզէ ճահա իսինիզ : Հէր քիմ քի արթըզ գաղանմա-յօր զայպ իթմէյէ պաշլար : Միւհիմմ՝ օլսն աճէլէ երւ-րիւմէք տէյիլ՝ պէլքի միւթէմատիէն երւրիւմէք տիր : ⁽²⁾ Տէֆայը ուլատա տէրտէսթ էտիլէն սէմէրէ չէքիլէն զահ-մէթլէ միւթէնասիպ օլմազ, միւտալէմէթի արթըրըպ իւ-միտ ու ինթիզարտա օլունըզ տէյօր : Իշթէ կէօրիւյօրըզ քի հիւքէմա ի ⁽³⁾ գատիմէ վէ հազըրէ ⁽⁴⁾ եէքզէպան պիզի ումուրը եէվմիյէ վէ թիճարիյէմիզտէ սէպաթ ու միւտա-վէմէթէ տալէթ իթմէքաէ տիրէր :

9. ԻՍԹԻԳԱՄԷԹԻ ⁽⁵⁾ ԷԼՏԷՆ ՊԸՐԱԳՄԱ. — Վադ-թըն հիւսն ի ինթիզամընա է՛ն պէօյիւք մուլն իսթիզա-մէթ տիր : Սիյրէթ ու ախէազը համիտէ սահապընըն միւվաֆֆազըյէթի գալի էսաս իւզէրինէ միւէսսէս պիր խազլնէ տիր : Էրպապը ֆըսզ ու ֆիճուր վէ խըլգէթլէրի ախէազը ⁽⁶⁾ մէզմումէ, քիզպ ու ⁽⁷⁾ տիւրժուզ վէ բիյա-քեարըզ ⁽⁸⁾ էլեաֆընտան միւթէշէքքիլ օլանլար անճազ մուվազգալթէն նալի ի միւվաֆֆազըյէթ օլուրլար : Վազըթըրզ ու նամուսլա, վէըրզ ու նամուս իսէ վազըթ իլէ քէսպ ի քէմալ էտէր : Ախէազը հասէնէ սահիպի ⁽⁹⁾ աֆիֆ ու ֆազլիլ թիւճճարըն միւշթէրիսի չօղալըր, հալպու քի քեազիպ, նէզաքէթսիզ վէ պէտիսույ սա-նաթքեար իշլէյէճէք իշ պուլամազ : Միւվաֆֆազըյէ-թինիզի ախէրին խարապ ու իզմիհլալինտէ արամամազ իսթիզամէթ ⁽¹⁰⁾ մէթալիպլնտէն տիր : Չալըշընըզ քի զիյ-նէթ ի լիսանընըզ քիզպ ու կատրտան իպարէթ օլմասըն :

¹ Տուրմազըզ. ² Իլը տէֆա. ³ Էսկի վէ եէնի ալիմէր. ⁴ Պիր աղբոսն. ⁵ Տօղրուլըզ. ⁶ Ֆէնա խուլար. ⁷ Եպան. ⁸ Թէլլէրինտէն. ⁹ Իֆֆէկի. ¹⁰ Իճապընտան :

Տէնն, ախպուրիթա վէ փազարլըդ մէսէլէլէրինտէ հիլէյի իրթիքիապ էտէն թիւճճար վէ էսնաֆ՝ մանէն միւֆլիս տիր: վէ իֆլաւս ը մանէվի տահա մուհլիք օլուպ, անըն արարնտան մութլազա իֆլաւս ը մատտի կէլիր:

10. ԻՄԱՆ ՎԷ ՄԷՀԱՊՊԷԹԼԷ ԻՇԼԷ. — Տիւք-քեանընըն զափուսընը իսթէքսիզ աչանըն միւշթէրիսի պուլընմազ, վէ իշինտէն էմլին օլմայան անտէն պէրէքէթ ինթիզար էտէմէզ, Իքրաս վէ աստմի (1) խօշնուտի, կիւնիւն սըզլէթինի վէ վէզալիֆ ի եէվմիյէմիզի նազապիլ ի (2) թէհամմիւլ պիր հալէ կէթիրիր, հալպուքի իշինէ վէ վազթընա դարչո մէհապպէթ ու իմանը օլմազ՝ օլ վէզալիֆին իֆաորընը թէսիլ էտէր: Իման վէ մէհապպէթ իլէ պաչանրլսնն հօլրն խիթամը փէք եազըն օլուր, հալպուքի (3) քէրասէթ էն հազըն հօլլարը պիլէ (4) թէմալտէ սէպէպ օլուր: Իման գուվվէթ տիր, մէհապպէթ իսէ պու գուվվէթին վասիթայ ը իսթիմալի: Հէր իքիսինէտէ սըզը հաիրչուպ եէօրիւ: էմլին օլ:

III. Ս Ը Հ Հ Է Թ

Սըհհէթին էհէմիյէթի. — Մահալիմիզտէ սըհհէթ մէսէլէսի. —

Անըն մուհաֆազասընըն շիտտէթ ի էհէմիյէթի. — Վասիթա-

լարը. — Դան. — Անըն փաք սազլանմասը. — Հէվա. —

Նէզաֆէթ. — Նաֆազա. — Փէրհիզքեսարլըզ. —

Շէթարէթ. — Ույզու. — Միւսքիւրսթ. —

Թիւթիւն. — Ժիմնասթիք:

Թուլմաս Բարլայլ՝ էտիմպուրկ տարիւլֆիւնուըն թալէպէսինէ խիթապէն իրատ իթտիյի պիր նութգընտա շէօյլէ սէօյլէյօր. «Սիլէ էօյլէ պիր նասիհաթ վէրէճէյիմքի

(1) Խօշնուտըզլըզ. (2) Ձէքիլմէզ. (3) Իսթէքսիլլիք. (4) Ուզաթմազ:

ֆիրլէն փէք մուհիմտիր: Ալէտտէվամ սըհհէթ ու աֆիյէ-
թէ տըզգաթ օլընմալը, անը պիլճիւմէ մէվատտը
(¹) ֆանիյէնին էն գըյմէթտարը տէյու թէլլագգը էթմէ-
լիսինիզ: Պու ալէմաէ սըհհէթ ի թամմիյէ (²) մուառիլ
օլաղիլէճէք դատար պէօյիւք պիր էսէր վիճուտա կէ-
թիրէմէղսինիզ: Սըհհէթէ նիսպէթէն ալթուէ քիւլլէլէրի-
նին հախօտ միլիօնլարըն գըյմէթի հիչ տիր»: Քէնտիսին-
տէն պինլէրճէ սէնէ ագտէմ Սիրաք՝ հաքիմանէ տէմիչ-
տիրքի՝ «սահին վէ դավի իւլ վիճուտ պիր ֆագիր, վի-
ճուտի խարապ զէնկիլնտէն էյի տիր: Սըհհէթ ու աֆի-
յէթ՝ պիւթիւն ալթուէտան վէ պիւնիւնի գավիյէ հատտ-
սըզ սէրվէթտէն ալէա տըր» (Առակք, Լ. 14-16):

Սըհհէթ աֆի հայաթ տէմէքտիր. վէ սըհհէթ՝ մաէթ-
թէսիւֆ անճագ (³) գըյանընտան սօնրա թագտիր իթտիյի-
միզ սէրվէթլէրտէն պիրի տիր: Վագթըլլա՝ հայաթըն չէ-
րայիթ ի էստիյէսի մէճմուլ՝ սըհհէթ ի պէչէրին մուհաֆա-
ղասընա խօտպէխօտ քեաֆի իտի. հաթթա պէչէրիյէթին
տըզգաթընը պիլէ ճէլպ իթմէղիտի: Մէտէնիյէթ՝ տաղլա-
րըն պաղըրնտա հախօտ օլալարըն աղուլընտա գաֆնաշան
ճէմա՝ աթլարը՝ հէքտիկէրէ (⁴) թագրիպլէ իղտիհամլը չէհիր-
լէր թէշքիլ էթտի: Լաքին պու իղտիհամ գանն իտէրսինքի
հայաթը վէ քիւրէ ի հէվայը (⁵) թէսմիւմ, վէ ճէմիյէթլէրի
սըհհէթլէրինէ մէտար օլան հէվայը սաֆ, սու վէ զիյա
ու հերարէթ ի չէմտէն մահրոււմ էթտի»: Մէտէնիյէթ ի
հաղըրէ իւճասթ սու թաա՝ զըպաթըլլա պիլէ իլգա էթ-
տիյի ինթիսաս վէ պիլգտէ ալէտտէվամ՝ թահրիք իթտիյի
հէյէճանըն չիտտէթի, վէ թէհիյէ էյլէմէտիյի զէվգ ու սէ-
ֆալարըն նէղաքէթի, մանգուլմէի (⁶) ասապիյէմիզ իւղէ-
րինէ միւհլիք պիր թէ՝ սիր պըրագմըշ տըր: Հայաթ պու

(¹) Ալէհիհի շէյլէր. (²) Միւսալի (³) Ղայպ. (⁴) Եաղաշտըրմագ (⁵) Զէ-
հիլէմէք (⁶) Սիւիլէրիմիզ:

կիւնքի թէշքիլաթըլլա, սիւրաթը ը թէէսիւրի թէշտիտ
էտէր, ասապը ֆէվգէլաաէ կէրկիլէր, գուլվէի ախլա-
գիյէի մահվ ու խարապ վէ գանը իֆսաս ու իսլալ էտէր»:
Վէ էլէէվմ թէշքիլաթը պէտէնիյէմիզ հէր վագըթտան
զիյատէ միւհլթաճը սիյանէթտիր: Պիլգտէն հէր պիրինէ լա-
պիւտտ ու էլգէմ օլան իչպու ինթիմամը պէտէն մէսէլէ-
սինի պիլգէ թարիֆ ու թալիմ իտէն (¹) ըֆգիւսսըհհէ իլմի
տիր: Ֆէէմմա էյէր պու կիւն սըհհէթին էհէմիյէթի պաշ-
գա զէմանլարտան զիյատէ հիսս օլոււմըլ վէ ալէմին
նաղարընտա սէրվէթին էն (²) սէրֆիրագըր տէյի թանըլմըլ
իսէ, թարաֆը տիկէրտէն շու տա մուհագգադ տըր քի
պիլ՝ սայքի պիլա իսթիսնա՝ մուհաֆաղայը սըհհէթէ
մախսուս թէտապիրին ճիտտէն թաթսիգիլտէ (³) լագայտ
պուլընըյօըզ, Հէրքէս քէնտիսինի եա՝ զէվգ ու սէֆա,
եա՝ քեար ու քիսպինէ թէսլիմ իթմիլ՝ քէնտիսինին կիւն
պէկիւն պիր ինգըրազ վէ (⁴) իսթիհլաքը պէտէն վէ պիր
աղապ ըուհ իլէ իպրանմագտա, հայաթըմըլ նէ կիպի
պիր մուհիթ իչէրիսինտէ տէվէրան վէ նէ՝ ճինս զէհիլլէր
իլէ զէհիլլէնմէքտէ իտիյինի գաթա նաղարը տըզգա-
թա ալմայօր, Վէ արթըզ պաղըրլարընտա ֆագրիւտտէմ
(գանսըղըզ), տիկէրլէրինտէ սօլոււնըզ, սինիր զաիֆ-
լիլի, (⁵) խատէր ի զիհի վէ թէվլէրիւմ պինլէրճէ քէսա-
նը աթալէթէ մահքիւմ իտուպ, միւպթէլասը իւղէրինտէ
ֆիքիր, հիսսիյաթ, մէթանէթ, վէ ասապ ու հայաթը ան
պէան մահվ ու իթլաֆ իտէր: Վէ լաքին սըհհէթ սալթ
չէրաիթ ի էստիյէի սաա՝ տէթտէն տէյիլ, էյի չալըլապիլ-
մէք իչիւն տէ լապիւտտ ու էլգէմ տիր: Սըհհէթինէ տըզ-
գաթ իթմէյէն սալթ ահմագ տէյիլ՝ խօտփէրէսթ տէ տիր:
Պիլգիմ շու չէհիր ալէմիմիզտէ սըհհէթ ի թամմէյէ

(¹) Սըհիհի մուհաֆաղա իմմէք. (²) Պաշընտը. (³) Վաղիֆէսիգ.
(⁴) Տիւլիպ հէլազ օլմագ. (⁵) Պէյին ուլուշաղըլըլ:

մալիք պիր ատէմիմիզ պիլէ հօգ. արը տէսէք պէլքի միւ-
պալէզա եթմիլ օլմայըզ: Զաաֆ ը պէտէն, պիթթապի ֆիք-
րէտէ թէ'սիր էտէրէք անը հալ ը թապիիսինտէն չրդար-
մըչ տըր: Սըհէթի պէտէնին՝ սըհէթի ֆիքրէ տէրէճէի
թէ'սիրի «ազլը սէլիմ՝ սըհէթի պէտէն իլէ դաիմ» տարպը
մէսէլի իլէ կէօսթէրիլմիլ տիր: Ֆիքր ու պէտէնի իլպու-
միւնատէպէթ ի պաթընիյէսի օ դատար էվլէլլէրի նա-
զարա չարփմըչ իտի քի, էֆլաթուհն՝ ֆիքր ու պէտէնի՝
պիր արապայա գօշուլմըչ իքի քիւհէլլան կիպի (1) ալէթ-
թէսալի հըֆիլ ու սիյանէթլէ սէվզ իթմէյի թալսիյէ, իթ-
միլ իտի: Զիհնտէն պէտէն վէ պէտէնտէն զիհին իւզէ-
րինէ մուգապէլէ ի թէ'սիր օ տէրէճէ ճալիպ ի տըզգաթ
պիր քէյֆիյէթ տիր քի պիր աղ սօնրա կէօրիւլէճէյի կիպի,
սըհէթիմիզ սալթ ահվալ ու շէրայիթ ի մատարիլէ մէ-
նութ օլմայուպ, անըն իխլալ ու մուհաֆազասընա տօզ-
րուտան տօղրույա իճրայը նուֆուզ էլլէյէն պազը (2) ալա-
միլ ի մանէվիյէ վէ բուհանիյէտէ վար տըր: «Ինսան պիր
տիր ամմա, էճզասը (3) քէսիր տիր» տէյօր միւլէլիֆին պի-
րի: «Անըն վիճտանըն (4) իլալ էլլէ, իլթէ երւզիւ գըզա-
րըր, ճէվէլանը (5) տէմինէ մանի օլ՝ օ զէման հա՛ պէ-
թաէթ ի (6) ֆիքրէ տիւչար օլուր, հատա հիլ թէֆէքքիւր
էտէմէլ. էվիյաթը շարիյէսինին հարէքէթի (7) խալէլիէ-
զիր օլընճա մուհաքէմէ ի մանէվիյէ իսթիտատը տիւչար ը
զաաֆ օլուր: Պիր դատէհ շարապ անըն ախլէազի թա-
պիաթընըն թէտէննիսինի մուճիպ օլուպ անը խընդիրտէն
զիյատէ ալչատըր: Շիտտէթի (8) ըզգգտթ վէ խալֆի ու
(9) խաշիյէթլէ (10) խալէճանա տիւչար օլուպ իսթիֆրազ
իտէր. պիր նէշթէր վուրուլմագլա հէզէյանտան ֆարիզ

1) Միւսապամ իւզիէ. (2) Թէ'սիր իտէն գուվլէթլէր. (3) Զօգ. (4) Ալէվ-
լէնտիրմէր. (5) Գանըն ճէվէլանը. (6) Ֆիքրի տուրդուլըզ. (7) Խալէլէ օզ-
րամագ. (8) Մէրհամէթ. (9) Դօրգու. (10) Զարիլնըն

օլուր . իֆրաթ ⁽¹⁾ միւլտահա իլէ ֆէալիյէթինի զայա է-
տէր . ազալաթընըն իֆրաթը իսթիմալինտէն գուվիլէ ի
⁽²⁾ միւֆքիրէսի պէթաէթ քէսպ էտէր , հէյէճան՝ գուվիլէ ի
ազալիյէսինի թա՛ղիֆ էյլէր վէլհասըլ պիր իյնէ հարաւը
հախօտ պիր պուղտայ սէմ իլէ թէսլիմի բուհ էյլէր» :

Էօմր ի պէշէրին սըհհէթինի թահթը նազարը մուհա-
ֆազայա ալան սալթ աթըպպա վէ սըհհէթի ումումիյէյէ
հէզարէթէ մէմուր հէյէթլէր օլմամըշ տըր . տին ⁽³⁾ միւէս-
սիսլէրի տախի սըհհէթ մէսէլէսինէ աջի տէրէճէ նազա-
րը իհթիմամլա պագմըշ վէ անը իւմմէթլէրինէ տահա
զիյատէ մէճպուրի կէօսթէրմէք իշիւն անա խուսուսի պիր
գուտսիյէթտէ վէրմիշլէր տիր : Մուսա վէ Փէյզամպէր ի
Խալամ հաղարաթը թարաֆընտան թավսիյէ օլընան ⁽⁴⁾ իղ-
թիսալ (Ջուրի լուսպում) վէ սօմուզ էթի իլէ չարապտան
իճթինապ՝ պիլատը ⁽⁵⁾ հարրէտէ պիր թագըմ իլէլ ու էմ-
րազը մանէվիյէ ու պէտէնիյէնին մէնի զըմննտա վէ
մուհաֆազայը սըհհէթ իշիւն ֆէվզէլատէ գանուհլարտըր :
Կէրչի խրիսթիյանլըզ սըհհէթ ի պէտէնին մուհաֆազասը
զըմննտա թալիմաթը մախսուսէ թային էթմէմիշ իսէտէ
պէտէն վէ ազայը պէտէնին իզզէթ ու գուտսիյէթինի
վազ , վէ հէր խուսուստա գանաաթ՝ ու փէրհէզքեարիյի
վաճիպէ ի զիւմմէթ տէյու հիւքմ էտէրէք տահա զիյատէ
պիր շէյ հաթմըշ օլտը : Օ՝ պիզէ Յիսուսըն ազայը պէ-
տէնի օլտուզըմըզը (Ա . Կորնթ . ԺԲ . 27 . 2 . 15 . Եփես .
Ե . 30 .) Ճէսէտիմիզին Բուհ իւլ գուտսըն հէյքէլի օլտու-
զընը (Ա . Կորնթ . 2 . 19) , պիտէն ալէյ՝ ճէսէտլէրիմի-
զին գուտսիյէթի իլէ՝ բուհ վէ ճէսէտիմիզտէ Ճէնապը
Հագգը թազիմ ու թազիզէ պօրճլը օլտուզըմըզը (Ա .
Կորնթ . 2 . 20) էօյրէտիր :

(1) Դարարսըզ տիւշինիւ . (2) Թիքիր գուվիլէթի . (3) Թէմէլինի գօյան .
(4) Երզնանագ . (5) Սըճագ պէլտէլէր :

Ինսանըն մուհաֆաղայը սըհհէթի իշիւն լապիւտտ ու էլզէմ օլան գոււլվէթ՝ տամարլարըմըզտա ճէվէլան էտէն գանըն վաքըզընտա վէ քէսրէթինտէ տէյիլ իսէ, պարի քիֆայէթինտէն արամալընըզ Ասապ, ազալաթ, ⁽¹⁾տիմազ ու ճէսէտիմիդին միւթէշէքքիլ պուլունտըզը էճվաֆ ու ⁽²⁾հիւճէյրաթըն (քշիշնէր) քեաֆֆէսի գանտան ⁽³⁾թէշատտի էտէր: Պինաէն այէյ՝ գանը թէմիզ սազլայապիլմէք իշիւն՝

1. ՀէվԱ. ՈՒ ԶԻՅԱՆԸՆ ԳԱՏՐԸՆԸ ՊԻԼ: Սաաթլարլա պիր օտա եա գահվէխանէտէ գափանուպ միւվէլլիտիւհուժուզա կազընտան մահրում, պօղուգ հէվայը թէնէֆֆիւս վէ պու թարզը մուաշէրէթտէ տէվամ էտէնլէր՝ սըհհէթլէրինին իսլալի թարիզինտէ իւք ⁽⁴⁾միւհլիք խաթվէյի ալմըջ օլուրլար: Պինաէն ալէյ՝ գահվէհանէլէրին իշտիհամընտան, վէ տար օտալարտա թօփլանան էհալի իլէ եանմագտա օլան լամպալար սէպէպլինտէն մէզքիւր միւվէլլիտիւհուժուզա կազընըն թիւքէնմիշ օլուպ վէ հէվանըն թէստիլ ու թէհտիտի իշիւն վէսաթիթ լազըմէնին մէֆգուտ պուլունտըզը «սուարէ»լէրտէն ֆիրար ու թէսպայիւտ էտինիզ: Պու ճինս թէճէմմիւլաթ էսնասընտա էքսէրիա պաշ աղրըսը եախօտ ⁽⁵⁾ղիյզը նէֆէսէ միւպլթէլա վէ տիւչար օլուրըզ. վէ պուշլարըն էսպապընը թէնէֆֆիւս էտիլէն հէվայը նէսիմինին ֆէսատընտա (պօղուգլուլընտա) արայաճադ իսէք տէ, պաշգա սէպէպլէր արամազա չըքըլըրըզ: Ույգուսըզըզ ալէլէքսէր եաթազ օտալարընտաքի հէվանըն ատէմի քիֆայէսինտէն նէշէթ էտէր: Պօղուգ հէվա պիւթիւն գոււլվէթլէրիմիզէ իրասը րէխալվէթլէ պիզի ֆախտէլի պիր էօմրէ մախսուս մէսուտիյէթտէն մահրում գըլար: Պու սէպէպտէն «հէ-

(1) Պէյին. (2) Ուֆազ չուգուրլար. (3) Պէսէնմէք. (4) Թէհլիքէլի. (5) Նէֆէս տաղըզը:

Սէվկիլի ճէմաա'թըմլա շու (1) մուհաւլէրէմիլ էսնաւ-
սընտա, ճիւմլէմիլ իշիւն ալէթթէսալի լապիւտո ու էլ-
ղէմ օլան մուհաֆաղայը սըհէթ պապընտա'ֆէնն ի թըպ-
պա մասսուս տէգաիգի (2) իսթիսասնուլանէյէ կիրիշմի-
յէճէյիմ: Զաթէն պու եօլտա վուգուֆ իտտաա'սընտա
պուլունմամըլըմ վէ պուլունմամտա: Լաքին թապիպ
օլմագսըլըն հէրքէսին պիւմէսի իճապ էտէն, վէ ալէսսէ-
վիյէ սըհէթիմիլին՝ իճրա վէ թաթպիգինէ վապէսթէ
պուլընան պիր թագըմ միւլահաղաթ տէրմէյսն իտէ-
ճէյիմ:

Հաթթա շու սաթըրլարը եաղար իքէն պիւէ էմի-
նիմ քի, պիր ալ տըգգաթ վէ հիւննի նիյէթ՝ վէրէճէյիմ
նէսաիհին իճրասընը թէսիլ. վէ սըհէթի շախսիյէ վէ
ուսուլմիյէմիլին տէրէճէ ու անարընը, սուրէթ ի (3) մահ-
ուսէտէ թէրճի ու թէգիտ էտէճէք տիր: Զիրա, սըհ-
հէթիմիլին մուհաֆաղաթ ալէսսէվիյէ պիղտէն ասըլը
իտիյինէ մուլլադա գանաաթ հասըլ էթմէլիիլ: Տիւն-
եանա՝ էսլէվէյնիտէն իրսէն (4) միւլթէգիլ պիր մարազ
իլէ կէլէնէր պիլէ՝ գաւաիտ ի (5) սըհէթիյէ թաթպիգ ի
հարէքէթ էտէրլէրսէ, պու մարազը (6) մէվրուսըն թէ՝
սիրինի թատիլ, վէ անըն տարպէի (7) ախրինի թէ՛խիր
ու (8) թէնգիլ էտէպիլիլէր: Վէ Լաքին էքսէրի սու ի
մուաղէրէթիմիլ կիւղիւնտէն սըհէթիմիլ պիղղաթ քէն-
տի էլիմիլ իլէ իսլալ էթմէքտէ, վէ սըհէթ ու սաալ-
տէթ վէ մէթանէթ ու իգթիտարըմըլըն զայպըյա պէ-
րապէր սու ի մուաղէրէթիմիլտէն միւնպէիս խէճալէթ ու
տէնաէթ տամիլա վէ ալէամէթինիտէ ալըմըլտա թա-
շըտըլըմըլ միւշահէտէ օլընմագսա տըր:

(1) Գոնուշմագ. (2) Միւթէխասիլէրէ մասսուս ինճէ հիսապլար
(3) Հիս օլընանագ գատար. (4) Միրաս տիւշմիշ. (5) Սալըզ գայտէլի.
(6) Միրաս գալմիս խասթալըզ. (7) Սոն տարպէ. (8) Կէրիլէթմէք:

վայ ը սաֆ իշխնէ պաթըրըմը՝ պիր մըդտար սիյահ էք-
մէք, պուն օտալարտա հէնիլէն էօքիւզ քիւլպաստը-
սընտան զիյատէ գան եափար» տէնմիշ տիր: Շէհրիմիզ-
տէ հէվանըն հէնմիլյէթի նազար ը տըգգաթա ալընմա-
տըղը՝ թէէսիւֆիէ կէօրիւմէքտէ տիր: Խանէլէրիմիդտէն
էքսէրիսի հէվա ու զիյատան մահրում մաղարալար կիպի
տիր, վէ պիր խանէ խաթիճար օլունուր իքէն հէվա ու
զիյասընը գաթա նազար ը տըգգաթա ալմայըզ: Էվլէ-
րի էսնայը զիյարէթիմտէ, պիր օտայա կիրէրքէն օրա-
տաքի հէվանըն ֆէստտընտան նաչի զիյը ը նէֆէս նէօվ-
պէթի կէչիրտիյիմ վազը օլմըն տըր: Պու մագուլէ մէս-
քէնլէրտէ նազարա չարիան իլք մէնղարէ՝ խանէ սա-
հիպէրինին «հէվատան չօզ զիյատէ էշեայա մալիք օլ-
մալարը տըր»: Տօսթլարըմ, խաթիճար օլունաճաղ խա-
նէլէր քէօհնէ վէ մէրքէզաէն ուղագտա օլսա, ապա
գայա էթմէյինիլ, էկէր հէվատար վէ զիյասը պօլ խէ
օրայա կիրինիլ. օրատա սիզին իշխն հայաթ վար տըր.
Ֆէէմմա հէվա, զիյա վէ հէրարէթի չէմտէն խալի օլան
օտալարտան սազընընըզ. անլէր սիզէ վէ էվլատընըզա
մէսքէն օլմագտան զիյատէ թապուլթ հալինտէ խըամէթ
խաէպիլիլլէր:

2. Մուհաֆազայը սըհէթ իշխն լիւզումի մութլագ
օլան չէրաթիթին պէրիտէ (1)ԹէՀԱՐԷԹ ու ՆէՉԱՖէԹ
տիր: Էլիւճուտ էլպիտէ, վէ մէսքէն թէհարէթի մէսէ-
լէսինի պիզտէ, պա խուսուս գատըն թափէսի նազար ը
տըգգաթա ալմալը տըր, չիւնքի թէհարէթ ու նէզաֆէթ
այնի սըհէթ տիր: «(2)Սաֆիլէթ ու խուլուս՝ բուհա նիս-
պէթէն նէ խէ, նէզաֆէթ ու թէհարէթտէ ճէսէտիշխն
այնը տըր»: Սթէրն խէ՝ «թէհարէթ ու նէզաֆէթ ի իթի-
յատ՝ նէֆսինէ թագտիմ խալլէճէք թագլիմ ու թէքրիմին

(1)Թէմիլլիք. (2)Դալպին փաք վէ խալիս օլմասը:

իւրք ալէամէթլէրինտէն պիրիսի, վէ աթվարը ⁽¹⁾մէմուռ-
հէնին, իպթիտա վէ ինթիհասը տըր» տէյօր, Կէրէք
սըհհէթի շախսիյէ վէ Կէրէք սըհհէթի ումուսիյէնին խա-
լէտէն վըգայէսի իչլւն թէհարէթ ու նէզաֆէթ լա-
պիւտա ու էլզէմտիր, Հէր նէվի իլէլ ի սարիէ՝ ատէմի
թէհարէթ եիւղիւնտէն՝ սիւրաթլա վէ չօգ ⁽²⁾թէվէսսիւ
էտէր, Ճէվէլանը տէմին քէսպ ի ինթիզամը վէ գանըն
⁽³⁾թասովիյէսի իչլւն հէվայա իհթիյաճըմըզ վարտըր, Պու
հէվայը իքի եօլ իլէ թէնէֆֆիւս էտէրիզ, պիրի ագ
ճիյէր վէ տիկէրի ⁽⁴⁾ճիլտին իւզէրինտէքի ⁽⁵⁾մէսամմաթ
(ծակտիք) վասիթասըլլա: Թէհարէթի պէտէն՝ ⁽⁶⁾սէշէրէ
(վերնամորթ) իւզէրինէ պիրիքիպ ⁽⁷⁾թէնէֆֆիւսի ճիլտիյէ
խըմմէթ էտէն մէսամմաթը ⁽⁸⁾սէտտ ու պէնտ իլէ, թէ-
նէֆֆիւս իչինի սալթ ագ ճիյէրլէրէ թահմիլ էտէն՝ թէր,
թօզ վէ եաղտան (ճարպ) միւթէհասըլ լէքէլէրի վաքլա-
յարագ, թէնէֆֆիւսի ճիլտիյի թէսհիլ էլլէր: Լաքին նի-
հայէթ էր. Կէճ ագ ճիյէրլէր տախի եօրըլուպ պիր թա-
գըմ միւհլիք իլէլ ու էմրապա մէյտան վէրէպիլիլէր:
Ժ. Պայեօ «Քէօյլիւլէր վէ ամէլէ չօգ թէրլէտիքլէրին-
տէն ⁽⁹⁾պիսսուհուլէ սօղուգ ալըրլար, վիճուալէրինի
սըզ սըզ սասլուն վէ սըճագ սու իլէ երյգամայուպ, պի-
նաէն ալէյհ ալէաթը թէնէֆֆիւսիէլէրինի ֆէվգէլհատտ
⁽¹⁰⁾իթապ էտէնլէր՝ ⁽¹¹⁾զաթ իւլ ճէնպ (pneumonie) վէ
զաթ իւրրիյի (pleuresie) կիպի իլէլ ու էմրազը միւհիլքէ-
յէ տիւշար օլուրլար» տէմիլ տիր: Պիւթիւն վիւճուտըմը-
ղըն մէսամմաթը պիր տէրի իլէ մուհաթ օլտըզը կիպի,
պու տէրինինտէ տամարլարըմըզը, ասապըմըզը, ազա-
լաթ վէ էվէլաթը շարիյէմիլի սէթր ու մուհաֆազա էթ-

(1)Մէտոնէ շայան իշլէր. (2)Կէնիշլէնիւր. (3)Թէմիլլէմէք. (4)Տէրի.

(5) Ուֆազ տէլիլլէր. (6)Իւսթ տէրի. (7)Տէրիտէն ալընան նէֆէս. (8)Դա-
փամագ. (9)Դօլայճա. (10)Էօրմագ. (11)Սաթըլճան:

տիքտէն մաստա, ինթիզամը թէնէֆֆիւս իշիւն ազճիյէ-
րէտէ մուսովէնէթ էթտիյի տիւշիւնիլիրսէ, թէհարէթին՝
պիւթիւն վիճուտըմը իշիւն նէ տէրէճէ էլզէմ օլտըզընը
թարիֆ ու թաֆսիլէ հաճէթ գալմազ: Էլլէրին նէզաֆէ-
թինէ ճիտսէն էնէմիյէթ վէրիլմէլիտիր. իմտի հէր չէյ-
տէն էվվէլ էվլատլարընըզա փարմագլարըլա ալըզ վէ
պուրուլարընը գարըշտըրմազ կիպի պիր տտէթի մէզմու-
մէյի ունու թտըրընըզ: «Ճէրահըն պիր տմէլիյաթը ճէր-
ահիյէ իճրասընտան էվվէլ էլլէրինի նէ տէրէճէ տըզգաթ-
լա ⁽¹⁾ թանդիֆ ու թաթհիր էթտիյինի տիւշիւնէրէք սիզ
տախի մէզմուտ խուլարըլա պուրուն, կէօզ վէ ազզընը-
զըն սալիասընը թէսսիմ իթմէյինիզ»: Կէօզ խասթալըզ-
լարընըն դըսմը ազամը նափազ էլլէր իլէ օվալամագտան
իլէրի կէլմիշ տիր, երլանճըզ վէ դուշպօլսնտա՝ պուրունը
գարըշտըրմագտան, չիւնքի պու խասթալըզլարըն միք-
րօպլարը էքսէրիա պուրունըն իշ թարաֆընտա ⁽²⁾ իսթիթա՝
էտէլլէր, (Ժ. Պայօ): Տազլըզ վէ քէլլիք քիրլի էլլէր
իլէ պաշը գաշըմագտան իլէրի կէլիր, չիւնքի թըրնագ-
լար արասընտա հէր նէվի իլէլ ու էմրազըն միքրօպլարը՝
օրատա թէրաքիւմ էթմիշ օլան քիր իլէ պէրապէր կիզ-
լէնէպլիր. պու սէպէպտէն թըրնազլարընըն ուճը քիր իլէ
սիյահլանմը տտէմտէն զիյատէ միւհլիք վէ մէքրուհ պիր
չէյ եօգտըր» տէնիլմիշտիր: Արամըզտա էն ֆազիրի պի-
լէ միւրատ էտէր իսէ ճէսէտ, էլպիսէ վէ խանէսինն
թէհարէթինէ տըզգաթ էտէպլիր: «Միւրատ էտէր իսէ»
տէտիք, զիրա թէմիզլիք սալ ու զայրէթ թալէպ էտէր,
թէնպէլլիք իսէ պիր թագըմ մուհասէնաթա վէ անլէրլէ
պէրապէր սըհէթի պէտէնէտէ խասիմ տիր: Թէնպէլլիյի
իւզէրիմիլտէն սիլթիպ աթար իսէք, պիպիմ իշիւն թէ-
միլլիք վէ սըհէթին մուհաֆալասը գօլայլաշըր, չիւնքի

(1) Թէմիզլէթը (2) Կիզլէնիր

թէ հարէթ իշխան մը գլխարկը քիֆայէ վէ տահա զիյատէ սուլըմըդ պուլունըր։ Սըհնէթիմիլին զըտա ու նաֆագասը հէվատան սօնրա սուսըր։ Իմտի էճատըմըդըն սուլը թախտըգլարը նաֆիլէ տէյիլ տիր։ Նէզաֆէթ էհլինին վաղիֆէսի՝ սուլըն գըյմէթինի թագտիր, վէ տէֆասաթլա անտէն իսթիֆատէ էթմէք տիր։

3. ՆԱՖԱԳԱՆԱՍ, արգգաթ էթ. չիւնքի միտէ վաարթասըյա պիւթիւն ճէսէտ իշխան գանըն մէվատաւը իպթիտաիյէսինի թէտարիւք էտէճէքսիր։ Կիւնպէկիւն սարֆ ու իսթիհլաք էթտիյիմիլ գանը վէ քէսպի զաա'ֆ էտէն սինիր վէ աղալէթի թագվիյէ իշխան մութլագա նաֆագա լաղըմ արը։ Մէվատաւը ⁽¹⁾ զըտաիյէ հատտըդ հիսսպսըդ արը։ վէ լաքին հէր մատտէ նէ՝ միւֆիա օլուր նէտէ հէր միտէյէ էլլէրիլլի։ Պիրինին եէմի, ախէրին սէմմի տիր» տէյու պիհագգին սէօլլէնիր, չիւնքի ալընան զըտա՝ միտէ մարիֆէթիյէ հաղմ օլընմաղա, օնը եէմէքտէն հիչ պիր ֆախտէ հասըլ օլմատըգտան պաչգա, ումոււմ թէչքիլաթըմըդա տա ⁽²⁾ զաաֆ իրաս էտէր։ Չօգ եէյէրէք չօգ զըտա ալընամաղ. իլլա չօգ հաղմ էտէրէք։ Հաղմը գօլալամագ իշխան միտէմիլէ տըգգաթ էթմէլիլիլ քի վաղիֆէսինի լայըգըյա իֆա էտէպիլան։ Ճէսէտիմիլին ինթիզամը թամմը միտէ վէ պաղըրսագլարըն էլինտէ տիր. ույգուսըզլըգ, մէրագ, ֆէվգէլատէ կօրկունլըգ, շիշպօղաղլըգ վէ հէր ճինս միւնասէպէթսիլ մէքիւլաթ վէ ⁽³⁾ մէշրուպաթ անըն ինթիզամընա խալէլ կէթիրիր. վէ արթըգ անտէն սօնրա ⁽⁴⁾ ասէրէթ ի հաղմ (գժուարամարսութիւն) պիւթիւն էօմրիւմիլիլ զէհրլէր։ Մուհաֆաղայը սըհնէթ իշխան էթ՝ չարթը մութլագ տէյիլ տիր։ Կէրչի «ինսան պըրցօյա եէմէքսիլին տիւչիւնէ-

(1) Պէսէլէյիմի մատտէլէր. (2) Զաիֆլիք. (3) Դիլի. (4) Հաղմըն կիւնլէմէմէսի։

մէջ» տէնիլմիշ իտէտէ (1) սէպղէխօրլըդտա ինսանա այնի տէրէճէ գուվլէ ի ֆիքրիյէ վէ գան պախչ էթտիյի կէօրիւմիշ տիր : (2) Գուրա վէ ճիպալ էհալիսի սայքի հիշ էթ իլէ թէկատտի էթմէղլէր, վէ փաք հէվա իլէ միւլէմմա պիր վարչա գուրու էքմէյին պիլէ մուհաֆաղայ ը սըհէթ իլիւն չարէ ի (3) էնսէպ իտիյի էքսէրիա կէօրիւմիշ տիր : Տիշլէրին թէմիլլիյինէ տըգգաթ էտին, չիւնքի հաղմ թաա'մ իլինտէ պուհարըն միտէյէ պէօյիւք եարտըն օլուր, մատամ քի էյի չիյնէնիլմիշ եէմէք գըսմէն հաղմ օլունըն սայըլապիլիր : Հէր շէյտէն էվլէլ միտէնիլլին սըհէթինի մուհաֆաղայա չալընըլ, չէլիտ չէլիտ եէմէքլէլլէ անը եօրմայընըլ, պախուսուս հանկի՛ ճընս եէմէյի էյի հաղմ իտէպիլտիյինիղի թէճրիպէ իլէ անլայուլ, անը ինթիխապ էտինիլ : Ղըտանըն միւնաստէպէթինի՝ հաղմըն գօլայըլընտա արամալը : Մուխթէլլ վէ զաիֆ միտէ՝ ինսանը պէտպին էտէր, վէ պէտպինանըն գըսմ լաղամընըն աիւնեատան շիքեայէթ վէ խօշնուտսըլըլգլարը՝ միտէ պօղուգլըլընտան նէշէթ էթմիշ տիր :

4. ՇԻՇՊՕՂԱԶ օլմայըն. — Հէր նէվի իֆրաթ՝ իֆրաթը (4) թապ ու րէնճի ինթաճ էտէր, չիշպօղաղըլըն նէթիճէսի տէ միտէնին վազթընտան էվլէլ տիւչարը զաա'ֆ օլմասը տըր : Եէյիպ իշմէքտէ իֆրաթ վէ (5) թէֆրիթ հէր իքիսի տէ սըհէթէ միւսալաթէն մուղիրր տիր : Աճըլգ վէ (6) սօմ (ծոմ) մէրթէպէսինէ վարան թէֆրիթ, ինսան իլիւն (7) նապապիլ ի թէլաֆի պիր զայպ օլտուղընտան, միւլէլլիֆինտէն պիրի «չօգ եէմէքտէն միւլթէվլէլլիտ պըգգընըգ՝ աճըլգտան հասըլ օլան էմրազ զատար մուղիրր օլմայուպ, թէտալիսի տահա գօլայ տըր» տէյօր : Միւլէլ-

(1) Սէպղէ եէմէք (2) Գէօյ վէ տաղ. (3) էն միւնասիպ. (4) Եօրընըլըլ. (5) Տէրէճէսիգ աղլըգ. (6) Աճ տուրմագ. (7) Եէրի տօլտուրըլմայան :

լիֆին պու սէօզի (1) ուսպուրլըգ լէհինէ պիր մէտհիյէ տէ-
յի տիր, չիւնքի սըհհէթին զաիտէ ի ումումիյէսի ազ եէ-
մէք տէյիլ իսէ պիլէ՝ պարի մըզսար ը ֆիֆայէ եէմէքտէն
խպարէթ տիր: Էտիսըն ճնէվպէնէվ թաա՝մյարըլա մէս-
թուր սօֆրալար կէօրտիւլիմտէ, հէր պիր թապաղըն ալ-
թընտա ֆուսուլյա կիրմիւ նիքրիս, սըսգա, սըթմա, լի-
սարղօրս (lethargie) վէ սաիրէ կիպի միւթէատտիտ իլէլ
ու էմրաղ կէօրիւյօրըմ տէյի զանն ու խայալ էտէրիմ,
տէմիւ տիր: Միւլքէլէֆ սօֆրալար ալէսսէվիյէ ինսանը
շիւպօղաղըղա սէվգ էտէր, չիւնքի չօգ եէմէքաղ եէ-
մէքտէն տահա գօլայ տըր: Վէ լաքին (2) իթիտալ հէր նէ
գատար միւլքիլ տէ օլսա մատտի վէ մանէվի սըհհէթի-
միւլին նօգթայ ը հարէքէթի պու օլաճագ տըր(*: «Հէր
հալ ու անվալտէ, կէրէք էյի կէրէք ֆէնա, միւլթէ-
հիյաթ արասընտաքի ալէագա վէ միւնառէպէթի նաղարը
իթիպարա ալմալը տըր: Մէշրուսալթ վէ էթ իլէ տօլու
միտէ, ինսանը շէհվէթէ մաիլ վէ միւսթաիտ գըլար, հալ-
պուքի իթիտար՝ էղհէր ճիհէթ պիլի թէսքին վէ (3) ըֆֆէթ
ու փէրհիլքեարիյէ միւսթայիտ գըլար» (Ժիւլ Սիմոն):
Պու սէպէպտէն «կէրէք բուհ վէ կէրէք ճէսէաին գուվ-
վէթի փէրհիլքեարլըգ սէմէրէսի տիր» (Մարմօնթէլ) գա-
նաա՝թը տաիմա հագիգաթ գալաճագ տըր:

Պինաէն ալէյհ, կէրէք հըֆղիւս սըհհէ վէ կէրէք իլմ ի
ախէէագ էրպապը պիլի ուսպուրլըգտան խալի սագլա-
մագ իւզրէ չէօյլէ թէնպին էտիյօրլտր. «Եհմեֆ եհրֆեմ

(1) Շիւպօղաղըղ. (2) Մուծէտիլ օլմագ. (3) Նամուսընարլըգ:

(*) Ալէսսէվիյէ — չօճուղար շիւպօղաղ օլուրար գանաա՝թը վար-
լաքին ուսպուրլըգ՝ (չօգ եէմէք) սիննի պալիլէ մախսուս տըր. չօճըգ՝ իհ-
թիյահաթ վէ թէմայիւլաթը թապիյէսինէ իթթիպաէն եէր, վէ հէմ վէրիթ-
սէն եէր, պինսէն ալէյհ չօճըղարը ուսպուր վէ շիւպօղաղ էտէնլէր՝ ան-
լէրի պէսլէյուպ պէօյիւտէնլէր տիր:

աճեղէ եքմէն. ամմա սօփրասա չօգ օրուրմա. սօփրասան գալգար իքեն ճախմա պիր ազ իսքեքի յօ. եաշամազ իշիւն եէ, եեմեք իշիւն եաշամա: Թասամրնսան պիր մըգսար քէս, վե հայաքընը քեմսիս եքմիշ օրուրսըն» (Սըր Ճօն Լը Պօք):

5. Հուզուզաթ ինթիսապը վէ թէլէզզիւզ խուսուսընտա փէրնիլըքեար օլ:—Սըհէթիմիլի հէր շէյտէն զիյատէ (1)րախնէտար էտէն՝ իփրաքը հուզուզաք իսիյի (2)քեճարիպի եեվմիյե իյե թէհադգուդ էթմիշ տիր: Կէնճիլին խարապը պու եիւզտէն զուհուրա կէլմիշ տիր: Վէ կէնճիլըլէրինի իփրաթը հուզուզաթա հասը էտէնլէրին՝ ինթիյարլըզլարընտա՝ բուհ վէ ճէսէտլէրի (3)գա՝ըընտա միհնէթ ու մէշադգաթտան մաստա պիր շէյ պուլամատըզլարը կէօրիւմիշ տիր: Իփրաթը հուզուզաթ եիւզիւնտէն կէնճիլէրիմիլին սըհէթի պէտէնիյէլէրինին նէ տէրէճէ միւտնիշանէ խալէլփէզիր օլտըզընա՝ ահըպպամըզտան պուլընան թապիպլէրտէն ալտըզըմ մալիւմաթ իւղէրինէ մաէթթէսիւֆ դանասաթ հասըլ էթմիշիլ: Վէ (4)աթըպպտտան դըսմը ազամը քէնտի բէֆահը հալլէրինի (5)պասիրէթսիլ կէնճիլէրիմիլին հուզուզաթ եօլընտա իփրաթը սայէսինտէ թէմին էթմիշէր տիր: Կէնճիլէրիմիլ Փասկալըն՝ ճինսան իշիւն քէտէր ու մէրադտան (6)միւնհէզիմ օլմազ ապէս տէյիլ, ամմա հուզուզաթտան մազլուպ օլմազ սպէս տիր» եօլու թէնպիհինի խաթըրտան չըդարմամալը սըրլար: Պու (7)ինհիլամ վէ մազլուպիյէթ ասլա սէմէրէսիլ գալամազ. Հէր պիր խաթվէի իփրաթ ինտանըն տէրունինտէ պիր ճէրիհա աշար, վէ կիւն պէ կիւն պէթաէթլէ աչըլան պու ճէրիհալար միւթէմաստիէն սըհէթիմիլի կասպ էտէրլէր. վէ զընա՝ ու խա-

(1)Պօզան. (2)Թէճրիպլէր. (3)Տիպինտէ. (4)Հէքիմլէրտէն. (5)Ճասիլ, ուզաղը կէօրմէյէն. (6)Մազլուպ. (7)Եէնիլմէր:

լէլէ օղբայան սըհնէթ հէր նէ գատար տա թէտավի օլընսա ,
 ևինէ էսկի հալինի պուլամազ , Զէվգ ու սէֆա էրպա-
 պընըն իխթիյար էթմիշ օլտըզը պու. «ինթիհարը տաի-
 մի»նին մէնինէ չարէի հէկեանէ՝ հուղուղաթըն իֆրաթըն-
 տան իճթինսպ , մանղումէ ի ասապիյէմիզի փէք թահրիք
 էթմէյէն վէ սայ ու ամէլտէն ևօրըմըշ սինիր վէ աղա-
 լաթըմըզը իթսպ էտէճէք ևէրտէ , տահա զիյատէ ֆէ-
 րահպախշ վէ հուղուղաթըն նէֆսանիյէտէն զիյատէ (1)լէ-
 զաիլի զիհնիյէ վէ գալպիյէ պախշ էտէն էլլէնճէլէր ին-
 թիխսպ էթմէք տիր , էն զիյատէ լէզզէթպախշ օլան չէյ՝
 «լէզաիլի թահգիր» տիր տէյօր Պօսիւէ , պու պիր հա-
 գիգաթ տըր , զիրա Վօլթէոին թապիրի իլէ«իֆրաթըն լէ-
 զաիլ» լէզզէթ օլմագտան տուր օլուր» :

9. Շէն Ու (2)ՇԱԹԸՐ ՕԼ. — Իֆրաթըն լէզաիլի իս-
 թիհգարտան մագսատըմ սիլէ կամ ու քէտէր վէ պէտ-
 պինլիք թավսիյէ էթմէք տէյիլ տիր , Հիւզն ու քէտէր վէ
 պէտպինլիք անսաղ պիր քիմսէնին խտաիսինտէն ատտ
 օլընամազ իսէ տէ , պէն էմինլիմ քի ինսան իֆրաթըն հու-
 զուղաթըն թահգիրլէ պէրպէր պէշուշ պիր էօմրէ մալիք
 օլապիրի , Պէշաշէթ ու չէթարէթ իսէ պիր ինթիյաճը
 զարուրի տիր , չիւնքի հայաթ վէ սըհնէթին (3)չէրաիթի
 էսասիյէսինտէն պիրի տիր , Պիքր ու ճէսէտին փէք ևա-
 գըն ալէազա ու միւնասէպէթլէրի օլտըզը վէ անլէրին
 թէ՛սիրաթըն միւթէգապիլէսի՝ պիրինին սըհնէթի տիկէ-
 րինին սըհնէթինէ մէնուլթ պուլընաճագ տէրէճէ լապիւտտ
 ու զարուրի օլտըզը զաթէն պու պասըն իպթիտաընտա
 թարիֆ ու իզահ իտիլմիշ տիր , Պէնճէ՝ պու չէվգ ու չէ-
 թարէթ՝ սըհնէթ ի զիհն տէմէք տիր , վէ անա տէլալլթ
 էտէր , էօմրլէրինի տաիմի պիր (4)հիւզն ու քէտէրէ թէս-
 լիմ էթմիշ օլանլար , մահզա զիհն իրաթէլէրի տիրլէր , վէ

(1)Զիհնէ մոստուս քէյֆլէր (2)Կիւլիճ , քէյֆլի . (3)Մէրսզ .

անկերին սըհնէթ ի պետէնիյէսի՝ անվալը զիննիյէլէրինէ
 (1)մէպսութէն միւթէնասիւպ տիր։ Սըհնէթ ի պետէնէ մա-
 վիք հիչ պիր պէտպին կէօրմէտիւմ. վէ պիր քիմսէ իւզէ-
 րինտէ կէօրիւլէն կսամ ու քէտէր վէ շաաֆը պէտէն
 մութլագաս եէքսիկէրինտէն թէվէլլիւտ էթմիշ հալէր
 տիր։ (2)Հատիտմիզաճ վէ (3)միւնթէգիւմ ստէմ՝ (4)էրպապը
 շէֆագաթ վէ թէվագուտէն զիյատէ (5)մուխթէլլիւսսըհնէ
 օլուր։ Սըհնէթին՝ շէվգ ու շէթարէթ իւզէրինէ օլան հու-
 ֆուզ ու թէ՛սիրի Աթիգ Եունանիլէրին տըգգաթընը
 ճէլպ էթմիշ իտի։ Շէօյլէքի՝ (6)մաւէրայըգապը միւլա-
 հազաթ վէ միւթալէաթըլա (7)մէշհուն Մըսրիլէր՝ բու-
 հանի պիր կամ ու քէտէրլէ մէմու օլարագ, ալէտտէ-
 վամ մէվթի (8)թէխաթթիւր իչիւն զիյաֆէթ սօֆրալարը
 իւզէրինտէ պիրէր գատիւտ (==սքլէթ, կմախք) պուլըն-
 տըրտըգլարը հալտէ՝, Լիկուրքոս՝ Ապարթալըլարա եէ-
 մէք սալոնլարընտա «թէպիւսիւն» իլահընըն պիրէր քիւ-
 չիւք հէքէլլինի պուլընտըրմազը իճպար էթտիյի հիքայէ
 օլընըր։ Սիլէ պու հիքքէլճիքլէրաէն պիրէր ստէտնէզ-
 տինիլտէ պուլուռնտըրմանըզը թաւսիյէ էթմէմ. վէ լա-
 քին շէնմէշրէպ ստէմին տահա գիյատէ իշթիհա իլէ եէ-
 տիյի, տահա էյի հազմ էթտիյի, գանընըն տահա մուն-
 թագամ ճէվէլանը վէ անըն՝ քէնտի էօմր ու հայաթընը
 տահա զիյատէ հիւսնը իսթիւմալէ միւսթաիտ պուլըն-
 տըզը (9)միւսէլլէմ օլտըզընտան, մէնպալը շէվգ ու շէ-
 թարէթի բուհընըզտան սալա գուրութմամանըզը արզու-
 էտէրիւմ։ Սիրաքըն հիքմէթիտէ շէօյլէ սէօյլէյօր. «Մէ-
 սէրրէթ ի գալպ ինսանըն հայաթը տըր, վէ պէշաշէթ՝ էօմ-
 րիւն իմթիտատը տէմէք տիր։ Քէնտինի թէպիյէ, գալ-

(1)Տօղրուտան. (2)Հիտտէթլի. (3)Ինթիզամը. (4)Մէրհամէթ ստիպ-
 լէրի. (5)Սըհնէթի պօզուգ. (6)Մէզարտան էօթէ. (7)Տօլլուն. (8)Էօլիւմի
 խամըրլամագ (9)Աշըքեար

պինի թաղիյէ, վէ կամ ու քէտէրի սէնտէն տէֆ ու թէ-
պիտ էլլէ: Զիրա կամ ու քէտէր նիչէլէրին մէվթինէ
սէպէպ օլտը, վէ անտէն հիչ պիր ֆախտէ հասըլ օլմազ:
Հասէտ ու հիտտէթ՝ կիւնլէրի թէնդիլ ու թագսիթ վէ
կալէլէր՝ ինսանը (1) գասլէլմիգաթ իսթիյար էտէր»
(Լ. 23—26): Սրէնսը՝ «թէէսիւրաթ ք մէսէրրէթպախ-
չայ ք ագլիյէնին գուվայը պէտէնիյէնին թամիր ու (2) թէճ-
տիտինէ (3) նամանտուտ պիր թէսիրի վարտըր: Պագընը,
պիր խայըրը խապէր վէ հա պիր տօսթ զիյարէթի խաս-
թէյէ նէ խօշ թէսիր էտէր. թապիսլէր՝ քէնտի թա-
գաթսըլ խասթէլէրինէ շէն ու շաթըր (4) թէճէմմիւթա
տէվամ էթմէյի նասըլտա՝ թալսիյէ էտէրլէր: . . . Մէ-
սուտիյէթ էն (5) մուգավիլի պիր իւաճ տըր. տամարլարն
(6) տարէպանընը (7) թէսիր, վէ ալէաթ ք պէտէնին վէզալ-
ֆինի թէսհիլ էտէն օ՝ տըր» տէյօր:

7. ԷՅԻ ՈՒՅՈՒ. — Սայ ու ամէլ իլէ մէշղուլ
օլան ճէսէտ, պիւթիւն աղստըլա պէրապէր, քէնտիսինի
թամիր, վէ զայ էթմիշ օլտըլը գուվէթլէրի թէճտիտ
իչիւն միւհթաճը պուլընտըլը իսթիրահաթ արա սըրա
քէնտիսինէ վէրիւմէզ իսէ, վաղիֆէսինդ (8) թուլ միւտ-
տէթ գուսուրսըլ իֆա էտէմէզ: Սմէլէ սընըֆընըն տէ-
ֆատթլա (9) թաթիլի էշղալ էթմէլէրի իքի սէպէպէ միւպ-
թէնի տիր, պիրիսի եւվմիյէնին ալլըլընա, պիրիտէ եւվ-
մի իսթիրահաթ սաաթլարընըն ատէմ ի քէֆայէսինէ: Վէ
ամէլէնին էլան՝ գուվէթլէրինին թամիր ու թէճտիտինէ
քիֆայէթ էտէճէք գատար նէ՝ իւճրէթ նէ տէ իսթիրա-
հաթ էլտէ իտէմէտիքլէրի ալէլուսում կէօրիւմէքտէտիր:
Հաքին պիղ պու ֆըգրատա պու իսթիրահաթսան պահա

(1) Վագընտան էվվէլ. (2) Թագէլէմէր. (3) Հատտըզ. (4) Պիրիքինթի.
(5) Գուլէթ վէրէն. (6) Չարիմա. (7) Չապուզլաշտըրմագ. (8) Ուզուն վագըն.
(9) Իշի Թաթիլ էմմէր:

էթմէյուպ ֆիքր ու պէտէնիմիզին թամիր ու թէճտիտի իշինն էն զիյատէ գուլվէթ պաիոշ իսթիրահաթ սայըլան ույգուռնն էնէմիյէթինի իսպաթլա շիքթիֆա իտէճէյիզ և էէրքէսին սինն ու թէշքիլաթը հէր նէ աէ ոլսա, ույգուռն ինթիյաճը վարտըր: Ույգուռնն մըգտարը հէր սինն իշինն պիր տէյիլտիր: Չօճըգլարըն ույգուռնա՝ կէնճէրտէն զիյատէ ինթիյաճը վար, վէ պուռնլարընտա իսթիյարլարա նիտպէթէն ինթիյաճլարը տահա զիյատէտիր: Իսթէյէրէք եա իսթէմէյէրէք քէնտիլէրինի ույգուռան մահրում էտէնլէր, եաիսօի (1) սէհէտ (անքնուլիւն) խասթէլլիյինէ միւպլէլա օլանլար պաթէճրիպէ պիլիլըէր քի, պուռ մահրումիյէթ նէ՝ տէրէճէ եէիս ու (2) նաթիւվանի իրաս էտէր: Չիւնքի ույգուսըզլըգ՝ պիլպտէն սայ ու ամէլտէն զիյատէ գուլվէթ իթլաֆ էտէր: Ույգուռան մահրումիյէթ՝ մանիլումէ ի ասապիյէմիզին իսլալընա էն պէօյիւք սէպէպլէրտէն պիրի տիր: «Էյի չալըճագ իսթէյէն՝ էյի ույումագա ճահտ էթմէլի տիր» հագիդաթը արթըգ տարպը մէսէլ հիւքմինէ կէշմիշ տիր: Շէյքսիր՝ (3) էրպապը պէշաշէթէ մաիսուս պիր թապիրաթլա ույգուռնն հիւսնը թէսիրինի շէօյլէճէ նագլ էտիյօր: «ույգուռ՝ կալիլէրին սէօքիլիւպ տսվըլմըլ օլան եումաղընը սարար, կիւնտիւքքի հայաթըն մէհաթը, չիտտէթի սայ ու ամէլին համամը, ինճինմիշ ֆիքրին մէրհէմի... էօմրին պաշ (4) մուկատտիսի տիր»:

Էրքէն կաթուպ էրքէն գալգմագ ատէթի՝ ալէսսէվիէ պիր պաիտէ ի սըհիյէ կիպի թէլագգը օլունմըլտըր: Պուատէթէ իթթիպա էտէնլէրին՝ ուսուռ ու գալանին ի թապիլիյէթ թաթպիգի հարէքթիտէն միւնպէիս մուհասէնաթա նաիլ օլտըգլարընա շիւպհէ եօգ և կէճէլէրի ույգուսըլ կէ-

(1) Ույգուսըզլըգ. (2) Տէրմոսըզլըգ. (3) Շէն մէշիպ օլանլար. (4) Պէպէյիճի:

չիրէնիւէր՝ քէնտի քէնտիւէրինի թասլիաթ սընըֆընտան իխրամ էթմիշլէրտիր։ Մէտէնիյէթ ի հաղըրէ մաիշէթի՝ կէճ հաթըպ կէճ դալգմադ կիպի պիր խաթայը մուգատտէրէ թապի օլույօր։ Պու ատէթէ սալիք օլմայըն . անիւէր՝ զիհն ու պէտէնէ (1) մուսիպէթալէրտիրլէր։ Միւսթագպէլ՝ մուգայիր ի թապիյաթ թարղը մայիշէթլէրիյլէ, քէնտիլէրի մութլագա իթլաֆ ու իսլալ հօլընտա՝ կէճէլէրի ույգուսըպ կէզէնիլէրին տէյիլ, Միւսթագպէլ՝ կէճէ ույգուստա գալի պիր պէտէնէ վէ իսթիտատը ֆիքրէ մալիք օլուպ, սաուահ օլընճա տինճ, ֆէ ալ վէ (2) հիւսն ի բույէթ ու մուհաքէմէյէ մուգթէտիր էֆրատ ու գապիլէլէրին տիր» (Շ. Վահնէր)։

Քէնտիսինէ լիւզումի մութլագ օլան ույգուսը լայըգըլա ալապիլմէք իշիւն, պօղուգ հէվա իշէրիսինտէ ույուճաղա գաթան ըստը օլմա։ Եաթագ օտաորըն՝ հէվայը սաֆ իլէ մէմու օլմասընա ճահտ էյլէ։ Եաթարքէն փէնճէրէյի աչըգ պըրագ, հէթիշիր քի հաթաղըն՝ (3) ճէրէհանը հէվայա գարըը օլմասըն. սօղուգ վէ փաք հէվա իշէրիսինտէ հաթմագ սըճագ՝ ամմա պօղուգ հէվատա ույուճագտան էվլա տըր։ Եսփապիլիրսէն էրքէն հաթըպ, էրքէն գալգ. լաքին շայէտ պէնիմ կիպի կէճ հաթմայը ատէթ էթմիշ քիմսէլէր վար իսէ, պէօյլէլէր. հաթագտան էրքէն չըգմամալը տըր, չիւնքի «մըգտարը քիֆայէ ույուճագսըղըն էրքէն գալգմագ ֆագիլէթ տէյիլ տիր»։ Էյէր սէհէրէ միւպթէլա իսէնիզ, ույուշարըճը իւճլար իսթիմալ էթմէքտէն իսէ, թահրիք էտիճի էյլէնճէլէրտէն իճթինապ, վէ հաթթա իշինիզլի պիլէ թէրք իլէ աչըգ հալատա (4) թէնէզզիւհ էտինիզ։ Ույգուսըպ կէօղլէրտէ վէզաիֆ ի իսսանիյէմիզլի մըգտարը քիֆայէ սաֆ վէ պէրրագ սուրէթտէ պիզէ (5) իպրագ էտէճէք գատար գուվ վէթ պուլընմագ։

(1) Պէլա կէթիրէն. (2) Էյի կէօրմէք. (3) Ազընձը. (4) Էյլէնմէք. (5) կէօս-
թէրմէք։

8. ԻՇՐԷԹ ԷԹՄԷ. — «(1) Գալստնին ի սըհիլէյէ րի-
յաեթթիլիքտէն զուհուր էտէն ֆազրիւտտէմ, վէ սըհ-
հէթ իլէ մանդումէ ի ասապիլէնին խարապը՝ (2) Թէտրիճի
տիր, պիւաքիս ալէադը մէզմումէ Թէսիրի ալթընտա ուզ-
վիյաթըն (3) ինհիլթաթը քէսպ ի սիւրաթ էտէր: — Ֆիզէ-
մանընա ախլէագի մէզմումէնին էն միւտհիշի(4) յպքիլայ ը
իշիք sիր» : Ժ. Պայիօ՝ ախլէագտան պահս էտէն էսէրին-
տէ, սէրիսոչլըղըն մազարրաթընա հասլ էթմիշ օլտուզը
պապը պու քէլամլար իլէ պաշլար: Ալքօօլիզմ՝ Խախօտ
իպթիլայը իշրէթ, կէրչի մէմալիք ի Օսմանիյէտէ լուզէ-
թին մանայը Թամմըլա մէվճուտտէյիլ իսէտէ, (5) ալիաշ-
լըզ ճիւղի քիւլլի սայքի հէր Թարաֆա ինթիշար էթմիշ-
տիր, վէ սէրիսոչ ատէմէր սայքի հէր Թարաֆտա պու-
լուռըր: Պաղըլարը քէյֆ իշիւն իշէրլէր, տիկէրլէր ան-
տէ տէֆ ի կամա մէտար արարլար, ալիէրլէրտէ՝ պիր
զալ գատէհ աթարազ, տէֆ ի թապ ու րէնճ իշիւն՝ Կէվմի
խըտմէթլէրինի իքմալ էտէր էթմէզ մէյխանէյէ չիթապան
օլուրլար: Վէ լաքին պու վէսիլէլէրին ճիւմէսիտէ միւս-
քիրաթ իաթիմալինի Թէսիրիյէ էթտիրէմէզ: Զիւնքի
(6) սէքրէթ՝ իշէ տէֆ ի կամա իշէ տէֆ ի թապ ու րէնճէ
մէտար օլամազ: Միւսքիրաթ տիմազա խաթիմ տիր, ման-
դումէ ի ասապիլէնին քեամիլէն (7) ինհիլալընը մուճիպ
օլուր, վէ ալէթթէտրիճ (8) ֆէլճ ի տիմաղիյէ (paralysie
de cerueaux) գլազուզլար: Միւսքիրաթըն հինի իաթի-
մալինտէ (9) կամխօրըն քէտէր ու մէրազընը, վէ իաթիլ-
վան ամէլէնին՝ թապ ու րէնճի ունութմասը կիպի հալլէր
պու ֆէլճ իշէթիճէսի տիր: Վէ լաքին պու իաթիրահաթ վէ
թէսէլլի տէվամի պիր սէմէրէ տէյիլ, պէլքի սուրի վէ

(1) Գանունլար. (2) Եսալաշ Խալաշ. (3) Տիւշմէք, Եղըլմագ. (4) Իշկի
միւսթէլալը օլմագ. (5) Պէրրիլիք. (6) Սէրիսոչլըզ. (7) Չիւրլումէք. (8) Պէյի-
նին քէօթրիլմիլի (9) Տալիմ մահգուն օլանն:

(¹) անի խայտալաթ ու իզֆալաթտան իպարէթ օլուպ, միւսպ-
թէլասընա իլէրուտէ կամ ու մէղահիմտէն միւթէչէքթիլ
պիր պար ը կիրան թէհիյէ էտէր: Սէրսօշլըգտա ըահաթ
վէ թէսլիյէթ արայան՝ շէտիտ աղըըլարընը թատիլ ու թէս-
քին իչիւն աթըպպանըն (²) թահթիւճճիլտ ույուշարըճը
իլաճլա չիրինկա էթալիլ խասթէյէ պէնզէր: Նէ՛ մօրֆին
նէ՛ տէ միւսքիրաթ պիղտէն աղըըյը տէֆ էթմէզ անճագ
հըսսիլաթը (³) իպթալ իտէր, չիւնքի հէր իքիսիտէ՝ կէ-
րէք ալքօլ կէրէք մօրֆին՝ մանզումէ ի ասապիյէնին մէր-
քէվինէ հիւճիւմլէ պիր ֆէլճի մուվագգաթ վէ պութ-
լանը (⁴) հիսս իրաս էտէրլէր: Ժ. Պայիօ Վալքօլ՝ ֆէլճի
տիմաղիտէն մատա (⁵) իսթինագ ը ճիւզի (asphyxies parti-
tielle), սէրսօշլարա մախսուս մօրլուգ (couleur violette),
հազմ պօրուսընտա (⁶) իլթիհապ ը պաթի, թէտրիքէն ինքի-
սար ը իլթիհա, չիտտէթլի (⁷) թէգարրուհ ը միտէվի (ulcé-
ration), (⁸) իլթիհապ ը խընճիրէ (laryngite), զէնէպիւլ-
հէրրէ (cirrhese), (⁹) թէսալլուպ իւշշէրաին (artérosclérose),
քէպտ (գարա ճիյէր), պէօպրէք վէ գալպտէ շէտիտ ըզ-
թըրապտա հասըլ էտէր» տէյօր: Շու հալտէ վիճուտի-
միղտէ միւսքիրաթըն հիւճիւմ վէ քիւլլիյէն իֆսատ վէ
ես իիլալ էթմէտիլի ալէթ գալմայօր: Մաէթթէսիւֆ
պիղզաթ քէնտիմ տալիլ վագթըյլա միւսքիրաթըն հիւզ-
նէնկիզ թէ՛ սիրաթընտան չօգլարընա հէտէֆ օլմուշըմ:
Վէ անըն իսթիմալինտէն տէսթքէշի (¹⁰) ֆէրաղ օլտուղըմ
կիւնտէն իթիպարէն միտէ, իլթիհա, վէ ասապ ըահաթը
նօգթայր նազարընտան քէնտիմի չօգ էյի հիսս էսիյօրըմ:
կլաաըսթըն՝ պիլաշիւսհէ պու սէպէպէ մէպնի տէմիշ-

(1) Մուվվագտմ. (2) Տէրի ալթընտան. (3) Մահվ էթմէք. (4) Տույու-
սըզլըգ. (5) Պօղըլմագ, նէֆէսի թուճուլմագ. (6) իշմահը քէսիլմէք. (7) Զը-
պտն չըգարմագ. (8) Գըրթլագ իւֆիւնէթի. (9) Տամարլարըն սէրթլէշմէսի.
(10) իչկիտէն վագ կէշմէք:

տիրքի. «Ջէմանըմըդտա այեաչլըդ՝ գաթհ, եռմուրճագլ
վէ մուհարէպէ կիպի աֆաթը⁽¹⁾ սէլէսէի թարիխիյէսէն
զիյատէ իրասը մազարրաթ էթմիշ տիր» :

Այերխօշ՝ սըհնէթինի իսլալ վէ քէնախիսինի ումումըն
(²)հիճվ ու թահգիբինէ հէտէֆ էտէրէք, էվվէլա քէնտի
նէֆսինի իզրար էտէր : «Աէրխօշլըդ՝ իտրաքը մահվ, ին-
սանը թէրզիլ վէ սնը հիճվ ու իսթիհլա, բըգգաթ ու
հազարէթէ հէտէֆ էտէր : Միւսքիրաթ սէրխօշլըդը՝ ին-
սանը ճէպը ու ճինայէթէ սէվգ վէ անը վահշի պիր ճան-
վէրէ թահվիլ էթտիյինտէն սօլայը պիլխասսա թէհլիքէ-
լի տիր» (Վէսիս) : Շէհրիմիդտէ վէ հէվալիսինտէ զուռուր
էտէկէլմէքատէ օլան կալկա վէ նապէճա հալլէրի նազա-
րը տըգգաթա ալըր իսէք, պու հալլէրին զուռուր ու ին-
թիշարընտա ալքօլըն նէ պէօյիւք տախիլ (դեր) օլտըղը-
նը կէօրիւրիլ :

Այեաշ՝ աիլէ վէ էվլատընը իզրար էտէր : Լամընէ՝
«այեսաշ՝ տիթրէք էլլէրինտէ պուլընան գատէհ իլէ զէվ-
ճէ վէ չօճուդլարընըն կէօլ եաչլարընը, գան վէ հայաթ-
լարընը իչէր» տէյօր : Այեսաչլըղըն նէթափճ ի զարուրիյէ-
սինտէն պուլընան իլէլ ու էմրաղըն էվլատընա նապլըյա
անլէրի իզրար էտէր : Վէ պիր փէտէր իչիւն սէրխօշլըղըն
սէմէրէսի օլարագ տիւնհայա մէճնուհ, սէրսէմ, պուտա-
լա վէ պիր թաղըմ էմրաղլա (³)մահմուլ վէ պէշէրիյէթ
իւղէրինէ մահլա պար օլաճագ էվլատ եթթիրմէք ճինա-
յէթ տիր : «Իչրէթ միւսպթէլասը օլան պիր գալմ մահվ
օլուպ կիտէր, իչրէթէ միւսպթէլա օլան ճէմա'աթ մահվ
ու նապէթտիտ օլմաղա մահքիւմ պիր ճէմա'աթ տըր» (Տքթ.
լը կրէն) :

(⁴)Հուզուզաթփէրէսթ վէ իչկի միւսպթէլասը օլան

(1)Թարիխտէ զիրլ օլընան իւշ պէլալար. (2)Իսթիհլա. (3)Երեւան-
մէք. (4)Շէհվէթի սէվէն :

կէնծլէր՝ չու հագիգաթըն էնէմմիլէթինի թանըմալը տըր-
լար։ «էօմրին իլք բուպընը տըղգաթ վէ ինթիմամա
հաշարսան, միլթէպագը ինչ բուպը իշիւն սըհնէթինի թէ-
մին իթմիշ օլուբարն»։ Չօճուգլարըմըղը իշրէթ վէ ⁽¹⁾մէյ-
խօրըգտան քիւլլիւն սագընտըրմագ իշիւն, անլէրէ՝ իշ-
րէթաէն միւթէվէլլիտ զարար ու զիյանլարը տաիմա հիւսս
իթտիրմէլիյիլ։ Շէյքսքիլ՝ չէյխուխէթինտէն պահա էտէր-
քէն տէր քի «կերչի իսթիյար չէհրէլի իսէմ տէ է-
լան դուվվէթլի վէ արիւնիւմ, չիւնքի կէնծլէլիմտէ գա-
նըմը ⁽²⁾մուհրիք վէ քէսկին սէյեսալլար (միւսքիրաթ) իլէ
տօլտըրմաաւըմ։ Պու սէպէպտէն իսթիյարըղըմ չիտաէ-
թ ի ⁽³⁾չիթալէ պէնպէր, պուզըլա մթաթուր, ամմա սը-
հէթի թամմէյէ մալիք տիր»։ Քեաչքի ճիւսլէ կէնծլէրի-
միլ, քէնտի իյալիլք չաղլարընը պիր կիւն իսթիյարլա-
տըղտա չարիրն պու քէլտմըյլա իֆթիխար իտէպիլէճէք
սուրէթաէ իմրար էտէիտիլէր։

9. Թիիթիւն իՉՄէ. — Թիւթիւն իշմէք ատէթի
տալի սըհնէթ իւղէրինէ տօլրուտան իճրաի նուֆուլ ի-
տէն մէղմում խուլլարտան պիրի տիր։ Կիւնիւն պիրինտէ
պիր մաղաղատա, տտէմին պիրի պանսա թագտիւմ օլըն-
տը. էանա ի միւքեսալէմէտէ ⁽⁴⁾միւխաթըղըմ նակէհանի
«թէսմիւմ ի նէֆս ատէթինիլ վա՞ր մը» տէյու սիւալ էթ-
տի։ Սիւալին մանտարնը իլք նաղարտա ֆէհմ էտէմէտիւմ։
Մուխաթըղըմ «թիւթիւն իշմէք ատէթինիլ վա՞ր մը» տէ-
յու սիւալ էթտի։ Միւտտէթ իւլ էօմր թիւթիւն միւսթիէ-
լատը օլտըղըմ հալաէ, պու սիւալ իւղէրինէ խալըճա
կիւլտիւմ։ Լաքին հէր պիր սիկարայը կաղտըղըմտա պու
սիւալ պէլա իսթիյար դարչըմա տիքիլիր, վէ հէրալֆա
մուխաթըղըմն հագլը իտիյինի թաստիգ էտէրիւմ։ Թիւ-

(1) Չօգ իշկի իշէն. (2) Շագըճը (3) Շէտիտ գըշա. (4) Կոնուշտըղըմ
ատէմ։

Թիւն՝ ագլամը վահշիյէնին միլէլի (1) միւթէմէտինէ իւզէրինէ զալէպէսինէ պիր էսէր տիր : Թիւթիւնին Ավրօփայա տուխուլի պիր գաշ երւզ սէնէ օլտըղը հալտէ , էլեւէվմ երւզլէրճէ միլիօն էհալի անա էսիր օլմըշլար տըր : Թիւթիւնտէ նիքօթին պուլընտըղընտան զէհիրլի նէպաթաթտան տըր : Թիւթիւն իչէնլէր իսէ՝ պու զէհիրի պիր զայրէթ ի մախսուսէ իլէ թէնէֆֆիւս էտէրէք տամարլարընա նագլ , վէ անըն թէ՛սիրինի սա՛աթ պէ սա՛աթ թէճտիտ էտէրլէր : Էլէրչի (2) իւլֆէթ սայէսինտէ պու զէհիրին թէ՛սիրի քէսպ ի (3) իթիտալ իտիյօրսա տա , անտէն քեամիլէն (4) թէվապը սայքի միւմքինսիզ տիր : Թիւթիւն իսթիմալի պիր նէվի թէսէմիւմի (5) թէտրիճի օլտըգտան մատաւ , խըրթլագ իլթիհապը հասըլ էտէր , վէ իլթիհապը խընճիրէ էսպապընտան տա պիրի տիր : Էաղմ ալէթինի իսլալ , իլթիհայը իսլթալ վէ մուվագգաթ պիր թահրիքտէն սօնրա ումում մանղումէ ի ասապիլէյէ բէխալէթ իրաս էտէր : Թիւթիւն իսթիմալի հէր շէյտէն զիյատէ գալպէ վէ թէնէֆֆիւս պօրուլարընա տօգուռըր , վէ սնլէրին էլասթիքիյէթինի մահվ իլէ կիթտիքճէ քէսպ ի շիտտէթ էտուպ , իսթիյարըլգտա նագլուպիլը թէհամիւլ պիր հալ քէսպ էտէն պիր նէվի նէֆէս տարըղը հասըլ էտէր :

Թիւթիւն թիրեաքիլիլի տէ մէյսօրըդ կիպի թէլէզգիւլ իլէ պաշլար : Թէճրիպէ ի զաթիյէմլէ պիլիրիմ քի թիւթիւն իսթիմալինտէն ֆէրաղէթ էթմէք—միւմքինսիզ տէմէյէլիմ—ամմա նէ՞ գատար միւշքիլ տիր : Թիւթիւն իչէնլէր պու ատէթի թէրք իտէմէզլէր իսէ պարի մըգտարընը թէնզիլ վէ միւմքին մէրթէպէ էյիսինի իսթիմալ իթմէլի տիրլէր : Լաքին տէլիգանլը վէ կէնճ տօսթ

(1) Մէտէնի միլէթլէր . (2) Ալըշմագ . (3) Ազալմագ . (4) Քէնտիսինի էսիրկէմէր . (5) Շապաշ եապաշ զէհիրլէնմէր :

լարըմըզա թիւթիւնէ քննելի քեսսիւմ ատէթին էհիլ գա-
 վըլմամալարընը թաւսիյէ էտէրիմ չիւնքի թիւթիւն իչմէք
 (1) ֆաիլինէ պիր լիյադաթը մանէվիյէ պախչ էթմէտիքտէն
 մաատա , մանէն վէ մատտէթէն իրասը մաղարրաթ է-
 տէր , վէ անտէ պիր թագըմ իլէլ ու էմրազա իսթիտատ
 փէյտա էյլէր , էօյլէ իլէլ ու էմրազ քի թիւթիւն իչէնլէր
 պուռնլարը ագչէ իլէ սաթուռն ալմաղա մահքիւմ տիրլէր :

10. — (2) ՐԻՅԱԶԵԹԼԷ ՎԻՃՈՒՏԸՆԸ ԹԱԳՎԻՅԷ
 ԵՅԼԷ. — Րիյազէթի պէտէն հախստ ժիմնաթիւք ինսանըն
 մուհաֆադայ ը սըհէթի իչիւն չարթ ը մութլագ տըր : (3)
 Մէզահիմի զիհնիյէ վէ պէտէնիյէմիզին թամիրինէ խըտ-
 մէթ էտէպիլէճէք փանլէհիր օ տըր : Սայ ու ամէլ գուվ-
 վայ ը (4) մուխարրիպէտէն տիր . ինսան իսէ ճէպրի (5) թէ-
 այնիւչ սէվգըյլա պու գուվվէթին թէ՛սիրինի քէնտի իւ-
 ղէրինատ տաիմա հիսս իտէճէք տիր : Իսթիրահաթ՝ պու
 հօրլուռնլը խօտպէխօտ թամիր ու թէրմիմ իտէր , լաքին
 օթուրագ էօմրի՝ (6) ազալաթ վէ մանգումէ ի առապիյէմի-
 զի էսկի հալլէրինէ իրճա էտէմէլ : Պու էօմիւր՝ ասապէ-
 լէրէ տահա զիյատէ րէխապէթ վէրիր : Պու նէվ էօմիւր
 կէչիրէն պիր տիւքքեանճընըն գուվվէ ի (7) ազալիյէսի՝ ա-
 մէլէտէն պիրինին վէ հախստ աչըգ հէվատա իչլէյէն պիր
 րէնճպէրին գուվվէ ի ազալիյէսի իլէ մուգայէսէ էտիլ-
 տիքտէ , կէօրիւլէն ֆարգ աչըգ հէվատա իճրա էտիլէն
 րիյազէթին պախչ էթտիյի մէղիյէթլէրի խօտ պէ խօտ գա-
 հիրէ չըգարըր : Կլատըսթըն՝ սիյասի մէշղուլիյէթլէրինի
 (8) միւթէագըպ , րիյազէթի պէտէն օլարագ օտուռ գըրար
 իտի : Ռուվվէլթ՝ էքսէրիա չիֆթիլիյինէ կիտիպ իտման ը
 պէտէն զըմնընտա ատի պիր ամէլէ կիպի չիֆթ սիւրէր
 տէնիլիր : Պիգ՝ րիյազէթի պէտէնին գըյմէթինի թագտիր

(1) Եախստ , իչէնէ . (2) Հարէքէթ . (3) Ֆիրիւ հօրլընլըլարը . (4) Խա-
 րայ էտէն գուվվէթ . (5) Կէչիմ զօրըլա . (6) Ինսանտա պալըգ էթլէրի . (7)
 Ազալէթ գուվվէթի . (8) Սօնրա

էտէմէտիյիմիդտէն, պու մէշհուր զէվաթտան պիրինի՝ է-
լինտէ պալթա, տիկէրինի իսէ սապանըյա կէօրսէ իտիք
կիւէր իտիք: Լաքին ճիտտէն շայան ը թէրահհիւմ պի-
րիսի վար իսէ, օ տա պիզ օլտըղըմըղա գանաաթ հասը
էթմէլիյիզ, ժիմնասթիգ՝ սըհհէթի պէտէնիյէմիզլին մու-
հաֆաղասը իշիւն լիւզումի մութլագ օլան զըտալար-
տան պիրի տիր: Պուհա գանի օլալըմ, Պարթէլէմի
Սէնթիլէր «Ժիմնասթիգ՝ մանայ ը հազիգիսինտէ, հայա-
թըմըղն» ⁽¹⁾նէշվ ու նիւմասընըն էսասի պիր զըսմը տըր»
տէյօր: Տիկէր պիր միււէլլիֆ տէ «ազալաթ՝ ալէաթը պէ-
տէն վէ մանզումէի ասապիյէմիզի տէրէճէի քիֆայէ
ֆէալիյէթտէ սազլամաղա մահղա ժիմնասթիգ սայէսինտէ
միւվաֆիագ օլապիրիւրիզ: Դանըն սէրպէսթիյի ճէվէլանը
վէ ալէթթէսալլի վիճուտըն քեաֆիթէի ազոամընա ինզը-
սամը սալթ ժիմնասթիգ իլէ օլուր: Հայաթ հազըղնտա
պէշուշ վէ ⁽²⁾նիքպինսանէ նազարիյաթ վէյտա էթմէք տէ
մահղա օ՝ սայէտէ տիր: Նիւնքի (ժիմնասթիգ) հազմա հար-
տըմ էտէր, վէ հազմըն ինթիզամը իսէ, եէս ու քէտէրէ
ալէա վիանդէհիր տիր: Տիւմաղ՝ անճագ բիյաղէթի պէտէ-
նիյէ սայէսինտէ քէսպի գուվվէթ վէ քէնտիսինտէն ին-
թիզար օլընան խըտմէթի հիւսն ի իֆա էտէպիլիւր» տէյօր:

Պիլխասաս օթուրագ հալտէ էօմիւր կէշիրէնլէր իշիւն,
ժիմնասթիգլին լիւզումի մութլագ տըր: պուհըն նէվլէ-
րի իսէ փէք չօզ օլտըղընտան, ինսան անլէրտէն պիրինի
եա տիկէրինի ինթիւապ էտէպիլիւր: Աչըգ հալատա եա-
եա օլարագ սէյր ու թէֆէրրիւճ, աթ իլէ կէզմէք, սալ-
ճըլըգ, ճիրիտ, թօփ օյուհը վէ էլ վէ այագ իշլէրի բի-
յաղէթի պէտէնիյէ գապիլլինտէն օլուպ, իֆրաթընա կէ-
տիլմէտիքճէ, սըհհէթէ հարտըմ էտէրլէր:

(1) Սէրփիլիպ իլէրի կիթմէք, (2) Հէր շէյտէ էյիլիք կէօրէնլէրէ մախսուս:

Ե.

Թ Է Ն Է Չ Չ Ի Ի Հ

Էօմրին իսթիմալինտէ իֆրամտան միւթէվէլլիտ խամալար. —
Թէնէզզիւհին էհէմմիյէթի. — Լէզաիգի զիհնիյէ վէ զալպիյէ.
Թէնէզզիւհին սըհհէթ վէ իւլվիյէթէ օլտն Թէ'սիրի. — Ահըպ-
պա. — Քիթապ վէ միւթալէա արզուսը. — Ֆէննի միւսա-
հէպէթ. — Ֆիւնունը զարիֆէ մէզազը. — Ֆէնն վէ
ալէամը մուսիգիէ :

Եֆ պիր առըր էօմրիւն սուրէթի իսթիմալի
խուսուսընտա պիր թագըմ խաթալարտան
սալիմ գալմամըլ տըր : (1) Իֆրաթ ու միւպալէղա էք-
սէրիյա գանունը ումումի մազամընտա հէրքէսէ կութ-
տըրըմըլ վէ պունտան միւթէվէլլիտ պիր թագըմ թէ-
զատտ ու իսթիլաֆաթ՝ նէվլի պէշիրին գատէրինէ ազիմ
թէ'սիր իծրա էթմիլ տիր : Վազըթ օլտը քի ինսան պիւ-
թիւն էօմրինտէ էյլէնճէ վէ հուզուզաթտան մաատա պիր
շէյ արամատը : Պու միւստէթ նէվլի պէշիրին թէաէննի
ու (2) ինհիթաթ տէվրի տիր քի պու սըրատա անճազ պիր
թագըմ ֆէյլէսօֆլար աքսի իֆրաթա տիւշերէք : հէր
թարաֆա քէօք սալմըլ օլտն սէֆահէթ ի էօմրի մուգա-
պէլէ էտէպիլմէք իյիւն հէր նէվ լէզաիգի տիւնհէվիյի-
տէն իսթինքեաֆ իլէ , միւնդէվիլիք մէպտէսինի վազ

(1) Դարարսըզլըզ. (2) Տիւշքինլիք, ինդըրազ.

էտէրէր իտի: Իշպու ախէադ ֆէսատը տէվրինտէ խրիս-
թիյանլըդ՝ պութփէրէսթլիք սէֆահէթի գուճաղընտա
վազ օլընըյօր իտի: Բիլլիսա բուճսաթընտան չօգլարը՝
պու Ֆըսգ ու ֆիճուր մէնպարնտան նէշէթ էթմիշ օլա-
բադ, (1) միւհթէտի խրիսթիյանլարա պու ալէնի վէ խու-
սուսի էյլէնճէլէրի եասագ էթտիլէր, վէ՝ հիսսիյաք եա-
խօտ հասսէրէրին (2) իպթալընը խրիսթիյանլըզըն շէրաթի ի
էսասիյէսինտէն տիր՝ տէյու կէօսթէրտիլէր: Վէ լաքին
պու հէր իքի թալիմաթընտա իֆրաթտան իպարէթ օլուպ,
եէքտիկէրինտէն հիշ ֆարգը օլմատըզընը սէօյլէմէք իճապ
էտէր: «Թիւղիվա» (3) իֆրաթը սէֆահէթէ մուզապիլ տի-
կէր պիր իֆրաթ տըր, օ՝ պիր խաթա, պիր խարիգէ (4)
տիր քի, էօյլէ օլտըզը իֆրաթընտան պիլէ անլաշըլըր»:
Տիւնեա վէ անտէքի լէզաիդի մէշրուտտան ֆիրար էտէն
մուհղէվի՝ նէֆաթիէրէսթ եախօտ պիր ֆաղիլէթ ի խօտ-
փէրէսթանէ իլէ քէնաթիսինի սիյանէթէ չալըշան պիր միւ-
թէասըս տըր: Վէ պէնճէ՝ ալէմին թէնիշէ էթտիլի հու-
զուզաթը (5) մասուճէտէն թէլէզղիւլէ պէրապէր էպնայը
ճինսինէ ֆաթիշի օլմաղա ճահտ էտէն քիմսէ՝ Սլահա
իպատէթ պէհանէսիլէ պիր տիրէք թէփէսինտէ օթու-
րուպ էօմրինի օրատա իմրար էտէն քիմսէտէն զիյատէ
զըյմէթլի տիր: Էօմիւր՝ զէվզ ու սէֆա վէ թէնէզղիւհտէն
խաթիսիկեաֆտան (6) իպարէթ օլմայուպ պէլքի մասուճմ,
միւֆիտ վէ՝ մէշրու հու զուզաթ ինթիխապ էտէպիլմէքտէ
տիր: Չիւնքի էօմր ի ինսանիյէ մախսուս օլան օսանճ վէ
եօրդուշըլը պիլա իշթիքիա թէհամմիւլ իշիւն խօշ էյ-
լէնճէ ինթիյաճաթը մուհիմմէտէն տիր: Ինկիլիգճէ պիր
տարպը մէսէլ «տաթիմ չալըշուպ տա թէֆէրրիւճ էթ-
մէյէն չօճըգ թէճէնիւն (7) էտէր» տէյօր: Տուրուպը էմ-

(1) Ենի տէնմիշ. (2) Պաթալ էթմէք. (3) Ճգնաղըլը (4) Թապիլաթ-
տան խարիս օլան շէյ. (5) Կիւնահըզ քէյֆէր (6) Ել չէթմէք (7) Տէլլէնմէք:

սալ հարֆիյէն սահիֆ օլմաղսա պիլէ, հիշ օլմաղսա
հագիդաթըն շէք ի միւնաքիսի տիրլէր: Դաթաթ ի թա-
պիլաթ՝ սայ ու ամէլի իւզէրիմիլէ պօրճ պըրագմը իսէ,
թէֆէրրիւճին մուալէնէթի օլմատըգճա սայ ու ամէլ
տէվամի օլմաղ. եէթիշիք քի թէֆէրրիւճ պիր մէշրու-
լիյէթ տէյիլ իլլա ֆէրահպալաշ պիր թէնէզղիւհ օլսուհ:
Քէնտի քէնտիլէրի, պիլֆարզ սէրիսըլըգ վէ գուճար-
պաղըգ կիպի, ֆիքր ու պէտէնին մէզահիմինի արթը-
րան վէ մուսիլլի սըհէթէ էյլէնճէլէրէ վազֆ էտէնլէր
անլէրտէն պիր քէյֆ վէ տէվամի պիր ֆաթաթ չըգարա-
ճագ եէրտէ միւթէզարըրը վէ հաթթա նամուսը էյլէն-
ճէլէրտէն պիլէ (1) միւթէնէֆիլի օլուրլար: Վէ միւթէ-
մատիէն չալըշուպ, հաթթա թէնէզղիւհէ պիլէ վազըթ
պուլաւմայանլար, թապիլաթըն իհսան էթմիշ օլտըզը
գուլվէթտէն ֆաղլա սարֆ էտէրէք սըհէթլէրինի աշի
տէրէճէտէ ինլալ էտէրլէր: Պու միսուլլիլէր պիլմէլի
տիրլէր քի «թապիլաթ՝ մուհատէպաթընտա (2) տաղիգ վէ
ինսաֆուրդ տըր. էյէր պիր թարաֆտան քէնտի թային ու
թախսիա էթտիլի մըգտարտան ֆաղլա պիր շէյ մաթլուպ
օլընըրսա, տիկէր թարաֆտան անա (3) մուսուլլի պիր
թաղմիւնաթ ալըր սէնտէն» (Սըհնսըր): Պիլաքիա էանայը
մէշրուլիյէթտէ լայըզըլա իֆայը վազիֆէ էտուպ, քէսպի
րէխալէթ էթմիշ օլան սաաղընըն թամիր ու թէճտիտի
զըմիւրնտա թէֆէրրիւճ էտէն քիմսէլէր՝ սայ ու ամէլէ
փէք զիյատէ թէհամմիւլ էտիպ չօգ զիյատէ հասըլաթ
մէյտանա կէթիլիլէր: Տօք. Լիս, Յուլհանէս Աւետարա-
նիլին էօմրինտէն կիւզէլ պիր միսուլլիլէր էտէր, էլպէթ-
տէ զայըլ (4) մէվսուգ մէնպալարտան ալընմըշ օլարագ.
«Կիւնիւն պիրինտէ Յուլհանէս էնլի (5) պիր գուշ իլէ օյ-

(1) Նէֆիէն էտէն. (2) Տըզգաթըլ. (3) Միւսալի. (4) Սըհնէթի տէրէճէ ի
քիֆայէտէ Թաստիգ օլընմամըշ. (5) Ալըշըգ:

նար իբէն ավճընըն պիրի, վագթընը նիչո՞ւն պէօյէ պրհուտէյէ սարֆ էթտիյինի սօրար: Բէսուլ շէօյէ ճէվապ վէրիր. եայընը՝ սէն նիչո՞ւն տախմա գուրուլը սագլամաղսըն. — Ավճը ճէվապէն, — չիւնքի էյէր միւթէմատիյէն գուրուլը սագլար իսէմ էլասթիգիյէթինի զայպ էտուպ քիւլլիյէն իշէ հարամաղ օլմասընտան գօրգարըմ, տէր. — էօյէ իսէ մուսխիսէրէն ուլուհիյաթ⁽¹⁾ հագգընտա միւլահաղաթըմա տահա զիյատէ կէրմի իլէ մէշղուլ օլմագ իւզրէ արա սըրա թէրք ի մէշղուլիյէթլէ էյլէնտիյիմէ թէաճճիւպ էթմէյինիլ» տէր: Գաթա թէնէզղիւհ վէ թէֆէրրիւճ պիլմէյուպ անճագ իշ իլէ մէշղուլ օլան քիմսէլէրին՝ զէվգ ու սէֆա միւպթէլասը օլուպ տա հիչ պիր քհար ու քիսպի պուլընմայանլարտան ասլա ֆարգլարը հօգ տըր. վէ Ջիչէրոնըն «քիւլլի⁽²⁾ եէվմ զէվգ ու սէֆա իլէ վագըթ կէչիրէն ինսան՝ իննան իւնվանընա լայըգ տէյիլ տիր» քէլամը՝ լէզղէթի թէնէզղիւհտէն միւթէլէզղիլ օլմագարղըն մահպա չալըշան քիմսէլէր հագգընտա տախի գըսմէն հագգլը օլապիլիր:

Պիր աղ էվվէլ, էօմիւր՝ նասըլ չալըշմալը, վէ հուզուզաթ վէ էյլէնճէլէրի նիճէ ինթիխապ էթմէլի իտիյինի պիլմէքտէն իպարէթտիր տէմիշ իտիք, չիւնքի ճիտտէն թէնէզղիւհ դապիլինտէն էյլէնճէլէր վար, վէ սախթէ էյլէնճէլէր տէ վար: Իշթէ էյլէնճէ վէ հուզուզաթ ինթիխապընտաքի միւշքիլաթ պու եիւզտէնտիր: Սալթ ճէսէտէ թէսիր էտէր էյլէնճէլէր վար, վէ էյլէնճէլէրտէ վար տը քի գալպ, ֆիքր ու ճէսէտէ թէսիր վէ անլէրի ըսլահ ու թէրֆի էտէր: Էլպէթտէ պու ճընս էյլէնճէլէր թէրճի էտիլմէլի տիր. վէ պու լէզաիլ ու հուզուզաթը պիլգէ պախշ էտէճէք օլան՝ տօսթլարըմը, քիւթուպ ուրէսաիլ, անպապը մուհաւէրէ, ⁽³⁾ֆինուլն ը զարիֆէ,

(1) Ալահա տայիր շէյլէր. (2) Պիւթինկիւն. (3) Բէսիմ վէ մուզիգա կիւպի զարիֆ ֆէննէր:

(¹) թէ կաննի վէ ալէսթը մուսիգիյէ վէ պուշյարա մու-
մասիլ էյլէնճէլէր տիրլէր :

Պիզտէ, մաէթթէսիւֆ, պու էյլէնճէլէրտէն հիչ պի-
րիսի հօգ տըր :

1. — Սիրէթիմիդի թէրֆի վէ մէզագըմըզը թալիմ
էտէճէք անպապըմըզ հօգ : Օյուն, գասէհ, գահվէխանէ
վէ սէֆահէթ հօյտաշլարըմըզ վար, ամմա հագիգի տօսթ-
լարըմըզ հօգ : Տօսթ ինթիխապը սիրէթին (²) միւթապա-
գաթլընա մէնութտըր. «Քիչի էմնալինի սէվէր» տարպը
մէսէլի տօսթլըք պապընտա այնը հագիգաթտըր, պու
սէպէպտէն «ահըպանըն քիմ օլաըզընը սէօյլէ հէ՛ մագուլէ
տտէմ օլտըզընը խապէր վիրէյիմ» տէնիլմիշտիր : Հագի-
գի տօսթլար՝ իքի ճէսէտտէ մուգիմ պիր գալպ իպրազ
էթմէլիտիրլէր : Վէ հագիգի տօսթլար անճագ թարիգ ի
ֆապլիլէթտէ կէօրիւրքէն թանըլըր : «Թապլիաթ ինսսնա
մէհապպէթ ու (³) մէվէտտէթ պախշ էթմիշ իսէ ախլէագը
մէզմուսէյէ կարտըմ իշխն տէյիլ, պէլքի ֆազլիլէթէ
մուալէնէթ իշխն տիր» (Չիչիւրն) : Ֆէնա ըէֆիգլէր մու-
հիպպ օլամաղլար. անլէր ախլէագըմըզ տահա զիյատէ
իֆսատ վէ թէսմիմ էտէրլէր. հաթթա ֆազլիլէթիմիգէ
տէ վիապէնտ օլուրլար : Լաթինճէտէ «թօփալ իլէ կէզէն
թօփալ օլուր» տարպը մէսէլի վար տըր : «Գուրտ իլէ
հաշայան ուլուսագ էօյրէնիր» տարպը մէսէլի իսփա-
նիատա մէհհուր տըր : Սոկրատ իսէ «պիր քիմսէ՝ ախէ-
րինտէ կէօրիւլիպ թահսին օլընան իսէսաիսի հէֆսինտէ
(⁴) իմար էթմէքլէ օ՛ւ առէմին տօսթլըզընը գազանապիլիր»
տէմիշ տիր : Շուընը գապուլ էթմէլիլիք քի՛ թէնէզզիւհտէ
իլք վազիֆէմիզ տօսթ վէ ըէֆիգլէրիմիլի ինթիխապ
էտէպիլմէք տիր : Էթրաֆըմըզտա գարընճա կիպի գայնա-

(¹) Նաղմէ օգումագ. (²) Ուլընըզ. (³) Տօսթլըգ. (⁴) Պէպլէիպ պէօ-
րիւմէք :

յան տալգալուգլարը հագիգի տօսթ զանն էթմէյնիզ :
Շարգըն «սատըգ տօսթ միւզայէգա կիւնիւտէ պէլլի
օլուր» տարպը մէսէլի փէք տէ սահիւ տէյիւտիր : Անլէրին
թարաֆընսան պիղէ վէրիլէն հիւսն ի իպրէթ վէ կիւ-
զէլ նասիհաթ, գուսուրլարըմըղըն թասհիհի զըմնընտա
վագը օլան ⁽¹⁾սամիմի վէ ⁽²⁾հասպի վէսայա վէ թէշվի-
գաթլարընտան՝ միւվաֆիագըլէթ կիւնլէրիմիդտէ տէ
թէշսիս էտէպիլիլիզ : Փէտէր ու վալիտէլէր, չօճուգլա-
րընըղըն՝ ֆէհա ըէֆիգլէրին մէզմուս խուշլարընտան
միւթէդարըրը օլմալարընը իսթէմէզսէնիզ, անլէրին մէս-
լէքինէ նէզարէթ, հագիգի տօսթ ինթիսապը, վէ քէն-
տիլէրի իշիւն՝ տէրուսիւնտէ հիւքիւմֆէրմա օլան հիսսիյաթ
փաք վէ խալիս, զէվզ ու սէֆա վէ էյլէնճէլէրի նամուս-
լը, վէ ⁽³⁾թէհզիպ ի ախլէագա խասիմ պիր ⁽⁴⁾տոսիրէ ի
իւլֆէթ թէշքիլ ու իհտաս էթմէք խուսուընտա, անլէրէ
տէլալէթ ու մուսվէնէթ էսլինիզ :

2. — Թալիմ ու թէրպիյէտէն պահա էտէրքէն ֆիք-
րին տալի, ճէսէտ կիպի, նաֆագայը եէվմիյէյէ միւհ-
թաճ պուլընսըղընը զիքը էթմիշ խտիք : Քիւթիւպ ու
ընսալ վէ միւթալէա տըղուսը պու իհթիյաճը իգնա
իտէպիլիլիզ : Քէսպի մալիւմաթ վէ եօլըյա ⁽⁵⁾թէնէզլիւհ
էթմիշ օլմապ իշիւն քիթապ լապիւստ ու էլզէմտիր : Վէ
լաքին պուսիյարտա ⁽⁶⁾րիւֆէզայա պէնլէր. ախլէագըըմը-
ղը հէմ թէհզիպ հէմ իֆստա էտէպիլիլիզ : Ֆէհա ըէֆիգ-
լէր կիպի ֆէհա քիթապլարտա վար. լաքին պէրէքէթ
վէրսին քի էյի քիթապլար ⁽⁷⁾միւթէատաիտ տիր : Անճադ
անլէրի ինթիսապ իտէպիլիմէք, վէ անլէրին միւթալէա-
սըյա նէ սուրէթլէ մահլուզ վէ միւսթէֆիա օլընաճա-
ղընը պիլմէք իճապ էտէր : Տամիրոն «քիթապ» ⁽⁸⁾փէս-

(1) խալիս. (2) ձիտտի, մէնֆուսմ մէմուլիլէ օլմայան. (3) Ախլէագը
թէմիլլէյէն. (4) Գսնուշըպ կէօրիւշէճէք տտէմէր. (5) էյլէնմէք. (6) Արգա-
տաշլար. (7) Սալընը չօգ. (8) Եսալուշ միսլիս

տէն վէ գուլագտան աշաղը սէօյլէյէն, վէ քէնտի ճիւղի սանաթը, մէհարէթի վէ լէթաֆէթիյլէ հաւաշ հաւաշ բուհուճըդտան իչէրի կիրէճէք գատար էմնիյէթիմիյի ճէլպէտէն պիր տօսթ տըր» տէմիշ տիր: Բիթապ՝ քեաֆֆէի միւհթէվիյաթըլլա թէսազվուր վէ (1) Կադարիյաթսնըդա մուխալէֆէթ տէն պիր խասիմ մագսմընտա տա պուլընապիլիր: Պու միւհասիպէթլէ Տիտոօ «հիւսն ի ինթիխասպ օլընմըշ պիր քիթապ պիղէ տօսթ, բէֆիդ, հա քի խասիմ օլմըշ, պէիս հօդ, անըն իլէ միւքեալէմէ, միւլաշադա, միւճատէլէ էտէլիմ. միւթալէա անճագ պուշարթլա ֆաիտէպախշ օլապիլիր» տէյօր: Վէ լաքին քիւթիւպ վէ բէսաիլտէ անըպպատան տաշա ալէա պիր շէյվար տըր, անլէր տօլրուտան գալպիմիդէ խիթապ էտէրլէր: Կէր իսթէտիյիմիդ մաշալէ պիղէ բէֆագաթ էտէպիլիր, վէ աւշա էօշմէզլէր: Էօլիւմ էքտէրիա տարպպամըդը կասպ էտէպիլիր, ամմա «վագըթ պիլաքիա ֆէնա քիթապլարը մաշվ վէ էյիլէրի թագիդ ու թագտիս էտէր»:

Միւթալէա՝ այնը վագըթտա կըտա վէ թէնէզզիւհ մագամընտա գաիմ օլապիլմէք իչիւն պէլլի պիր (2) իսթիգամէթիլէ ճէրէյան էթմէլի տիր: Սանաթքեաթ՝ պու իսթիգամէթի քէնտի շիւպէսինէ միւթէալլիդ քիթապլարա, գանուռնիլիա՝ գանուռն քիթապլարընա, ամըպպաքէնտի թէշէպպիւսաթընա, թիւճճար իսէ՝ մալիյէ վէ հիւրէֆ ու սէնաիյէ միւթէալլիդ մէսէլէլէրէ (3) թէվճիհ էտէպիլիր: Լաքին մէզհէպ, սըհէթ վէ թարիխէ միւթէալլիդ քիթապլար միւթէսազվիյէն ճիւմէսինէ տէ կըտա վէ թէնէզզիւհ թէհիյէ էտէպիլիր: Օսանճ իլէ միւթալէա էտէն քիմսէ կէրէք զիհնիհի, կէրէք միւթալէա էթտիյի քիթապլը իթլաֆ էտէր: (4) Նահիշ վէ թէնէզզիւզ ի-

(1) Էֆքեաթ. (2) Ճիհէթէ տօլրու. (3) Նիւզիւնի չէվիլմէք. (4) Արզու:

լէ միւթալէա օլընան պիր քիթապ տահա զիյատէ ոռ-
հուլէթլէ անլաշըլսըդտան մատատ, գուլվաջը զիհնիյէ
ու պէտէնիյէմիլլի տէ (¹)խոման էտէր: Քանգ՝ «էյլէնճէլի
միւթալէա խոման ու ըիյազէթ ի պէտէնիյէ դատար սըհ-
հէթէ (²)նաֆի տիր» տէյօր, վէ պիհլէրճէ քէսան պու-
հագիգաթը քէնտի իպրէթի զաթիյէլէրիյլէ իսպաթ ու
թաստիգ էթմիլլէր տիր:

Մատտի կըտա հագգընատա պահա էտէր իքէն, «ին-
սան՝ չօգ եէմէքլէ չօգ կըտա ալմըշ օլմալ, պէլքի չօգ
վէ էյի հազմ էթմէքլէ» տէմիլ իտիր: Քիւթիւպ ու գը-
րաաթ գանուհը տա աջի տիր, չօգ միւթալէա էթմէք-
լէ չօգ իսթիֆատէ էտիլէմէլ, անճագ միւթալէա էթտի-
յիմիլ շէյի էյի հազմ էթմէքլէ»: Տը Պոնալտ՝ «սէրմայէի ի
ֆիրքի թէվսի իչիւն չօգ էսէրլէր միւթալէա էթմէլի,
ամմա պիր քիմսէ քէնտի տիր իչիւն խոման ը մէզագ վէ
կիւզէլ իսթիլլահ վէ շիյվէ ի իֆատէ փէյտա էթմէք իս-
թէրսէ, ազ օգումալը վէ պիւթիւն միւթալէաթը քէնտի
իսթիտատ ու գապիլիյէթի ճինսիւտէն օլմալը տըր» տէ-
յօր: Պու էսաս իւզէրինէ իճրա օլընան միւթալէա մութ-
լագա սէմէրէլի (³)հասէնէ հասըլ էտէրէք օսանճ զէման-
լարընըլըն գալպ ըզլըրալընը տէֆի ու թէպիտ, հաղա-
րըմըլ էօնինէ տահա վասի ուֆուգլար քիւշատէ, պիլլի
ինսանիյէթէ տահա զիյատէ (⁴)թագրիպ, վէ պիզտէ իթ-
թիֆագ ու իթթիհատը պէշէրին, հանի էֆքիար, գա-
նաաթ վէ մէզագ իթթիհատընըն գուտսիյէթինի (⁵)իզագ
ու թէվլիտ էտէնէք տիր: Միւթալէա կէշմիլ ասըրլարը՝
քէնտի ալին ու ատէթլէրի, իթիգասլարը վէ ուսուլ ի ի-
տարէլէրիյլէ պէրապէր պիլլիմ իչիւն եէնիտէն (⁶)իհես է-
տէր. միւթագպէլլի՝ քէնտի իհթիմալաթ վէ (⁷)նէվանէվ

(¹)Թալիմ. (²)Ֆիսիտէլի. (³)Կիւզէլ մէյվէ. (⁴)Եագլաշտըրմագ. (⁵)Ու-
յանսըրմագ. (⁶)Տիրիլթմէք. (⁷)Եէնի եէնի:

Թէգատտիւմ ու թերագղըյաթըլա պէրապէր պիղէ իպ-
րազ էտէճէք տիր : Ճիտտի միւթալէա էրպապը, միւէպ-
պէտ ⁽¹⁾սէյեհայար կիպի պինլէրճէ ասըրլարըն մէնդարէ-
լէրինի սէյր ու թէմաշա էտէճէք, վէ մաղի իլէ միւս-
թազպէլին սէտալարընը իշիտէճէք տիր. պու մէսէրրէթ
ու ⁽²⁾շատիմանիյէ ⁽³⁾թէֆէվվիւզ էտէպիլէճէք նէ՞ կիպի
պիր թէլէզղիւզ, վէ պու ⁽⁴⁾նէյլան ու խօշնուտիյէ ֆաիզ
նէ՞ կիպի պիր թէնէզղիւհ պուլընապիլիր :

Հէր քիթապ հէրքէսին ֆիքրինէ էվլէրիլլի տէյիլ ի-
սէ, քիթապլարըն սէրֆիրազը, հէրքէս իլէ հէրքէսին լի-
սանընտան ⁽⁵⁾միւսասէպէթ էտէպիլմէք սանաթ ու մէ-
հարէթինէ մալիք ֆիթապը Մուգատտէս վար տըր : Օ
ալիմ վէ ճահիլէ, զէնկին վէ ֆաղիրէ, մէսուտ վէ պի-
պաթ ու պիչարէյէ տէ ⁽⁶⁾միւշավիր, բէֆիզ վէ մու-
հիպպ օլապիլիր : Քարլայտ «է՛ն ֆաղիր գուլիպէլէրին տէ
տէրուհինտէ բուհը ինտանինին պիր գաչ պին սէնէլէր-
տէն պէրի քէնտիսի իշիւն նուր ու նաֆազա վէ քէնտի
է՛ն տէրին հիսսիյաթ ու արզուլարընըն ճէվապընը պուլ-
տըլը պիր քիթապ վար տըր» տէյոր : Ասըրլարտան պէ-
րի նուր ու կըտա նէշր էտէն իշպու Քիթապ՝ Ազիզ-Քի-
թապ տըր, էքսէրիա քէմալը էմնիյէթլէ անա միւրաճա-
աթ էտինիզ, վէ օ (Ք. Մ.) նուր, կըտա վէ գանաաթը ը
ֆիքրիյէ պաիշ էտէճէք տիր :

3.—Ալէա վէ ֆաիտէլի սուրէթտէ թէնէզղիւհ էտէ-
պիլմէք իշիւն ⁽⁷⁾հիլսն ի իֆասն չարթը մութլազ տըր :
Պու սանաթ մաէթթէսսիւֆ ալէլումում պիլթիւն էր-
մէնիլէրտէ վէ պիլսասսա սէմթիմիզ (թեմ) ճէմաաթըն-
տա մէֆգուտ տըր : Էլպէթտէ հէրքէսին ⁽⁸⁾մուհապիհրէ

(1) Կէզկինճի, տօլաշըն. (2) Սէվինճ. (3) Իւսթիւն. (4) Կէօնէնմէք. (5)
Գօնուշլապ կէօրիւշմէք. (6) Ֆիքիր արգատաշը. (7) Էյի սէօյլէյէպիլմէք. (8)
Գօնուշմազ ուսթասը :

միւթէխասսիսի օլան Պրանսըղլարըն անլատըղը մանատա հիւան ի իֆատէյէ սահիպ օլմասը մաթլուպ օլընամաղ • լաքին հէրքէսին լաթիֆ վէ միւնասիպ պիր լիսան իլէ իֆատէ ի մէրամ էտէճէք իգթիտարա մալիք օլմասը մէմուլ վէ միւնթազէր տիր : Ելեւվմ անպապի թէճէմմու-աթըմըղ վէ աիլէ (1)միւսամէրաթըմըղտան լէզզէթ ալընամայօրսա, սէպէպի օրատա կէրէք հիւսն ի իֆասէ վէ կէրէք (2)խսթիֆասէ ալէթթէսավի մէֆգուտ պուլընմասը տըր : Շայէտ կիւնին պիրինտէ պիր եապանճը (3)պիթթէսաաթիֆ աիլէ թէճէմմիւաթըմըղտան պիրինի զիյարէթ էթսէ, անճագ իւշ նէվ ի թէսիր ալապիլիր, ամմա հիշ միւթէլէզզիղ օլմայաճագ տըր : Օրատա անճագ չարըր փաղար լազըրտըսը ճէրէյան էթաթինտէն՝ քէնտիսինի եա՝ չարըրտա զանն էտէճէք, եախօտ մուհաւլէրէ մատտէսի պուլընմատըղընտան, էքսէրիա տագիգալարըն սիւքիճթլէ կէչտիլինտէն նաչի տիլտիզլէր վէ եախօտ՝նիհայէթ զէմմաղար մէճլիսինտէ զանն էտէճէք տիր : չիւնքի աիլէ թէճէմմիւաթըմըղըն էօղիւնի թէչքիլ էտէն՝ զէմմու (4)զըյպէթ տիր : Պու շէյլէր ալէթթէսավի իսպաթ էտէրլէր քի պիղ հէնուղ հիւսն ի իֆասէտէն աճիզիղ, պու սէպէպտէն պիր իճթիմատա եա՝ իսթիյարը սիւքիթլէ ույուգլարըղ, եա՝ զէմմու իֆթիրա վէ եա՝ տէրէթէփէտէն պահալար էտէրիղ : Մալիւմինիղ տիր քի նէ՝ սիւքիթլէ, նէ՝ զէմմու զըյպէթ վէ նէ՝ տէ (5)սաթսաթաճահո վէ կայրէթ մաթլուպ էթմէզլէր : Պու ճընա մուհաւլէրէլէր գօնթրօլ ալթընա ալընամաղ, վուգուֆ վէ մէզագ թալէպ էթմէզ, վէ ֆիքրէն զաիֆ օլանլար քէնտի շախսիյէթլէրինի իսպաթ էտէպիլմէք իչիւն զօլայընա աօղլու գօշարլար : Պիչարէլէր միւպահասանըն պու սու-

(1)Ազշամ մէճլիլէրի. (2)Սէօզի անլամաղ. (3)Բասթ կէլէ. (4)Այճէ տէ սէօլէմ: (5)Էնի փէշինէ ույմսղ լաֆ :

հուլէթի վէսալիթինէ միւրաճաա'թ էտէր իքէն , քէնտիւլէրին մանէն վէ մատտէթէն իֆլասիյէթլէրինի իսպաթ էթմէքտէ օլտըզլարընը պիլմէղլէր :

Հիւսն ի իֆատէ մէհարէթինէ մալիք օլապիլմէք իչիւն էվլէլ պէ էվլէլ սէրմայէ ի վուգուֆ ու մալիւմաթը օլմագ կէրէք տիր , վէ պունա իթթիսալէն ⁽¹⁾սէլասէթի թարիֆ վէ դէքեայա սահիպ վէ ատապը ⁽²⁾սէօհպէթէ աչիւն օլմագ կէրէք տիր : «Հիւսն ի միւսահէպէթին անասըրընտան պիրինճիսի՝ հադիգաթա տըզգաթ , սանիյէն ազլը սէլիմ ,սալիսէն հիւսն ի ⁽³⁾նիյէթ վէ բապիէն դէքեա տըր» (Տ . Թամբլը) : Պու խէսաիլ իլէ ⁽⁴⁾միւթթասըֆ պիր էհլ ի ⁽⁵⁾սէօհպէթ հէր սընըֆ թէճէմմիւլաթըն ⁽⁶⁾ղիյպ ու զիյնէթի օլապիլիր : Էհլ ի ⁽⁷⁾հիքմէթ վէ տահա էն ալէա թէնէզղիւհի պու սէօհպէթ էրպապը բէֆագաթընտա պուլմըլար տըր : Պու միւսահապէթ սաա'տէթինտէն մահրում օլմամագ իչիւն էվլէլա սէրմայէ ի ֆիքրինիղի միւթալէա իլէ թէվսի էտինիղ , չիչէք , նէպաթ , գուշ վէ նիւճում (եըլտըղ) իւղէրինտէ թապիաթըն կիւղէլլիքլէրինի թէտղիւք վէ թէթէպպիւէ ալըշընըղ . անլէրին նէշվ ու նիւմասը էսրարընա վուգուֆ քէսպ էտինիղ , վէ տաիւմա հադիգաթ վէ ատլ ու հադգանիյէթէ ինթիրամէն լիսանլարընը՝ խիւուսը դալպինիղլին սէվղ ու թէշվիգի իլէ սէօլլէլիպ , էթրաֆընըզտա պուլընանլարը վէ պունալար վատըթասըլա պիւթիւն ճէմաա'թը թալիմ ու թէրֆի էթսին : Կէնճլէրիմիղէ իֆատէ իզթիտարընը վէրէպիլմէք իչիւն խարան վէ Կիրակի մէքթէպլէրի փէք մուհիւմ պիր խըտմէթ էտէպիլիրէր մէմուլինտէյիմ : Պարի անլէրին քիւշատընա կայրէթ էտէլիմ :

(1)Տիւզկիւն սէօզ սէօլլէմէք . (2)Կէօրիւշիպ զօնուշմաղա մախսուս Թէրպիյէ . (3)Ելի նիյէթ . (4)Սըֆաթը հաիղ օլան . (5)Միրի քէլամ . (6)Սիւս . (7)Ալիմ վէ ֆիրասէթլի օլանլար :

4. — Պիղատ ֆիւնուսը զարիֆէ վէ անա (1) հէվէս-
քեար քիմսէ հօգ տըր : Փարա դազանմագ վէ թէայիւ-
շիմիլի չըգարմագ իչիւն ատի սանաթլար էօյրէնիօրըլ :
Լաքին ֆէննի ֆէնն խաթրի իչիւն սէվէն քիմսէ հօգ :
Թապիաթ ֆիւնուսը զարիֆէ մէնպար տըր : Սայէտար վէ
խօշ բահալը օրմանլարըն ուլվիյէթի, չիմէնդարլարըն
գօյու հէշիլիլի, շէլալէնին (2) քէֆէֆէն ազընթըսը, պիր
պէրրագ կէճէտէ ելլտըզլարըն վարըլտըսը էօյլէ հայ-
ըէթպախշ մէնդարէլէր տիր քի բուհըմըլ իւղէրինէ պիր
ճապիպէի մախսուսէ իլէ իճրայը նուֆուզ վէ անա նէ-
դաքէթ ու լէթաֆէթ պախշ էտէպիլիլի : Լաքին պու-
ճիւմէսինտէն թէլէզլիւզ, թէնէզլիւզ վէ թէմէթթիւ-
էտէպիլմէք իչիւն էվլէլա մէզագա, ֆիւնուսը զարիֆէ-
յէ վէ անը թագտիր մէզագընա մալիք օլմալըլըլ : Պիղ-
ատ քէնտի էլիմիլիլ թապիաթըն էօրնէյինտէն խաթի-
սալ ու (3) իսթինսախալ պէզ հախօտ մուգալա իւղէրինէ
նագշ ու թէրսիմ էտիմիշ թապիլիլէր իլէ խանէլէրիմի-
ղին չըպլագ տիվարլարընը թէզիլին էտէճէք օլան իշթէ
պու մէզագ տըր : Լաքին պիղատ հէնուզ դապա վէ պա-
յաղը զէվզլէրտէն հօգարը չըզըլ տա, ֆիւնուսը զարի-
ֆէյի էշքեալը (4) միւթէնէվլիյէսիյլէ թագտիր, վէ անըն
պիղէ պախշ էթտիլի բուհի վէ ախլէպիլի ճապիպէլէրտէն
թէլէզլիւզ էտէպիլլէճէք իզթիտար հօգ տըր :

5. — Ֆէնն ի մուսիլի սէս իլէ օլտուն, ալէաթ իլէ
օլտուն, պու արանըլան ֆինուսը զարիֆէտէն պիրի տիր .
ամմա պիղ մաէթթէլիւֆ պուստանտա մահրում պուլու-
նըյօրըլ : Պիղատ մուզիլա արղուսը խալը (5) թէամմիւմ
էթմիշ տիր ալէպիլիլիլիլ . սայքի հէր էվտէ պիր մուզիլա
ալէթի վար, ամմա մուզիլապա օլան պու մէհապպէթ

(1) Արղուլը. (2) Քէօփիւք սալան. (3) Էօրնէյինի ակմար. (4) Պարզը
Ֆարզը շէյլէր. (5) Ումուսիլէշմիշ :

հէնուղ սիրէթ ու ասլէագըմըզըն թէալիսինէ խըտմէթ
էտէմէմիշտիր։ չիւնքի պիղ՝մուղիդա վէ ալէաթ ը մուսի-
գիլի տահա զիյատէ տէնի զէվզ ու սէֆալարըն թէհիյէ-
սինէ խըտմէթ էթտիրմիշիզ : Վէ ավամը նասա մախսուս
շարգիլէր, պախուսսուս կէնճլէրին աղղընտա, քիւլլիյէն
թէտէննի էթմիշ տիր : Խնսան հէր նէ հալտէ տէ եաշասա
տախմա թէրէննիւմէ ինթիյաճ հիսս էտէճէքտիր, եա թէ-
կաննի էտէճէք եա տա տինլէյէճէք տիր, վէ էյի ⁽¹⁾պէս-
թէլէր պուլմասընճա ֆէնալարընը թէկաննի վէ ⁽²⁾իսթի-
մա էյլէյէճէքտիր : Էլեէվմ գաֆէ շանթանլարըն միւլթէ-
րիսի հէր վագըթ.քինտէն զիյատէ օլմասը պու եիւզտէն
տիր : Իշէրի վիլայէթլէր էհալիսինտէն չօգլարընը քէն-
տի քէտէր վէ մէսէրրէթ հիսսիյաթըլլա թանղիւմ օլըն-
մըշ, վէ ասլէագ ու ասթվար, սիրէթ վէ ուսուլ ու գա-
իտէլէրինէ կէօրէ թէրթիպ ու թէշքիլ էտիլմիշ խուսուսի
վէ մահէլլի ⁽³⁾գասիտէլէրի վար տըր : Պու գասիտէլէր՝
անլէրին պաղէն լէքէսիզ մէհապպէթլէ մէմու, վէ
պաղէն տէ շէտիտ հիւզն ու քէտէրլէ ճօշղուն էօմիւրլէրինի
նագլ ու հիքեայէ էյլէր : Ատանանըն հէվալիսիյէ պէ-
րապէր գասիտէսի՝ եանի քէնտիսինէ մախսուս շարգըսը
եօգ տըր : «Ֆէնալարըն գասիտէսի օլմագ» քէլամը ճէ-
մաաթըմըզ հագգընտա հարֆիյէն սահիհ տէյիլ տիր :
Ճէմաաթըմըզըն քէնտիսինէ մախսուս գասիտէլէրի օլմա-
մասը, քէնտի լիսանը ⁽⁴⁾ մատէրղատընտան, քէնտի աիլէ
էօմրինտէն, վէ օնաղընտան մահրում պուլընմասընտան
տըր, վէ ավամ պէսթէլէրի պու օճաղըն, պու էօմրին
մահլա մանղում ⁽⁵⁾ ֆըգրալարընտան պաշգա պիր շէյ
տէյիլ տիր :

Հէր հալտէ թէկաննի էթմէլի, մուսիզի՝ ալէաթլա

(1)Շարգիլին սէօզլէրի. (2)Տինլէմէք. (3)Երգ. (4)Անա լիսանը. (5)
Գաֆիյէլի :

օլսուռն, սէս իլէ օլսուռն, հիսսիյաթա քէսկինլիք, բուհա եիւճէ թէխայիւլաթ վէ գալպէ նէճապէթ վէրիպ, ինսանը էյիլիյէ գըլսողուզլայանս պիր գուլվէթ ի (1) սահիրէյէ մալիք տիր: էյէր պիղէ մախսուս գասիտէլէրիմիզ ևօգսա, ախէրտէն իմթիսալ ու (2) իսթինսալս էտէլիմ, (3) իսթիարէ էյլէյէլիմ, ևէթէր քի հիւսն ի ինթիխապ, վէ ճիտտի գասիտէլէրի բէզլիլէրինտէն թէֆրիզ ու թէմեիզ էտէ պիլէլիմ, Պիր փէտէր ու վալիտէնին՝ էվլատարընը էթրաֆընա ալարագ, խօշ անէնիկ ու լէթաֆէթլէ վէ ճան ու կէօնիւլտէն թէրէննիւմ էթմէքտէ օլսուռուլարը պիր խանէ տէրուռնինտէն բուհըմըզա խօշ կէլէն նէ՞ գատար բախհալար (4) ինթիշար էտէր: Թէրէննիւմ էթմէք պիլէն վէ անըն գուտսիյէթինի հիսս էթմիշ օլան գալպլէրտէ նափաք միւլահազաթ (5) մէլճա պուլամազ:

Թէճըրիպէ էտինիզ, տօսթլարըմ, պիր տէֆա խանէլէրինիլտէ թէճըրիպէ էաինիզ, վէ իշթէ կէօրէճէքպինիզ քի էտիպանէ պիր գասիտէնին ինթիզազաթընտա հիւճէ՞ պիր (6) ճաղիպէտար գուլվէթ վար տըր: Լաքին սէտա վէ մուսիգալարընըզը բէզլիլ շարգի վէ թիւրքիլէրէ աւլա հասր էթմէյին: Պու նէվ շարգի վէ թիւրքիլէր կէնճլէրին ալսէագ ու աթվարը իւզէրինէ փէք ֆէնա թէսիր էտէր: էյլէնտիրմէքտէն զիյատէ՝ թահրիք, թասահիւտէն զիյատէ՝ իֆսատ վէ թէրֆիտէն զիյատէ՝ թէզլիլ էտէր: Մուսիգա՝ (7) իլահի վէ մուգատտէս տիր: անըն պու ալէամէթ ի թապիլիյէսինի մուհաֆազա էտինիզ, օ զէման մուզլիգա վէ թէկաննի սիլլին իչիւն սէլամէթ ու սաա՝տէթ մէնպար օլաճագ տըր:

(1) Պիլիլէլիյի գուլվէթ. (2) Գօփես էթմէք. (3) Էօտինն ալմագ. (4) Չըզըպ տաղըլմագ. (5) Սըղընսճագ եէր. (6) Չէրիճի. (7) Ալլահանի:

Զ.

Ի Ս Թ Ի Ր Ա Հ Ա Թ (*)

Սայ ու ամէլի միւթէպղզ պիտի ահա՞ն. — Եկ՛վմի իսթիրահած՝

Ֆերիզէ ի տինիյէ մագամընտա. — Սէպթ վէ կիրակի. —

Եկ՛վմի իսթիրահածըն գուտսիյէթի. — Անըն

մուհասէնածը. — Հիւսն ի իսթիմալի

ԴԵՆԻԻՋԱՐատէմ՝ րահաթ էթմէք վէ զայ էթ-
սիյի գուվլէթլէրին թէլաֆիսի իյիւն ագչամա
ինթիզար էտէր. Չալըչմագ մէճպուրիյէթի նէ՛
տէրէճէ (1) միւպըրիմ իսէ, իսթիրահաթ ինթիյաճըտա օ՛
տէրէճէ էհէմմ վէ էլղէմտիր. չիւնքի սայ ու ամէլ էօյլէ
պիր հալ տըր քի անտէ վիճուտ վէ զիհնի գուվլէթլէրի-
միլ Խորուլըր, սինիրլէր (2) պիւա ֆասըլէ չալըչմագտան
քէսպի րէխավէթ էտէր, վէ (3) շիտտէթ ի իսթիմալ-
տէն իսալէլիէզիր օլապիլիր. Թէնպէլլէրին՝ լէզլէթինի
պիլմէտիքլէրի իսթիրահաթը սէվտիրէն շէյ՝ ինթէ պու
խալէլտէն միւթէզարըրըր օլմամագ վէ գուվլէթլէրի
տաիմա տինճ վէ թէր ու թագէ սաղլամագ ինթիյաճը
տըր. Չալըչմանըն Էկ՛վմի մըզտար վէ իմթիտառընը թա-
յին էտէճէք ումուսի վէ շաչմագ գաիտէլէր օլմայուպ,
էֆրատըն իգթիտարընա վէ սանասթ ու մէշըուլիյէթին
նէվինէ կէօրէ (4) թէպէտտուլ էտէր. Չաիֆ իւլ պիւնիէ

(*) Պու վէ պունը (5) Թէվալի էտէն պապար «Թուղմ Հովուական»
նամ էսէրիմիգտէն մուգթէպէս օլուպ, ճիւղի պիր Թէպտիլածլա պուրատա
տէրը օլընմը տըր:

(1) Ճէպպար. (2) Տուրմագսըզ. (3) Չօգ գուլլանմագ. (4) Տէյիլմէք. (5)
Սօնրա կէլմէք

կիրակի կիւնիւ մալիք օլտը (Յայտ. Ա. 10) : Պու ճիւմէ հալ ու քէյֆիյէթլէր րէսուլլար էյամընտան իթիպարէն կիրակինին իսմինին իճապընա կէօրէ «⁽¹⁾Ենվմ ի րապպանի» օլտըղընը իմա էտէրլէր : Ահա՛ը ճէտիտտէն մաատա րէսուլլար տէվրինտէ մուհարրէր օլուպ «րէսուլլար թաւիմաթը» թէսմիյէ օլընան Քիթապ օ զէմանըն խրիսթիանլարընա շէօյլէ թէնպին էտիյօր : «Կիրակի կիւնլէրի իճթիմա էտիպ» ⁽²⁾թազաթիմէնիլլին մուգատտէս օլմասը իշիւն կիւնահլարընըղ եէքտիկէրինիլ իթիրաֆէթտիքտէն սօնրա, էքմէյիլ ժարէլէյինիլ, վէ թէշէքքիւր արղ էտինիլ» : Շէհիտ Յուսոփնոս իսէ հիքեայէ էտիյօր քի, շէհիր վէ քէօյ էհալիսի կիրակի կիւնիւ պիր եէրտէ թէճէմմիւ էտէրէք, րէսուլ վէ Փէյղամպէրլէրին Քիթապընը միւթալէա վէ սուա էտէրլէր, վէ ⁽³⁾Սշայ ը րապպանիյէ իլհազ օլուրլար վէ ֆուգարայը թէսլիյէ էտէրլէր խի : Պու սաթըրլար՝ Կիրակիյի, իսթիրահաթ կիւնիւմիլղի նէ հօլտա կէշիրէճէյիմիլղի իմա էտիյօր : Բապպա մախսուս օլան կիւնտէ իշլիմիլ տուա էթմէք, Սշայ ը Բապպանիյէ իլհազ օլմազ, Քիթապը Մուգատտէս միւթալէա էթմէք վէ ⁽⁴⁾թէսատուզլա մէշղուլ օլմազտան իպարէթտիր, Իշթիրապա տէրիմ քի Կիրակի պիլիմ իշիւն իսթիրահաթ կիւնիւ տէյիլ, պօշղըզ, իշսիզլիֆ կիւնիւ օլմըշտըր : Իսթիրահաթ իլէ իշսիզլիֆ պէյնինտէ նէ հէյպէթլի վէ հուսուտսըզ պիր ֆարզ վար տըր : Կիրակիյի՝ կէնճլէրիմիլ իշլէրինի թէրք իլէ տիւնեէվի զէվզ ու սէֆա վէ էյլէնճէլէրէ հասը էթմէք, իսթիյարլարըմըզ՝ սօգազլարտա օթուրըպ լիւզումսըզ վէ ֆաիտէսիլ լազլազըյաթտա պուլընմազ, վէ կէշիպ տէօնէնլէրլէ էյլէնմէք, գատընլար իսէ քիշիլիք վէ եա եէտէք էլպիսէլէ-

(1) Ալլահա մախսուս կիւն. (2) Հէտիյէ. (3) Հաղորդութիւն. (4) Սատա-գա վէրմէր :

վէ (1) թագաթֆէրսա պիր իշ իճրասընա մահքիւմ պիր քիմսէնին՝ թագաթ ու գոււլվէթի հէտինտէ վէ իշի խաֆֆի օլան քիմսէտէն զիյատէ խթիրահաթա ինթիյաճը օլուր: Վէ լաքին գոււլվէթ ու մէշղոււլիյէթ ֆարգընա պագըլմայարագ ճիւմլէմիղլին տախի հաֆթատա բուհանի վէ ճիսմանի հօրղոււնլըղլարըն թամիրինէ թախսիս օլունմը պիր կիւնի վարտըր: Ալլահըն պիլէ խըլգէթ ի ալէմ էսնասընտա րախաթ հախօտ ահպք կիւնի վարըտը, վէ պիղէտէ «խթիրահաթ կիւնիւնիւ մուգատտէս սագլամագ» (Ծմնդ. Բ. 3, Ելք. Ի. 8-9) թէնպիհ էթտի: Մուսանըն նօմօսը խթիրահաթ կիւնիւ օլմագ իւզրէ սէպթի թախսիս էթտի: Խրիսթյանլըգ տախի, քէնտի թարաֆընտան հաֆթանըն իւք կիւնիւնիւ հախօտ կիրա-կիյի թագաթիս էթտի: Էվվէլքի բահաթ կիւնիւնիւ, (2) խըլգէթ ի ալէմ հիքմէթի թահթընտա ֆէտէր Ալլահա, վէ իքինճիսի պէնի առէմին (3) նէճաթ ու սէլամէթինի անտըրարագ բահաթ կիւնիւնիւ Իսնուլլահա իհտա էթտի: Շէօյլէքի խրիսթյանլըղըն իւք կիւնլէրինտէն պէտ իլէ խրիսթիյան ճէմաաթլարըն Յս. Քս. ըն զըյամէսինէ հիւրմէթ ի լայըգէտէ պուլընմագ իւզրէ սէպթ հէրինէ կիրաղիլի մուգատտէս սագլատըղլարընը կէօրիւյօրըգ:

Ահաը ճէտիտ՝ ըհսուլլարըն՝ քէնտի ային ի բուհանիյէլէրինի կիրաղի կիւնիւ իճրա էթտիլըլէրինի կէօսթէրիյօր. (Յուլհ. Ի. 19): Պօղոս Առաքեալ Տրօվալըլարա կիրաղի կիւնիւ վազ ու թալիմ էտէր իտի, (Գործք. Ա. Ի. 7), հէր թարաֆտա խրիսթիյանլար իսլատէթ իչիւն կիրաղի կիւնիւ իճթիմա էտէրլէր, վէ պու թէճէմմիւթ միւնաս սէպէթիլէ (4) էյթամ վէ տուլ գատընլարա իսնէ ճէմ էտէրլէր իտի (Ա. Կորնթ. ԺԶ. 2): Յովհաննէս Աւետարանիչ Պատմոսա նէֆի էտիլիպ փէյլամպէրլիք բուհընա

(1) Տէրման քէսէն. (2) Տիւնեանըն եարատըլըըն. (3) Խէլաս պուլմագ. (4) Եէթիլիէր:

տըր: Պու իսթիրահաթը պուլապիլմէք վէ քէնտինիդի ֆէրտասը կիւնիւն միւշքիլաթ ու միւզայէգասընա հազըր-լայապիլմէք հէր շէյտէն զիյատէ Կիրակինին գուտսիյէ-թինի սագլամագլա օլապիլիր: Իսթիյարլարա սիւալ է-տինիդ քի պու կիւն՝ ֆաիտէսիդ սուրէթտէ կէչիպ կիթ-միշ օլան կէնճիլք կիւնլերին նէ՝ տէրէճէ հասրէթքէչի տիրլէր: Էլէմպաիւշ թէճրիպէլէր, պու կիւնլերին ⁽¹⁾խա-թըրէսինի թաթլըլանաըրըր, ամմա իշ իշտէն կէչմիշ օ-լուր: Շիմտի օ գատար ⁽²⁾մուհագգար իսթիրահաթ կիւն-լերինի սիդ տախի արայաճագսընըզ ամմա, անլէր կէչիպ կիթմիշ պուլընաճագ տըր: Կազըթ ապա ալտէթ էթ-մէզ: Լաքին սիդ հէնուզ վագթը գաղանապիլիր վէ անը սաթըն ալապիլիրսինիդ, սայ ու կայրէթինիդի արթըրա-րագ, իմանլարընըզ գուվլէթլէնտիրէրէք վէ Կիրակի իսթիրահաթընտան ըուհ վէ գալպլարընըզ միւսթէֆիտ գըլարագ: Բուհըն պու հալի ումուր ք արհնէէվիլէ վէ իսթիրահաթընըզա տախի եարաըմ էտէճէք տիր: չիւնքի ըուհ վէ գալպ իլէ գուվլէթլի պիր քիմնէ ֆիքրի գաիֆ վէ ճանսըզ քիմնէլէրտէն զիյատէ միւվաֆիֆագ օլուր:

Ձւվճէլէր, Կիրակինին գատընը պիլինիդ վէ ⁽³⁾մու-ճիպինճէ անը սիզէ ֆաիտէպաիւշ գըլընըզ. գատընլար, Կիրակիյէ հիւրմէթ էտինիդ վէ անը պիլթիւն ալինտար-լըգ գուվլէթլինիլլէ աիլէլէրին աիլէսազի վէ ըուհանի թալիմ ու թէրպիլէսի իշինէ հասր ու թալտսիտ էտինիդ. իսթիյարլար, Կիրակիյի մուզատտէս սագլայընըզ, վէ տիզէ ⁽⁴⁾թէգարրուպ թարիզինտէ պուլընան կէնճլէրի էօմրիւնիդլն թէճրիպէսիլլէ ⁽⁵⁾թէշճի էտինիլ:

(1) Զիքրիյէթ. (2) Թահգիր օլընան. (3) Անա կէօրէ. (4) Կազլաշմագ. (5) Ճէսարէթ էթմէք:

բինի կիյինիս թէչհիր ի (¹)նէֆս վէ Եւքտիկէրինի զէմմ ու
 ֆապ էթմէք իչլւն պէքլէրլէր: Վէ պու ճիւմլէսի իշ
 կիւնլէրինի պէ տօգուսմասըն տէյի Կիրակիյէ սագլանըր:
 Պիզ իսթիրահաթը թագաւոր էտէպլլսէ խտիք, Կիրակի
 մէշղուլիյէթլէրլմիզ պուսլար օլմայաճագտը: Իսթիրա-
 հաթ կիւնիւ, Եանի Կիրակի, էն զիյատէ ֆէշալիյէթ, Եա-
 նի իշկիւզարլըգ կիւնիւ տիր, չիւնքի պիր փէտէր պիւ-
 խասսա Կիրակի կիւնիւ րահաթը պէտէն վէ ֆիքըր ի թամ
 իլէ էհլ ի պէյթինի էթրաֆընա ճէմ էտիւս, անլէրէ Դի-
 թապը Մուգատտէսին թէնպիհաթընը օգույապլլիր, էվ-
 լատընըն ակլէագ ու ակվարընա տըգգաթ, անլէրի տուա
 վէ իսպտէթէ թալիմ ու (²)թէրդիպ, անլէրտէ տիրի Ի-
 մանը (³)իգազ, վէ տինտարանէ միւլահազաթլա կիւնիւ
 մէյվէտար վէ միւֆիտ գըլապլլիր: Պիլիսասա Կիրակի
 կիւնիւ պիր վալիտէ, ումուրը (⁴)պէյթիյէսինտէն իսթի-
 րահաթլա գըղլարընըն իֆֆէթ ու ֆաղլիլէթէ սէվզինէ
 տըգգաթ, վէ իսթիյարլար իսէ քէնտի սինն ու էօմիւր-
 լէրի թէճրիպլէրինտէն (⁵)միւթէնէպլլիհ օլմը օլարագ
 կէնճլէրէ էօմրին զէվգ ու սէֆա վէ տինտէվի թէմա-
 եիւլաթըն (⁶)պութլանընը նագլ ու հիքեայէ էտէպլլիր-
 լէր: Սիզ պու ճիւմլէսինի քիւլլիյէն իհմալ էթտիքտէն
 մատա, պաղըլար քիլիսայա կէլտիքլէրինտէ պիր պարը
 (⁷)մէլալ ալթընտա Խաշայօրլար իմիշ կիպի, ային ու (⁸)թէ-
 կանիյաթըն խիթամընա սապրսըղլըգլա պէքլէրլէր, ա-
 խէրլէր իսէ հիշ կէլմէյիպ, օ կիւնիւ ակաղուլթայա թախ-
 ալա էտէրլէր: Վէ Կիրակի, ալէլուսում սայքի պիր սէֆա-
 հէթ կիւնիւ օլմը տըր: Պիրատէրլէր Եօրըլմը ըուհլա-
 րընըզ վէ աշընմըզ գալպլէրինիզ իսթիրահաթա միւհթաճ

(¹)Բէնտիսինի կէօսմէրմէք. (²)Հէվէպլէնտիրմէք. (³)Ուլանտըրմագ
 (⁴)Էվ իշլէրի. (⁵)Սպլլ պաշընա կէլմիշ. (⁶)Պաթըլ օլտըղընը. (⁷)Օսանն
 եիւքիւ. (⁸)Նրգեյոլութիւնը:

Է .

Ի Մ Ա Ն

Իման՝ մանայ ը ումումիտյլէ. — Մէզհէպ ի իման. — Անքն խըտ-
մէթ ու վազիֆէսի. — Էհէմմիյէթի. — Յիսուսըն
վազ էթտիյի իման:

ԻՄԱՆ քէլիմէսինին մանասը լիտանըմըդտա
վէ էլսինէի սայիրէտէ փէք ⁽¹⁾վապի տիր. վէ
լաքին անը հանկի մանասըյլատա ալսանըզ
տաիմա եւնիյէթ մանասընը շամիլ տիր: Իլմին քէնտինէ
մախսուս իմանը վար. Թարիխինտէ վար տըր. մէզհէպի-
միզ իսէ խրիսթիյանըզ իմանընըն իլմի տիր: Էթթէտէ
Թարիխ վէ իլիմ հուտուտլարը խարիճինտէ պիղէ նամա-
լիւմ նէ՝ գատար պիհիսապ ալէմ ու տիւնեալար մէվ-
ճուտ պուլընսա, վէ էսրարը Թապիիյէ ⁽²⁾մուղալլամ
քառս իւղէրինտէ ⁽³⁾թէմէվվիւճ էթսէլէր. պիղ էլհամ-
տուլլահ, իմանըն տաիմա կէօնիւլլիւ էսիրլէրի գալաճա-
ղըզ, մատամ քի ճէնապը Հագգա խասս օլան ⁽⁴⁾պասար
ու ⁽⁵⁾քէմալ պիղտէ եօգ տըր: Շիմտի պիղ մէզհէպէ եա-
խօտ խէլասա միւլթէալլիզ օլան իմանը Թարիֆ ու իղահ
էտէճէյիզ:

Իման՝ րուհա մախսուս ⁽⁶⁾ճէհլի եա գաստի պիր
շէվզ ու խահիշտիր քի ինսանը էվամիր ի իլահիյէյէ Թէ-

(1) Կէնիշ. (2) Դարանըզ. (3) Տալկալանմագ. (4) Կէօզ. (5) Թէքմիլիք.
(6) Պիլմէյէրէբ:

մտմըյա իթաաթ էթտիրիր, վէ անը քէնտի մուղազ
թէէտտիրաթը խարիճինտէ, քէնտի քէնտիսինի ալի պիր
գուվվէթ ալթընտա թահթը թէմինէ ալտըրմաղա սէվգ
էտէր, հախօտ Րէսուլըն պուլուրաղը կիպի «խման՝ մէ-
մուլ օլընտն չէյլէրին թաստիգի, վէ կէօրիւնմէյէն չէյ-
լէրին իսպաթ ու տէլիլի տիր» (Եբր. ԺԱ. 1) Վհսան՝ քէն-
տի պիւթիւն (1) գուվվէ ի նաթըգասը նուրընտա միւսթաղ-
րադ պուլընտըղը զէման պիլէ, տախմա իւմիտ վէ ար-
ղուլար (2) խալիթասը գալաճագաըր, չիւնքի, հայաթը
տիւննէյիյէնին (3) ատէմի քէմալի, իւլում ու Ֆիւնուլըն
միւնպպէտ ճէհալէթի, գուվվէթլէրիմիգին զա'աֆը, պիլ-
տէ գուվվէթիմիլ, մալիւմաթըմըղ վէ ագլ ու հայաթըմըղ
մաֆէվգինտէ՝ տիւնեանըն խայրընա օլարագ, իտարէ ի
ումուր էտէն, տահա՝ միւքէմմէլ, տահա՝ հաքիմ պիր զաթ
արամաղա իսթիտատ փէյտա էթմիլ տիր։ Վէ իլթէ պու-
սէպէպտէն «խման էպէտէն պաղի գալաճագաըր» (Սիրագ
Խ. 12)։ Պիրատէրլէրիմ, էօմրին եէքտիկէրէ զըտտ օլան
(4) հատիսէլէրի արասընտա ինսանըն ազըպէթինտէն վէ
Ալլահըն առալէթ ու մէրհամէթինտէն պահա էտէճէք
օլան՝ իմանտան պաշգա քիմ օլապիլիր. միւէլլէմ գալպ-
լէրի վէ փարէլէնմիլ լուհը թէպիյէ էտէն, էօլիւմ եա-
թաղըմըղ իւղէրինէ նէղարէթ էտէճէք օլան վէ մէղար
թարիգինի իրաէ էտէճէք՝ ինսն տէյիլ տէ եա քիմ տիր.
տաշըտըղըմըղ իւմիտլէր հագգընտա էֆքեարըմըղը թէն-
վիր, էօնիմիլտէ (5) նամալիւմին թարիգինի (6) թէպիյէ
էտէճէք, բուհարըմըղըն պէնտլէրինի չէօղէճէք, կէվչէ-
չէմիլ տիղլէրիմիլէ գուվվէթ պախ չէյլէնէճէք, գալպ-
լէրիմիլի փաքլէյիպ պիլի Յս. Բս.ա գըլաղուղլայաճագ
օլան ինսն տէյիլ տէ եա քիմ տիր։ Ճէնապը Հագգըն

(1) Սէօղ սէօլլէմէր վէ անլամմագ գուվվէթի. (2) Գարըշըղը. (3) Թէք-
միլ օլմամագ. (4) Վուգուսթ. (5) Պիլինմէյէն. (6) Տիւղէլթմէր

քէմալ ու գուտսիյէթի պիղէ անճագ իման վասիթասըյա կէլիպ եէթիլիր, վէ պիղի քէնտիսինէ իմթիսալա թէշճի ու թէշվիդէ էտէր: «Սէմալի փէտէրինիզ քիսամիլ օլտըղը կիպի քիսամիլ օլունըղ» (Մաթ. Ե. 48) վէ ծէնապը Հագգ «Մուգատտէս օլունըղ, չիւնքի պէն (1) գուտտուսըմ» պույուրըյօր (Ղեւտ. ԺԹ. 2):

Տիւնեանըն թարիխի՝ թարիխի թէվէլլիւտինտէն ի-թիպարէն իման թարիխի տիր, հիշ տէյիլ իսէ ինսանլա-րըն էսկիտէն պէրու սախթէ իւահլարա օլան միւնասէ-պէթի պէօյլէ կէօսթէրիյօր, Լաքին Գիթապը Մուգատ-տէս՝ իմանըն էն ալի հիքեայէսի տիր, անըն հէր պիր սահիֆէսի, հէր պիր սաթըրը իմանըն գուվվէթ վէ չիտ-տէթինի պէյան էտէր, վէ իմանտա կէվլէք օլան ատէմ-լէրին նէ հալէ տիւհար օլտըղընը պիղէ կէօսթէրի: Ծէ-նապը Հագգ «(2) տիտարըմը անլէրտէն (3) իսֆա էտէրիմ, ազըպէթլէրի նէ՝ օլտապընը կէօրէյիմ, զիրտ անլէր էյրի պիր նէսլ վէ իմանսըղ էվլատ արըլար» (Բ. Օրին. ԼԲ. 20) պույուրըր: Իման՝ պիղէ ասըրլար իլէ իմթիտատ էտէն էօմիւրլէրի իչինտէն իմանըն միւճէստէմի վէ չէհիպլէրի մա-գամընաա հէնուղ պիղիմ իլէ մուհալէրէտէ պուլընան վէ լութֆը Իւահիյէ մաղհար օլմը օլան միւնէվլէր չախս-լարը կէօսթէրի: Պիլիմիսինիզ քիւլութուֆի պիղէ ալէա իմանա կէօրէ իսան օլընաճագ արը» (Իմաստ. Գ. 14): Իմաի պիր փէտէր ես՝ վալիտէնին էվլատընա՝ «մէրհա-մէթ վէ հագիգաթ սէնի թէրք էթմէսին, անլէրի պօյ-նընտ պաղլա, անլէրի գալպինին լէվհասը իւղէրինէ եաղ» (Առաւիք Գ. 3) եօլը ալի թէնպիհաէն սահա զիգըյմէթ նիճէ պիր մէրաս եա վասիյէթ պըրագասիլիր. չիւնքի «քէմիլք տիւչիւնէնլէր զէլալէթ տիւչէրլէր, ամմա էյի-լիք թէֆէքքիւր էտէնլէրէ լութֆ ու հագիգաթ օլուր:

(1) Ազիգ. (2) Նիւղ. (3) Պիլլէմէր:

քէմլէրտէ մէրհամէթ վէ իման օլմաղ, մէրհամէթ վէ իման անճաղ էյիլէրտէ օլուր» (Առակք ԺԴ. 22) :

Մէզհէպի իման՝ պիլիսասաս իրիսթիյանլըգտա քէնտի հագգ վէ մէշրու օլսան սէհմինի (1)թէվէրրիւս էթտի, վէ բուհ քէնտիսինէ պիր նօզթայը (2)իսթինասս պուլտը : Յիսուս տիւնեսայա՝ անըն խէլասքիարը սըֆաթըլլա «սիզէ եէնի պիր էմր վէրրիսմ քի պիրիպիրինիզի սէվէսինիզ վէ պէն սիզի սէվտիյիմ կիպի, սիզտէ պիրիպիրինիզի սէվէսինիզ» (Յովհ. ԺԴ. 34), «պէնիմ էմրիմ պուտըր քի պէն սիզի սէվտիյիմ կիպի պիրիպիրինիզի սէվէսինիզ : Պիրատէմին՝ քէնտի տօսթլարընըն հօլընսա ճանընը ֆէտա էթմէսինտէն զիյատէ պիր քիմսէտէ մէհապպէթ հօգ տըր» (Յովհ. ԺԵ. 12-13) : «Թարիգ վէ հագգիգաթ վէ հայաթ պէնիմ» (Յովհ. ԺԴ. 6) : «Արգամ սըրա կէլ» (Մատթ. ԺԹ. 21) տէյուպ իմանըն թարիգինի չըզտը : Պուտավէթ պիր պէրէքէթ օլտը, վէ ինսան՝ պիզի ճէնապը Հագգտան (4)թէֆրիգ էտէն (8)պինիհայէ մէսաֆէ իչէրիսինտէ իրիսթիյանլըգ իմանընը նէրաիպան իթթիլասզ էտէրէք Յիսուսս, Ալլահա տօղըր թէզարրիւպ հօլընտա պէօյիւք պիր ատըմ ալտը. հալպուքի պու (5)սիւլէմ (սանդուղ) օլմատըզճա օ մէսաֆէտէ այաղըմըզը դայաճագ վէ պիր խաթվէ իլէրի կիտէճէք եէր պուլամոյաճագ խտիք : Օ կիւնտէն իթիպարէն հայաթ՝ գուտսիյէթ քէսպ էթմէք իհթիյաճընը Նիտ էթմէյէ վէ անըն չարէլէրինի թանըմազա պաշլատը, օ կիւնտէն իթիպարէն ֆիրքիր՝ դալպ վէ բուհըն մուավէնէթիյէ, տահա ուզադտա միւնէվվէր վէ պազի ու տաիմ պիր սլէմին դափուլարընը կէօրմէքլէ, տիւնեսա՝ գապուզը իչէրիսինտէ էրիմէյէ պաշլատը. «չիւնքի պուրատա պազի դալըր շէհրի-

(1)Մէրտընը ալտը. (2)Տայանաճագ եէր. (3)Այըրան. (4)Սճիսըզ. (5)Նէրաիպան :

միդ Խօզ տըր, լաքին կելէճէք օլանը արայօրըզ» (Եբր. ԺԳ. 14): Պիրատէրլէրիմ, պու հէնի ալէմին քէշֆինի՝ սէմանըն տէրինլէրինտէն գայըզընը իլէրի սիւրիւպ, կիւնանա՝ ֆուրթուռալարընը Խարըպ կէշէրէք, տիւշկիւն վէ զայպ օլմըշ օլան պէշէրլիյէթի քէնտիսինէ (1)շէրիք ի մէրաս վէ պիր առէթ իթթիխազ էթմէք իւզրէ կէլմիշ օլան Յս. Քս.ա մէտուռնըզ, Իմտի արթըգ տիւնտամըզ իշիւն հայաթը էպէտի, թէսէլի վէ իւմիտ թարիզի աշըգ տըր: Սալթ հիւրիւմէլիյիզ: Իման իլէ րէսմ օլընան պու թարիզատ՝ շէհիտին շէհատէթի, վէ Խրիսթիյանըգ շէհիտլէրինին իւաշընըն (2)սըգլէթի թագտիր օլընըր: Տիւնեանըն իւմիտսիզ էօմրի՝ զէվգ ու սէֆալարըմըգա քէֆէն օլապիլէճէք սալթ պիր էօրիւմճէք ազը էօրմէյէ վէֆա էտէպիլիր, հալպուքի իմանըն (3)լաւէմութ մէսքէնի օլան րուհ՝ մէվճուտլիյէթիմիզին նիհայէթսիզ վէ զէվալ պիլմէյէն հայաթը իլիւն էպրիւշիւմ գուռտագ (4)իմալ էտէր:

Պիրատէրլէր, Յիսուսըն Գալիլիա տէնիզինտէ պիր սէյր ու սէֆէրինի տէրխաթըր էտիյօրմըաըզ: Անըն կէմիսի կէճէնին զուլմէթինի (5)չաք էտիյօր իքէն, սէմանըն եըլտըզլարը տէնիզին սուլարընտա զարգ ու նապէտիտ օլույօրլար իտի: Սէլամէթ ի սէմալիյէ օլան Յիսուս՝ սէֆինէնին պիր թարաֆընտա մէլէքլէրէ մախսուս պիր ույգու ույույօրտը: Մահիր պալըգճը վէ թէճրիպէքնար թաիֆէտէն օլան Րէսուլլար՝ նալէհանի մէսէրրէթ ի տէրուռիլէրինի (6)թէլաթիւմը տէրեանըն խալֆ ու տէշէթի իլէ իխալ էթմէք — թէհտիտինտէ պուլընան ֆուրթուռանըն զուհուրինի կէօրտիւլէր: Քէնտիլէրի թէհլիքէտէ իտիլէր, ամմա Յիսուսըն ֆիթուրարզլըգր գաթիէն խալէտար օլմամըշտը: Յիսուս ույգուտան ույանըպ (7)նի-

(1)Մէրաս օրծաղը. (2)Աղըրլըղը. (3)Էօլիւմսիզ. (4)Ետիար. (5)Եըրծագ. (6)Տալալանմա. (7)Պաղըշ:

կհանճըյա ֆուրթուհայը պողար վէ լաթիֆ ավազըյատա քէֆէֆչան տալղալարը թէսքին էտէր : Յիսուս ֆուրթուհայա թէաճճիւպ էթմէտի , տէնիզէր իւզէրինտէ սէյր ու սէֆէր էտէն տալղալարն սէյր ու թէմաշասըյա մահոճն օլմադ իւլին ֆուրթուհայա ինթիզար էթմէլի տիր . թապիւթ՝ չիւէք վէ կիւլ արասընտա եաշատըղը կիւլի (1)էմվաճ վէ ֆուրթուհա մէյանընտա տախի եաշամալը տըր : Շաղիրտլէրի՝ գալպլէրինին գաա'ընտա մահֆուզ վէսվէսէ վէ (2)թէրէտտիւտ եիւզիւհտէն խալֆէ տիւշար օլմըչլար իտի : «Իմանընդ նէրէտէ» (Ղուկ. Լ. 25) : Բէսուլլարա ֆուրթուհատան զիյատէ Յիսուսըն պու սիւալի մուճիպ ի ըզթըրապ օլտը : Իմանըն վիճուտի սուհ ու սէլամէթին պէգասընը թէմին էտէր , վէ (3)ճիտալը էօմրտէ գալպլէրին միւհքէմ վէ մէթին հիսարը վէ իրիսթիյանըն գալգանը տըր : Պիրատէրլէ'ր , սիգ տախի սէյեհանընդ , վէ եօլընը իւզէրինտէ աշնի ֆուրթուհա վար տըր , ամմա «Իմանընդ նէրէտէ» : Պէօյլէ (4)թէհիտէսթ եօլա չըգմադլա պէօյլէք համագաթտա պուլընմըջ օլույօրսընը , «նիչի'ն իմանընդ եօգ տըր» (Մարկ. Դ. 10) : Սէլամէթինիպի նէ՝ իլէ վէ նէ սուրէթլէ պուլաճագսընը , մատամքի գալպլէրինիլտէ (5)լագայտըգ (6) իման եէրինէ ճայկիր օլմըջ տըր , օրատա ֆուրթուհայը նիճէ՝ մէն էտէճէքսինիլ , Սիլ իման հագգընտա ճիտտի պիր թէսավվուր փէյտա էթմէյէ չալըյմագսըղըն անտէն պահա էտէր վէ միւթէմատիէն անըն համընա լիյաքեարլըգ 'էտէրսինիլ : Ամէլլէրինիլ պիլտէ իմանըն վիճուտընը գաթ'ա թէմին էտէմէմէքտէն մատա , պիւսքիս սիլին ըլըգ վէ կէվչէք իմանընըղըն հայաթտան (7)պիպէհրէ վէ քէնտիյէ մախսուս մուսյեէն պիր հէտէֆ վէ նիշանկեհատան մահ-

(1)Տալղալար. (2)Իրի ֆիրիլիլիբ. (3)Կալկա. (4)Էլի պօշ. (5)Վագիֆէսիլիբ. (6)Նասիպսիլի

բուժ պուլընտըղը ⁽¹⁾պէտահէթինի տէ իսպաթ էտէր. «Սիղէ իմանընըզա կէօրէ օլսուն» (Մատթ. Թ. 29) : Շիմ-տի իշթէ պու սիծիլլ ալթընտա եաշայօրսընըզ :

Պիրատէրլէրիմ, էմին օլալըմ քի գալպ ու բուհըմըզըն իսթիգամէթի հանկի ճիհէթտէ ⁽²⁾թէմայիւլ էթսէ, ալէմին ֆուրթունասը պիղի հէր հանկի ճիհէթէ տէ սէվգէյլէսէ, պիղէ տաիմա այնի «իմանընըզ նէրէ՞տէ» սիւալըվազը օլաճագ տըր : Պու սիւալա գարչր ճէվապըմըզ նէ՞ օլաճագ : Սիւքիւթ գաթ'ա ճէվապ տէմէք տէյլլ տիր, ⁽³⁾քէճրէֆթար վէ ֆասիտ պիր էօմիւր իսէ իմանըն տօղ-բու ճէվապը օլամագ :

(1) Պէլի օլմագ. (2) Մէյլ էթմէր. (3) իլիտիլի չարփըզ :

Ը.

Ք Ի Լ Ի Ս Ս

Քիլիսա.— Խրիսթիան Քիլիսասը.— Միլլի Քիլիսա.— Անըն մէհասպ-
պէթ վէ գուտսիյէթի.— Թէպտիլ ի մէղհէպ սէյէսի.— Հէյթէլ ի շախ-
սի.— Գուտսիյէթի.— Աիլէ հէյթէլի վէ իպատէթի.— Անըն
վազիֆէ վէ խըտմէթի.— Մուճճէմիան իպատէթ.—
Ային ու ատէթլէր վէ անլէրէ զարշը մէվզը վէ
վազիյէթիմիզ:

Մ ԲԻՍԹԻՅԱՆԼԱՊ Ինճիլ ի Շէրիֆ վասի-
թասըյլա ալէմէ վազ ու իլան օլընտըղըն-
տա, զուլմէթտէն ⁽¹⁾միւթէէզզի վէ նուր
ու հայաթա ⁽²⁾հասրէթքէշ պուլընան էֆ-
րատ ու ազվամ էր կէճ անա տօղըը շիթապան օլտը-
լար: Իպթիտալարը խրիսթիանլարըն ատէտի փէք ազ
օլուպ, պէյնլէրինտէ հիշ պիր ⁽³⁾թէֆրիգա եօզտը: Ասըլ
խրիսթիան Քիլիսէսինի թէշքիլ էտէն հէքտիլ վէ հէք-
մէզհէպ«ուխուզվէթ ի ումումիյէ» խտի: Իման՝ թաղէ վէ
⁽⁴⁾նուրէֆշան ⁽⁵⁾սէյլապըյլա, ճէմաաթլարըն սէյրէթի
միլլիյէ գուզվէթինի զարգ ու նապէտիտ էթմիշ, վէ
ճընս ու միլլիյէթ ֆարգընա պագմայարագ պիւթիւն
խրիսթիանյարը Ինճիլն մատէսիլէ պիրլէշտիրմիշտի:
Պու ⁽⁶⁾թէխամմիւր էմնաօընտա ազա իլէ քէօլէ, գատըն

(1) Էգա ճէֆա կէօրմիշ. (2) Հասրէթ չէքէն. (3) Այլը սէչի. (4) Նուր
սաշան. (5) Թուֆան, սել սուլու. (6) Մայալանմագ:

իւն ճարիյէ քէնտի քէնտիւերի եւքտիկէրէ եագլաշմըլ պուլտըլար, վէ ալէմին պիւթիւն (1) քէմպաթլարը անլատըլար քի՝ — խրիսթիյանըդ սօֆրասը էթրաֆընտա միւսապի պիր մէվգը իհրազընա — բուհնա իսթիհգագ քէսպ էթմիշ իտիւեր: Վէ լաքին քէնտի կէլէն պու ուսուլ թուլը միւստէթ (2) մէվճուտիյէթինի մուհաֆաղա էտէմէզ իտի, չիւնքի կէրչի իհնճիլին էսասը պիւթիւն ասըրլար վէ (3) ագվամը ումումիյէ իչիւն պիր իսէ տէ, միլլէթլէր միգաճ ու սիյրէթլէրիյլէ (4) միւթէֆէրրիդ իտիւլէր: Պու վէ էմսալի սէպէպլէր իւն թէտրիճէն հէր պիր մէմէքէթ վէ գաւմ իչիւն խրիսթիյանըլա մախսուս միլլի վէ խուսուսի Բիլիսալար թէշէքքիւլ էթտի: Պու միլլի Բիլիսալարտան պիրիտէ պիղիմ Հայ Ուզդափաւ Ս. Եկեղեցիմիդտիր քի, Միւհասիսլէրի Թագէոս վէ Բարթողիմէոս Առաքեալար օլուպ, էն կայեուր շէհիտիտէ Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ օլմըլ տըր:

Շիմտի պիրատէրլէր, պու մուխթասար մալիւմաթլարտան սօնրա սիղէ միլլի քիլիսամըզ հագգընտա պիր գաչ քէլամ իրատը արղուսընտայըմ, խուսուսի ճէմիյէթ վէ իպատէթխանէլէրիմիզի տէ պու — քիլիսա — քէլիմէսինէ տախիլ էտէրէք, չիւնքի քիլիսանըն պինասընը (5) միւմինլէրիմիզ գիւմրէսինտէն թէֆրիդ էտէմէյիզ, վէ քիլիսա քէլիմէսինէ (6) հէմմանա օլան Եունանիճէ Էֆլիսիա քէլիմէսի տախի աշի վագըթտա պու իքի (միւս միւլէր իւն քիլիսա պինասը) մանայը շամիլ տիր: Պիղտէ էֆքեսար ու թէսալվուրաթ օ տէրէճէ մատտիյէթ քէսպ էթմիշ, վէ աշին ու ատէթլէր խորաքըմըլ իւզէրինէ օ տէրէճէ հիւքիւմֆէրմա օլմըլ տըր քի հիշ տէյիլ իսէ ամէլի էօմրիւմիդտէ, ֆիլիսա տիմէքլէ հէր Կիրակի կախօտ

(1) Իգպալըզ. (2) Վարըզ. (3) Ումում միլլէթլէր. (4) Ֆարըլը ֆարըլը. (5) Իման էտէն. (6) Պիր մանատա

ազգայն սահման տեղադրուող (1) պիլիթիմա իմաստը այնքան վեհափայտ խորհրդանշանը խորհրդարանը իմաստ էթմէքտե օլտըղըմըլ (2) մասկետի միւլթէրէքին հախօտ (3) իմթիմակեանն մատաի պինասընը, թաշընը, թօփրաղընը անլարըլ: Լաքին պիլմէլիլիլ քի քիլիսատա Ալլահա մագպուլ օլան շէյ՝ ճէմասթըն տիւնեւլի միւլահաղաթտան ալըլարագ, մէվճուտիյէթի Իլահիյէյէ գատար (4) թէալի վէ աուա գուլվէթիլիլ ուլուհիյէթտէն (5) միւլթէէսսիրէն գուլվէթ վէ թէսլիյէթ քէսպ էտէպլիէն գալպ վէ բուհը տըր: Ս. Պօղոս Առաքեալ Բրիստոսըն գանըլա սաթըն ալընմըլ օլան ճէսէտէրիմիղտէն պահա իլէ, անլէրի քիլիսա հախօտ հէյքէլէ թէշպիհ էտիլի պու սէպէպտէն տիր: «Սիլ Ալլահըն հէյքէլի օլուպ, տէրուհիշիգտէ Ալլահըն բուհը (6) միւլթէմէքքին օլաղընը պիլմէ՞ղմիսինիլ» (Ա. Կորնթ. Գ. 16, 2. 19): Պետրոս Առաքեալ տախի էսկի ասէմտէն, Ֆասըգ վէ միւլֆիտատէմտէն ինթիրագ վէ հիլէսիլ սիւտէ արղու էթմէյի թէնպիհ էտիլօր. շէօյլէքի «սիլ տախի տիրի թաշար կիպի պիր պէյթի բուհանի, Ալլահա Յս. Քս.ըն վասիթասըլա մագպուլ օլան (7) զէսպիհի բուհանիյէյի թագտիմ իլիւն պիր (8) քէհանէթի մուգատտէսէ օլմագ իւղրէ պիշա օլընասընըլ» (Ա. Պետր. Բ. 5): Ճէսէտիմիղտէն սօնա իսանէլէրիմիլ տախի պիլիմ իլիւն խոսուսի իպատէթիսանէլէր տիր, անտէ եւլմի սուալարըմըլա—գուտսիյէթիմիլի մուհաֆաղա—վաղիֆէսիլիլ միւլթէլէֆիլ. Յիսուս՝ «իքի եա իւշ քիլի պէնիմ իամիմ իլէ հէր նէրէտէ տէ ճէմ օլուրլար իսէ, պէն օրատա անլէրին արասընտալըմ» (Մատթ. ԺԸ. 20) պուլըմըլտըր: Պիր Բիլի-

(1) Թօփրանարագ. (2) Ումուս մաստուս իպատէթիսանէ. (3) Ճէմ օլահագ եէր. (4) Յիւնէլմէք. (5) Թէ՛սիր ալարագ. (6) Սարին օլան. (7) Դուրպանլար. (8) Քեհանիլիլիլ:

սա իշխան Յիսուսըն հուզուրը շարթը մուծլագ տըր , բուն-
լարը էթրաֆընա անճագ օ (Գրիսսոս) թօփլայապլիլի :
Պինաէն ալէյհ մատամթի քլիլիսա ճէմաաթլա թէշէքքիւլ
էտէր , պիլլիմ միլլի քիլիսամըզտա տա խուսոսի քիլի-
սալար պուլընաճագ տըր . պուշլար իսէ պիրի սէզլիմ
վիճուսըմըզ վէ տիկէրի տէ խանէմիզ տիր :

Գրիլիսա հէր նէ սուրէթտէ տէ նազար օլընսա , շախ-
սի օլմըշ , տիլէ եախօտ ումուսիյէթ վէ ճէմաաթա տա
մախսուս օլմըշ իքի գըսըմտան միւրէքքէպ տիր : Պուն-
լարտան պիրիսի՝ նազարի եախօտ թալիմի , տիկէրի իսէ՝
ամէլի եախօտ ֆիլիէն տինտարլըզ տըր : Պիւթիւն միլլի
քիլիսալտըմըզտա պու գըսմը նազարի՝ միլլի վէ ումու-
սի թապիր օլընան մէճլիպլէրին սէմէրէ ի (1) իճթիհատլարը
(կրօն . գործերու մեկնութ .) օլան ինճիլի (2) ազալա իւ-
զէրինէ միւէսսէն օլարագ հէր եերտէ այնի վէ թըպըզ
պիւ օլուպ , թէպէտտիւլ էթմէշ : Առաքեւական Ս . Եկե-
ղեցիմիլտէ տախիլէն ային ու ատէթճէ ըսլահաթ իճրասը
իշխան իւշ ումումի մէճլիպլէր (Նիկիա , Եփեսոս , Իսթան-
պուլ) իլէ տէվամ էտէկէլմէքտէ օլան միլլի մէճլիպլէրին
սիճիլաթը վար տըր : Ումումի մէճլիպլէրին (պու իւշտէն)
Փազլասը քէյֆի մաէշա թէրթիպաթլարըյա տիկէր քիլի-
սալարա օլտըզը կիպի պիլլիմ քիլիսայը տա ինճիլին բու-
հընտան (3) թէպիտ էտէպլիլիտի : Իմտի խուսուսի շէհիր-
լէրին քիլիսալարընը թէշէքիլ էտէն «ձայ քրիստոնեայ»լար
պէյնինտէքի ֆարզ , անճագ տինտարլըզ , սատագա , տուա
վէ մէզհէպիէրլէրիք մըզտար ու տէրէճէսինտէն իպա-
րէթ օլապիլիլի :

Պիրատէրլէր , տինսէվի հայաթտա պուլընտըզճա ,
բուն էլ գուտսըն հէյքէլի օլան ճէսէտլէրիմիլտէն , զէվ-
ճէ ու էվլաալարըմըզտան պիր սէօզ իլէ աիլէ հէյքէլի-

(1) Շէրն ու թէֆսիր . (2) Ային ու ատէթլէր . (3) Ուզազլաշտըրմագ :

միւզ մագամընտա օլան խանէմիդտէն այրըլամայրզ : Այնի ֆէքիրլէ տիւշիւնմէլիյիզ քի միլլի անա քիլիսամըզտան այրըլմագլա նէ՞ գատար չիրքին վէ նապէճա պիր վազիյէթտէ պուլընմըլ օլաճաղըզ , վէ պուլնտան տահա ⁽¹⁾ մէնֆուր նէ՞ մուամէլէ օլապիլիր . չիւնքի պու ⁽²⁾ իֆթիրազ մէնֆաաթըլ նագտիյէ վէ մատտիյէ նօգթայըլ նագարընտան վուգու պուլըյօր :

Էրմէնի ճէմաաթընըն թէպտիլ ի մէզհէպ էտիշինի էֆրատ իչուն տաիմա մէզէլլէթավէր պիր սըֆէթտէ կէօրիւրիզ , վէ պու թէպտիլ ի մէզհէպ գաղիյէսինին ⁽³⁾ էսպապըլ մուճիպէսի ճէհլ ու նատանի , մէնաֆի ի շախսիյէ ճաղիպէսի վէ թարաֆկիրլիք բուհընտան իպարէթ պուլընտըգճա , տաիմա օ՝ բէնկ ու շէքիլտէ կէօրիւլէճէքտիր : Ինսան՝ թէպտիլ ի մէզհէպ գաղիյէսինտէն պէրաէթ էտէպիլմէք իչուն էվլէլա մէնսուպ օլտըլը մէզհէպ ու Քիլիսայըլ , վէ պատէհու ⁽⁴⁾ իլթիհազ էթմէք իսթէտիյի իթիգատը ⁽⁵⁾ արիլ ու ամիգ թէտգըզ ու թէթէպպիւ էթմիշ օլմայր : Պու վուգուֆա մալիք օլմագլա իքիսինի մուգայէսէ , Քիլիսալար պէյնինտէքի ֆարզըլ , վէ պուլնլարտան պիր՝ եա տիկէրինին հաիլ պուլուլնտըլը ֆաղիլէթ ու մէզիյէթ զահիրէ չըգարմալըլ , շայէտ պու ⁽⁶⁾ մէզիյէթլէրի քէնտի Քիլիսասըլ խարիճինտէ պաշգա պիր Քիլիսատա պուլուրսա օ զէման Անա-Քիլիսասընըլ թէրքլէ տիկէրինի գապուլտա ⁽⁷⁾ մաղուր տըր : Լաքին ճէմաաթըմըլըն թէպտիլ ի մէզհէպ թարիսի փիշ ի նաղարըմըզտա պուլընտըլընտան , տէյէպիլէճէիզ քի պու թէպտիլ ի մէզհէպ մէսէլլէրինտէ — տօղըլ վէ միւվաղէնէ նէթիճէսի օլան գանաաթըն — հիչ ալիտգատըլ օլմամըլ տըր . վէ պուլնլար

(1) Մէքրուհ . (2) Այրըլմագ . (3) Սէպէպլէրի . (4) Պիրէշմէք , տաիլ օլմագ . (5) Իկէնիշէ . (6) Ֆաղիլէթ . (7) Էօղլարի գապուլ :

պու անէ տէյին եա մահէլլէճէ մէսէլլէլէրտէն, եա մէն-
 ֆաաթ մէմուլինտէն վէ եաթստ պիր ճէհալէթ ի էպլէհա-
 նէտէն թէվէլլիւտ էթմիլլէրտիր, էմին օլունըզ քի Անա-
 րիլիսալարընտան իֆթիրազ էթմիլ օլան պիրատէրլէրի-
 միլէ օ Քիլիսանըն գըյմէթ ի հազիգիլէսի նէտէն իպա-
 րէթ, անըն էհէմմիլէթը թարիլսիլէ վէ ⁽¹⁾վաղիլլէթի իթի-
 գատիլլէսի նէ՝ օլտըղընը պու կիւն սիւալ օլընսա անլէր-
 տէն հիլ պիրիսի պու խուսուստա պիլլէ ճիտտի պիր
 մալիւմաթ վէրէմէյէճէք, վէ թէպտիլ ի մէզհէպ էթտիլի-
 նի՝ բուհանի վէ մէզհէպի նօղթայը նաղարտան՝ թէպրիլլէ
 էթտիրէմէյէճէքտիր, Պիլ էմինիլ քի էյէր անլէր էրմէ-
 նի Քիլիսասընըն ինճիլի բուհընա, անըն հայաթպախը
⁽²⁾խասաթիսինէ, էֆքեար ու ⁽³⁾էզհան ը ումումիլլէյէ էլվէ-
 րիլլի հալ ու սըֆէթինէ, կէնիլ ֆիքիրլի վէ խրիթիյա-
 նա լայըզ բուհ վէ հայաթընա, շէհիտլիք խթիտատընա,
 էնճամ՝ անըն տախիլի էօմրինէ վազըֆ օլսա խտիլէր,
 հիլ պիր քիմնէ անը թէրքլէ թէսէլլիլլէթ ի բուհանիլլէյի
 ախէր ելրտէ արամազ իսթէմիլլէճէքտիր, էրմէնի Քիլի-
 սասը ճիտտի սատէլլիլ վէ թամ բէսուլի օլմասըլլա
⁽⁴⁾պիննաղիրտիր, վէ գըյաս գապուլ էթմէզ: Անը ինքեար
 էթմէք՝ քէնտի հայաթը միլլիլլէսինի, ճընա վէ գալ-
 մընըն մէզհէպի թարիլսինի ինքեար էթմէք, վէ քէն-
 տուլի՝ Քիլիսամըզ շէհիտլէրինին գանլարըլլա—կէլլէճէք
 նէսլ իլիւն թէհիլլէ էթմիլ օլտըզլարը շէրէֆ ի լաիէզալ-
 տան—մահրուժ պրագմազ տէմէք տիր: Թէպտիլ ի մէզհէպ
 էտէնլէր հազգընտա թէէսսիւֆտէն պաշգա պիր շէյ
 էտէմէյիլ, վէ տուա էտէրիլ քի՝ բիւճու էթմիլլէր տէյու-
 տէյիլ՝ պարի իտրաքլարը ույանսըն տա,—անա քիլիսա-
 լարընը թէրքլէ մահէլ ի սայիրէտէ թէսէլլի արայանլարըն՝

(1)Մէվզը. (2)Խասիլէթ. (3)Ձիհիլլէր. (4)Եէկթա, էմասըլլա

Թամ պու շաշգընը գլարը ելուզլուստէն թէսէլլիլէրինի կայպ էթմէքտէ օլտըգլարընը—նիսս էթսինլէր(“):

Թէպտիլ ի իթիգատուա՝ պիրատէրլէրիմիլին—քէնտի իմանըմըզ, քէնտի սիրէթ ու միզաճըմըզլա իպատէթ վէ քէսպի գուտսիյէթ, վէ Քիլիսանըն թէմամիյէթինի թէշ-քիլ էթտիքլիրի—մուգատտէս վէ մուսազլէզ մահէլտէն քէնտի քէնտիմիլի (1)պիլիվթիյար նէֆի վէ թէպիտէ մահ-քիւմ էթմիշ օլույօրըզ: (2)Իրթիտատ՝ ինսանըն զաիֆ զէ-մանլարընտա, ճէսէս հէյքէլինին ֆըսզ ու ֆիճուր սէպէ-պիյէ (3)մէթրուք պուլընտըզը պիր սըրաստա վէրէպիլէ-ճէյի էն մէնֆուր վէ մէքրուհ պիր գարար տըր: «էյէր

(*) Պիզնէ պիր պուշուզ սսըրտան պէրի, հէվալիմիզտէ պիր վագա՝ այլ ուսուսիյէ հիւքմինէ կէշմիշ օլան քեպսիլ ի լիսսն մէսէլէսի եսիստ լիսսն ը մատէրզատընը ունուժմագտա՝ քեպսիլ ի մէզհեպ գատար վէ տա-հա զիյատէ շայան ը թագպիհ տիր լիսսնըն՝ ալիէ վէ մէզհէպ էօմիր իլէ սըզ պէշագասը վար, վէ անլէրին լէքէսիզ մուհաֆագասընա խատիմ ալա-միլ ի մուհիմմէտէն պիրիսի օլմըշ տըր: Մէվճուտիյէթիմիզէ իսպամ օլարագ լիսսնըմըզլա քիլիսամըզ վար տըր, վէ պուշլարը եւրոիկէրինտէն այլըմագ միւմքինսիզ տիր: Հէր իքիսի տէպիրի օլմատըզճա տիկէրի տիւշար ը զտա՝ֆ օլուր: Թարիիս՝ իսպամ էտիյօր քի տիւշրտէն իսթիարէ օլընսն լիսսն, մէն-սուպ պուլընտըզը միլլէթին ալիէ վէ իւնսիյէթ տտէթլէրինի, թարզը մտիշէթ ու տիւշէպ ու ամվարընը տա պէրասպէր կէթիրիպ, պուշլարլա իւզէրիմիզէ ազիմ թէ՛սիր հասըլ էտէր: Լէհիւման էրմէնիլէրինին զայ օլմալարընըն ֆարզը տէվրէ ու միւստէթլէրինի նազար ը տըզգամա ալըր իսէք, կէօրիւ-րիզ քի անլէր՝ էվլէլա լիսսնլարընը, վէ պատէհու մէզհէպ ու իթիգատու-րընը կայպ էթտիլէր, վէ պու իքի զայիսմ ելուզլուստէն անլէրին միլլիյէթի տէ զայ օլտը: Ալիէ վէ իւնսի էօմիւմիզին էրմէնիլէշմէսի իշիւն խանէլէ-րիմիզտէ լիսսն ը մատէրզատըմըզըն իսթիմալի լապիւտտ ու էլզէս տիր: Իմտի մէքթէպլի էքքէք վէ գատըն կէնճէրիմիզտէն պէրլէրիզ քի խանէ-լէրիմիզին միւհթաճը պուլլէնտըզը լիսսն թէպտիլի, վէ իրիսմիյանըզա չէսփան թէշքիլամընըն հուսուլի զըմընտա, հէր նէրէտէ պուլլընսալար, տաիմա մէքթէպէ թահիլ էթմիշ օլտըզլարը անա լիսսնլարըլա թէքէլ-լիւմէ արզու վէ իսթիմամ կէսմէրպինլէր:

(1)Իսմէյէրէք.(2)Տինիստէն տէօնմէք.(3)Թէրք օլընմըշ, պօշա գալմըշ:

պիր քիմսէ Ալլահըն հէյքէլինի պողարսա, Ալլահ անը պողաճադտըր, զիրա Ալլահըն հէյքէլի մուգատտէստիր, օ՛ հէյքէլ տախի սիզ սինիզ» (Ա. Կորնթ. Գ. 17):

Վերլսայը ինքեար էթմէք տախի՝ բուհ իլէ հիսս ու խորաք էտէպիլէնէր ինտինտէ աջնի նէֆրէթի մուճիպ օլաճադտըր:

Կէլէլիմ ասըլ հէյքէլէրիմիլէ:

Ինսան քէնտի ճէսէտ հէյքէլինին իւլվիյէթ վէ ⁽¹⁾բէվ-նազընը մուհաֆաղա իչիւն կիւն պէկիւն էօմրիւնին մուհասէպաթընը բույէթլէ անլամալը տըրքի եէվմի էօմրինտէ՝ քէնտիսինտէ — բուհըն մէվճուտիյէթինի զարգ ու ⁽²⁾նապէտիտ վէ ճէսէտ հէյքէլինին գուտսիյէթինի իֆսատ էտէպիլէճէք — պէլլի խաթալարտա, նահազգ եօլլարտա, եախօտ չիրքին վէ ⁽³⁾նապէճա հալլէրտէ պուլընմըճմըտըր աճապա: Պիր ֆէրտ, խրիսթիյանլըղըն խուսուսի պիր հէյքէլի հալինտէ, Խնճիլին վէքիլ ի ⁽⁴⁾մուրախասը, պիր սէօզ իլէ ⁽⁵⁾միւպէշլիրի օլապիլիր, չիւնքի բուհ իլէ ⁽⁶⁾մէս օլընմըլ կիւզէլ վէ փաք պիր էօմիւր սայիրէր իչիւն է՛ն պէլիզ պիր վազ տըր. վէ ամէլտէն հասըլ օլան հիւսն ի թէ՛սիր՝ սէօզին թէ՛սիրինտէն զիյատէ պագի վէ տալիմ տիր: Էվլիյայը ⁽⁷⁾թէքրիմ. վէ անլէրին խաթըրէլէրի ⁽⁸⁾մահզարընտա ինթիրամ հիսս էաիչիմիլըն հիքմէթի իշթէ պո՛ւ տըր: Ամէլի թալիմ ու իտմանըն ֆըգտանը եիւզինտէն նէ՛ գատար վաղլարըն նազարիյաթտա սէմէրէսիզ գալմըլ օլտըղընը տէր խաթըր էթմէ՞զմիսինիզ: Լաքին ամէլի էօմրիւն ⁽⁹⁾թահրիրի վէ ⁽¹⁰⁾շիֆահի օլաբազ պիլէ ⁽¹¹⁾թէվտի օլընան էվամիր ու թէնպիհաթա

(1) Փարլազըզ. (2) Պէլլիսիզ. (3) Եազըլմազ. (4) Բուխսոթըլ. (5) Միւթտէնի. (6) Եաղլամոզ. (7) Հիւրմէթ էօմէք. (8) Զիրքիյէթլէրի էօնիւնտէ. (9) Եազըլ իլէ. (10) Աղլըտան. (11) Էմանէթ:

մէրպուլթ օլտըղընը ունուլթմայալըմ : Էվամիր ու թէնպի-
հաթըն բուհընը իսթիզնահ վէ էօմիւրլէրինի անլէրին լա-
թիֆ վէ միւսպարէք դալըպընա (1) թաթպիգ էտէպիլէնլէրէ
նէ մուլթու : Ճիւմլէմիղլինտէ , (2) Նասպէլպէլէրլէն էլպէթ-
տէ դաիֆլիքլէրիմիդ , գուսուրլարըմը վէ բուհի ըզթըրա-
պըմը օլմըլ տըր , լաքին սիզատէն Նահկիսի դուլմէթ վէ
նուր իլլինտէն տուստընը սէմալաթա տօղըրը եիւճէլտիպ
քէնտիսի իլլին բուհըն մուալէնէթինի աիլէմէյէ մէյլ
կէօսթէրմիլտիր , Նահկիմիդ ինճէլին բուհընը էօմրիւնէ
բէհպէր իթթիխադ էթմէյէ գարարը դաթի վէրմիլ տիր :
Պիլաքիս ճէսէտլէրինիղլին թօղլանմասընա վէ շաիսի հէյ-
քէլլէրինիղլին միւշէրրէֆի (3) խարապ օլմալարընա իղմա-
ղը այն էթաինիզ : Սիլ անլէրէ փէք ֆէնա Նազարըյա
պագաընըզ , վէ սուի մուամէլաթ վէ տէնի խույլարընըզ-
լա անլէրին (4) ուլուլիյէթինի թէլվիս էթաինիզ , հու-
գուգը բուհանիյէլէրինիզ կասպ վէ դապիլիյէթի հէճի-
պանէլէրինի զէֆու ու սէֆայա խըտմէթ էթտիրտինիզ ,
վէ Յիսուսըն՝ եիւզլէրինէ գարըր « խանէմ իպատէթխա-
նէ թէսմիյէ օլունահադաղտըր , վէ սիզ տնը հարամիլէր
մաղարասըր էթտինիզ » տէտիլի ֆէրիսիլէրէ պէնդէտինիզ
(Մաթ . ԻԱ . 13) : Խաթալարըմըըր թանըյալըմ , վէ ճէ-
սէտլէրինիղլի բուհըն հէյքէլի մագամընտա սէվիպ , ան-
լէրի ֆաղիլ վէ խայըր ամէլէր իլէ թէզլեին էտէլիմ :
Էմին օլալըմքի , ալէմին (5) զուլզուլէտինտէն ուզագ ,
ինտանլարըն Նազարընտան խալի , չարըր հիտալարըն-
տան արի օլարագ՝ ճէսէտիմիղլին զաիֆ ճիհէթլէրինի , վէ
անլէրին՝ տուա ու իպատէթիմիղլէ թամիր ու թէրմիլ չա-
րէլէրինի արայուսպ պուլմագ իւզլէ , գուվլէ ի միւսրիւ-

(1) Ուլղուն կէթիրմէք . (2) Ինսանըզ հալիլէ . (3) Երզըմաղա եիւզ
թուծմը . (4) Եիւճէլիք . (5) Շամսթա :

քէմիդին տէրնութիւնի ֆիքրի թամմ իլէ թէֆթիչ վէ
(¹)թէֆաճիւս, վէ ամէլլէրիմիդին եռմաղընը չէօզմէք՝
անճագ շախսի հէյքէլլէրիմիդ իչէրիսինտէ միւմքին օլա-
պիլիր: Հէյքէլ ի ումումինին գուտսիյէթի, հէյքէլ ի շախ-
սինին գուտսիյէթինէ (²)միւթէվազգըֆտըր, չիւնքի սալթ
էյի պիր խրիսթիյան օլան էյի պիր փէտէր վէ վալիտէ
օլապիլիր:

Այիլէ հէյքէլինէ տըգզաթ ու իհթիմամ ճիհէթի էլ-
եւէվմ պիդտէ չօգ (³)թէնագուս էթմիշտիր: Վագթըյա
էճտատըմըդ էվին ըէյիսի սըֆէթիյէլէ խանէնին աղասընը
էթրաֆընա ճէմ էտիպ, իչէ պաշամաղտան վէ եսթա-
ղա կիրմէղտէն քէնտի աիլէ իպատէթլէրինի իճրա էտէր-
լէր իտի: Այիլէ իպատէթինէ սէվգ ու թէշվիգ պապընտա,
շէմսին (⁴)դուրուպ ու (⁵)թուլուի անլէր իչիւն գամիտ-
նատան տահա զիյատէ գուվվէթլի պիր տալէթ տէմէք
իտի: Խանէլէրիմիդին օ կիւզէլիմ ատէթլէրի նէօրէտէ
զալտը: Էլիւէվմ շէհիր վէ գարիյէ Բիլիսալարըմըդը թէ-
սիս էտէրէք զանն էտիյօրըդ քի արթըգ անլէրին խա-
րիճինտէ պիլիմ իչիւն տուս ու իպատէթին լիւզումի գալ-
մամըտըր: Խայըր, խրիսթիյան պիրատէրլէրիմ, բուհ-
լարընըդը ճէսէտլէրինիդ իլէ պէրապէր հէր նէրէյէ տէ
կէօթիւրսէնիդ, անլէրին՝քէնտիյէրի իչիւն պիր իպատէթ-
խանէլէրի պուլընմալը: Տէրուսինտէ՝ պիր փէտէր էթ-
րաֆընտա զէվճէ վէ էվլասալարընը թէճէմմիւ էթմիշ
օլտըդը պիր աիլէտէն տահա մուգատտէս նէ՝ վար: Ին-
սանըն սիյրէթի աիլէտէն նէշէթ էտէր. վէ իֆիֆէթ ու
ֆաղիլէթ աիլէնին պէրէքէթի տիր: Պիդ խրիսթիյան հա-
լինտէ տախմա՝վազիֆէլէրիմիդի թանըյարագ եաշամալը-
նըդ: Պու վէզաիֆին Յս. Քս.ըն հուզուընտա իֆա

(¹)Արաշտըրմագ. (²)Ասըլը. (³)Ազալմագ. (⁴)Պամմագ. (⁵)Տօղմագ:

օլընմասը պիղլիմ իչիւն նէ ալէա պիր ֆուրսաթ տըր : Աճէպա Յս. Բս. ըն աիլէ իչինտէ հուզուրընը թագտիր էտէպիլմի՞շմիսինիդ : Է՞յ նէֆսլէրինին հէյքէլինտէ գուտսիլէթ քէսպ էթմիշ օլանլար , էվլատընըզը ճէմ էտիսլ , վէ պաշա կէչէրէք անլէրին գալպլէրինի հուզուրը իլահիտէ ⁽¹⁾ քիւշատ էտինիդ , էմին օլուենըզ քի ֆիթապը Մուգատտէս միւթալէասընտա վէ աիլէ տուալարընըզտա իսլրէթ ի շախսիլէնիդ տահա թէ՛սիրլի օլաճագտըր : Ճիւմլէնիդ պիր բուհ վէ պիր լութուֆտան թէշվիգ օլընարագ՝ եէքտիկէրինիդի վէ պիրատէրլէրինիդի տահա գիյատէ սէվմէք խօշնուտի վէ թէսլիլէթինէ նաիլ օլաճագսընըզ : Աիլէ իչինտէ ճիւմլէնիդին մէնֆաա՝թը , մէհապպէթի , իլթիհա վէ թէմայիւլաթը պիր տիր : Նի՞չիւն իմանընըզտա պիր վէ այնը օլմասըն : Աիլէ իպատէթինէ միւտաւլէմէթ էթմէք սիզտէ իման ⁽²⁾ իթթիհատը վէ տիրիլիյի վիճուտա կէթիրէճէք , վէ այնը վագըթտա խրիսթիյանլըզ էօմրիւ իլէ աիլէ իթթիհատընը մուհաֆաղա էտէճէքտիր : Աիլէ իպատէթի խոստուսընտա պիղէ պիր հիւան ի իսլրէթ պախշ էտէն Յեսու՝ իխթիյարլըղընըն սօն կիւնլէրինտէ պէնի Իսրայէլին պիւթիւն իխթիյարլարընը վէ ճէմա՝աթը Սիւքէմտէ ⁽³⁾ նէղտինէ ճէմ էտուսլ անլէրէ՝ «էյէր Բապպա իպատէթ էթմէքլիք նաղարընըզտա ⁽⁴⁾ նամագպուլ իսէ , քիմէ՞՝ եանի ⁽⁵⁾ նէհրին էօթէ թարաֆընտա էճտատընըզըն իպատէթ էթտիյի իլահլարա՞ մը եօզսա տիյարլարընտա սաքլին օլտըղընըզ Ամօրիլէրին իլահլարընա մը իպատէթ էտէճէլինիդի ⁽⁶⁾ իխթիյար էտինիդ . լաքին պէն վէ էհլի պէյթիմ Եհովայա իպատէթ էտէճէլիդ » (Յեսու ԻԴ. 15) տէտի : Սիղլին տախի Յեսու կիպի՝ խանէ վէ էվլատընըզլա

(1) Աչմագ. (2) Պիղլիյի. (3) Եանընա. (4) Մագպուլ տէյիլ. (5) Ըրմաղըն. (6) Սէչինիզ :

պէրապէր Ռապպա իպատէթէ մէյլան ու ինհիմաքընդ
օլսուն, վէ պէնի Խարայէլ կիպի«պիզ տախի Ռապպա իպա-
տէթ էտէճէյիզ, չիւնքի Ալլահըմըդ տըր» տէյինիզ: Աիւէ
իպատէթ օլմատըգճա ալէնի տուալարընդ ըիյա իլէ եուզ-
րըլմըլ օլաճագ տըր:

Էսնայ ը (1)միւթալէաթըմտա մահիր պիր էհլի իւմի
պէշէր թարաֆընտան սէօյլէնմիշ օլան շու զարիպ թէ-
սաւվուրա թէսատիւֆ էթտիմ. «սանա'թ (2)թէրազգը
վէ սանա'թքեար թէտէննի էտէր»: Պու թէսաւվուր
եէքտէն միւմքիւնսիզ կէօրիւնսի պանա. լաքին պու
խուսուստա (3)թէֆէքիւրաթըմ փէյտէրփէյ քէսպ ի (4)վու-
զուհ էտէրէք մումաիլէյհին նէ տէմէք իսթէտիյինէ գա-
նաա'թ հասըլ էթտիմ: Սանաթ չիւպէսինին հէնուզ՝ թազ-
սիմաթը (5)իսթիսասքեարանէսի եօզ իքէն, սանաաթ-
քեար, պիւֆարզ սաա'թճը, պիր սաա'թըն թազըմլարընը
հազըրլայապիլիր, վէ ախէրտէն իսթիյանէ էթմէքսիզին
սալթ քէնտի սայ ու ամէլի իլէ պիր սաա'թ վիճուտէ
կէթիրէպիլիր իտի, սանա'թ թէրազգը էթմէմիշ օլմատը-
ղընտան սաա'թ պիր ազ պիչիմսիզ օլուր իտի իսէտէ,
պէիս եօզ: Սանաթ (6)թէքէմմիւլ էթտիյինտէ սաա'թլար
տահա զիյատէ զէրաֆէթ քէսպ էթմէյէ պաշլատը, ան-
ճագ սանաթքեար արթըզ թէքմիլ պիր սաա'թ հազըր-
լամագ իչիւն իքթիզա էտէն հէր պիր էմէյի տէրուհտէ
էտէմէզ իտի, օ վագըթ պիրիսի զէմպէրէքէրինի, տիկէ-
րի չարիս վէ սայիրէյի հազըրլամազա պաշլատը, շէօյլէ
քի սաա'թ պիր քաշ քիշի էլի իլէ թէմամաշըր օլտը:
Սանաթըն թէրազգըսընտա՝ սանա'թքեարըն թէտէննիսի
իշթէ պու իտի: Իւմի պէշէր էհլինին պու ֆիքրի, զիհնի-

(1)Քիթասպ օզուր իքէն. (2)իլէրի կիթմէք. (3)Տիւշիւնիլէր. (4)Աշըլ-
մագ. (5)Խուսուսի թագսիմէրի. (6)Միւքէմմէլլիք:

մի չօգ ուղագլարա նազլ էթտի վէ թէսէլսիւլի (¹)էֆքեար սէվգըլա, պանա՝ պէշէրիյէթին մէզհէպ թարիխնտէ հէր պիր ֆէրտին քէնտի հէլը պէյթի հիսապընա օլարագ (²)ղապիհ, քեահին, ալին ու ատէթ մէմուրը, (³)տուակիւ վէ հէմտէ պութ քեահինի օլտըղը էսկի վագըթլարը խայալ էթտիրտի: Մէզհէպին պու թէտէննիսինտէ՝ մէզհէպ-մէմուրը՝ վագիֆէլէրինի թանըմագ վէ իճրա էթմէք խուսուսընտա չօգ թէրագգը էթմիլ իտի: Խրիսթիյանըզ՝ մէզհէպ հագգընտաքի քէօր ճէհալէթի տէֆ վէ իմանը նուրը իլահի իլէ (⁴)թէնվիր էթտի: Խնսանլարըն էֆքեար ու թէսավվուրաթ ը տինիյէսի փէյտէրիյէյ նէշվ ու նիւմա պուլուպ թէրագգը էթտի, վէ լաքին մէզհէպ-մէմուրը՝ —սանաթըն թէրագգըսըլա թէտէննի էտէն սանաթքեար կիպի—պու թէքատտիւմի ումումիյէյէ գարչը (⁵)վագիֆէլինասըզտա կէրի գալտը: Հալ պէօյլէ օլմազսա իտի էլեհէվմ ալէնի իպատէթլէրիմիդտէ վէ ամէլլէրիմիդտէ տահա զիյատէ (⁶)կէրմի իպրագ էթմէլի իտիք: Սի՛գ էլ-եհէվմ Քիլիսայա ալէսսէվլիյէ պիր իպատէթխանէ նազարըլա պագմագտան զիյատէ, անը տիւնեհէվի (⁷)միւսահէպաթ վէ միւնասէպաթ իչիւն մէվիտի (⁸)միւլագաթ հալինէ կէթիրտինիզ: Ֆիլվագը, Քիլիսա՝ էօյլէ պիր մէվիտի միւլագաթտըրքի օրատա միւպահասը իչիւն տէյիլ, պէլքի եէքտիկէրիմիդտէն թէշվիգաթ վէ հիւսնի իպրէթ ալարագ Ալլահա տուա վէ արզը մահմիտէթ իչիւն թէճէմիւ էտէրիզ: Քիլիսատա պիզլիմ իչիւն նիչէ պէրէքէթլէր մահֆուդտըր: Պիզ Քիլիսամըղը սէվմէյի վէ անա գարչը վագիֆէլէրիմիդի թանըմաղը էօյրէնմէտիքճէ պու

(¹)Ֆիրին՝ պիր շէյտէն անա պէնգէյէն տիկեր պիր շէյէ կէզմէսի.
 (²)Գուրպանը. (³)Տուա իտէն. (⁴)Ըշըզլանտըրմագ. (⁵)Վագիֆէսինի
 Թանըմագ. (⁶)Սըճագըզ. (⁷)Գօնուշմալար. (⁸)Պուլըշահագ եէր:

պէրէքէթ գափուկարը պիղիմ իչիւն տալիմա (1) մէստուտ գալաճագ տըր : էլեէվմ սիղլին իչիւն մանասը օլմայան էն էնէմմիյէթսիզ հատիսէ՝ օրատա (քիլիսատա) սիղլին իչիւն մէտարը (2) նէճաթ ու սէլամէթ օլաճագ տըր . պու կիւն եագլաչմագ իսթէմէտիյիմիզ Հաղորդութիւն՝ օրատա սիղլին իչիւն քէֆարէթ թարիգի օլաճագտըր , էն ֆագիր իպատէթ ըէֆիգի , օրատա սիղլէ սատագափէրվէրլիք վէսիլէսի օլաճագտըր , էն աֆիֆ էօմիւր սիղլէ միրաթը (3) իմթիսալ օլաճագ տըր , վէ էն մուհագդար վէ գալէ (4) ալընմայան տագիգալար օրատա լութֆըն միւքեագաթը վէ պէրէքէթ մէնպար օլաճագ տըր : Բիլիսատան չըգտըղընըդտա տէրունինիզտէ (5) թէճէտտիւտ էսէրլէրի հիսս էտէրմիսինիզ : Բիթապը մուգատտէստէն օգունան ֆըզրալարա , տուա , թէկաննիյաթ վէ շարականլարա վէ մէմպէրտէն վէրլլէն վաղլարա իշթիրաղընըդտա՝ տէրունինիզտէ խրիսթիյանա լայըգ եէնի վէ ինտ Ուլլան մագպուկ պիր էօմրէ (6) գատէմիհատէ օլմագ շէվգ ու թասասավվուրընը հիսս էտէրմիսինիզ : Գալպլէրիմիգի միւսթէրի , վէ պիղի փաք եիւրէքլէ միւղէյեէն գըլաճագ օ՝ պէրէքէթլէրէ մալիք օլմագ , վէ սօղրու իմանլա էօմրիւմիզտէ (7) թէէսսիւս իչիւն վասիթա իշթէ պունլար տըր : (8) Ալէթթախսիս վալիտէ վէ հէմչիրէլէրէ թավսիյէ էտէրիզ քի Բիլիսայը պիր (9) սէյրանկեան կիպի թէլագգը էթմէյէրէք աղըղլարընը գափայըպ , գալպլէրինի քիւշատ էթսինլէր քի տէրուիլէրինտէ Բիլիսա մէհապպէթի ըունը գուվլէթ վէ նիւմա պուսուն , վէ իպրէթի վաթլյէլէրիլլէ էվատլարընը իֆֆէթ ու ֆագլիլէթ թարիգինտէ թալիմ

(1) Գափալը . (2) Խէլասա եարտըմ . (3) Պագըպ տա էօյնէք պաճագ ալնէ . (4) Եհէմմիյէթսիզ ծանըլան . (5) Թագէլէմէք . (6) Այագ պասմագ . (7) Թէմիզլէշմէք . (8) Մախսուէն . (9) Սէյր մահալի :

էթսինէր. վէ անլէրէ՝ թէսէլիլէրինի Անա-Քիլիսէմիզ ազուլընտա արամագլըղը էօյրէթսինէր, զիբա սէլամէթ, իւմիտ վէ իմանըմըզ օրատա տըր:

Սէվկիլի ճէմա՛աթ, ճիւմէնիզ տախի նէֆսլէրինի-զի տիրի հէյքէլ հալինտէ սէվիպ թաղիւմ էտինիզ, խրիս-թիյանըզա մախսուս աիլէ իպատէթի բուհընը մուհաֆա-զա էտինիզ, տուալարընըղը իհմալ էթմէյուպ օսանմազ-սըղըն անտէ միւտալէմէթ էտինիզ. Գիլիսայա տէվամ էթմէք վազիֆէնիզի թանըյըպ՝ խայըրաթ վի հաւեհնարա իսնեհե գուսուր եքսէյիսիզ:

very

X

ՄԻՒԷԼԼԻՖԻՆ ԷՍԵՐԼԷՐԻ

Թուղթ Հովուական իփիննի թապ.	5	դր.
Պատկերներ	5	"
Դրուագներ (թիւհնմիշ)	15	"

Ֆ Ի Յ

Էմենիճն իշխն	8	դր.
Էմենի հուրուշու Թիւրմն իպարեկի	8	"
Իփսի պիրլիֆեկ միւնեկլիսի	12	"

ՀՀ Ազգային գրադարան

NU 0547433

